

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку та економіко-правового забезпечення агропромислового бізнесу
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФЕДЕРАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ І ФІНАНСИСТІВ АПК УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЩЕЦІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІЛОРУСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАУКОВИЙ КЛУБ «SOPHUS»

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

Збірник наукових праць
всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**30 березня 2017 року
м. Тернопіль**

УДК 657.1:657.6:658.8:336

ББК 65.052.9 (4укр)2

О 16

Редакційна колегія:

Бруханський Р.Ф., д.е.н., доцент (Україна); Белова І.М., к.е.н., доцент (Україна); Гасьор А., д.ф. (Польща); Гуменюк О.О., к.е.н., доцент (Україна); Дідоренко Т.В., к.е.н., доцент (Україна); Жук В.М., д.е.н., професор, академік (Україна); Завитій О.П., к.е.н., доцент (Україна); Кусаїнов Т.А., д.е.н., професор (Казахстан); Метелиця В.М., д.е.н., с.н.с. (Україна); Палюх М.С., к.е.н., доцент (Україна); Панков Д.А., д.е.н., професор (Білорусь); Пархомець М.К., д.е.н., професор (Україна); Пуцентейло П.Р., д.е.н., доцент (Україна); Сава А.П., к.е.н., с.н.с. (Україна); Садовська І.Б., к.е.н., професор (Україна); Семенішена Н.В., к.е.н., доцент (Україна); Чорна Н.П., д.е.н., доцент (Україна); Язлюк Б.О., д.е.н., доцент (Україна).

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Факультету аграрної економіки та менеджменту ТНЕУ
(протокол № 8 від 24.03.2017 р.)*

О 16

Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку: збірник наукових праць всеукр. наук.-практ. конф. (30 березня 2017 р., м. Тернопіль). Тернопіль : Крок, 2017. 220 с.

ISBN 978-617-692-406-7

Збірник містить наукові доповіді всеукраїнської науково-практичної конференції “Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку” (м. Тернопіль), яка відбулася 30 березня 2017 р. з актуальних питань функціонування системи бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту з врахуванням світових тенденцій та національних особливостей розвитку економіки.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори наукових доповідей. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

УДК 657.1:657.6:658.8:336

ББК 65.052.9 (4укр)2

ISBN 978-617-692-406-7

© Тернопільський національний економічний університет, 2017
© Крок, 2017

З М І С Т

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

Белова Ірина, Єфимець Ірина ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ: ЗМІСТ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ	8
Білан Євген ОБЛІК ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО	12
Бінчаровська Тетяна АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	14
Брик Михайло БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ЕТИМОЛОГІЯ ЗНАЧЕННЯ	16
Дідоренко Тетяна, Коробій Ірина ОБЛІК І АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО І ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	19
Жилавий Мирослав ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	21
Завитій Ольга, Яковчук Вікторія ОСОБЛИВОСТІ ТА РІЗНОВИДИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ	24
Корнійчук Алла ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА І ШЛЯХИ МОЖЛИВОГО ЇХ ВИРІШЕННЯ	28
Ланец Александра СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ВЫРУЧКИ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ, ТОВАРОВ, РАБОТ, УСЛУГ	30
Лешун Марія ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ХЛІБОПЕКАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	32
Матвійчук Людмила ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА РОЛЬ ЗНОСУ У ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ	35
Надворняк Ярослава ОКРЕМІ ЕЛЕМЕНТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: ЕКСПРЕС-ОГЛЯД НОВАЦІЙ	38
Палюх Микола РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	42
Семенишена Юлія ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	45
Семчишин Володимир ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ	47
Темрюк Валерія ПРАКТИКА СОСТАВЛЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО БАЛАНСА: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ	50

Трофимчук Оксана ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ	53
Хомин Петро ДЕФІНІЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ТЕОРІЇ: WAS ES IST?	55

СЕКЦІЯ 2

Аудит: міжнародний досвід та вітчизняна практика розвитку

Лемеш Валентина МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ АУДИТА И МСФО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ В РАМКАХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ	57
Лисенко Анастасія ЗОВНІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА	60
Оліховська Наталія АУДИТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	62
Сусіденко Юлія, Заверуха Тетяна СУТНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ	65
Штельма Наталія ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	67

СЕКЦІЯ 3

Проблеми функціонування системи фінансового контролю

Дема Дмитро, Сус Юрій АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ РЕФОРМОВАНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ	70
Заєць Наталія СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	73
Мельник Соломія ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	76
Степанюк Юлія ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЦІЛЬОВИМ ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ	78
Теслюк Геннадій, Колбасін Олександр, Майстришин Роман ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНО – ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	80

СЕКЦІЯ 4
Інформаційні системи і технології
в бухгалтерському обліку, аналізі та аудиті

Bachev Iavor ANALYSIS ON AGENCY THEORY IN RELATION TO AGENT OF CONTROL IN ORGANIZATIONS	83
Bashikarov Kiril THEORETICAL ASPECTS OF ACCOUNTING STANDARDIZATION	86
Добрыдень Нина УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ	88
Маліцька Христина ЗБІР ТА ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	91
Мелеховец Светлана СИСТЕМА ОЦЕНКИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ	93
Семенішена Наталія, Пастернак Оля ЕЛЕКТРОННЕ ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ	97

СЕКЦІЯ 5
Методи статистики та аналізу
в управлінні економічними процесами

Багрій Конон, Пастер Юлія ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	101
Баріло Вікторія ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ	104
Bozev Vasil EXAMINING THE RELATION BETWEEN THE LEVEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND CONSUMPTION EXPENDITURE FOR BREAD AND CEREALS IN THE EU MEMBER STATES	106
Гуменюк Олена ПРОЦЕДУРИ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	108
Давидюк Олена АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЇ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	111
Добровольська Наталія АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ	113
Забчук Володимир ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	116
Звір Богдан СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	119
Латкіна Світлана, Стегалюк Єлізавета OCENA EFEKTU BEZROBOCIA	122
Логоша Роман СУЧАСНИЙ СТАН ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНОКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ	125

Мантула Уляна ОБЛІК І АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ	128
Пуцентейло Петро ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	131
Рохацевич Карина РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ	135
Спільник Ірина АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЗА ДАНИМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧИМІСТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ	138
Татаріна Ольга УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ТОВ “ЦЕМЕНТ”	141
Трушкіна Наталія АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВУГІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	144

СЕКЦІЯ 6

Управління інвестиційним та інноваційним розвитком на мікро- і макрорівнях

Авраменко Юлія ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	147
Гнатюк Сергей ПОДХОДИ К РАЗВИТИЮ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА КОМПАНИИ	150
Дідоренко Тетяна, Паряк Святослав ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	153
Забужко Людмила ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА – ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ	155
Налецкая Татьяна МЕТОДИКА АНАЛИЗА ИННОВАЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ ОРГАНИЗАЦИЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	158
Пархомець Микола ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ - ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПШЕНИЦІ	161
Пастир Ольга ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	164
Соловей Ірина РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА У ПІДПРИЄМСТВАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	166
Уніят Людмила ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА У ПІДПРИЄМСТВАХ	169
Чорна Неля СВІТОВИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	171
Ярошук Олексій УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	175

СЕКЦІЯ 7

Стратегічний облік: науково-теоретичні основи і практична імплементація

Белова Ірина, Ярцева Іванна УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ОЛІЙНО-ЖИРОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	178
Бруханський Руслан СПЕКТР ГЕНЕРУВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	182
Бутов Андрій, Костецький Володимир СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА	185
Єршова Наталя РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ	189
Зазерская Виктория ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ	192
Королева Наталия, Левченко Александр НАЛОГОВЫЕ БАРЬЕРЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ	194
Леськів Роман ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	197
Радик Сніжана СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК – ДОМІНАНТА СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В БІЗНЕСІ	199
Райкова Тетяна СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ – ШЛЯХ В МАЙБУТНЄ	202
Свирляняк Ольга МОДЕРНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ СТРАТЕГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	205

СЕКЦІЯ 8

Правове забезпечення господарської діяльності аграрних формувань

Веклич Владислав ПРАКТИЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ КОРУПЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ	208
Комарівська Наталя НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ АГРАРНОГО ХОЛДИНГУ УКРАЇНИ	211
Речиц Катерина ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ВОДНО-БОЛОТНЫХ УГОДИЙ, В ГРАНИЦАХ КОТОРЫХ РАСПОЛОЖЕНЫ ЕСТЕСТВЕННЫЕ МЕСТА ПРОИЗРАСТАНИЯ И ЗАГОТОВКИ ХОЗЯЙСТВЕННО ЦЕННЫХ ВИДОВ ДИКОРАСТУЩИХ РАСТЕНИЙ	214
Terziyska Ralitsa NECESSITY AND BENEFITS OF THE COLLABORATION OF FARMERS	217

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

Белова Ірина

к.е.н., доцент

Єфимець Ірина

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ: ЗМІСТ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Інвентаризація на підприємстві є однією з обов'язкових процедур, яка передуює підготовці та поданню фінансової звітності за звітний рік.

Інвентаризація дозволяє з'ясувати розходження між даними бухгалтерського обліку та реальною наявністю, станом і оцінкою активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства, перевірити повноту документального оформлення і відображення в обліку господарських операцій, підтвердити достовірність показників фінансової звітності підприємства. Результати інвентаризації є основою для подальшого виправлення, уточнення та коригування облікових даних. Крім того, інвентаризація є дієвою формою контролю за роботою матеріально відповідальних осіб, ефективним засобом підвищення внутрішньої дисципліни на підприємстві.

Інвентаризація забезпечує дотримання таких вимог до балансу та звітності як правильність і реальність. Проведення інвентаризації дає можливість отримати інформацію, без якої такі елементи методу бухгалтерського обліку, як баланс та звітність втрачають функцію способу пізнання дійсності. Лише результати проведення інвентаризації дозволяють виявити помилки при здійсненні подвійного відображення господарських операцій, окремих фактів життя на бухгалтерських рахунках.

Чому потрібно проводити інвентаризацію. Насамперед тому, що завдяки інвентаризації можна:

а) виявити фактичну наявність основних засобів, нематеріальних активів, ТМЦ, коштів, цінних паперів та інших грошових документів;

б) виявити ТМЦ, які частково втратили свою первісну якість, а також матеріальні цінності та нематеріальні активи, що не використовуються;

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

в) перевірити дотримання умов зберігання матеріальних цінностей і грошових коштів, а також правил утримання та експлуатації основних фондів;

г) перевірити реальну вартість зарахованих на баланс основних засобів, а також нематеріальних активів, ТМЦ, цінних паперів та фінансових вкладів, сум грошей у касах, на розрахунковому, валютному та інших рахунках в установах банків, грошей у дорозі, дебіторської і кредиторської заборгованості, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, резервів майбутніх витрат і платежів.

Аналізуючи наведені дефініції відмітимо, що майже в кожній з них зазначено: інвентаризація – це перевірка. Термін перевірка в економічній науці і господарській практиці часто змінюється синонімом контроль. В зв'язку з таким трактуванням термін контроль став широко використовуватись в господарському житті та в спеціальній літературі. Тлумачення терміну контроль як перевірка, нагляд, стеження не повністю відображає сутність даного поняття, оскільки характеризує лише частину логічного навантаження, яке на нього покладається.

Загородній А.Г. [1] говорить, що інвентаризація – це складання опису майна (інвентаря) підприємства, установи на підставі періодичної перевірки наявності цінностей, що перебувають на балансі підприємства, стану їх збереження правильності ведення обліку й оцінювання.

Інвентаризація – це перевірка наявності грошових коштів у матеріально-відповідальній особі підприємства, наявності засобів, товарно-матеріальних цінностей на певну дату, шляхом перелічення, обміну, зваження і подальше зіставлення фактичних залишків з даними бухгалтерського обліку таке визначення дає Орлова В.К. [5].

За словами Швеця В.Г. [8] інвентаризація є способом спостереження наступної реєстрації господарських операцій, що не охоплюється в момент їх здійснення, це спосіб підтвердження правильності й достовірності бухгалтерського обліку та звітності.

На сьогоднішній день, слід більш ретельно підходити не тільки до встановлення місця інвентаризації в методології обліку і контролю, але й до відображення цього у самому визначенні поняття інвентаризації. Як приклад такого підходу можемо навести визначення, що подають Палій В.Ф. та Соколов Я.В., згідно з яким „...інвентаризація представляє собою один із елементів методу бухгалтерського обліку, суть якого полягає у виявленні і документуванні таких господарських операцій, які не можуть бути виявлені, виміряні і відображені в процесі поточного первинного обліку” [6, с.218].

В даному аспекті варто також навести точку зору професора Сука Л.К., який наголошує, що інвентаризація є складовим елементом методу бухгалтерського обліку, а тому вона „...має більш широке значення, ніж просто техніка приведення даних бухгалтерського обліку у відповідність до фактичного стану справ” [7, с.179].

Так Кузьмінський А.М., Кузьмінський Ю.А. стверджують, що „інвентаризація – це спосіб виявлення та обліку тих засобів і джерел (або їх відсутності), які не знайшли документального відображення у поточному обліку” [4, с.128].

В економічній літературі історично сформувалося твердження про виконання бухгалтерським обліком певних контрольних функцій. Це перш за все пояснюється тим, що об’єкти обліку тісно пов’язані з об’єктами контролю. Характерним тут є твердження професора Кужельного М.В. про те, що „...бухгалтерський облік є і засобом контролю і його об’єктом” [3, с.7].

Сутність та винятково важлива роль і значення інвентаризації в забезпеченні збереження майна, зумовлюють її дослідження не лише в теорії бухгалтерського обліку, але й в теорії економічного контролю. При цьому необхідним є правильне визначення місця інвентаризації в методології контролю, приналежності її до тих чи інших його видів, форм та методів.

Провівши аналіз спеціальної економічної літератури, можемо зробити висновок, що не існує єдиного однозначного тлумачення методу економічного (господарського, фінансово-господарського) контролю. Найбільш повно розкриває суть методу господарського контролю визначення, запропоноване Калюгою Є.В., згідно з яким він „...являє собою сукупність прийомів і способів, за допомогою яких забезпечується комплексне і взаємозалежне дослідження операцій і процесів діяльності підприємств та їх підрозділів з поглядів законності, вірогідності, господарської доцільності і документальної обґрунтованості цих операцій і процесів” [2, с.49].

Виявити й оцінити зміни, що відбуваються в обліку, можливо тільки шляхом проведення інвентаризації. Вона є одним зі способів контролю за збереженням та станом активів підприємства, що дозволяє виявити невідповідності в обліку, встановити винних у їх виникненні осіб та відшкодувати за їх рахунок заподіяну підприємству шкоду. Тільки після інвентаризації активів та зобов’язань дані бухгалтерського обліку підприємства можна вважати правдивими, а на основі них можна приймати управлінські рішення.

Інвентаризація або підтверджує дані бухгалтерського обліку, або виявляє не відображені в обліку цінності та допущені втрати, розкрадання, недостачі. Завдяки їй встановлюється відповідність між кількістю та якістю майна, зафіксованого у бухгалтерських регістрах, і майна, фактично наявного на підприємстві.

Саме тому, на нашу думку процес інвентаризації є важливим засобом контролю перевірки в натурі наявності майна підприємства шляхом описування, перерахунку, зважування, вимірювання й оцінювання їх залишків і порівняння одержаних результатів з даними бухгалтерського обліку. Це дає змогу встановити розходження між даними обліку і фактичною наявністю активів і зобов’язань, тобто лишки або нестачі, які оформляють відповідними

документами і відображають в обліку. Здійснення інвентаризаційного процесу передбачає наявність не тільки об'єкту інвентаризації, але й її суб'єктів. Зовнішні суб'єкти інвентаризації є носії прав і обов'язків державні інститути, структури та підрозділи, що згідно з чинним законодавством мають право контролювати фінансово господарську діяльність. Внутрішніми суб'єктами інвентаризації є керівник та власники підприємства.

Отже, метою інвентаризаційних процесів є порівняння фактичної наявності та стану майна і зобов'язань з даними бухгалтерського обліку, а також запобігання негативним явищам в діяльності підприємства, аналіз причин, під дією яких виявлені дані відхилення та створення умов, які роблять неможливим повторення недоліків.

Список використаних джерел

1. Загородній, А.Г. Бухгалтерський облік основи теорії та практики: [Текст] Навч. Посіб. – 3-те вид. перероб. доп. / А.Г. Загородній, Г.О. Партин. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2004. – 377 с.
2. Калюга, Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління [Текст] / Є.В. Калюга. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. – 360 с.
3. Кужельный, Н.В. Бухгалтерский учёт и его контрольные функции [Текст] / Н.В. Кужельный. – М.: Финансы и статистика, 1985. – 143 с.
4. Кузьминський, А.М. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : підручник для вузів / А. М. Кузьминський, Ю. А. Кузьминський. – К.: Все про бухгалтерський облік, 1999. – 288 с.
5. Орлова, В.К. Бухгалтерський облік [Текст] : навч. посіб. / В.К. Орлова, В.І. Савич, Л.А. Костецька; М-во освіти і науки України, Ін-т менеджменту та економіки “Галицька академія”. – 2-е вид.. – К.: ЦНЛ, 2004. – 272 с.
6. Палий, В. Ф. Введение в теорию бухгалтерского учёта [Текст] / В. Ф. Палий, Я. В. Соколов. – М.: Финансы, 1979. – 303 с.
7. Сук, Л. К. Бухгалтерський облік [Текст] : Навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К.: Знання, 2005. – 471 с.
8. Швець, В. Г. Теорія бухгалтерського обліку [Текст] : Підручник. – 2-ге вид. перероб. і доп. / В.Г. Швець. – К.: Знання, 2006. – 525с.

Білан Євген

студент

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дідоренко Т.В.

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ОБЛІК ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО

Витрати – зменшення обсягу матеріальних цінностей, коштів тощо, які відбуваються в процесі свідомої людської діяльності; зменшення певних ресурсів у фізичних процесах:

Витрати виробництва – (П(С)БО 1) – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Групування витрат за елементами та статтями у будівництві здійснюється, як і в інших галузях, згідно із П(С)БО 16.

Облік витрат ведеться у розрізі будівельних контрактів. П(С)БО 18 визначено, що витрати за будівельним контрактом включають:

- витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням цього контракту (прямі);
- загальновиробничі витрати, які розподіляються між об'єктами будівництва (з урахуванням специфіки робіт, що виконуються) пропорційно до прямих витрат, обсягів доходу, прямих витрат на оплату праці, відпрацьованого будівельними машинами і механізмами часу тощо.

Не включаються до складу витрат за будівельним контрактом, а відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені:

- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати;
- витрати на утримання (амортизація, охорона тощо) незадіяних будівельних машин, механізмів та інших необоротних активів, які не використовуються при виконанні будівельного контракту.

До складу елементу "Інші операційні витрати" у будівництві згідно з Методичними рекомендаціями включаються такі специфічні витрати:

- вартість послуг управлінь механізації та інших спеціалізованих організацій під час виконання будівельно-монтажних робіт, включаючи перебазування будівельних машин з об'єкта на об'єкт;

- платежі за викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів;

- витрати на гарантійний ремонт зданих замовнику об'єктів;

- витрати, пов'язані з виконанням робіт вахтовим методом;

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

– вартість спеціального харчування працівників будівельної організації;
– виплати авторських винагород за винахідництво і раціоналізацію;
– витрати на сплату рентних платежів за використання земельних ресурсів та на сплату концесійних платежів за використання корисних копалин тощо.

– витрати підрядника, пов'язані з отриманням (висновком) договорів на будівництво, які можуть бути окремо виділені, і є впевненість у тому, що договір буде укладено, можуть ставитися до даного договору і до його укладення враховуватися як витрати майбутніх періодів. Дані витрати можуть враховуватися підрядником так само, як витрати того звітнього періоду, в якому вони вироблені.

Витрати підрядника, вироблені в процесі будівництва, включають очікувані неминучі витрати в тих випадках, коли вони в узгоджених із забудовником розмірах включаються до договірної вартості будівництва об'єкта. У витрати підрядника можуть також включатися витрати за освітою резервів на покриття передбачуваних витрат і втрат, пов'язаних з організацією та виробництвом підрядних робіт, які виникають як на стадії виробництва робіт, так і після їх завершення і здачі забудовнику. Неминучі витрати і резерви на покриття передбачуваних витрат і втрат створюються в тих випадках, коли витрати, пов'язані з цим, можуть бути достовірно оцінені.

Згідно з Типовими методичними рекомендаціями під собівартістю будівельних робіт розуміються витрати будівельної організації на їх виробництво і здачу замовнику.

Планування і облік витрат на виробництво будівельних робіт здійснюється за договорами на будівництво.

Об'єктом обліку за договором може бути будівництво одного і декількох об'єктів або виконання окремих видів робіт на об'єктах, що зводяться по одному проекту.

У разі якщо будівельна організація згідно з укладеним договором на будівництво виконує власними силами інші види робіт, які не відносяться до будівельних (проектні роботи, роботи із забезпечення будівництва технологічним та інженерним обладнанням і т.д.), то планування і облік собівартості здійснюються нею виходячи із загального обсягу робіт, виконаних власними силами, що включає будівельні та зазначені види робіт.

Собівартість будівельних робіт, виконаних будівельною організацією власними силами, складається з витрат, пов'язаних з використанням у процесі виробництва матеріалів, палива, енергії, основних засобів, трудових ресурсів, а також інших витрат.

Витрати на виробництво будівельних робіт включаються до собівартості робіт того календарного періоду, до якого вони належать, незалежно від часу їх виникнення.

Бінчаровська Тетяна

аспірант

Науковий керівник: д.е.н., доцент Бруханський Р.Ф.

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Реформування земельних відносин в Україні відбувається з моменту створення держави. Вміння ефективно використовувати доступні природні ресурси є джерелом багатства для країни. Земельно-ресурсний потенціал України – один з найпотужніших у Європі. Земельний фонд нашої держави становить 5,7% території усієї Європи та складає 60,3 млн. га. У загальній структурі земельних ресурсів землі сільськогосподарського призначення займають 70,9 % (42,8 млн. га). Маючи у своєму володінні такий масштабний і цінний за своїми якісними характеристиками земельний фонд, Україна, за різними оцінками науковців за умови дотримання оптимальної структури землекористування та відповідного рівня землеробства, потенційно здатна забезпечити продовольством 250-320 млн. осіб [1, с. 46].

Якщо Україна зможе розкрити цей потенціал, вона буде мати можливість зайняти вагомe місце у міжнародному поділі праці та міжнародних відносинах у сільськогосподарській та продовольчій сферах.

Проте, під час зростання землекористування виникає необхідність у розширенні інформаційної бази про наявність, використання та рух земельних ресурсів. Забезпечити достовірну інформацію зможе побудова ефективної системи бухгалтерського обліку земельних ресурсів та їх достовірне відображення у звітності.

Земля, як об'єкт бухгалтерського обліку має свої специфічні особливості. По-перше, на вартість земельних ділянок не нараховується амортизація, по-друге об'єктом бухгалтерського обліку є не земля в цілому, а окремі земельні ділянки, по-третє, земельні ділянки включаються до основних засобів, по-четверте, такий об'єкт основних засобів не може бути ліквідований, по-п'яте, земля це особливий актив, що має біологічну складову, та по-шосте, у сільському господарстві земля є водночас основною умовою виробництва і предметом праці, та просторовою базою розміщення виробництва.

Відображення будь-якої земельної ділянки в обліку залежить від мети придбання цієї ділянки підприємством. Якщо фірма придбала земельну ділянку для використання у власній діяльності, наприклад вирощування сільськогосподарських культур, будівництво виробничих приміщень, то вона повинна відображатись в бухгалтерському обліку як об'єкт основних засобів. Тому, що, згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» земельні ділянки відносяться до

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

однієї з груп основних засобів. Якщо ж підприємство використовує земельну ділянку для одержання прибутку, а не для використання у власній діяльності, в такому випадку земельну ділянку слід відображати в обліку, як об'єкт інвестиційної нерухомості. Облік таких об'єктів регламентується П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Інвестиційна нерухомість, згідно цього П(С)БО, це - власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності [2]. Земельні ділянки, що придбані для перепродажу вважаються товаром, і потрапляють до активів, які призначені для продажу згідно П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність».

На нашу думку, сучасна методика обліку земель, регламентується різними П(С)БО, проте як було сказано вище Україна є аграрною державою та землі є стратегічним об'єктом, тому доцільно було б виділити на законодавчому рівні регламентування обліку земель сільськогосподарського призначення окремим П(С)БО, яке б носило назву «Землі сільськогосподарського призначення» та враховувало всі специфічні особливості земель сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел

1. Белінська, С. М. Методичні засади обліку земельних ресурсів [Текст] / Світлана Миколаївна Белінська // Агросвіт. – 2015. – №8. – С. 46-48.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0823-07>.

Брик Михайло

аспірант

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

БІОЛОГІЧНІ АКТИВИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ЕТИМОЛОГІЯ ЗНАЧЕННЯ

Однією з проблем невизначеності та розбіжностей трактування економічних термінів з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є проблема трактування терміну „біологічні активи” та термінологічного інструментарію, пов’язаного з класифікаційними ознаками таких активів.

Введення в дію МСБО 41 „Сільське господарство” та П(С)БО 30 „Біологічні активи” призвело до виокремлення біологічних активів в окрему обліково-економічну категорію, що є важливим для розвитку як методології бухгалтерського обліку, так і галузі сільського господарства в цілому. Проте, існують певні розбіжності і недопрацювання щодо деяких статей стандартів, тому введення в облікову практику даних положень викликало деякі труднощі серед бухгалтерів-практиків, які працюють в аграрній сфері.

П(С)БО 30 визначає біологічний актив як – тварину або рослину, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та / або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди [3]. У МСБО 41 „Сільське господарство” біологічний актив визначений як жива тварина або рослина.

В основу визначення біологічного активу за МСБО 41 „Сільське господарство” і П(С)БО 30 „Біологічні активи” не ставиться поняття „актив”, що розглядається як загальна сукупність елементів майна, що включають безліч однорідних груп активів, зокрема біологічних.

Проте на міжнародному рівні, немає єдиної думки щодо визначення біологічного активу. У положеннях МСБО 41 „Сільське господарство” немає роз’яснень з приводу того:

- чи належить актив підприємству, чи є він елементом його власності;
- чи буде актив використаний в господарській діяльності;
- чи упевнене підприємство в отриманні економічної вигоди при його використанні [1].

Важливе значення для ефективного ведення бухгалтерського обліку біологічних активів має чітке розуміння не тільки їх економічного змісту, а й облікового, тобто як трактування та розуміння даного об’єкту обліку призведе до його відображення.

Дослідження даного визначення слід починати з аналізу сутності поняття „активи”, оскільки воно є першоджерелом для розуміння терміну, „біологічний” виступає як означення, напрямок, що характеризує актив.

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

Актив можна розглядати з таких точок зору: як об'єкт власності, як об'єкт управління, об'єкт інвестування та економічний потенціал підприємства. Проте головною ознакою, яка характеризує актив виступає його контрольованість певним господарським суб'єктом, тобто право власності на такий об'єкт. Ідентифікованість та можливість виміру в грошовому виразі виступають критеріями, які визначають віднесення того чи іншого об'єкта до складу активів. Ще однією обов'язковою ознакою активів є їх прибутковість, тобто можливість отримати певні економічні вигоди в майбутньому. Синтезувавши дані критерії можна сформулювати таке визначення активу – це економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які необхідні для нормального функціонування підприємства та знаходяться у його власності (що є суперечливим), використання яких призведе до отримання економічних вигод у майбутньому [2; 4].

Варто зазначити, що не слід ототожнювати активи із поняттям ресурси через їх неоднакову природу походження.

До складу ресурсів входить сукупність матеріальних, трудових, природних, економічних, фінансових, грошових, енергетичних, технічних та інших елементів. Проте деякі ознаки цих елементів не підпадають під критерії визнання активу, наведені в П(с)БО. Тому поняття ресурсів є дещо ширшим через за поняття активів [5].

Поняття „біологічний” свідчить про те, що об'єкт може видозмінюватись самостійно, тобто змінювати колір, смак, розмір, вагу тощо.

Саме ці трансформації обумовлюють складність обліку таких змін.

З розвитком науки і техніки, збільшилась можливість впливу на такі видозміни, проте не можливо повністю контролювати процеси, властиві живим організмам.

При проведенні синтезу понять „біологічний” та „актив” можна сформулювати таке визначення: це актив, що представляє собою живі тварини, або рослини, які призводять до отримання економічних вигод в результаті біологічних трансформацій. Проте, деякі вчені також поділяють ту думку, що до біологічних активів варто також відносити сукупність засобів виробництва, що використовується у сільськогосподарському господарстві. Така думка є помилковою, оскільки засоби не є живими організмами і не здатні до біологічних трансформацій та не приносять сільськогосподарської продукції.

Ще одним означенням біологічних активів є визначення їх як явища життя живих організмів. Таке означення не враховує ідентифікованості та матеріальності активів, а тому не варто брати таку ознаку для визначення біологічних активів.

Біологічні ресурси відрізняються від біологічних активів тим, що біологічні ресурси створені життєдіяльністю живих організмів. До біологічних ресурсів належать: продукти харчування, корм для тварин, сировина та корисні копалини органічного походження тощо. Споживча властивість таких ресурсів

для продовження життєдіяльності живих організмів не дає змогу говорити про їх економічний аспект. Не завжди можна оцінити корисний вплив ресурсів в грошовому вираженні та можливість отримання економічних вигод від його використання в майбутньому.

Живі рослини та тварини, які входять до складу біологічних активів є саме тією ознакою, яка найкраще характеризує такі активи як об'єкт обліку. Відповідна деталізація за видами таких активів дозволяє здійснити економічну класифікацію для цілей ведення аналітичного обліку.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що категорія поняття „біологічні активи” має ряд невизначеностей трактування в різних нормативних актах, що призводить до неоднорідності її розуміння бухгалтерами та науковцями. Тому слід аналізувати термін “біологічні активи” за складовими словами: „біологічні” та „активи”. Розуміння за складовими дасть змогу зрозуміти не тільки економічну сутність, а й природну, яка характерна для біологічних активів. Не варто застосовувати термін біологічні ресурси в обліковій практиці, оскільки він може й не відображає економічну сутність, а є лише категорією, яку слід використовувати в науках природничого спрямування.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 41 „Сільське господарство”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/publish/artide/main?art-id=92410&cat_id=92408. (9.03. 2017 р.).
2. Палюх М.С. Зміни в організації обліку сільськогосподарських підприємств, обумовлені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи” [Текст] / М.С. Палюх, О.П. Скирпан // Стратегія ресурсозберігаючого використання аграрно-економічного потенціалу на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності – об'єктивна передумова інтеграції країни в Світове співтовариство: Тези допов. міжн. наук.-практ. конференції (Тернопіль, 18 травня 2007 р.), Ч.2. – Тернопіль: ТНЕУ, 2007. – С. 147-149.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 „Біологічні активи”: Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 // Все про бухгалтерський облік. – 2007. – № 18. – С. 103-106.
4. Перевозник Н.В. Біологічні активи як обліково-аналітична та економічна категорія [Текст] / Н.В. Перевозник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 6 (73).
5. Сук Л.К. Облік біологічних активів [Текст] / Л.К. Сук, П.Л. Сук // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 9-10.

Дідоренко Тетяна

к.е.н., доцент

Коробій Ірина

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОБЛІК І АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО І ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У процесі виробництва продукції і надання послуг використовуються наступні види економічних ресурсів: природні (земля, надра, водні та лісові), трудові (люди їх здатність виробляти товари та послуги), засоби виробництва (виробничі будівлі, споруди, верстати, транспортні засоби, матеріали, сировина, енергія, запасні частини і т.д.), підприємницькі здібності людей.

Капітал, як засіб виробництва ділиться на засоби та предмети праці, які беруть участь у створенні продукції та послуг, але розрізняються по їхніх функцій у процесі виробництва. Засоби праці становлять речовий зміст основних виробничих фондів, тобто основного капіталу, предмети праці – оборотних виробничих фондів, тобто оборотного капіталу.

Сільське господарство належить до найдавніших видів господарської діяльності людини. На території України на рубежі V і IV століть до н. е. розвилось осіле землеробство (трипільська культура). З давніх часів Україна відома своєю сільськогосподарською продукцією серед інших народів і країн. І зараз сільське господарство належить до важливих галузей міжнародної спеціалізації.

Найбільш цікавими для інвесторів в останні роки були три сектори: фармацевтика, сільське господарство (рослинництво та зерноторгівля) та телекомунікації, зокрема ринок широкосмугових фіксованих швидкісних мереж та мобільний Інтернет. Тобто сільське господарство є важливим структуроутворюючим елементом зростання економіки країни. Моделювання найбільш прийнятної структури економіки, зокрема по Полтавському регіону, підтверджує, що саме сільське господарство забезпечує економічне зростання.

Сільське господарство України є однією з найважливіших галузей економіки. Воно забезпечує 8,2 % валової доданої вартості, тут зайнято понад 3 млн. населення, використовується основних засобів вартістю понад 100 млрд. грн., функціонують майже 56,5 тисяч господарюючих суб'єктів, що використовують 21,6 млн. га сільськогосподарських угідь. Вироблена в сільському господарстві 1 гривня продукції дає змогу одержувати понад 12 гривень продукції в інших галузях.

Сільськогосподарські підприємства виробляють 44,9 % валової продукції

сільського господарства, у т.ч. 45,1 % продукції рослинництва і 44,7 % продукції тваринництва. Господарства населення виробляють більшу частину валової продукції сільського господарства – 55,1%, у т.ч. продукції рослинництва – 54,9%, тваринництва – 55,3%.

Сільське господарство як галузь має низку особливостей, що значною мірою визначають результати діяльності аграрних підприємств. Водночас, як і в інших галузях народного господарства, тут діють загальні економічні закони, хоча вони виявляються саме з урахуванням цих специфічних особливостей:

1. В сільському господарстві дія економічних законів тісно переплітається з дією природних законів, тому, що засобами виробництва тут є живі організми рослини і тварини, які розвиваються згідно з біологічними законами.

2. Головним засобом у сільськогосподарському виробництві виступає земля. Для аграрних підприємств вона головний і незамінний засіб виробництва.

3. Аграрні підприємства працюють в умовах ризику та невизначеності, оскільки на ефективність виробництва значно впливають природні умови.

4. Виробництво в аграрних підприємствах діє на значній території. Територіальний спосіб виробництва пов'язаний з великим обсягом перевезень і техніки, матеріалів (насіння, пальне, добрива), і виробленої продукції (зерно, цукровий буряк, картопля).

5. Важливою особливістю роботи аграрних підприємств є те, що вироблена ними продукція й надалі бере участь у процесі виробництва. Як засоби виробництва використовують насіння і садивний матеріал (зерно, картопля), корми, а також значна частина поголів'я тварин на відновлення і розширення основного стада та приводять до підвищення витрат на виробництво.

6. Однією з головних особливостей є те, що в сільському господарстві, зазвичай, пересуваються засоби виробництва (трактори, машини, комбайни, сільськогосподарська техніка), а предмети праці (рослини) перебувають на одному місці. Це зумовлює велику потребу в енергетичних ресурсах і кількості техніки.

Пізнання, урахування особливостей і вміле застосування механізму дії законів можуть мати значний позитивний вплив на ефективність господарської діяльності аграрних підприємств.

Зазначені особливості практично не можуть бути усунені й вимагають всебічного аналізу їх урахування при формуванні структури виробництва та визначенні економічної ефективності використання виробничих ресурсів з метою збільшення обсягів виробництва продукції та її здешевлення.

На рівень ефективності використання капітальних вкладень, їхню результативність впливає велика кількість різноманітних економічних чинників. Для розрахунку економічної ефективності капітальних вкладень застосовують два взаємопов'язані показники: коефіцієнт економічної ефективності (прибутковості) капітальних вкладень, та період (сток) окупності

капітальних вкладень.

Коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень характеризується відношенням приросту прибутку до величини капітальних вкладень і визначається за формулою:

$$E = (П1 - П0) / K \quad (1)$$

де E – коефіцієнт економічної ефективності;

П1 – прибуток кінцевого року розрахункового періоду;

П0 – прибуток кінцевого року попереднього періоду;

K – обсяг капітальних вкладень.

Строк окупності капітальних вкладень визначається як відношення обсягів капітальних вкладень до економічного ефекту і є зворотним попередньому показнику економічної ефективності капітальних вкладень:

$$T = K / (П1 - П0) \quad (2)$$

де T – строк окупності капітальних вкладень.

Фінансовий стан підприємства та конкурентоспроможність його продукції залежить від: підвищення ефективності управління основними засобами підприємств в умовах ринкових відносин та використання авансового капіталу в основні та оборотні засоби. Ефективне вкладення капіталу сприяє нарощуванню економічного потенціалу підприємства.

Жилавий Мирослав

студент

Науковий керівник: д.е.н., професор Бруханський Р.Ф.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пріоритетом сучасного бізнесу є переосмислення управлінської діяльності. Менеджмент сучасного підприємства не зацікавлений у громіздкій сукупності всеохоплюючої облікової інформації, яка здебільшого характеризується ретроспективним змістом та має внутрішнє предметне обмеження. Наявність достовірної, детальної, однак, ретроспективної інформації про внутрішнє середовище підприємства не дозволяє забезпечити необхідний рівень ефективності управління, зокрема стратегічного, оскільки не дає змоги: побудувати комплексну систему інформаційного забезпечення для проведення аналізу, планування і реалізації стратегії сільськогосподарських підприємств; передбачити появу можливих загроз діяльності сільськогосподарських підприємств через неможливість моніторингу і представлення інформації про

зовнішнє середовище; розробити систему обліково-аналітичного забезпечення, яка б забезпечувала адекватну реакцію сільськогосподарського підприємства на події, що відбуваються в його зовнішньому середовищі [1, с. 14].

Базовим пріоритетом менеджменту сучасних підприємств є орієнтація на досягнення стратегічних цілей діяльності та забезпечення довготривалого виживання на ринку. Вивчення комплексу публікацій проф. Бруханського Р.Ф. [1; 2; 3; 4; 5] дозволило встановити наявність комплексу факторів, які знижують ефективність прийняття управлінських рішень стратегічного характеру, що напряму стосуються системи обліково-аналітичного забезпечення менеджменту: 1) недосконалість діючої обліково-аналітичної моделі формування інформації для прийняття стратегічних управлінських рішень; 2) необґрунтованість динаміки співвідношення обсягів необхідної та достатньої інформації, що зумовлює виникнення явищ нестачі та перенасичення обліково-аналітичною інформацією; 3) відсутність раціональних критеріїв відбору необхідної обліково-аналітичної інформації із загального обсягу даних, що пов'язано з відсутністю критерію орієнтації побудови облікової системи на забезпечення реалізації стратегії підприємства; 4) принципова відмінність класифікаційних ознак обліково-аналітичної інформації, необхідної для потреб стратегічного менеджменту (інше коло досліджуваних об'єктів, інші часові рамки, інша форма і періодичність представлення); 5) несвоєчасність складання та подання звітів і формування показників, необхідних для прийняття стратегічних рішень.

Традиційна для вітчизняних підприємств структура обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту повною мірою не забезпечує можливість узгодження та прийняття єдиних параметрів формування та моніторингу економічних показників, їх інтерпретації, оцінки, трансформації, форм і періодичності подання тощо. Вказана ситуація зумовлена неадекватністю інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України до сучасних вимог формування корисної інформації, оскільки кожна підсистема обліково-інформаційного забезпечення процесу прийняття рішень, як облікова, так і позаоблікова, при формуванні відповідних звітних показників керується переважно локальними вимогами комплексу нормативно-правових актів, які регламентують зміст, завдання і порядок їх роботи [1, с. 15].

Необхідність формування облікової інформації стратегічного спрямування, на думку К. Друрі, зумовлена обґрунтуванням і практичним застосуванням у 70-х рр. ХХ ст. концептуальних основ стратегічного менеджменту, основним призначенням якого є «досягнення стійких конкурентних переваг» [6, с. 25].

Розробка концепції стратегічного менеджменту створила необхідні передумови для формування інших допоміжних підсистем, зокрема обліково-аналітичного супроводу прийняття стратегічних управлінських рішень.

Раціональна система інформаційного забезпечення стратегічного

менеджменту сільськогосподарських підприємств має враховувати внутрішні й зовнішні інформаційні сфери, відображаючи комплексну консолідовану інформацію про діяльність підприємства і його стратегічні перспективи. Рационалізація моделі інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств має ґрунтуватись на чіткій структуризації потоків інформації для забезпечення оперативного і надійного отримання необхідних даних при виникненні такої потреби. Прийняття стратегічних рішень повинно базуватися на поточній (достовірній, точній) та прогнозній (розрахунковій, орієнтовній) інформації.

Список використаних джерел

1. Бруханський, Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.
2. Бруханський, Р. Ф. Поняття стратегічного управлінського обліку [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4. – С. 310-313.
3. Бруханський, Р. Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до побудови стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2014. – № 1. – С. 163-169.
4. Бруханський, Р. Ф. Фінансово-облікова проблематика відтворення потенціалу сільськогосподарських підприємств [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський, Н. В. Железняк, І. П. Хомин ; за наук. ред. Р. Ф. Бруханського. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 452 с.
5. Бруханський, Р. Ф. Адаптація облікової системи сільськогосподарського підприємства до вимог стратегічного менеджменту [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Облік і фінанси. – 2012. – № 3. – С. 23-27.
6. Друри, К. Управленческий и производственный учет [Текст] / Колин Друри. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 1071 с.

Завитій Ольга

к.е.н., доцент

Яковчук Вікторія

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ ТА РІЗНОВИДИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ

Сільське господарство чим далі, тим більше окреслюється потребою в страхуванні, що зумовлюється такими нерегульованими чинниками, як несприятливий вплив руйнівних природних катаклізмів на сільськогосподарське виробництво, негативний вплив сільськогосподарського виробництва на довкілля, злетом технологічних, економічних ризиків, міждержавних конфліктів, кримінальних подій.

Одним із важливих елементів стабілізації фінансового стану аграрних формувань повинно стати страхування, яке є оптимальним способом подолання сільськогосподарських ризиків від несприятливих подій, що забезпечує безперервність, збалансованість і стабільність розвитку аграрного ринку та є одним із ефективних методів повернення збитків.

Майнове страхування – це галузь страхування, де об'єктом є майнові інтереси, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном.

Щороку вітчизняне сільське господарство зазнає втрат від небезпечних природних катаклізмів та негативних погодних явищ. Втрати позначаються у зменшенні врожайності, недоборі урожаю, внаслідок чого сільськогосподарські товаровиробники зазнають помітних матеріальних й фінансових збитків [1]. Середньорічні втрати сільського господарства коливаються в межах 3–5 млрд. гривень (за інформацією Світового банку).

Сільськогосподарське страхування скрізь у світі вважається оптимальним методом гарантування безперервності, збалансованості і сталості поступу сільського господарства, через створення страхового резерву за рахунок платежів визначеного кола сільськогосподарських товаровиробників, яким загрожують певні ризики [3, с. 30]. Крім того, характерною специфікою такого страхового резерву вважається його формування виключно у грошовому виразі, якому „надається більша перевага через її універсальність” [9, с. 26].

Галузева ознака здійснення страхової діяльності в сільському господарстві зумовила й назву – сільськогосподарське страхування [2]. У вітчизняній та світовій страховій практиці воно позначає специфічну галузь страхування, якій притаманні певні специфічні ознаки. Труднощі щодо викриття цих ознак не дали змогу багатьом дослідникам включити поняття „сільськогосподарське страхування” у термінологічні словники зі страхування [7].

За переконанням О. Лобової, „сільськогосподарське страхування – це сукупність економічних відносин між конкретними економічними агентами, де співпрацюють страховики – фінансові організації зі страхувальниками – сільськогосподарськими товаровиробниками, які за обумовлену плату передають свої ризики щодо майнових чи інших втрат у сільськогосподарському виробництві задля отримання відшкодування у разі реалізації страхової події” [4].

„Сільськогосподарське страхування” вважається системою добровільних економічних відносин щодо страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників, пов’язаних із володінням, користуванням та розпорядженням їх майном, а також відшкодуванням страхувальниками збитків, заподіяних третій особі або її майну, за рахунок страхових фондів, що створюються страховиком за допомогою сплати страхувальниками страхових внесків [5].

Суть сільськогосподарського страхування зосереджена в тому, що страхувальники – сільськогосподарські товаровиробники за певну плату купляють гарантію відшкодування можливих втрат шляхом диференціації їх обсягу у певному колі страхувальників та у просторі й часі. Таким чином, проявляється принцип солідарної відповідальності, який дає змогу корегувати й покривати масштабні збитки сільськогосподарських товаровиробників, які держава не може повністю відшкодувати.

Об’єктом сільськогосподарського страхування вважається майновий інтерес щодо сільськогосподарського виробництва, а предметом – ризик втрати сільськогосподарської продукції, доходу сільськогосподарських товаровиробників, понесених ними витрат на виробництво сільськогосподарської продукції. Специфічними об’єктами сільськогосподарського страхування, як вже зазначалось, виступають сільськогосподарські рослини та тварини, які мають відмінності з іншими об’єктами, які підлягають майновому страхуванню, через те що вони є живою природою [8].

Сільськогосподарське страхування входить до видів майнового страхування, водночас, його вважають специфічною галуззю страхування, яка є комплексною, об’єднуючи різні його види. Сільськогосподарське страхування охоплює страхування сільськогосподарських культур та багаторічних садів, свійської птиці, худоби, хутрових звірів, бджолосімей, машин, будинків, споруд, транспортних засобів, передавальних пристроїв, насіння, сировини, матеріалів, готової продукції, устаткування, інвентарю, відповідальності сільськогосподарського товаровиробника тощо, тому воно проводиться у форматі комплексного страхування [6].

Метою сільськогосподарського страхування вважається повна чи часткова виплата відшкодування сільськогосподарським товаровиробникам втрат через реалізацію негативних, переважно, стихійних явищ.

Усі види сільськогосподарського страхування, так чи інакше, пов'язанні зі страховим захистом сільськогосподарських товаровиробників, його слід класифікувати відповідно за циклами колообігу сільськогосподарського виробництва:

- 1) грошовий цикл, який пов'язаний з формуванням капіталу і придбанням за фінансові ресурси необхідних засобів виробництва;
- 2) операційний – суть якого зосереджена у формуванні доданої вартості шляхом переносу на виготовлену продукцію вартості основних засобів, робочої сили, використаних сировини, насіння, матеріалів, палива, мастил тощо;
- 3) товарний – пов'язаний з реалізацією готової сільськогосподарської продукції та надходженням виручки.

Таким чином, для всебічного окреслення властивих йому особливостей градація сільськогосподарського страхування має будуватися на платформі наступних ознак: за галузями сільського господарства; за видами господарської діяльності; за способом організації; за періодичністю; за зорієнтованістю; за страховим забезпеченням; за об'єктом страхування; за статусом страховика; за кругооборотом; за формою здійснення; за відкритістю; за технологією розрахунку страхових тарифів; за методами формування страхових резервів й корегування ними; за реальністю страхування; за кластерами страхувальників; за господарською цінністю; за видами страхових виплат; за цільовим призначенням; за способом визначення страхових сум; за статтями балансу; за тривалістю; за вартістю інтересу; за фазами відтворення; за цільовим призначенням; за характером страхових загроз; за характером сплати внесків; за характером виплат; за періодичністю страхування; за традиційністю; за реальністю.

Отже, можна стверджувати, що „сільськогосподарське страхування” – це сукупність економічних відносин між конкретними економічними суб'єктами, де однією стороною є страховики, а іншою стороною виступають страхувальники – сільськогосподарські товаровиробники, які за обумовлену плату передають свої потенційні ризики, які можуть настати в сільськогосподарському виробництві задля отримання відшкодування при реалізації страхової події.

Метою розвитку сільськогосподарського страхування є забезпечення сталості сільського господарства та стабільності доходів сільськогосподарських товаровиробників, як передумов стабільного економічного злету країни та примноження добробуту її економічних суб'єктів шляхом максимального визискування можливостей сільського господарства, держави та страхового ринку. Сільськогосподарське страхування повинно бути зорієнтовано виключно на відшкодування втрат сільськогосподарського товаровиробника. Страхові компенсаційні виплати, які сільськогосподарський товаровиробник одержить при реалізації несприятливих подій, допоможе йому розв'язати наступні проблеми. Передусім, хоча б частково погасити свої боргові

зобов'язання перед своїми контрагентами та забезпечити, принаймні, просте відтворення, придбавши насіння й необхідні матеріально-технічні активи для продовження своєї виробничої діяльності.

Список використаних джерел

1. Бридун, Є.В. Моделювання страхового механізму компенсації еколого-економічних збитків [Текст] / Є. В. Бридун. – Харків : Формат, 2004. – 256 с.
2. Гривківська, О. В. Сільськогосподарське страхування: тенденції та протиріччя [Текст] / О. В. Гривківська, С. А. Навроцький // Економіка та управління. – 2015. – № 1. – С. 27-35.
3. Кінащук, Л. Л. Страхування: теорія та практика проведення [Текст] / Л. Л. Кінащук. – К. : Атіка, 2004. – 112 с.
4. Лобова, О. М. Теоретичні основи сільськогосподарського страхування [Текст] / О. М. Лобова // Вісн. Київськ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2011. – № 126 – С. 58-61.
5. Марценюк-Розарьонова, О. В. Ризики сільськогосподарського страхування [Текст] / О. В. Марценюк-Розарьонова, О. Ю. Федоришина // Зб. наук. праць ВНАУ. Серія: Економічні науки / редкол.: Г. М. Калетнік [та ін.]. – Вінниця, 2010. – Вип. 5, т. 2. – С. 201-204.
6. Навроцький, С. А. Соціально-економічні аспекти страхування в АПК [Текст] / С. А. Навроцький. – Суми : Довкілля, 2004. – 316 с.
7. Остапенко, О. М. Цілеспрямованість категорії „сільськогосподарське страхування” [Електронний ресурс] / О. М. Остапенко. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua>
8. Свістунов, О. Роль страхування в управлінні ризиками сільського господарства в Україні та напрями підвищення його ефективності [Текст] / О. Свістунов // Економіка України. – 2006. – № 1. – С. 66-70.
9. Страхование [Текст] : учебник / [С. Б. Богоявленский, Ю. В. Дюжев, Д. В. Куксинский и др.] ; под ред. Т. А. Федоровой. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Экономист, 2004. – 875 с.

Корнійчук Алла

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Вольська А.О.

Подільський державний аграрно-технічний університет

м. Кам'янець-Подільський

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА І ШЛЯХИ МОЖЛИВОГО ЇХ ВИРІШЕННЯ

Однією з передумов ефективного розвитку будь-якого вітчизняного підприємства, незалежно від форми власності, є функціонування системи внутрішнього контролю. Однак на практиці виникає багато питань та проблем. Як відомо, внутрішній контроль присутній на кожному підприємстві (організації, установі), але ефективність його забезпечується не завжди.

Відповідно до Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств:

1) метою обліку витрат та визначення собівартості продукції (робіт, послуг) є документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

2) калькулювання собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) здійснюється для визначення ефективності запланованих і фактично здійснених агротехнічних, технологічних, організаційних і економічних заходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення виробництва та для обґрунтування цінової політики підприємства;

3) витрати, проведені в іноземній валюті, перераховуються у грошову одиницю України за курсом Національного банку на момент здійснення операцій [1].

Світові політичні процеси та нестабільність ринкового середовища (формування ціни в залежності від попиту та пропозиції на товар в конкретний період часу) призводять до невизначеності у фінансовому результаті діяльності суб'єктів господарювання, а особливо сільськогосподарських підприємств, оскільки виробництво продукції рослинництва має ще й свою специфіку:

- сезонний характер виробництва – розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції;
- залежність технологічного процесу від природних умов.

Ще однією проблемою є те що переважна більшість адміністративних витрат пов'язана з процесом виробництва, тому в сільському господарстві такі витрати логічно відносити на собівартість продукції. В них взагалі не може йти мова про наявність окремої групи витрат, які називаються адміністративними.

Лише крупні багатогалузеві сільськогосподарські підприємства, які мають переробні промислові підрозділи, можуть виділяти адміністративні витрати. Це обґрунтовується тим, що собівартість має бути реальною, включати прямі і непрямі витрати, що забезпечують виробництво. Інакше вона не може ефективно використовуватися при прийнятті управлінських рішень, що негативно впливає на економіку підприємства [2].

Отож, бухгалтерський облік витрат на виробництво продукції рослинництва має ряд недоліків, які, на практиці, призводять до недостовірного відображення величини понесених витрат та, в кінцевому, реальний фінансовий результат діяльності підприємства визнати важко.

Можливими шляхами вирішення вказаних проблем, на нашу думку, буде проведення таких заходів:

- дотримання положень нормативно-правових актів та методичних рекомендацій, в тому числі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3], Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [4], чинних П(С)БО;
- застосування усіх видів обліку в практичній діяльності підприємств (установ, організацій): фінансового, управлінського, податкового, статистичного;
- здійснення планування та проведення аналізу результатів діяльності суб'єктів господарювання;
- налагодження системи контролю за діяльністю підприємств (установ, організацій), відповідно до вимог сьогодення.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України 18.05.2001 р. за №132 (редакція від 31.10.2005 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN2842.html.
2. Біленко, А. І. Особливості обліку витрат та калькулювання собівартості у рослинництві [Електронний ресурс] / А. І. Біленко. – Режим доступу : <http://intkonf.org/bilenko-a-i-osoblivosti-obliku-vitrat-ta-kalkulyuvannya-%20%20%20%20sobivartosti-u-roslinnitstvi/>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 03.01.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 (редакція від 24.07.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

Ланец Александра

студентка

Научный руководитель: магистр экономики, ассистент Добрыдень Н.В.

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ВЫРУЧКИ ОТ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОДУКЦИИ, ТОВАРОВ, РАБОТ, УСЛУГ

Эффективная работа предприятий – важнейшее условие благосостояния нации и процветания государства, ведь предприятие является основным налогоплательщиком, пополняет доходную часть государственного и местных бюджетов. Важнейшим показателем того, что предприятие работает эффективно, является прибыль.

Основную часть прибыли предприятие получает от текущей деятельности при реализации продукции, товаров, работ, услуг. Текущая деятельность – основная приносящая доход деятельность организации и прочая деятельность, не относящаяся к финансовой и инвестиционной деятельности [2]. Для учета доходов и расходов по текущей деятельности Типовым планом счетов предназначен активно-пассивный счет 90 «Доходы и расходы по текущей деятельности» [1]. Информация о полученной выручке за реализованную продукцию, товары, работы и услуги обобщается на субсчете 90/1 «Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг».

Целью бухгалтерского учета является обеспечение заинтересованных пользователей информацией, которая должна быть полной и достоверной. К примеру, для текущего управления и контроля за деятельностью организации, пользователям учетной информации необходимы данные различной степени детализации: общие и частные показатели. Субсчет 90/1 «Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг» является общим показателем. Для принятия обоснованных управленческих решений, выявления положения предприятия на рынке, определения уровня конкурентоспособности реализуемой продукции, товаров, работ и услуг для удобства работы бухгалтеров рабочим планом счетов могут быть предусмотрены дополнительные субсчета (рис. 1).

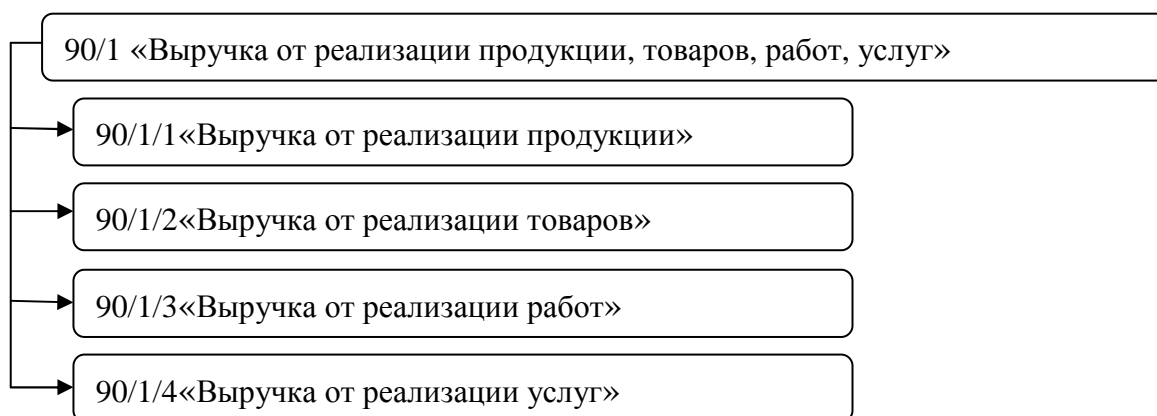

Рис. 1. Детализация счета 90/1 «Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг»

В производственной и хозяйственной деятельности предприятия могут реализовывать продукцию, товары, работы, услуги как на внутреннем рынке, так и за рубежом. Поэтому, для предприятий, которые активно занимаются внешнеэкономической деятельностью, актуальным будет детализация счета 90/1 «Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг» в зависимости от рынка сбыта. Для принятия эффективных управленческих решений, анализа внешнеторговой деятельности возможно отражение полученной выручки на внутреннем и внешних рынках (рис. 2).

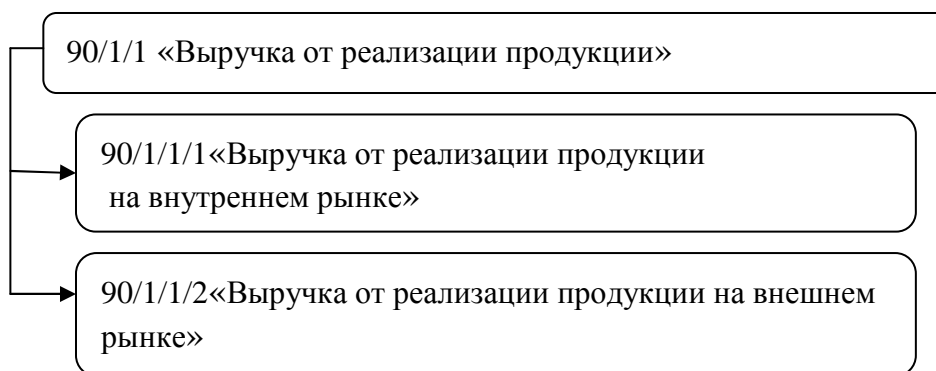

Рис. 2. Детализация счета 90/1/1 «Выручка о реализации продукции»

Таким образом, на основании вышеизложенного можно сделать вывод, что совершенствование учета выручки от реализации продукции, товаров, работ, услуг является залогом проведения качественного анализа финансовых результатов по текущей деятельности: становится возможным рассчитать показатели рентабельности отдельно по продукции, товарам, работам и услугам, определить уровень рентабельности продукции, реализованной на территории государства и за его пределами.

Следует отметить, что результаты такого рода анализа могут использоваться в управлении относительно принятия решений о наращивании объемов реализации продукции для отечественного или иностранного

потребителя. Более того, для аналитика представится возможность более детально изучить показатели деятельности организации, а своевременный и качественный анализ деятельности является основой эффективного функционирования организации.

Список использованных источников

1. Инструкция о порядке применения типового плана счетов бухгалтерского учета [Электронный ресурс] : утв. постановлением М-ва финансов Респ. Беларусь 29.06.2011 г., № 50: в ред. от 30.06.2014, № 46 // Консультант Плюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2016. – Режим доступа : <https://www.bsb.by/files/typeplanbu.doc>.

2. Инструкция по бухгалтерскому учету доходов и расходов [Электронный ресурс] : утв. постановлением М-ва финансов Респ. Беларусь 30.09.2011г., № 102: в ред. постановлений Минфина от 14.12.2012 N 74, от 08.02.2013 N 11, от 31.12.2013 N 96 // Консультант Плюс. Беларусь / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2016. – Режим доступа : <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=W21224697>

Лешун Марія
студентка

Науковий керівник: к.е.н, доцент Дідоренко Т.В.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА НА ХЛІБОПЕКАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Хлібопекарська промисловість України – одна із стратегічних галузей економіки, покликана забезпечувати стійке постачання якісними хлібобулочними виробами. Ефективність розвитку галузі характеризує виробничі відносини з приводу максимального задоволення суспільних потреб у хлібобулочних výroбах за умови економії живої та уречевленої праці при їх виробництві та відбиває кінцеву результативність виробництва хлібобулочних виробів згідно із суспільними потребами у кількісному та якісному виразі [5].

В умовах самофінансування основним завданням для підприємств стає отримання прибутку, в розмірі, достатньому для виробничого процесу. У контексті матеріаломісткості виробництва хлібобулочних виробів та з метою підвищення ефективності і конкурентоспроможності діяльності підприємств хлібопекарської галузі, доцільним є дослідження їх особливостей, вивчення їх

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

впливу на особливості обліку та визначення напрямів удосконалення обліку витрат на виробництво хлібобулочних виробів. Основною умовою збільшення прибутку підприємства є зниження витрат на виробництво та збут продукції, особливо трудових і матеріальних витрат. Вирішення цієї проблеми дозволить хлібопекарським підприємствам вийти на новий рівень управління виробництвом [1].

Підприємства змушені працювати у стратегічних господарських зонах, що характеризуються підвищеним ризиком внаслідок недостатньо глибокого знання критичних для виживання підприємства факторів зовнішнього середовища: поведінка споживачів, позиції конкурентів, правильного вибору партнерів, створення конкурентоспроможного асортименту товарів і послуг з урахуванням інтересів споживачів.

Діяльність підприємства завжди пов'язана з певними витратами матеріальних, трудових, інформаційних, грошових та інших ресурсів на виготовлення, зберігання, транспортування, сортування, пакування, фасування та реалізацію товарів. Сукупність цих витрат і складає поточні витрати підприємства.

Поточні витрати підприємства – це грошове відбиття витрат живої та уречевленої праці на здійснення поточної торговельно-виробничої діяльності підприємства, що за натурально-речовим складом становлять спожиту частину матеріальних, нематеріальних трудових та фінансових ресурсів [3].

Витрати, пов'язані з виробництвом продукції хлібопекарської промисловості групуються за статтями калькуляції, а саме:

- сировина і матеріали;
- паливо й електроенергія на технологічні цілі;
- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- відрахування на соціальні заходи;
- витрати на утримання та експлуатацію устаткування;
- загальновиробничі витрати;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут.

Однак, кожне підприємство у складі виробничої собівартості може встановлювати власний перелік статей.

Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» здійснюють поділ витрат на постійні та змінні. До постійних витрат у цій галузі відносять витрати на електроенергію і паливо на технологічні цілі, які не залежать від обсягу продукції, оскільки час випікання і температура залишаються незмінними за будь-якого завантаження печі. До складу матеріальних витрат входить вартість витраченого на випічку борошна, допоміжних матеріалів, робіт і послуг виробничого характеру сторонніми підприємствами.

Повна собівартість формується шляхом включення до перерахованих

статей суми витрат на збут. Склад і найменування деяких статей витрат не співпадають з рекомендованими П(С)БО. Дослідження частки кожної із статей в загальній сумі витрат на виробництво хлібобулочних виробів, дозволяє внести пропозиції відображати витрати на упаковку у складі витрат на збут, а не окремою статтею.

Для обліку загальновиробничих витрат призначений рахунок 91 «Загальновиробничі витрати». При цьому на підприємствах можливо відкрити субрахунки: 911 «Загальновиробничі витрати основного виробництва»; 912 «Загальновиробничі витрати допоміжного виробництва», а також субрахунки, що забезпечують іншу аналітику залежно від специфіки виробництва, особливостей формування виробничої собівартості продукції. На багатьох підприємствах кореспонденція рахунків формується автоматизовано у програмному продукті 1С Підприємство. Регістр синтетичного обліку по рахунку 23 «Виробництво» можна роздрукувати у вигляді оборотів по рахунку, аналізу рахунку і картки рахунку залежно від інформаційних потреб. До складу виробничої собівартості можуть бути віднесені не всі витрати, що обліковуються на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», а лише змінні і частина постійних, залежно від співвідношення фактичного випуску продукції і нормальної виробничої потужності, а залишок постійних загальновиробничих витрат зараховується до складу собівартості реалізованої продукції. Іншими словами, постійні загальновиробничі витрати повинні щомісячно розподілятися між рахунком 23 «Виробництво» і 90 «Собівартість реалізації» [4].

Специфіка діяльності різних галузей економіки вимагає внесення рекомендаційних уточнень щодо застосування П(С)БО в кожній конкретній галузі діяльності, адже універсального варіанту, здатного забезпечити всі необхідні вимоги досягти неможливо. Виходячи з цього, актуальною проблемою в сучасних умовах виступає уточнення класифікації витрат і калькулювання собівартості хлібопекарської продукції в контексті Національної реформи бухгалтерського обліку, що особливо підкреслюється важливістю даної галузі економіки з точки зору задоволення першочергової потреби людини – потреби в їжі [2].

Вагоме місце у забезпеченні беззбиткової та рентабельної діяльності підприємств займає співвідношення результатів і витрат господарювання. З огляду на соціальну значущість продукції хлібопекарської промисловості та постійне державне регулювання ціноутворення виникає необхідність у підвищенні ефективності за рахунок зниження витрат. Однак актуальними завданнями є формування стратегії зниження витрат на основі узагальнення світового досвіду стратегічного управління витратами.

Список використаних джерел

1. Горбач, О. Д. Облік виробничих витрат на хлібопекарських підприємствах України [Електронний ресурс] / О. Д. Горбач // Економічний

форум. – 2013. – № 4. – С. 8–12. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecfor_2013_4_4.pdf

2. Зоріна, В.Н., Сеніна Г.В. Формування та калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в галузях народного господарства [Текст] : навч. посібник / В. Н. Зоріна, Г. В. Сеніна. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 214 с.

3. Клецова, Н. В. [Електронний ресурс] / Н.В. Клецова – Режим доступу : http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_2_3/061-065.pdf

4. Мачуга, Р. Специфіка відображення об'єктів і процесів у бухгалтерському обліку на підприємствах харчової промисловості [Текст] / Р. Мачуга // Соціально-економічні, політичні та культурні оцінки і прогнози на рубежі двох тисячоліть: Тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. – Тернопіль, 2007. – С. 232-234.

5. Методичні положення та норми продуктивності для хлібопекарського виробництва [Текст] / В. В. Вітвіцький, В. І Ковальчук, І. С. Ковальчук та ін. – К.: НДІ «Укראгропромпродуктивність», 2006. – 328 с.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Матвійчук Людмила

аспірант

Науковий керівник: к.е.н., доцент Палюх М.С.

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА РОЛЬ ЗНОСУ У ЦЬОМУ ПРОЦЕСІ

Основою ефективного розвитку аграрного сектору економіки є механізм використання основного капіталу, що зумовлює об'єктивну потребу у постійному відтворенні основних засобів сільськогосподарських підприємств за оптимальними параметрами при дотриманні необхідних пропорцій їх надходження та вибуття, рівня оновлення відповідно до темпів зносу.

Використання на підприємстві основних засобів понад економічно виправданий термін їх експлуатації при існуванні швидких темпів науково-технічного прогресу, зменшення обсягів капітальних вкладень при нецільовому використанні амортизаційних відрахувань негативно позначається на параметрах їх відтворення. Вирішення цієї проблеми в сучасних умовах

господарювання потребує комплексного наукового дослідження закономірностей відтворення основних засобів шляхом вивчення взаємозв'язків між споживанням і накопиченням капіталу, амортизацією, ліквідацією і придбанням основних засобів, фінансовими результатами та інвестиціями.

За висновками окремих вчених, відтворення основних засобів пов'язано з динамічним, циклічним кругообігом основного капіталу, що відбувається в розрізі інвестиційної, операційної та фінансової діяльності підприємства, у процесі яких за один цикл основний капітал проходить різні стадії і трансформації (рис. 1).

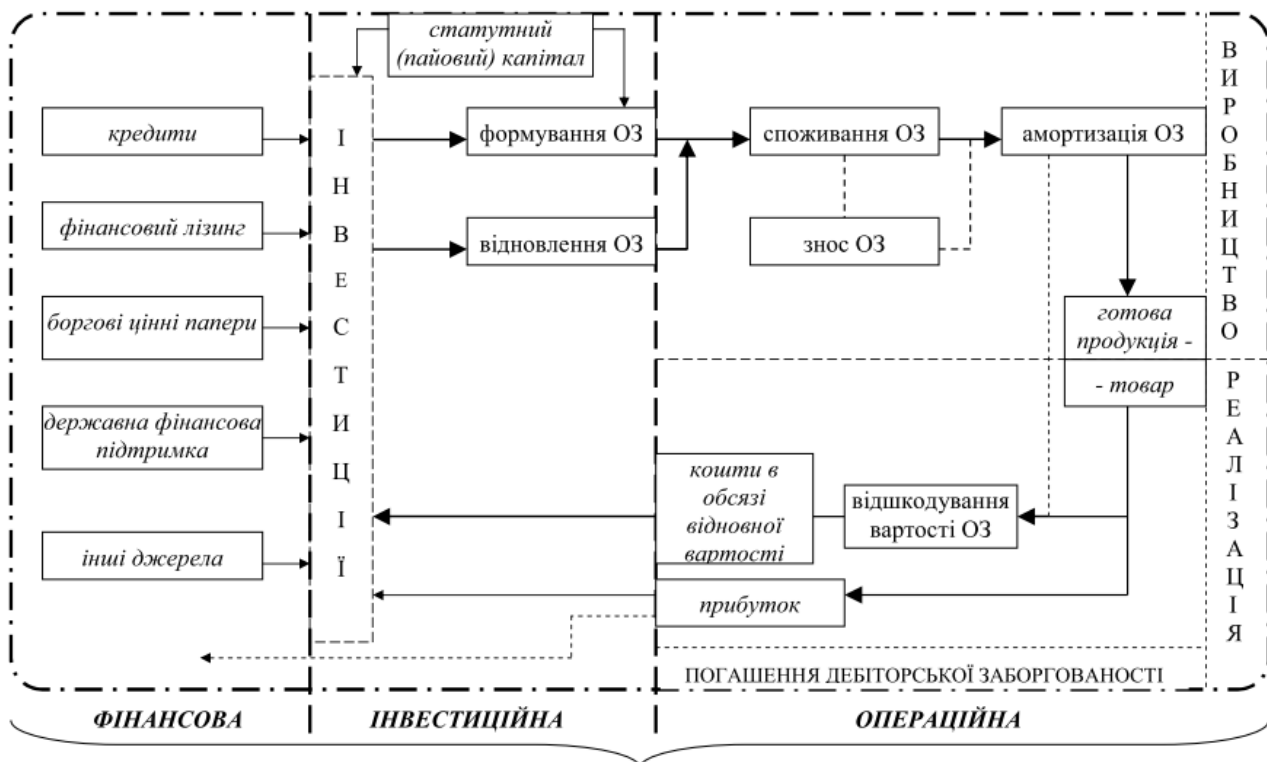

Рис. 1. Схема відтворення основних засобів за видами діяльності сільськогосподарського підприємства [3]

Значимість взаємозв'язку відтворювального процесу з видами діяльності підприємства обумовлена необхідністю обґрунтування взаємопов'язаних елементів інвестиційної, кредитної, амортизаційної політики підприємства та управління використанням основними засобами [3].

На етапі використання основних засобів формується додана вартість, що забезпечує їх дохідність. Цей процес супроводжується амортизацією вартості основних засобів та їх поступовим зносом, що проявляється в різних формах.

Відповідно до інформаційних потреб користувачів фінансової звітності існує потреба в обліковому відображенні всіх видів зносу. Певною мірою ця проблема методично вирішена.

Так, згідно П(С)БО 7 [7] та П(С)БО 28 [6] балансова вартість основних засобів має визначатися шляхом коригування їх первісної вартості на переоцінку, знос та зменшення корисності активів.

Детальний аналіз цих нормативно-правових актів дає підстави для висновку, що фізичний знос основних засобів, як природний наслідок їх експлуатації, розраховується шляхом амортизації їх первісної (переоціненої відновної) вартості. Вплив морального, екологічного та соціального зносу можна оцінити при визначенні зменшення корисності об'єкта.

Зменшення корисності основних засобів на практиці господарювання набуває різних форм. Перш за все, втрата основними засобами своєї потенційної корисності набуває форми фізичного зносу, якому мають відповідати суми накопиченої нарахованої амортизації. По-друге, суттєве зменшення економічних вигід від використання основних засобів, що значно перевищує первісно очікуване й економічно обґрунтоване, є свідченням зменшення їх корисності, порядок визнання, оцінки й обліку якого регламентовані міжнародними та вітчизняними стандартами бухгалтерського обліку [4].

При визнанні зменшення корисності основних засобів орієнтиром є наявність таких ознак: суттєві негативні зміни в технологічному, ринковому, економічному та правовому середовищі функціонування підприємства, суттєві зміни в способі використання об'єкта, старіння або фізичне пошкодження активу понад об'єктивний фізичний знос. У вище перелічених ознаках, за винятком фізичного пошкодження основного засобу, по суті виявляються моральний, соціальний та екологічний види зносу. Проблеми знецінення основних засобів внаслідок зміни їх корисності висвітлені в працях багатьох вчених в сфері обліку [1, 2, 3].

При цьому важливо відрізнити такі економічні категорії як знос і амортизація. Знос полягає у втраті споживчих властивостей, корисності об'єктів під впливом різних факторів. Амортизація – це процес поступового перенесення вартості основних засобів на виготовлену з їх використанням продукції. Знос і амортизація взаємопов'язані в процесі відтворення основних засобів, але з характерними відмінностями.

Таким чином, своєчасність оновлення основних засобів підприємства відповідно до потреб підприємства, обумовлених внутрішнім та зовнішнім економічним середовищем, потребує адаптації і постійного покращення параметрів відтворення (видів, напрямів, типів) шляхом його здійснення найбільш ефективними і прийнятними формами і методами.

Список використаних джерел

1. Зубілевич С. Зменшення корисності активів / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 2. – С. 9–13.

2. Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку : монографія / Л. Г. Ловінська. – К. : КНЕУ, 2006. – 256 с.
3. Могилова М. М. Основні засоби сільськогосподарських підприємств : стан, оцінка, відтворення : монографія / М. М. Могилова. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2016. – 404 с.
4. Могилова М. М. Пріоритети оцінки зменшення корисності основних засобів / М. М. Могилова // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. – 2007. – № 15, т. 2. – С. 214–216.
5. Павлюк І. Бухгалтерський облік зменшення та відновлення корисності основних засобів / І. Павлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 8. – С. 21–24.
6. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. № 817 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05>.
7. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.

Надворняк Ярослава

к.е.н.

Івано-Франківський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій м. Івано-Франківськ

ОКРЕМІ ЕЛЕМЕНТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: ЕКСПРЕС-ОГЛЯД НОВАЦІЙ

Економічні реформи, які відбуваються в Україні, вимагають вдосконалення нормативно-правової бази та організації національної системи бухгалтерського обліку на відповідність сучасним світовим вимогам щодо прозорості облікової й звітної інформації та використання її для визначення ефективності діяльності суб'єктів державного сектору. Інтеграція України в Світове Співтовариство, відкрила перед національною економікою широкі можливості розвитку відносин із зарубіжними партнерами, з одного боку, та викликала необхідність реформування діючої системи бухгалтерського обліку в державному секторі, – з іншого.

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

Бюджетні установи і організації провадять свою діяльність виключно за рахунок бюджетних коштів і не отримують доходів у будь-якій формі, а отже, не платять податків. Та одночасно бюджетні установи є не лише виконавцями державних функцій, але й суб'єктами господарювання на макро- і мікроекономічному рівнях. Це вимагає врахування їх статусу під час вдосконалення облікової політики, як основного нормативно-правового документу, що визначає їх методичні основи ведення обліку. Також в обліковій політиці суб'єкта господарювання повинні знайти своє відображення питання реформування бухгалтерського обліку та звітності.

Дослідженню питань бухгалтерського обліку бюджетних установ і організацій приділено уваги провідних вітчизняних науковців-економістів: П.Й. Атамаса, Т. Джоги, С. Лістрова, С. Свірко, Н. Сушко, С. Черногуцького, О. Шунь та інших. У працях названих науковців-економістів приділено більше уваги історичним аспектам обліку в державному секторі та питанням законодавчо-нормативного регулювання бухгалтерського обліку в державному секторі.

Постановка завдання. Метою дослідження є дослідження окремих елементів вдосконалення методики та практики обліку в державному секторі: впровадження із 01.01.2017 року Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 року № 1203, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – НП(с)БОДС) для суб'єктів бухгалтерського обліку в державному секторі (далі – суб'єкт державного сектору).

Виклад основного матеріалу досліджень. Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється в Україні з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів;

- удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності [3, с. 1].

З цієї метою з 1 січня 2015 року було запроваджено перших 9 НП(с)БОДС для суб'єктів державного сектору: 121 «Основні засоби»; 122 «Нематеріальні активи»; 123 «Запаси»; 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок»; 127 «Зменшення корисності активів»; 128 «Зобов'язання»; 130 «Вплив змін валютних курсів» (крім розділу III, що набув чинності з 1 січня 2017 року); 132 «Виплати працівникам» та 133 «Фінансові інвестиції». Бухгалтерам бюджетних установ уже відомі норми введених 9 НП(с)БОДС для суб'єктів державного сектору. З 1 січня 2017 року набрали чинності наступних 10 НП(с)БОДС для суб'єктів державного сектору, а саме: 101 «Подання фінансової звітності»; 102 «Консолідована фінансова звітність»; 103 «Фінансова звітність за сегментами»; 105 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»; 124 «Доходи»; 126 «Оренда»; 129 «Інвестиційна нерухомість»; 131 «Будівельні контракти»; 134 «Фінансові інструменти»; 135

«Витрати». Нові НП(с)БОДС) для суб'єктів державного сектору запровадили нові терміни та нові елементи методики обліку, які необхідно знати бухгалтерам бюджетних установ, щоб розробити свою облікову політику або ввести зміни до уже діючої до 1 січня 2017 року.

Крім того, наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2015 року №1219 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку в державному секторі» запроваджується й новий План рахунків бухгалтерського обліку, Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, а також Типові кореспонденції субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з: активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами; виконання бюджету; виконання місцевого бюджету.

До 1 січня 2017 року в державному секторі України практично використовували три плани рахунків бухгалтерського обліку: План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, що використовувався Державною казначейською службою України; План рахунків бухгалтерського обліку виконання кошторисів, що використовувався для ведення майнового обліку розпорядниками бюджетних коштів; План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, що використовувався для ведення бухгалтерського обліку державними цільовими фондами. Використання різних планів рахунків себе не виправдало. Крім того, сьогодні в бюджетному обліку застосовується касовий метод, а в майновому – метод нарахувань [4. с. 2].

Новий План рахунків бухгалтерського обліку та Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі запроваджують цілий ряд нових рахунків і субрахунків для узагальнення інформації про факти діяльності суб'єктів державного сектору у бухгалтерському обліку. До субрахунків Плану рахунків суб'єкти державного сектору можуть вводити аналітичні рахунки. З 1 січня цього року бюджетні установи розпорядженням керівника установи мають: перенести залишки за субрахунками з Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ на План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та надалі використовувати для ведення бухгалтерського обліку за проведеними операціями лише кореспонденцію субрахунків, передбачену Типовою кореспонденцією субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затвердженою наказом Мініфіну від 29.12.2015 № 1219.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що бухгалтерам державного сектору необхідно:

- для забезпечення єдиного підходу до співвіднесення рахунків старого і

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

нового Плану рахунків використати Методичні рекомендації зі співставлення субрахунків бухгалтерського обліку та перенесення залишків, затверджених наказом Мінфіну від 21.12.2016 року №1127 і за даними облікових реєстрів установи перенести залишки за субрахунками;

- розробити Положення про облікову політику установи із відповідними додатками, в якому врахувати для використання вибрані норми НП(с)БОДС) для суб'єктів державного сектору та метод ведення бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : web-ресурс: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Наказ Міністерства фінансів України від 28.11.2016 р. № 1038 «Про затвердження Плану заходів щодо модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2016 – 2018 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : web-ресурс: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Ведення бухгалтерського обліку у системі Державного казначейства Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/article/92802>.

4. Метелиця, В. М. Проблемні питання модернізації обліку в державному секторі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magazine.faaf.org.ua/problemni-pitannya-modernizacii-obliku-v-derzhavnomu-sektori-ukraini.html>.

5. Яровенко, Т. С. Бухгалтерський облік в державному секторі України: особливості та перспективи [Текст] / Т.С. Яровенко, Ю.А. Губенко, Т.О. Масіч // Економіка і суспільство». – Мукачівський державний університет, 2016. – Випуск 2. – С. 774-779.

Палюх Микола

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Бухгалтерський облік є частиною інфраструктури ринкового середовища, оскільки він є інформаційною системою фінансово-господарської діяльності підприємства, організації чи установи та уряду. Отже, бухгалтерський облік з однієї сторони є одночасно інструментом державного регулювання, а з іншої – його об'єктом.

Через регламентацію методологічних основ бухгалтерського обліку і фінансової звітності всіх суб'єктів господарювання держава встановлює змістовні аспекти інформаційної інфраструктури національної економіки» [1, с.259].

За таких обставин стратегія економічного розвитку України потребує підвищення стабільності функціонування всіх ланок механізму управлінської структури народногосподарського комплексу, збалансованості інтересів, прав і відповідальності її суб'єктів. Значну роль у цьому процесі відіграють облік і аналіз, якщо застосовуються на всіх рівнях управління виробництвом, а їхня інформація задовольняє потреби керівництва і спеціалістів підприємства.

На жаль, між обліком і економічним аналізом відсутній тісний взаємозв'язок, що є наслідком розмежування функцій різноманітних служб (планового відділу, бухгалтерії, відділу праці і заробітної плати, відділу маркетингу, виробничого відділу тощо), які часто працюють незалежно один від одного, а також відсутності єдиного центру контролю і прийняття рішень. Крім того, в умовах, коли сільськогосподарські підприємства стали економічно самостійними, а нормування праці набуло значення дійового засобу скорочення затрат живої праці, економії коштів, що йдуть на оплату праці, зниження собівартості продукції, матеріальна мотивація праці являє собою одну з центральних ланок системи управління підприємствами. Пояснення цьому знаходиться у кількох площинах.

Насамперед, слід розуміти, що управляти – це перш за все передбачати: хід виконання виробничої програми, відхилення від плану і заданих параметрів, відхилення у використанні виробничих ресурсів, напрямки перспективного розвитку підприємства після прийняття відповідних управлінських рішень.

З поміж інших основних елементів управління, на основі яких може розвиватися будь-яке підприємство у науковій вітчизняній літературі виділяють: облік, планування, організацію, контроль, управління персоналом, регулювання персоналом, мотивацію [2, с.11].

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

Перехід до мотиваційного управління вимагає організації системи спеціального моніторингу, на основі якої формувалася б інформаційна база для прийняття відповідних управлінських рішень. І в цьому відношенні саме облік забезпечує необхідну інформацію для реалізації всіх елементів (складових частин) управління (менеджменту). За таких умов, облік – це інформаційна система для управління.

Крім інформаційної, до основних функцій, які бухгалтерський облік виконує в управлінні відносять контрольну, оціночну та аналітичну функції. Вказані функції повинні лежати в основі організації обліку.

Виходячи з основних концептуальних положень управління, облік – це основа основ підприємства будь-якої форми власності і держави загалом. Він є цінним інструментом, який дозволяє менеджерам приймати правильні і зважені рішення. Облік дає відповіді на багато питань: яку продукцію краще випускати, на яких ринках і кому її збувати; купувати необхідні для випуску продукції сировину і матеріали чи вигідніше налагодити їх власне виробництво; яку ціну може встановити підприємство на свою продукцію; якщо збільшити випуск продукції, то який матиме ефект, як це відобразиться на собівартості продукції та її рентабельності; скільки коштів необхідно мати в банку, щоб своєчасно проводити розрахунки. Вирішення цих та інших подібних питань базується на формуванні повної, достовірної інформації про господарські процеси і результати діяльності підприємства, яку забезпечує облік [3, с.60-62].

Незаперечним фактом є те, що в організації бухгалтерський облік є сполучною ланкою між особами, що здійснюють господарсько-фінансову діяльність і особами, що по них приймають рішення. А це, в свою чергу, означає, що облік вимірює умови господарювання і господарську діяльність безпосередньо через реєстрацію даних про неї, обробку їх з метою одержання потрібної інформації у вигляді звітів і передачі їх особам, яким вона необхідна для прийняття управлінських рішень.

Разом з тим, облік, як і будь-яка інша наука, має справу з об'єктивними законами розвитку економіки, а тому при його здійсненні враховується стійке і суттєве в явищах не в затверділому стані, а в русі та розвитку, оскільки тільки так можна охопити багатозначність, всебічність матеріальних процесів у їх єдності [4, с.27].

Ринкові засади господарювання, зміцнення економічної самостійності, приватизаційні процеси на селі вимагають істотної зміни поглядів в формуванні системи бухгалтерського обліку, яка повинна бути направлена на вдосконалення управління і зовнішньої звітності.

Якщо врахувати вище сказане, то в широкому розумінні, методом обліку виступає моделювання реальної картини господарської діяльності підприємства, а сама його система підлягає законам держави та нормативним актам державних органів.

З іншого боку, бухгалтерський облік – це основа, ядро інформаційного

забезпечення. У його системі формується близько 80 відсотків усього обсягу інформації щодо діяльності підприємства. Проте, 40-50 відсотків усієї інформації є надлишковою в інформаційному потоці і водночас в обліку не вистачає близько 50 відсотків необхідної для управління інформації [5, с.190].

Динамізм облікової системі надають оперативність і аналітичність. Оперативність пов'язується з можливістю прискореної обробки даних у реальному і чітко встановленому масштабі часу, аналітичність – з визначенням інформаційних потреб керуючої системи і забезпеченням інформацією користувачів.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна стверджувати, що єдиного підходу до визначення системи бухгалтерського обліку немає, а на сільськогосподарських формуваннях вона деталізується і регулюється обліковою політикою підприємства. Сам же механізм взаємодії її з системою управління є надто складним, оскільки на нього безпосередньо впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори. Розв'язати проблему у ринкових умовах можна тільки на системній основі.

Список використаних джерел

1. Хомуляк Т.І. Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в державному секторі / Т.І. Хомуляк / Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – №3 (53). – Ч.2. – С.258-263.
2. Голов С.Ф. Управленческий бухгалтерский учет.–К.: „СКАРБИ”, 1998.–384с.
3. Палюх М.С. Бухгалтерський облік в управлінні підприємствами агропромислового виробництва // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит та управління економічними процесами в світовій і національній економіці: історія, сучасність, перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 23 жовт. 2014 р. (ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль: Крок, 2014. – С. 60-62.
4. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 1999. – 423 с.
5. Канак Й.В. Бухгалтерський облік – основа інформаційної бази системи управління/ Тез. допов. міжвузівської науково-практичної конференції. „Проблеми реформування бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання”. – Львів, – 1997. – С.185-190.

Семенишена Юлія
студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дідоренко Т.В.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підприємства малого бізнесу, як і всі інші суб'єкти господарювання України, зобов'язані вести оперативний і бухгалтерський облік господарських операцій, скласти фінансову, податкову та статистичну звітність, адже вона є джерелом інформації про результати господарської і фінансової діяльності підприємства.

Проблемам формування звітних показників підприємств різних організаційно-правових форм приділялось багато уваги в працях таких науковців-дослідників, як-то, О. Бородкін, С. Голов, Й. Даньків, С.Зубілевич, О. Коробко, В. Костюченко, Г.Нашкерська, Г. Пузій, В. Сопко, Н. Семенишена, П. Хомин, Л. Чижевська, В. Шевчук та ін. Однак залишається ряд дискусійних моментів, невіршених і досі, особливо – порядку формування тих чи інших статей звітності суб'єктів малого підприємництва (далі – СМП).

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м і форми № 2-м) складають малі підприємства – юридичні особи, які визнані такими відповідно до законодавства, крім довірчих товариств, страхових компаній, банків, ломбардів; інших фінансово-кредитних та небанківських фінансових установ, суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють обмін іноземної валюти, є виробниками та імпортерами підакцизних товарів, а також суб'єктів підприємницької діяльності, у статутному капіталі яких частка вкладів, що належить юридичним особам – засновникам та учасникам цих суб'єктів, які не є суб'єктами малого підприємництва, перевищує 25 відсотків [1].

У діяльності кожного підприємства неминучими є проблеми з формуванням фінансової звітності. Одними із яких є висока трудомісткість, низька формалізація, недостатня оперативність і недостовірність наданої звітної інформації.

Дослідженнями встановлено, що Звіт про фінансовий стан не повною мірою відповідає правилу, згідно з яким активи підприємства повинні фінансуватися пасивами такої ж терміновості [2]. Це пов'язано з недостатньо чітким розмежуванням в балансах українських підприємств поточних і довгострокових активів і зобов'язань.

Відсутність в Звіті про фінансовий стан чіткого розподілу активів і зобов'язань на поточні і довгострокові створює труднощі користувачам фінансової звітності при оцінці фінансового стану підприємств.

Так, однією з вимог МСФЗ 1 до балансу є розподіл активів на непоточні та поточні у вигляді окремої класифікації безпосередньо у балансі. НП(с)БО 1 класифікує активи на необоротні активи, оборотні активи, необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття. Баланс СМП відрізняється від загальноприйнятої форми балансу звичайних підприємств укрупненням окремих статей.

Другою вимогою МСФЗ 1 до балансу є розподіл зобов'язань на непоточні та поточні у вигляді окремої класифікації безпосередньо у балансі. НП(с)БО 1 класифікує пасиви на власний капітал, довгострокові зобов'язання і забезпечення, поточні зобов'язання і забезпечення, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття.

У Звіті про фінансові результати показуються підсумки діяльності підприємства за певний проміжок часу розглядається фінансовий стан підприємства. Структура Звіту про сукупний дохід суб'єктів малого підприємництва корелює зі структурою Плану рахунків бухгалтерського обліку.

На відміну від НП(с)БО 1, МСФЗ 1 включає в себе вимоги лише до включення показників у звіт про прибутки і збитки, та не розкриває їх змісту. За НП(с)БО 1 та П(с)БО 25 форма звіту про фінансові результати відрізняється від міжнародних норм тим, що звіт про фінансові результати СМП складається з одного розділу і не включає «Елементи операційних витрат» і «Розрахунок показників прибутковості акцій» [1]. Структура звіту про фінансові результати відповідно до П(с)БО 25 відповідає класифікації за методом функції витрат, який передбачений у МСФЗ 1.

Виходячи з принципу бухгалтерського обліку нарахування і відповідності, в Звіті про сукупний дохід доходи слід відображати в тому періоді, коли вони виникли, а витрати – на основі відповідності цим доходам, тобто визначення фінансового результату в Звіті забезпечується зіставленням доходів і витрат, які були здійснені для отримання цих доходів. Валовий прибуток або збиток визначається як різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції, проте в Звіті про сукупний дохід викривлено відображається дохід від реалізації продукції.

Отже, питання удосконалення звітності посідає особливе місце в управлінні як окремого суб'єкта підприємницької діяльності, так і держави в цілому, що зумовлено зведеним характером формування її даних. Усунення перелічених недоліків щодо складання фінансової звітності надасть змогу отримати більш достовірну, прозору інформацію, а, отже, прийняти оптимальне, вірне рішення зовнішніми та внутрішніми користувачами.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва": Наказ Міністерства фінансів України від

25.02.2000 р., № 36. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/>.

2. Пузій Г.М., Греджева Т.В. Проблеми формування показників звітності суб'єктами малого підприємництва. URL : [https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiU4YS67-nSAhWB6xQKHfvCAO8QFggaMAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fecnof_2013_10\(4\)__28.pdf&usg=AFQjCNE06sGTFZbgF7RQJ6IJ7ZieTAXDFQ](https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiU4YS67-nSAhWB6xQKHfvCAO8QFggaMAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbu.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbu%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2Fecnof_2013_10(4)__28.pdf&usg=AFQjCNE06sGTFZbgF7RQJ6IJ7ZieTAXDFQ).

3. http://pidruchniki.ws/18800413/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/spetsifichni_pokazniki_finansovoyi_zvitnosti

4. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. 2–ге вид., стереотип. Київ: МАУП, 2001. 152 с.

Семчишин Володимир

студент

Науковий керівник: к.е.н., доцент Палюх М.С.

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СПИРТОВОЇ ГАЛУЗІ

Звітність є заключним кроком системи бухгалтерського обліку, яка узагальнює і систематизує інформацію про діяльність підприємства спиртової галузі і необхідна усім зацікавленим особам для прийняття ефективних економічних рішень. Власники і засновники підприємств хочуть бути впевнені в достовірності звітності. Добре налагоджена звітність підприємств є, безсумнівно, умовою будь-якого правильно організованого бізнесу.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Нормативною базою для складання фінансової звітності є НП(С)БО – національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку [1].

Метою складання фінансової звітності є: надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства для прийняття рішень [2].

Розглянемо фінансово звітні документи, які подаються ДП Марилівське МПД „Укрспирт”. Найважливішими фінансовими звітними документами, які подаються підприємством є:

- баланс,
- звіт про прибутки та збитки,
- звіт про рух грошових коштів,
- звіт про власний капітал та примітки.

Баланс являє собою таблицю фінансового стану підприємства на конкретний день. Він складається шляхом перерахування активів і пасивів підприємства.

Активи – це те, чим володіє підприємство, і те, що йому заборгували; пасиви – це вкладення коштів та суми заборгованості самого підприємства. Сума активів завжди має дорівнювати сумі пасивів.

У звіті про фінансові результати прибутки та збитки фіксуються доходи, одержані підприємством за певний період, і витрати, зроблені підприємством за цей самий період. Якщо одержані доходи перевищують зроблені витрати, це означає, що підприємство одержало прибуток; якщо зроблені витрати перевищують одержані доходи – підприємство зазнає збитків. Названі щойно два фінансові звіти формуються методом нарахувань, а не касовим методом. Це означає, що доходи, зареєстровані у звіті про прибутки та збитки, являють собою доходи, одержані за даний період, а не просто кошти, які надійшли за цей період; аналогічно витрати відображаються у звіті про прибутки і збитки в момент їх виникнення, а не в момент їх оплати. Ця особливість вельми значуща.

Звіт про прибутки і збитки не дає достатньої інформації про те, чи дозволяє наявний прибуток сформувавши достатню кількість ліквідних коштів для забезпечення платоспроможності підприємства. Прибуток, одержаний підприємством, може значно відрізнитися від його чисто вільних коштів. А тому цілком рентабельне підприємство може відчувати серйозну нестачу коштів. Прибуток і рух грошових коштів різняться з цілої низки причин (цей перелік вичерпно буде розглянуто одночасно з методиками складання звітності). Ні баланс, ні звіт про фінансові результати – прибутки та збитки – не відбиває приплив, відплив і внутрішній рух коштів підприємства.

З огляду на те, що ні баланс, ані звіт про прибутки та збитки не дають задовільного пояснення тому, як підприємство одержує і використовує свої грошові кошти, для заповнення цієї інформаційної прогалини введено звіт про рух грошових коштів.

Звіт про рух грошових коштів – це документ – доказ, який дає змогу показати, звідки підприємство одержує гроші і як вони потім використовуються. Зокрема він показує, в яких розмірах прибуток спрямовується на придбання ресурсів, а також дає змогу побачити, чи формує підприємство досить коштів для задоволення своїх потреб, чи перебуває в такому стані, що його ліквідність погіршується.

Ще однією характеристикою звіту про грошові кошти є те, що він пов'язує суму прибутку, одержану за певний період, з приростом або зменшенням

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

обігових коштів за цей самий період. Обігові кошти складаються із запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості (за винятком розрахунків щодо закупівлі в кредит, дивідендів до виплати і податків) і ліквідних коштів. Ліквідні кошти – це залишки в касі і на банківському рахунку (за кредитом або овердрафтом), а також короткострокові вкладення, які можна швидко реалізувати за готівку.

Звіт про власний капітал являє собою таблицю, яка характеризує структуру власного капіталу підприємства за видами (статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал тощо) та статтями, що характеризують стан та зміни стану кожного виду за звітний період.

Примітки до фінансових звітів – це різного роду пояснення, які характеризують діяльність підприємства за звітний період. Зокрема висвітлюється: обрана облікова політика, застосованих принципів оцінки статей звітності, інформація, яка не наведена у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями/стандартами). Інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності, потрібний для забезпечення її зрозумілості та доречності.

Список використаних джерел

1. Верига Ю. Звітність підприємств: Навч. посібник. [Текст] / Ю. Верига – К.: ЦУЛ, 2008. – 776 с.
2. Лень В.С. Звітність підприємства: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. [Текст] / В.С. Лень, В.В. Гливенко – К.: Каравела, 2010. – 672 с.
3. Хомин П.Я. Звітність як інформаційна система забезпечення розвитку агровиробництва: проблема повноти й достовірності // Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнічного університету (економічні науки) [Текст] / За ред. М.Ф. Кропивка / П.Я. Хомин, М.С. Палюх. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія „Люкс”, 2013. – №2 (22), том 1. – С.301-310.

Темрюк Валерия

студентка

Научный руководитель: магистр экономики, ассистент Добрыдень Н.В.

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

ПРАКТИКА СОСТАВЛЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО БАЛАНСА: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Способность предприятия быстро адаптироваться к изменению факторов внешней среды (технологических, экономических, социальных факторов и др.), а также внутренних факторов (человеческий капитал, состояние основных фондов) служит гарантией не только выживания, но и гарантией достижения успехов предприятия в современных условиях хозяйствования. В современных условиях хозяйствования необходимо постоянно улучшать финансовое состояние, чтобы предприятие могло бесперебойно функционировать.

Так, субъекты хозяйствования любой организационно-правовой формы собственности, а также всех отраслей народного хозяйства обязаны составлять на основе данных синтетического и аналитического учета бухгалтерскую (финансовую) отчетность, которая занимает одно из главных мест в системе управления. Бухгалтерская (финансовая) отчетность дает достоверное представление о финансовом положении экономического субъекта на отчетную дату, финансовом результате его деятельности и движении денежных средств за отчетный период [1, с.4].

В настоящее время наиболее часто понятие отчетность имеет собирательное значение и означает совокупность нескольких отчетов, а также процесс их составления и доведения до внешних и внутренних пользователей информации о работе, результатах или положении дел у субъекта хозяйствования, ввиду увеличения значимости правильно сформированных отчетных показателей в жизненном цикле организации. Она отражает реальные процессы производства, обращения, распределения, потребления, характеризует финансовое состояние организации, является основным источником информации для принятия управленческих решений в области планирования, контроля и оценки деятельности организации.

Формы отчетности являются, как правило, типовыми. Они построены по принципу таблиц, в которые заносятся сведения по данным формам отчетности [2, с. 4].

Бухгалтерский баланс среди отчетных форм обладает наибольшим информационным потенциалом. Так как на основании его рассчитывается большинство аналитических показателей, которые используются для оценки имущественного и финансового состояния организаций. Балансы западных компаний по своему составу отличаются один от другого. Для более

СЕКЦІЯ 1

Теорія та практика бухгалтерського обліку
в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку

подробного сравнения практики составления зарубежной отчетности и белорусской рассмотрим одну из основных форм отчетности. Содержание бухгалтерского баланса в Республике Беларусь и в зарубежных странах, таких как Франция, США и Великобритания, представлены в таблице 1.

Таблица 1

Содержание баланса в Республике Беларусь и в зарубежных странах

Республика Беларусь	Франция	США	Великобритания
I. Долгосрочные активы	I. Имобилизованные средства	I. Текущие активы	I. Основной капитал
II. Краткосрочные активы	II. Мобильные средства	II. Общие текущие активы	II. Текущие активы
III. Собственный капитал	III. Собственный капитал	III. Собственность, здания и оборудование	III. Авансовые платежи и накопленный капитал
IV. Долгосрочные обязательства	IV. Долгосрочные обязательства	IV. Общая сумма собственности	IV. Кредиторы
V. Краткосрочные обязательства	V. Краткосрочные обязательства	V. Чистая сумма собственности	V. Резервы предстоящих платежей
		VI. Текущие пассивы	VI. Накопления и доходы будущих периодов
		VII. Долгосрочные пассивы	VII. Капитал и резервы
		VIII. Акционерная собственность	

Источник: собственная разработка.

Из таблицы видно, что основные разделы бухгалтерских балансов аналогичны по содержанию показателей. Название разделов баланса, составленных во Франции и Республики Беларусь имеют лишь небольшие отличия в их формулировке. Сравнивая баланс, составленный в организациях США и Республики Беларусь, можно наблюдать, что количество разделов отличается. Несмотря на то, что в балансе США на три раздела больше, это не отменяет тот факт, что присутствует определенная схожесть в содержании. Аналогичная ситуация находит место в сравнении баланса Республики Беларусь и Великобритании, то есть наблюдается схожесть некоторых разделов.

Определенные традиции последовательности размещения активов в балансе. Отличительной чертой является то, что во многих зарубежных странах активы в балансе представлены по степени убывания ликвидности, например, в США. В Республике Беларусь, Франции, Великобритании и других странах, наоборот, – от наименее ликвидных к наиболее ликвидным, то есть в порядке

возрастания их ликвидности [3, с.207].

Можно отметить то, что в Великобритании бухгалтерская отчетность составляется более полно и подробно, так как у них отчетность ориентирована на требования инвесторов. Особенностью баланса французских предприятий является то, что он представляет собой функциональный тип баланса в активе и юридический – в пассиве [3, с.193].

Таким образом, можно сделать вывод о том, что не смотря на схожесть составления баланса в Республике Беларусь и в зарубежных странах, в любом случае присутствуют определенные отличия. Развитые страны стремятся использовать единые стандарты и правила составления отчетности, а так же стремятся предоставить полную, достоверную и полезную информацию не только для внутренних пользователей, но и для внешних (инвесторы).

Следовательно, Республике Беларусь необходимо изучать порядок составления отчетности за рубежом. Так как это позволит перенять опыт зарубежных стран и будет способствовать выходу Республики Беларусь на международный уровень.

Список использованных источников

1. Бухгалтерская отчетность [Текст] : учеб.-метод. пособие / А. В. Кравченко ; М-во трансп. и коммуникаций Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель : БелГУТ, 2015. – 81 с.
2. Бухгалтерская отчетность : год, квартал, месяц [Текст] / В. Н. Лемеш. – Минск :Регистр, 2014. – 200 с. (Подписная серия «Современному бухгалтеру»).
3. Петрова, В. И. Управленческий учет и анализ. С примерами из российской и зарубежной практики [Текст] : учебное пособие / В. И. Петрова, А. Ю. Петров, И. В. Кобищан, Е. А. Козельцева. – М. : ИНФРА-М, 2016. – 304 с.

Трофимчук Оксана
студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дідоренко Т.В.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОБЛІК, АНАЛІЗ І АУДИТ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ

Оплата праці – як елемент собівартості продукції (робіт чи послуг) – займає одне з головних місць в системі обліку. Оскільки заробітна плата є передовим фактором та стимулом при виборі місця роботи працівником, дана тема залишатиметься актуальною завжди.

В сучасних умовах розмір заробітної плати залежить, в основному, від фінансових можливостей підприємства і принципу матеріального заохочення кожного робітника.

Витрати на оплату праці, як складова витрат підприємства, безпосередньо впливає на результати фінансово-господарської його діяльності, про те їх збільшення – наслідок підвищення рівня продуктивності праці, якісних характеристик обслуговування та доходу.

Оплата праці виступає як один із основних регулювальників ринку праці. Однак аналізу і оцінці впливу зарплат на ринок праці й, передусім, на зайнятість в Україні не приділяється належна увага, що призводить до негативних наслідків – прискореного зростання безробіття, руйнування мотивів і стимулів до праці зубожіння більшості населення. Цим і пояснюється *актуальність* обраної теми.

Метою обліку, аналізу та аудиту є подання необхідної інформації управлінню для забезпечення мінімізації витрат підприємства на формування та утримання трудових ресурсів та максимізації результатів від їх використання.

Задачею аудиту розрахунків з оплати праці є: перевірка правильності побудови тарифної системи, використання форм та систем оплати праці, її нормування, облік виконаної роботи працівниками.

Особливістю об'єктів обліку, аналізу та аудиту використання трудових ресурсів і фонду оплати праці визначається необхідність виявлення конфліктних ситуацій та їх усунення через прийняття управлінських рішень.

Метою є дослідити організаційну характеристику та облікову політику на підприємстві, висвітлити первинний облік праці, організацію оплати праці, порядок нарахування і обліку заробітної плати працівників, форми та структуру оплати праці, провести аналіз та виявити відхилення показників, шляхом аудиту перевірити правильність відображення господарських операцій та правильність розрахунків.

Завданням є:

–дослідити організацію оплати праці на основі ЗУ «Про бухгалтерський

облік та фінансову звітність в Україні», робочого Плану рахунків, посадових інструкцій, Статуту, Наказу про облікову політику та ін.;

– ознайомитись з первинними документами обліку оплати праці, здійснити їх аналіз та аудит;

– з'ясувати форми оплати праці на даному підприємстві;

– дослідити документальне оформлення виробітку;

– розглянути переваги автоматизованого обліку, аналізу та аудиту в управлінні підприємством;

За підручником М. Ф. Огійчука, *основна заробітна плата* – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників і посадових окладів для службовців.

Міністерство соціальної політики щодо застосування Закону України від 06.12.2016 № 1774-VIII „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” (далі – Закон) інформує.

Законом приведено поняття мінімальної заробітної плати у відповідність до європейської практики та міжнародних норм, зокрема шляхом:

– запровадження нової методології визначення мінімальної заробітної плати (як нижньої межі оплати праці, що гарантується державою);

– встановлення мінімального посадового окладу у розмірі, не меншому від прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року;

– незастосування мінімальної заробітної плати як розрахункової величини при побудові схем посадових окладів, визначенні плати за надання адміністративних послуг, судового збору, суми податків тощо.

Хомин Петро
д.е.н., професор
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль

ДЕФІНІЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ТЕОРІЇ: WAS ES IST?

На жаль, Лука Пачіолі не залишив нам тлумачень облікових дефініцій, зокрема, капіталу, основних засобів, або хоч би кореспонденції рахунків з відображення їхнього зносу, отож їхня енігматична сутність донині маячить перед очима як практиків, так і теоретиків, які не можуть зрозуміти *was es ist*? Тим паче, що пізніше (у 18-му ст.) англійці, які звикли їздити лівим боком, ще більше заплутали теорію бухгалтерського обліку, ввівши «ліву» дефініцію – амортизацію та ще й із трьома назвами, які ніхто зрозуміти не може: *AMORTIZACION* – процес втрати вартості (стосується нематеріальних активів); *DEPRECIATION* – процес перенесення одноразових витрат (застосовується до матеріальних активів); *DEPLETION* – виснаження (вживається щодо земельних угідь). Й нині маємо проблему, як розглядати знос необоротних активів, бо колишнє його протиставлення цій категорії якомсь непомітно знівельовали, адже назва рахунку 13, як відомо, є їхнім поєднанням.

Отож, здавалось би, що ця проблема мала би бути на вістрі сучасних наукових пошуків, бо стан не те що розширеного, а хоч би простого відтворення основних засобів плачевний у неمالій мірі через відсутність в обліку контролю за формуванням необхідних для цього джерел фінансування. Приміром, доїздилися до того, що «рухомий склад залізничного транспорту зношений на 90%»[1, с. 351,447].

Та де там, зараз у моді «поверхневі» – так нинішні суржикознавці перекладають російський прикметник «поверхностный» – компіляції з інтернету, а «Глибинні ідеї, постулати і парадокси, які лежать в основі теорії, не розглядаються взагалі, перетворюючи курс теорії в курс без теорії»[3, с. 5], й остаточно відійшли від настанов класиків про зв'язок бухгалтерського обліку з політекономією – відомий крилатий вислів П. Ж Прудона: «Те, про що професори з таким галасом трактують під широкомовним іменем політичної економії, є не що інше, як марне патякання про рахівництво»[2, с. 141].

А основоположні облікові дефініції як були неясними, такими й залишаються. Ото й маємо в так званих стандартах повно нісенітниць, які затуманюють бухгалтерський облік, адже ніхто не спромігся не тільки сформулювати визначення, скажімо, капіталу, але й основних і оборотних засобів – оксюморонів тих, хто вводив облікові категорії, хоч «училися понемногу чому-нибудь и как-нибудь», тому заблукали в лісі з двох дерев, бо мова повинна йти про засоби і предмети праці.

Які в розділі II. Оборотні активи Балансу (Звіту про фінансовий стан) ф.

№ 1 перемішані, адже між малоцінними об'єктами обліку, які за теорією бухгалтерського обліку чогось вважаються предметами, наприклад, інструментом, та об'єктами, що відносяться до необоротних активів, немає жодної різниці, оскільки всі вони – суть засоби праці, позаяк належать до речей або комплексу речей, якими людина діє на предмети праці. Певна річ, тривалість колообігу основного й оборотного капіталу різна, однак і предмети праці, до яких відносять те, на що спрямована безпосередня праця людини, й засоби праці, за допомогою яких з ними поєднується жива праця, за своєю сутністю є оборотними активами.

Тому закликаю всіх, кому не байдужа справжня теорія бухгалтерського обліку, «не западати» на новомодні оксюмори-одноденки, від кого б вони не витікали, а з усією наполегливістю досліджувати «глибинні ідеї, постулати і парадокси, які лежать в її основі».

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році» [Текст]. – К. : НІСД, 2016. – 688 с.

2. Соколов, Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней [Текст] / Я. В. Соколов. – М.: Аудит ЮНИТИ, 1996. – 638 с.

3. Соколов, Я. В. Основы теории бухгалтерского учёта [Текст] / Я. В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 496 с.

СЕКЦІЯ 2
Аудит: міжнародний досвід
та вітчизняна практика розвитку

Лемеш Валентина

к.э.н., доцент

УО «Белорусский государственный экономический университет»
г. Минск, Республика Беларусь

**МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ АУДИТА И МСФО В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ
В РАМКАХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ**

В последние годы в мире происходят серьезные подвижки в части интеграционных процессов в рамках различных объединений. Республика Беларусь, находясь в центре Европы, не осталась в стороне от происходящего. В республике проведена значительная работа по совершенствованию нормативно-правовой базы аудиторской деятельности с учетом подписанных договоров и иных документов со странами, являющимися участниками программы Европейского союза «Восточное партнерство», Содружества Независимых Государств (СНГ), Евразийского экономического союза (ЕАЭС) [1]. Еще 28 октября 2015 года в г. Витебске состоялось расширенное выездное заседание Постоянной комиссии Палаты представителей по бюджету и финансам с повесткой дня «Первые итоги реализации законов Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» и «Об аудиторской деятельности». Целью проведения этого мероприятия было изучение современного состояния и перспектив развития бухгалтерского учета и аудита, проблем адаптации бухгалтерского учета к нормам и принципам МСФО. Заместитель председателя общественного объединения «Ассоциация аудиторских организаций» Герштейн Е.Ф. и аудитор ООО «Ажур Аудит» Самусевич И.Н. уделили особое внимание проблемам развития национального аудита и недобросовестной конкуренции в этой сфере.

На очередном заседании Совета Евразийской экономической комиссии 18.10.2016 в Москве одобрены проекты планов либерализации по формированию единого рынка услуг в сфере аудита, отчетности и бухгалтерского учета и согласован проект распоряжения Высшего совета Евразийского экономического союза об их утверждении [1].

Следует особо подчеркнуть, что с 1 января 2017 года постановлением

Совета Министров Республики Беларусь, Национального банка Республики Беларусь от 19.08.2016 № 657/20 «О введении в действие на территории Республики Беларусь Международных стандартов финансовой отчетности и их Разъяснений, принимаемых Фондом Международных стандартов финансовой отчетности» в республике введены в действие 42 Международных стандарта финансовой отчетности и 26 Разъяснений к ним, а постановлением Совета Министров Республики Беларусь, Национального банка Республики Беларусь от 30.12.2016 № 1119/35 «О введении в действие на территории Республики Беларусь Международных стандартов финансовой отчетности и их Разъяснений, принимаемых Фондом Международных стандартов финансовой отчетности» введены еще два МСФО и 14 документов МСФО с разъяснениями и поправками в уже введенные стандарты.

С одной стороны в соответствии со ст. 1 Закона Республики Беларусь от 10.01.2000 № 361-3 «О нормативных правовых актах Республики Беларусь» МСФО действуют на территории Республики Беларусь в качестве технических нормативных правовых актов. Это означает, что они не заменяют и не отменяют действующие сейчас национальные стандарты по бухгалтерскому учету и отчетности, инструкции, а также другое законодательство в области бухгалтерского учета и отчетности. То есть вести бухгалтерский учет, считать налоги, представлять отчетность организации будут по-прежнему. Сфера применения вводимых стандартов иная – они обязательны к исполнению при составлении отчетности в соответствии с МСФО.

С другой стороны, согласно п. 2 ст. 17 Закона Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-3 «О бухгалтерском учете и отчетности» [2] общественно значимые организации (за исключением банков) обязаны составлять за 2016 год и последующие годы годовую консолидированную отчетность в соответствии с МСФО в официальной денежной единице Республики Беларусь.

Банки обязаны составлять за 2016 год и последующие годы годовую консолидированную или индивидуальную отчетность в соответствии с МСФО в официальной денежной единице Республики Беларусь.

Годовая отчетность общественно значимой организации, составленная в соответствии с МСФО, вместе с аудиторским заключением по этой отчетности должна быть:

представлена в Министерство финансов Республики Беларусь (банка – в Национальный банк Республики Беларусь) не позднее 30 июня года, следующего за отчетным;

размещена на сайте общественно значимой организации в глобальной компьютерной сети Интернет не позднее 31 июля года, следующего за отчетным [2, п. 4 ст. 17].

Важно отметить, что в соответствии с Законом Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» годовая отчетность общественно значимых организаций, составленная в соответствии с МСФО, подлежит обязательному

аудиту.

Годовая бухгалтерская (финансовая) отчетность, составленная в соответствии с МСФО, подлежит обязательному аудиту, если обязанность составления такой отчетности установлена законодательными актами Республики Беларусь [3, ст. 17].

Постановлении Министерства труда и социальной защиты Республики Беларусь от 10.02.2017 № 7 «О внесении изменений в постановление Министерства труда Республики Беларусь от 30 декабря 1999 г. № 159» уточнены (изменены и дополнены) квалификационные требования по должностям главного бухгалтера и бухгалтера, в том числе теперь определено, что:

главный бухгалтер общественно значимой организации (за исключением банка, небанковской кредитно-финансовой организации) - высшее образование по специальностям 1-25 01 04 "Финансы и кредит", 1-25 01 07 "Экономика и управление на предприятии", 1-25 01 08 "Бухгалтерский учет, анализ и аудит (по направлениям)", 1-25 01 11 "Аудит и ревизия" и стаж работы, связанной с ведением бухгалтерского учета и составлением бухгалтерской и (или) финансовой отчетности, не менее 5 лет.

главный бухгалтер (за исключением общественно значимой организации) - высшее образование по специальностям 1-25 01 04 "Финансы и кредит", 1-25 01 07 "Экономика и управление на предприятии", 1-25 01 08 "Бухгалтерский учет, анализ и аудит (по направлениям)", 1-25 01 11 "Аудит и ревизия" или среднее специальное образование по специальностям 2-25 01 31 "Финансы", 2-25 01 32 "Банковское дело", 2-25 01 34 "Страховое дело", 2-25 01 35 "Бухгалтерский учет, анализ и контроль" и стаж работы, связанной с ведением бухгалтерского учета и составлением бухгалтерской и (или) финансовой отчетности, не менее 3 лет.

А вот в отношении аудиторов по-прежнему сохранено требование иметь высшее экономическое и (или) **юридическое образование, стаж работы по специальности, соответствующей экономическому и (или) юридическому образованию**, не менее трех лет. Считаю такой подход не корректным, требующим пересмотра в ближайшее время, в том числе в контексте предстоящего свободного доступа в рамках ЕАЭС единого поля аудиторских услуг.

Список использованных источников

1. Официальный сайт аудиторской ассоциации «Содружество» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://auditor-sro.org>. – Дата доступа 10.01.2017.

2. Закон Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» от 12.07.2013 № 57-З [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/zakon_120713_57z.pdf

3. Закон Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» от 12.07.2013 № 56-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11300056>

Лисенко Анастасія
магістр

Науковий керівник: к.е.н., старший викладач Штельма Н.О.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ЗОВНІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ АУДИТУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

Основним документом в системі стандартів по забезпеченню якості професійних аудиторських послуг є Положення про зобов'язання організацій-членів МФБ 1 «Забезпечення якості» (Statement of membership obligations (SMO) 1 “Quality assurance”), яке було введено в дію з 31 грудня 2005 року. Характерною вимогою положення є те, що в ньому не просто констатується необхідність запровадження зовнішніх перевірок аудиторських фірм, а наголошується на прозорості формування такої системи та її комплексності. Даним положенням передбачена обов'язковість таких заходів:

- забезпечити введення обов'язкової програми контролю якості для аудиторських фірм, які виконують аудит фінансової звітності, щонайменше, підприємств – відкритих акціонерних товариств, акції яких котируються на фондових біржах;

- розробити та опублікувати критерії для оцінки всіх інших видів аудиту фінансової звітності, для того щоб встановити, чи повинні вони в подальшому бути включені до цієї програми.

Основним документом в європейському законодавстві, в якому висуваються вимоги щодо організації системи забезпечення якості є Директива 2006/43/ЄС від 17 травня 2006 року Європейського Парламенту та Ради про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності. Директивою передбачено, що кожна держава-член повинна стежити за тим, щоб до всіх аудиторів та аудиторських фірм застосовувалася система забезпечення якості, яка повинна відповідати принаймні таким критеріям:

- система забезпечення якості повинна бути організована так, щоб забезпечити її незалежність від аудиторів і аудиторських фірм, що контролюються, з урахуванням суспільного нагляду;

- фінансування системи забезпечення якості має бути гарантованим і вільним від будь-якого можливого неналежного впливу з боку аудиторів чи

аудиторських фірм;

- система забезпечення якості повинна мати достатні ресурси;
- особи, що проводять перевірки з метою забезпечення якості, повинні мати належну професійну освіту та відповідний досвід в сфері обов'язкового аудиту та фінансової звітності, поєднаний із тематичним навчанням з питань проведення перевірок для забезпечення якості;
- за результатами перевірки з метою забезпечення якості повинен складатися звіт, що має містити основні висновки перевірки для забезпечення якості.

У вітчизняних нормативних документах при встановленні порядку перевірки аудиторів та аудиторських фірм не передбачено надання чіткої пріоритетності тим суб'єктам аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит. Зокрема, існує невідповідність термінів, протягом якого аудитори та аудиторські фірми, які проводять обов'язковий аудит, повинні проходити перевірку систем контролю якості. В існуючій на Україні системі контролю якості аудиту бракує такого важливого елемента як система суспільного (громадського) нагляду, що не дозволяє забезпечити належний рівень незалежності системи контролю якості аудиту. В рекомендаціях ЄС підкреслюється, що будь-яка зовнішня система забезпечення якості повинна бути об'єктивною і незалежною від аудиторської професії. Незалежність забезпечується тим, що орган суспільного нагляду повинен прийняти на себе повну відповідальність за зовнішню систему забезпечення якості діяльності аудиторів та аудиторських фірм, які виконують аудит підприємств, що становлять суспільний інтерес. В якості такого органу не можуть призначатися асоціації, спілки або інші органи, пов'язані з бухгалтерською або аудиторською професією.

Всі фінансові питання, пов'язані з функціонуванням системи забезпечення якості не повинні бути предметом розгляду особами або організаціями, які представляють або іншим чином пов'язані з бухгалтерською, аудиторською професіями або аудиторськими фірмами (такі особи або організації не повинні мати право схвалювати або відхиляти рішення, пов'язані з такими фінансовими питаннями). Якщо фінансування системи забезпечення якості здійснюється аудиторами або аудиторськими фірмами, які підлягають інспектуванню, фінансові платежі повинні бути обов'язковими і виконуватися на періодичній основі.

Отже, систему зовнішнього контролю якості аудиту в Україні не можна розглядати як повноцінну, а вище викладені неузгодженості з вимогами міжнародних документів повинні бути враховані при розробці напрямків розвитку вітчизняного аудиту, враховуючи євроінтеграційний курс нашої країни.

Список використаних джерел

1. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 року про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності (Directive 2006/43/EC on statutory audit of annual accounts and consolidated accounts) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_844.
2. Концептуальна основа контролю аудиторської діяльності в Україні, затверджена рішенням АПУ від 27 вересня 2007 року №182/3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/files/reestr/1818624331.pdf>.
3. Положення про зобов'язання організацій – членів МФБ 1 «Забезпечення якості» (Statement of membership obligations (SMO) 1 “Quality assurance”) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ifac.org/Members/Downloads/Statements_of_membership_obligations_NOV2006.pdf
5. Рішення АПУ від 25 лютого 2010 року №211/6 «Про затвердження результатів зовнішніх перевірок систем контролю якості, створених аудиторськими фірмами та аудиторами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/files/ris/1387274715.doc>.

Оліховська Наталія

студентка

Науковий керівник: к.е.н, доцент Долбнева Д. В.

Львівський національний університет ім. Івана Франка

м. Львів

АУДИТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Становлення і розвиток аудиторської діяльності в Україні розпочався зі здобуттям незалежності в 1991. Саме в той час державний сектор мав значні потреби в глобальних перевірках передусім у зв'язку з масовими приватизаціями об'єктів, які відбувалися в той час та розвитком приватних підприємств, власники яких не могли контролювати їх у повному обсязі.

Попри те юридично аудиторську діяльність в нашій державі було розпочато у 1993 р. з прийняттям Закону України „Про аудиторську діяльність”.

Розглядаючи закон України “Про аудиторську діяльність”, насамперед потрібно визначити що ж являє собою аудит. Відповідно до цього документу аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам

законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил згідно із вимогами користувачів.

З далекого 1993 року в аудиторській діяльності нашої держави відбулося багато змін: насамперед прийняття великої кількості нормативних актів, положень. Потрібно зазначити що окрім цього відбувся перехід від національних нормативів до міжнародних стандартів, що безумовно має позитивний вплив на розвиток аудиторської діяльності і України в цілому

Для вдалої інтеграції національної системи аудиту в ЄС перед Україною постають принципово нові завдання, від результату яких залежить місце нашої держави серед провідних європейських країн та репутація у світі.

Насамперед це стосується вдосконалення проведення аудиту в умовах структурних зрушень в економіці України. Так як, з одного боку, здійснення аудиторської діяльності відповідає українському законодавству та має власні особливості, а з другого існує потреба в зближенні національних систем і аудиторських механізмів у міжнародному та європейському масштабах.

А тому, аудит як форма контролю за економічним життям держави безумовно набуває дедалі більшої актуальності та потребує вдосконалення його застосування.

Метою моєї статті є визначити проблеми та перспективи аудиторської діяльності України в умовах євроінтеграції.

Дослідженнями розвитку аудиту в Україні та його адаптації і наближення його до міжнародних стандартів вивчається у працях вітчизняних науковців, зокрема, С. Столярова, В. Галкін, В. Жук, С. Голов, С. Канигін, Ю. Прозоров, Б. Усач, В. Рудницький та інші.

Важливо зауважити, що проведення аудиту дуже складне в умовах глобальної кризи і стану української економіки в умовах військової нестабільності; в цей коли мають місце значні коливання у валютних курсах.

Незважаючи на багатолітню практику аудиторської діяльності та введення зарубіжного досвіду, в нашій державі існують такі глобальні проблеми як відсутність підручників чи навчальних посібників, які могли б відповідати сучасному рівню національної практики аудиторської діяльності. В тому полягає ризик на отримання недостатніх, непрофесійних і неякісних знань майбутніми фаховими аудиторами.

На сьогодні аудиторська діяльність невід'ємна з використанням інформаційних систем але на відміну від інших держав у нас відсутні чітко модифіковані технології. Звісно це негативно впливає на якість наданих аудиторських послуг.

Значна частина аудиторських компаній нашої держави погоджуються, що впровадження автоматизованих систем у їхню діяльність є передумовою щодо підвищення ефективності і якості їхньої роботи

Попри все сказане доцільно зазначити, що в нашій державі все ж таки відбулися певні зрушення, які наближають нас до європейських стандартів.

Так для вирішення цих складних викликів був присвячений Форум аудиторів України “Асоціація з ЄС: виклики та перспективи аудиту в Україні”. Він був організований Аудиторською Палатою України і дійсно це було одним з вагомих кроків щодо зміни даної ситуації.

У його роботі крім аудиторів активну участь взяли представники органів державної влади та широке коло громадськості.

Головною подією заходу стала презентація змін у законодавстві Європейського Союзу про обов’язковий аудит річної та консолідованої звітності (Директива 2014/56/ЄС).

В результаті було розроблено покрокову концепцію реформ регулювання вітчизняного аудиту, першочерговим завданням якої є ухвалення в новій редакції Закону України “Про аудиторську діяльність” метою якого є приведення його положень у відповідність до вимог європейського законодавства.

Те що аудиторська діяльність в державі має вагомe місце ми бачимо в зв’язку з тим, що врегулювання законодавства в сфері аудиту – одна з умов економічної частини Угоди про асоціацію, яку Україна та Європейський Союз підписали ще далекого 27 червня 2014 р.

Неодмінно потрібно враховувати, що зміни відбуваються і в європейському законодавстві у сфері аудиту, які обов’язково треба враховувати українським фахівцям.

Зокрема, 16 квітня 2014 р. було прийнято поправки до Директиви Європарламенту і ради ЄС про обов’язковий аудит річної та консолідованої бухгалтерської звітності 2006/43/ЄС, а також положення про особливі вимоги до аудиту підприємств з державною участю.

Однією з найважливіших змін у цих документах – вимога про зміну публічними компаніями аудитора кожні 10 років. Окрім того, домовленості ЄС обмежують можливості аудиторів заробити на наданні низки послуг, включаючи консультації з податкових питань і стратегічних інвестицій.

Дана угода ЄС також вимагає від аудиторів надання у своїх звітах більш докладних відомостей про діяльність компанії, які можуть виявитися корисними і нинішнім потенційним акціонерам, а також іншим зацікавленим особам.

Підвищується роль ревізійних комісій компаній щодо контролю і нагляду за діяльністю незалежних аудиторів.

Підсумовуючи, варто визначити, що аудиторська діяльність в Україні у розрізі євроінтеграційних процесів неодмінно потребує подальших обговорень та співставлень, які в результаті обов’язково прискорять приведення діяльності аудиторів у відповідність до європейських норм і стандартів.

Отже, розглянувши цю статтю можна сказати, що інтеграція з Європейським Союзом відкриє українському аудиторському ринку нові можливості для надання послуг і не тільки в межах нашої країни

Безумовно більшість з тих нововведень стануть викликами для українських аудиторів. Звичайно, конкурентну боротьбу навряд чи зможуть витримати усі фірми. Втім, у перспективі це покращить в першу чергу рівень якості послуг, а також рівень довіри до професії з боку споживачів аудиторських послуг, так і в майбутньому встановить справедливі ціни на послуги.

У будь-якому випадку український споживач від подібних змін лише виграє.

Сусіденко Юлія

к.е.н., доцент

Заверуха Тетяна

студентка

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

СУТНІСТЬ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Раціональна та результативна організація бухгалтерського обліку на підприємстві розпочинається з розробки його облікової політики, яка передбачає вибір сукупності методичних прийомів, способів та процедур організації і ведення бухгалтерського обліку підприємством.

Поняття «облікова політика» є ключовим у системі міжнародних стандартів фінансової звітності, що зумовлено самою ідеєю стандартизації обліку та звітності. За Міжнародним стандартом фінансової звітності 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» облікова політика – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовувані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів [1].

Таким чином, вагоме значення у процесі формування облікової політики підприємством має безпосередньо документальне оформлення. За міжнародними стандартами фінансової звітності потрібно підготувати наказ (положення) про облікову політику, який є формою регламентації обраних підприємством принципів, методів і процедур для ведення бухгалтерського обліку, складання та представлення фінансової звітності. Він повинен у повному об'ємі охопити всі об'єкти та елементи облікової політики, бути викладеним у зрозумілій та доступній формі для користувачів. Особливо це важливо для зовнішніх користувачів, які можуть робити висновки про облікову політику окремого підприємства лише за змістом розпорядчого документу. З цією метою МСФЗ 1

"Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності" наголошує на розкритті у примітках до фінансової звітності всіх ключових аспектів облікової політики [2, с. 289].

Важливо акцентувати, що досвід більшості підприємств України свідчить про те, що розпорядчий документ відносно облікової політики складають формально, зміст більшої частини наказів не структурований, основна увага сконцентрована на методичних аспектах, питання організації обліку наводяться не в системному і не в повному обсязі. Ці недоліки, на наш погляд, є наслідком відсутності єдиного нормативного документу, в якому бухгалтеру були б дані рекомендації з формування облікової політики і підготовки відповідного наказу (положення) про облікову політику підприємства.

Отже, у процесі розвитку ринкових відносин зростає роль аудиту облікової політики, що пов'язано з підвищення вимог до інформації, яка надається у фінансовій звітності. Аудит вирішує цілу низку завдань, які дозволяють досягти його основної мети – це підтвердження відповідності облікової політики законодавчим вимогам, а також законності діяльності підприємства. Досягненню цієї мети також сприяє застосування певних методів та процедур, які можуть різнитися залежно від етапу аудиту, (початкового, основного (контрольно-аналітичного), завершального [3, с. 203].

Слід зазначити, що виділяють три основні етапи аудиту облікової політики:

- 1) початковий (визначаються відповідальні особи, відбувається розподіл повноважень, здійснюється перевірка первинних бухгалтерських документів);
- 2) основний, або контрольно-аналітичний (перевірка способу нарахування амортизації, методика оцінки активів і т.д.);
- 3) завершальний (оцінка результатів аудиту, формування висновку аудитора) [3, с. 206].

Отже, за наслідками перевірки облікової політики аудитором складається аудиторський звіт, у якому відбувається фіксація виявлених недоліків, обґрунтовуються можливі негативні наслідки і даються конкретні пропозиції щодо їх усунення в подальшій діяльності підприємства, що перевіряється. Загалом, аналіз порядку формування і реалізації облікової політики є важливою складовою аудиторської перевірки, яка має великий вплив на думку аудитора про достовірність бухгалтерської звітності.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт фінансової звітності 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/document/92422/%EF%BF%BD%EF%BF%BD%EF%BF%BD%C3%8E_8.pdf.
2. Гольцова, О. І. Облікова політика за міжнародними стандартами як

інструмент управління діяльністю підприємства [Текст] / О. І. Гольцова // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 289-299.

3. Кравченко, Є. В. Особливості проведення аудиту облікової політики підприємства [Текст] / Є. В. Кравченко // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013. – № 3. – С. 203-211.

4. Засадний, Б. Облікова політика компаній в умовах застосування МСФЗ / Б. Засадний // Економіка. – 2014. – № 10(163). – С. 17-22.

Штельма Наталія

к.е.н, ст. викладач

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інтенсивна інтеграція політичних та економічних систем країн Західної Європи знаходить свій прояв в уніфікації законодавства для країн-учасниць ЄС, у функціонуванні Європейського парламенту, уряду (Європейська комісія) і судових органів, в ухваленні загальноєвропейської валюти (євро), в створенні єдиного емісійного центру та інших формах співпраці. Це не може не відобразитися і на процесах регулювання питань, пов'язаних з бухгалтерським обліком і звітністю. Директиви – це законодавчі акти, які містять загальні положення, які країни-учасниці ЄС повинні конкретизувати у спеціальних постановах або національних законах. При обов'язковому характері поставленої мети директива передбачає вільний вибір форм і засобів її виконання країнами-учасницями.

Законодавство зарубіжних країн у більшості випадків вимагає підтвердження бухгалтерських звітів компаній незалежними аудиторами (аудиторськими фірмами). Директива Європейського співтовариства вимагає проведення аудиторської перевірки всіх великих компаній, дозволяючи самим країнам-членам ЄС вирішувати, чи потрібні такі перевірки малих і середніх фірм.

Далі буде подана інформація про організацію аудиторської діяльності в різних країнах світу, зокрема Іспанії, Франції, Великобританії, Данії, Нідерландах та США.

Іспанія. Закон про аудит 1988 року і випущені на його основі інструкції 1990 року ввели в дію в Іспанії положення Директиви ЄС № 812 і визначили, які компанії повинні піддаватися аудиторським перевіркам, а також сформулювали вимоги до кваліфікації аудиторів і уточнили порядок

проведення аудиторських перевірок. Основне призначення аудиту – надати висновок фахівця про те, чи забезпечує бухгалтерська звітність, що надається, «дійсне і неупереджене уявлення» про загальний і фінансовий стан компанії і чи відображає вона дійсний її прибуток та зміну фондів за звітний період відповідно до встановлених норм. Аудитор повинен також перевірити чи звіт керівників компанії не розходиться з даними бухгалтерської звітності. Крім надання аудиторських звітів про щорічні бухгалтерські документи аудитор зобов'язаний проводити перевірки, а в деяких інших випадках (наприклад, при злитті або розділенні компаній) оцінку вартості акцій (якщо правила, що діють в компанії, контролюють порядок переходу акцій від одного власника до іншого).

Аудитори призначаються акціонерами на термін від 3 до 9 років. Після закінчення загального 9-річного терміну аудиторського обслуговування однієї компанії фахівець повинен зробити щонайменше трирічну перерву в роботі з даною компанією.

Франція. Питання, пов'язані з аудитом, регулює Міністерство юстиції. Основним законодавчим актом, який вимагає проведення аудиту звітності всіх компаній із обмеженою відповідальністю і повних товариств, є Закон про промислово-торговельні компанії. Аудитора у Франції називають комісаром з рахунків, він призначається власниками підприємства (акціонерами) строком на шість років для проведення аудиту. Термін роботи аудитора з підприємством-клієнтом може бути продовжено ще на один термін. Проведення аудиту у Франції є обов'язковим для фінансових організацій, страхових компаній, сільськогосподарських кооперативів, інвестиційних фондів, спортивних організацій.

Великобританія. На відміну від інших країн ЄС, усі компанії Великобританії без винятку повинні надавати свої річні звіти для перевірки аудиторам. Основним законодавчим актом, який вимагає проведення аудиту у Великобританії, є Акт про компанії 1985 року. Аудитор призначається власниками компанії.

У Данії аудиторів призначають акціонери на щорічних загальних зборах. Аудитори мають право надавати професійні послуги конкретній організації аж до наступних зборів. Обмежень на кількість призначень аудиторської фірми для проведення перевірки однієї організації не існує. У аудиторському звіті необхідно вказати, що бухгалтерські звіти організації-клієнта пройшли через аудиторський контроль і відповідають вимогам закону. У звіті, наданому не атестованим фахівцем, може бути, вказано, що не було можливості для проведення перевірки атестованим аудитором.

В Нідерландах Закон про бухгалтерський облік і звітність 1970 року вимагає представлення «правдивої і достовірної думки», що відповідає 4-й Директиві ЄС. Для дотримання цього в записці- поясненні до бухгалтерської звітності повинна бути вказана вся додаткова інформація. Рекомендується

також дотримуватися міжнародних принципів бухгалтерського обліку: безперервності діяльності, послідовного застосування облікової політики, тимчасової визначеності фактів господарської діяльності, обачності, пріоритету змісту над формою.

Сполучені Штати Америки. До рубежу 20 ст. незалежний аудит в США проводився за англійською моделлю, яка передбачає детальне вивчення даних, які стосуються балансу. Поступово американський аудит перетворився на «тестовий аудит». Окрім методів тестування аудиторі почали практикувати збір доказів про діяльність фірми-клієнта у партнерів по бізнесу з метою перевірки операцій. У США аудиту підлягають державні і недержавні підприємства. Це, у свою чергу, сформувало чотири основні типи аудиторів у США:

1) *аудитори головної служби обліку*, які працюють у позавідомчій службі законодавчої гілки федерального уряду. Основна функція таких аудиторів – виконувати аудиторські функції для Конгресу.

2) *податкові інспектори* проводять аудит декларацій платників податків з метою визначення відповідності їх законам про оподаткування (ці перевірки можна розглядати як аудит на відповідність).

3) *внутрішньогосподарські аудиторі*. Цих аудиторів запрошують приватні компанії для аудиту діяльності своїх адміністрацій.

Обов'язки внутрішньогосподарських аудиторів визначаються залежно від того, хто є їх наймачем, і мети перевірки.

4) *присяжні бухгалтери* (незалежні аудиторі), основним обов'язком яких є перевірка річної звітності компаній, які оприлюднюють свої звіти, а також аудит у більшості інших великих і середніх компаній та некомерційних організацій.

Список використаних джерел

1. Губачова, О. М. Облік у зарубіжних країнах [Текст] : навч. посіб. / О. М. Губачова, С. І. Мельник. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 400 с.

2. Губачова, О. М. Облік у зарубіжних країнах [Текст] : підручник / О. М. Губачова, С. І. Мельник. - К. : ЦУЛ, 2008. - 408 с.

3. Дерев'яно, С. І. Аудит [Текст] : навч. посіб. / С.І. Дерев'яно, Н.П. Кузик, С.О. Олійник та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 380 с.

4. Никонович, М. О. Аудит [Текст] : підручник / М.О. Никонович / за ред. Є.В. Мниха. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 748 с.

5. Онищенко, В. О. Облік у зарубіжних країнах [текст] : підручник. / В. О. Онищенко, М. І. Бондар, В. В. Дубовая – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 576 с.

СЕКЦІЯ 3
Проблеми функціонування
системи фінансового контролю

Дема Дмитро
к.е.н., професор, завідувач кафедри
Сус Юрій
к.е.н., доцент
Житомирський національний агроєкологічний університет
м. Житомир

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ РОБОТИ РЕФОРМОВАНИХ ОРГАНІВ
ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Необхідність в сучасних умовах державного фінансового контролю пояснюється наявністю значних порушень користувачами державних фінансових та матеріальних ресурсів, які проявляються в їх нераціональному та нецільовому використанні, крадіжках, нестачах. Функцію державного фінансового контролю з 2016 року виконує Державна аудиторська служба України, яка була створена в результаті реорганізації Державної фінансової інспекції України. Основним завданням цієї служби є здійснення державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних активів, досягнення економії бюджетних коштів [1]. Реалізація державного фінансового контролю здійснюється шляхом проведення державного фінансового аудиту, перевірки та моніторингу державних закупівель, інспектування (ревізії).

Слід відмітити, що за останні роки зі сторони держави значно послаблено тиск органів державного нагляду (контролю), включаючи Державну аудиторську службу, шляхом відміни значної кількості регулятивних актів, ліквідації ряду органів державного нагляду, зменшенням кількості проведення планових контрольних заходів та ін. Разом з тим, результати діяльності Держаудитслужби та її територіальних органів свідчать, що зі сторони суб'єктів перевірки не видно адекватної відповіді. Цю тенденцію підтверджують наступні дані. Так, в 2016 році, питома вага об'єктів, на яких виявлено фінансові порушення становила майже 90%, а сума виявлених втрат ресурсів в середньому на один перевірений об'єкт контролю становить понад 1.3 млн. грн., проти, відповідно, 88% та 1.26 млн.грн. в 2015 році.

Загалом протягом 2016 року органами Держаудитслужби проведено майже 2,7 тис. контрольних заходів на понад 2,4 тис. підприємствах, в установах та організаціях. В розрахунку на 1 перевірений об'єкт обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів у 2016 році склав 193,3 млн грн. Крім цього, за результатами аналізу державних закупівель (без виходу на об'єкт контролю шляхом запиту документів) попереджено порушень у сфері державних закупівель на загальну суму 4,7 млрд грн, з них відмінено конкурсні торги на загальну суму 3,8 млрд грн та розірвано укладених договорів на суму 889,9 млн грн. В рамках проведення державного фінансового аудиту окремих господарських операцій (операційного аудиту) у суб'єктів господарювання державного сектору економіки в результаті належного реагування об'єктів контролю на застереження державних аудиторів упереджено незаконне та неефективне витрачання 275,9 млн грн державних ресурсів.

За результатами ревізій та перевірок виявлено втрат фінансових і матеріальних ресурсів на понад 2,6 млрд гривень, з яких недоотримано фінансових ресурсів – 1298,1 млн грн., нецільові витрати державних ресурсів – 163,4 млн. грн., незаконні витрати – 1070,9 млн. грн, недостач – 80,1 млн. грн. [2].

Найбільш розповсюдженими фінансовими порушеннями, наслідком яких стали втрати ресурсів, є: реалізація суб'єктами господарювання товарів, робіт чи послуг (крім користування, оренди) безоплатно або за заниженими цінами; незаконні витрати внаслідок оплати завищеної вартості виконаних робіт або наданих послуг, а також завищення кількості чи вартості придбаних товарів; ненарахування і неперерахування (неповне перерахування) надходжень до загального та спеціального (крім спецфонду бюджетних установ) фондів бюджету; ненарахування та неперерахування державними та комунальними підприємствами частини прибутку до бюджету; незаконні виплати фізичним особам (компенсацій, допомоги, пільг та субсидій, пенсій, стипендій), в тому числі які не мали права на їх отримання або у завищених розмірах; нецільові витрати; списання коштів на видатки/витрати без отримання товарів, робіт чи послуг або в обсягах, вищих від їх фактичної вартості; проведення незаконних (зайвих) виплат по заробітній платі; недостачі коштів та матеріальних цінностей; ненарахування або невжиття заходів щодо стягнення сум штрафних санкцій, передбачених умовами договору; незаконне відчуження майна; втрата доходів через списання дебіторської заборгованості; зайве виділення (отримання) бюджетних коштів юридичним особам, одержувачам внаслідок завищення відповідних розрахунків або які не мали права на їх отримання; ліквідація (знищення, розбирання) майна, проведена всупереч законодавству; понаднормове списання по обліку матеріальних цінностей, що відсутні в наявності; недоотримання суб'єктами господарювання належних надходжень за майно, надане у користування, оренду; здійснення витрат на благодійну,

спонсорську та іншу безповоротну допомогу понад визначені обсяги або з перевищенням граничного розміру; здійснення за рахунок бюджету одного рівня видатків, які відповідно до бюджетного законодавства мають здійснюватись з бюджету іншого рівня.

По результатах перевірок органами Держаудитслужби в 2016 році забезпечено відшкодування фінансових та матеріальних втрат на суму 611,5 млн. грн., в 2015 році відшкодовано втрат на суму 990,3 млн грн.

Таким чином, аналіз результатів роботи реформованих органів державного фінансового контролю свідчить, про необхідність його збереження. Маючи в своєму розпорядженні не значну кількість працівників та встановленні законодавчі обмеження щодо проведення контрольних заходів ця служба забезпечує значне збереження фінансових та матеріальних ресурсів для держави. Для підвищення ефективності роботи Держаудитслужби необхідно впроваджувати сучасні методи перевірки підприємств (без їх відвідування) з використанням комп'ютерних технологій, відмінити норму щодо обов'язковості попередження суб'єкта про дату початку перевірки не менш як за десять днів, збільшити адміністративну та фінансову відповідальність керівників та інших відповідальних працівників за фінансову дисципліну на підприємстві

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України Кабінет Міністрів України: Постанова, Положення від 03.02.2016 № 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF>

2. Публічний звіт державної аудиторської служби за 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=136324>

3. Про внесення змін до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» щодо лібералізації системи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон від 03.11.2016 № 1726-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1726-19>

Засць Наталія
аспірант

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ

Науковий керівник: д.е.н. професор Дрозд І.К.

Навчально-науковий центр
Державного управління та фінансового контролю
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

В період, коли в системі публічних (державних) закупівель України відбулась кардинальна зміна порядку її функціонування і в минуле відійшли процедури закупівель, що оформлювались у паперовому вигляді, та почався новий етап електронних процедур закупівель, також зросла необхідність контролю. Проте, як показала практика, механізми здійснення контролю в цій сфері не задовольняють потребу.

Загалом проблематика фінансового контролю, у тому числі в сфері публічних (державних) закупівель, досить детально розглянута вітчизняними та зарубіжними науковцями, такими як І. Дрозд [1], Д. Красніков [2], В. Зубар [3], Г. Дмитренко [4], Н. Рубан [5], А. Аренс [6], Д. Лоббек [6]. Проте, враховуючи останні нововведення в законодавстві, практика здійснення контролю в електронних закупівлях майже не досліджувалась.

Тож, мета цього дослідження розглянути загальні проблеми фінансового контролю в сфері публічних закупівель саме з огляду на новий порядок функціонування цієї системи.

Однією із основних проблем здійснення контролю в нашій державі є надмірний контроль, у тому числі в сфері публічних закупівель, коли значна кількість контрольних та правоохоронних органів, які мають спеціальні контрольні повноваження щодо операцій у цій системі, включаючи повноваження різних органів проводити вибіркові перевірки, повноваження вимагати надання документів, які повторюються і перетинаються між собою при здійсненні контролю за одними і тими самими замовниками та одними і тими самими контрактами.

При цьому, впровадження електронних закупівель полегшує цю проблему, оскільки на перших етапах дозволяє здійснювати контроль дистанційно, аналізуючи закупівельні документи в електронній формі в загальному доступі, однак наступні етапи контролю залишаються на тому ж рівні.

Також актуальною залишається проблема законодавчої неврегульованості здійснення контролю в публічних закупівлях, оскільки ролі і компетенції у

сфері державних закупівель невідповідно і непослідовно встановлюються Законом України «Про публічні закупівлі» [7]. Для Антимонопольного комітету, Міністерства економічного розвитку та торгівлі та Державної казначейської служби України статті 7 та 8 визначають чіткі ролі і компетенції, проте для Державної аудиторської служби України та Рахункової палати України їх описано загальним посиланням на Конституцію та законодавство України. Загалом, пошук відповідних законів щодо Держаудитслужби чи Рахункової палати не складає якоїсь великої проблеми [8]. Проте з позиції юридичної прозорості та визначеності було б доцільніше, щоб основні їх ролі і компетенції були визначені у Законі України «Про публічні закупівлі» [7] більш чітко. Крім того, багато нормативних документів, метою яких є врегулювання порядку здійснення контролю у цій сфері, досі не прийнято, що не дозволяє повноцінно здійснювати контрольні заходи.

Ключовим залишається адміністративне питання здійснення контролю в публічних закупівлях. Наявний брак необхідних ресурсів (людських, фінансових, матеріальних) для ефективного виконання контрольних функцій у системі публічних закупівель в Україні. Оскільки сьогоднішній порядок її функціонування досить новий, то спеціалістів які б були професійно ознайомлені з роботою електронної системи критично мало. Більш того, контролюючі служби не забезпечені належними технічними та програмними засобами для проведення контролю в системі електронних закупівель.

Крім того, в період становлення система електронних закупівель постійно змінюється, що призводить до необхідності систематичного підвищення кваліфікації необхідних спеціалістів і вимагає додаткового фінансування.

Разом з тим, неврегульованість повноважень різних державних органів, уповноважених на здійснення повноважень у сфері публічних закупівель, призводить до проблем із забезпеченням однакового тлумачення законодавства про закупівлі різними контрольними органами. У деяких випадках ця проблема поглиблюється суперечливими судовими рішеннями у подібних справах з абсолютно різними висновками. Також існує серйозний дефіцит обміну інформацією між відповідними органами (наприклад, щодо обміну інформацією і доступу до інформації стосовно результатів здійснення контролю одного замовника).

Таким чином, проаналізувавши основні проблеми здійснення фінансового контролю в сфері публічних (державних) закупівель, можемо зробити висновок, що перехід на новий рівень здійснення закупівель, а саме до проведення електронних процедур закупівель натомість паперових, лише поглибив існуючі проблеми. Така ситуація вимагає негайного врегулювання, в першу чергу на законодавчому рівні, а по друге наявна потреба привести у відповідність порядок та механізми здійснення фінансового контролю в сфері публічних (державних) закупівель до сучасних вимог із застосуванням електронних систем, що потребує значного матеріального забезпечення.

Список використаних джерел

1. Дрозд, І. К. Моніторинг державних закупівель як різновид контролю ефективності використання бюджетних коштів [Текст] / І. К. Дрозд, М. С. Письменна // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. – С. 35-42.
2. Красніков, Д. А. Формування і впровадження механізмів державного управління у сфері виявлення та відшкодування збитків державі [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. уп. : 25.00.02 / Д. А. Красніков. – Київ, 2016. – 34 с.
3. Зубар, В. В. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. уп. : 25.00.02 / В. В. Зубар. – Запоріжжя, 2010. – 25 с.
4. Дмитренко, Г. В. Організація і здійснення державного фінансового контролю в Україні (фінансово-економічні аспекти) [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. уп. : 25.00.02 / Г. В. Дмитренко. – Київ, 2011. – 38 с.
5. Рубан, І. В. Аудит ефективності виконання бюджетних програм в системі державного фінансового контролю України [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / І. В. Рубан. – Київ, 2006. – 20 с.
6. Аренс, А. Аудит [Текст] / А. Аренс, Д. Лоббек / Пер. с англ. Терехова М.А. [Букинистическое издание]. – Москва, 1995. – 560 с.
7. Закон України “Про публічні закупівлі” від 25.12.2015 № 922-VIII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57268
8. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

Мельник Соломія

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Белова І.М.

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Вітчизняні аналітики почали широко використовувати термін «грошовий потік» на початку ринкового реформування української економіки.

Проаналізувавши літературні джерела, можна свідчити, що єдиної позиції щодо трактування поняття «грошовий потік» на сьогодні не існує, оскільки є суттєві розбіжності у підходах науковців до формулювання і тлумачення змісту цього об'єкта фінансового менеджменту. Так як, управління грошовими потоками – одна з найголовніших функцій фінансового менеджменту підприємства.

Як результат, можна виділити два підходи до визначення поняття грошового потоку, а саме як різницю між отриманими і виплаченими підприємством грошовими коштами, та як рух грошових коштів. Вважається, що більш логічним є виклад положень другої позиції та визнання грошового потоку як руху грошових коштів, адже «потік» – це є «рух», тобто надходження та використання грошових коштів. Тож поняття «грошовий потік» характеризує рух капіталу, грошових фондів, як готівкових так і безготівкових, а також оборот окремих фінансових інструментів [1].

Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги та стабільної платоспроможності підприємства в процесі його господарської діяльності шляхом оптимізації грошових потоків за надходженнями та видатками, їх синхронізації в часі.

Головною метою фінансового управління господарською діяльністю підприємства забезпечується безпосередньо за рахунок ефективного управління грошовими потоками через формування оптимальних значень якісних і кількісних їх параметрів [2].

Ефективне управління потоками грошових коштів дозволяє підприємству забезпечити високий рівень оборотності його капіталу, ритмічність діяльності, знизити ризик неплатоспроможності і підвищити ступінь фінансової рівноваги, отримати додатковий прибуток і скоротити втрати за рахунок раціонального використання тимчасово вільних коштів [3].

Для ведення бізнесу необхідною складовою успіху є своєчасне отримання достовірної інформації та оперативне реагування на неї, тож беззаперечною є необхідність побудови моделі управління грошовими потоками, а саме на основі інформації, яку підприємство може отримати зі своїх внутрішніх

спеціалізованих служб. Для цього є надзвичайно важливим є збирання поточної інформації та забезпечення повного й достовірного обліку грошових потоків підприємства, формування необхідної бухгалтерської звітності з обов'язковим її аналізом, адже саме бухгалтерська звітність являє собою комплекс взаємопов'язаних показників фінансово-господарської діяльності, які дають змогу розглянути динаміку діяльності підприємства [4].

Важливість вивчення грошових потоків обумовлюється тим, що вони обслуговують господарську діяльність підприємства в усіх її напрямках і від якісного управління ними залежить подальший розвиток підприємства та кінцевий результат його господарської діяльності. Розробка стратегії управління грошовими потоками підприємства має спрямовуватись на реалізацію місії підприємства, враховувати обраний тип корпоративної стратегії, а також зміст, мету, завдання функціональних стратегій і враховувати вплив зовнішніх та внутрішніх параметрів, що характеризують можливості й обмеження щодо грошових потоків підприємства.

Список використаних джерел

1. Литвинчук, Т. В. Грошові потоки в системі управління підприємством [Текст] / Т. В. Литвинчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – №6, Т.1. – С. 86-90.
2. Артюх, І. Значення та аналіз грошових коштів в умовах ринкової економіки [Текст] / І. Артюх // Економічний простір. – 2009. – № 15. – С. 113-118.
3. Кондратенко, Н. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : конспект лекцій / Н. О. Кондратенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – С. 53-58.
4. Школьник, І. О. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало. – С. : Університетська книга, 2009. – 344 с.

Степанюк Юлія

студентка

Науковий керівник; к.е.н., доцент Спільник І. В.

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЦІЛЬОВИМ ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ

Однією з необхідних умов формування громадянського суспільства в Україні є активізація реформ у системі місцевого самоврядування у напрямі зростання ролі територіальних громад, як основного суб'єкта соціально-економічного прогресу відповідної території.

Становлення світової господарської системи показує, що ефективність виконання територіальною громадою покладених на неї функцій вимагає належного фінансового забезпечення, як поточного функціонування, так і цілей розвитку.

До основних перешкод для досягнення ефективності фінансового забезпечення та розвитку територіальних громад на сучасному етапі віднесено такі:

- невідповідність сучасних тенденцій формування доходів місцевих бюджетів сільських територіальних громад;
- відсутність стимулів ефективного використання власного фінансового потенціалу територій;
- неефективна структура місцевих бюджетів регіону;
- мізерні обсяги видатків місцевих бюджетів територіальних громад на фінансування розвитку територій;
- недосконалий механізм проведення Державною казначейською службою бюджетних платежів, що здійснюються органами місцевого самоврядування.

Також не менш важливою проблемою, що властива для бюджетів територіальних громад, є значна диференціація доходів і видатків у розрахунку на одну особу.

Відповідно до чинного законодавства всі установи, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, щорічно проходять попередній і поточний контроль за цільовим спрямуванням бюджетних коштів, який здійснюють органи Державного казначейства. Попередній контроль - це контроль, що здійснюється під час реєстрації зобов'язань розпорядників бюджетних коштів, в тому числі фінансових. Поточний контроль - це контроль за розрахунками між розпорядниками бюджетних коштів та їх одержувачами.

У результаті контролю, на підставі наявних підтверджувальних документів та нормативно-правових актів, здійснюється перевірка законності проведених платежів, їх відповідності обліковому відображенню та правильності

оформлення розрахункових документів.

Здійснюючи перевірку підтверджувальних документів на оплату розпорядників коштів державного бюджету або одержувачів, необхідно впевнитись у наявності: зареєстрованих зобов'язань; коштів на рахунках розпорядників коштів у розрізі кодів економічної класифікації видатків за загальним або спеціальним фондом державного бюджету; відповідності змісту операцій за підтвердженими документами кодам економічної класифікації видатків, зазначеним у призначенні платежу.

До повноважень органів державного фінансового контролю належить здійснення контролю за:

- цільовим та ефективним використанням коштів;
- цільовим використанням та своєчасним поверненням кредитів, одержаних під місцеві гарантії;
- відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів довгострокових зобов'язань;
- ведення бухгалтерського обліку, а також складання фінансової та бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм, кошторисів та інших документів.

У зв'язку з цим актуальним є питання про те, наскільки ефективним та дієвим є контроль за використанням коштів місцевих бюджетів як об'єктивна необхідність комплексно оцінити роботу територіальних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у фінансовій сфері, їх спроможність ефективно забезпечувати життєдіяльність господарства території, раціонально використовувати фінансові ресурси та вишукувати додаткові джерела наповнення бюджету.

Список використаних джерел

1. Муркович, Л. М Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти [Текст] // Л. Муркович / Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – 258с.

2. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади [Текст] / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 396 с.

3. Проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» (щодо бюджетної децентралізації) від 8.08.2014 р. № 4435а [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51901. – Назва з екрану.

Теслюк Геннадій

к.т.н., доцент

Колбасін Олександр

к.т.н., доцент

Майстришин Роман

аспірант

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Використання інновацій має істотний вплив на економічний розвиток країни в напрямі прискорення структурної перебудови економіки, підвищення її конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості й забезпечення фінансової безпеки країни у світовій економічній системі. Також питанням стратегічної важливості на сучасному етапі є забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, від реалізації якого залежать соціально-економічна динаміка, ефективність залучення у світовий поділ праці, можливості модернізації на цій основі національної економіки. Результатом інформаційного насичення й усвідомлення важливості інновацій для економічного розвитку країни стало створення державного регулятора, окремих департаментів, управлінь і відділів, пов'язаних з інноваційним розвитком, формування відповідної нормативно-правової бази й розробка Стратегії інноваційного розвитку України на 2010 - 2020 роки в умовах глобалізації ризиків. Формуванню позитивного інвестиційного клімату в Україні заважають наявність адміністративних аспектів регулювання інвестиційної діяльності, недосконала законодавча база, політична нестабільність у країні та низький рівень захищеності інвесторів. Вирішення саме цих питань сприятиме істотному поліпшенню інвестиційного клімату в Україні та збільшенню обсягів інвестицій в її економіку [2].

Основною проблемою на шляху створення інноваційної економіки є низька підприємницька діяльність вітчизняного бізнесу. Розв'язати цю проблему можна тільки за рахунок реалізації активної та послідовної державної політики. Важливе значення для розвитку інноваційної діяльності має її податкове стимулювання. У світовій практиці державного стимулювання інноваційної діяльності використовують дві форми інтерналізації - пільгове оподаткування і пряме державне фінансування витрат на наукові й науково-технічні роботи (ННТР). Наприклад, уряд США неодноразово виділяв кошти корпораціям «Інтел», «Боїнг», «Тексас Інструментс» у формі як держзамовлення, так і компенсації підвищених витрат на ННТР.

Узагальнення світового досвіду податкового стимулювання інноваційної

діяльності дає змогу виділити такі види пільг: списання витрат на проведення ННТР, що зменшує базу для розрахунку податку; інвестиційний податковий кредит; зниження податкових ставок для суб'єктів інноваційної діяльності; встановлення неоподаткованого мінімуму об'єкта оподаткування; звільнення від сплати окремих податків для венчурних фірм; вирахування з визначеної суми податку тощо[4].

Дані Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) свідчать, що дедалі більше країн застосовують податкове стимулювання інноваційної діяльності. Так, у 2006 році 20 країн, що є членами ОЕСР, надавали податкові пільги підприємствам, які проводили ННТР, тоді як у 1995-му їх було лише 12 (у 2004 - 18). За оцінками фахівців ОЕСР, у майбутньому кількість країн, що надаватимуть податкові пільги для інноваційної діяльності, значно збільшиться, одночасно зростатимуть і розміри пільг.

Одним із головних передумов успішності інвестиційної діяльності є низький рівень інфляції та передбачуваність рівня цін в економіці. Для цього необхідні, по-перше, контроль за доходами та видатками бюджету, а по-друге, розв'язання проблем боргового тягаря. Уряд та НБУ використовують досить мало інструментів для активного регулювання темпів зростання цін. Крім того, інфляційні очікування стимулюють відсутність середньострокового прогнозу щодо ціни на імпорتنі енергоносії. Також доцільно було б розробити механізм переливу фінансових ресурсів з галузей, де вони є у відносному надлишку (наприклад, експортоорієнтовані), у галузі, де є потреба в капіталі[3].

На сучасному етапі для України важливою є модернізація ринків капіталу, реформування депозитарної та біржової систем. Для цього створений при Кабінеті Міністрів України координаційно - моніторинговий комітет з питань модернізації інвестиційного середовища повинен визначити головні пріоритети у розв'язанні проблем прискореного розвитку інвестиційної інфраструктури, у сфері технологічного забезпечення та запровадження корпоративного фінансування.

Поряд з тим, важливими шляхами покращення інвестиційної діяльності є програми реструктуризації банківської системи, оскільки капітал українських банків становить приблизно 10 % від ВВП. Приплив інвестиційних капіталів через банківський сектор може позитивно вплинути на зростання і розвиток української економіки за рахунок ефекту присутності іноземних банків на вітчизняному ринку. Але НБУ має проводити зважену політику з метою підвищення рівня надійності банківської системи України, який є недостатнім для великих іноземних інституційних інвесторів. Серед негативів банківської системи зазначимо, по-перше, високу чутливість до міжнародних фінансових потрясінь через присутність великого обсягу іноземного капіталу в цьому секторі (в 2015 році - 7, 8 млрд. дол., у 2016-му - 25, 7 млрд. дол.), по-друге, збільшення споживчого кредитування без адекватної оцінки довгострокової кредитоспроможності позичальників, що становить загрозу надійності

банківської системи[1].

У перспективі важливим є створення механізму трансформування заощаджень в інвестиції, тому широкою підтримкою користується система гарантованих вкладів населення в комерційних банках. До того ж слід продовжувати ініціативи, спрямовані на розвиток іпотечного кредитування, що створює прозорий ринок кредитування, придбання особистого майна й активізує інвестиційні процеси в Україні.

Важливе значення мають також фінансові інструменти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності. Восени 2016 року фінансова нестабільність в Україні поставила під загрозу досягнення всіх останніх років - довіру до національної грошової одиниці, стійкість фінансових ринків, нормальне функціонування системи фінансових посередників. З точки зору впливу на загальні параметри інвестиційної та інноваційної діяльності виділяють такі сегменти фінансового ринку: кредитний ринок, бюджетна політика та фондовий ринок.

У 2016 році обсяг інвестицій в основний капітал за рахунок коштів державного бюджету становив 11, 6 млрд. грн., а частка цього джерела в структурі інвестицій - 5, 0 %, зменшившись на 0, 6 процентного пункту проти показника попереднього року[5].

Специфіка теперішньої ситуації в країні полягає в тому, що необхідні зміни потрібно провести в якомога коротші терміни, оскільки Україна повинна забезпечити сприятливий інвестиційний клімат для бізнесу.

Список використаних джерел

1. Андропова, О. Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності : монографія [Текст] / О. Ф. Андропова, А. В. Череп. – К. : Кондор, 2007. – 356 с.
2. Глухова, С.В. Сучасні підходи до визначення сутності інновацій [Текст] / С. В. Глухова // Економічний аналіз. Збірник наукових праць. – 2008. – Випуск 3 (19). – С. 82-84.
3. Голиков, А. П. Международные экономические термины : словарь - справочник [Текст] / А. П. Голиков, П. А. Черномаз. – К. : Центр учебной литературы, 2008. – 376 с.
4. Євтушевський, В. Становлення і розвиток інновацій у вищій школі [Текст] / В. Євтушевський, Л. Шаповалова // Вища освіта України. – 2006. – №2. – С. 62-66.
5. Житнецький, І. В. Економічна сутність інновацій та інноваційної діяльності в ринкових умовах господарювання [Текст] / І. В. Житнецький, Ю. Г. Левченко // Харч. пром-сть. – 2008. – № 7. – С. 117-121.

СЕКЦІЯ 4
Інформаційні системи і технології
в бухгалтерському обліку, аналізі та аудиті

Bachev Iavor
Doctoral Candidate
Higher School of Insurance and Finance
Sofia, Bulgaria

**ANALYSIS ON AGENCY THEORY IN RELATION TO AGENT
OF CONTROL IN ORGANIZATIONS**

The importance of agents in organizational structures is of an unprecedented importance for the prevention of fraud of fraud, via establishing effective controls, ethical tone and culture in the organization. It is thus needed to make an analysis of the relevant theories that explain the relationship created between the agents in and other stakeholders in an organization.

One of the earliest theories – the Agency Theory, introduced by Jensen and Meckling [1] depicts the so called principal agent problem dividing two general groups with their respective interests. The two sides are represented by shareholders (the principal) and the management (the agent) that acts on the shareholders behalf. Since each individual aims at extracting maximum benefit for oneself, a conflict of interest arises named the “principal agent problem”- where the agent does not necessarily act his duty to make decisions that are in best interest of the principal. Common example is when the management is interested in getting the short term bonus rather than thinking about the long term future and competitiveness of the organization. Researchers have found out that management often commits fraud because it was in their short term interest to do so (Davis et al, 1997) [2]. Berle and Means [3] see the root cause of this problem in an organizational context to be the separation between shareholders and board of directors/management. Two underlying components of the theory concern the opportunism of the agent (chosen leader of the organization) and the information asymmetry present. The opportunism concerns the before mentioned selfish actions by the agent in self-favor which is made possible by the information asymmetry between the agent and the principal which represents the different amount and quality of information available to both parties. This inherent discrepancy possessed by the parties increases the risk of fraudulent behavior by allowing any conflict of interest to be allowed to exist without any consequences. Aggarwal and Samwick [4] take the view that this problem arises because managers

try to maximize their compensation at the expense of the owners where as others like Holmstrom [5] see the underlying problem as the desire of managers to retain and benefit from their positions in the long term.

The only solution the principal agency dilemma is to find out a way to align the interest of both parties in one direction to make sure the problem is not relevant any longer. However even in this case the management will fulfil their duty not because of sense of responsibility but because doing so maximizes their own utility [6]. Another aspect of the solving the agency problem is concerned with control- or how do investors/owners of the company make sure that the top management exercises their duties in a correct manner. In many cases this is done via selection of board of directors which task is to oversee and challenge the management's choices and actions. This however precludes that the chairman of the board is a different person than the CEO of the company since if one and the same person takes both positions the control is greatly diminished together with the oversight and monitoring.

Agency theory can be used to shed light on organizational phenomena as compensation [7]. The increase in pay for better results can be a strong motivator on increasing the effort as well as a motivator to resort to fraudulent means to reach to the desired compensation. For example Bergstresser and Philippon [8] state that individuals in high positions in an organization may take advantage of this asymmetry of information in order to take advantage of stock options. Burns and Kedia [9] support this finding by arguing that the motivation to resort to fraud in the financials is stronger with the presence of stock options relative to other forms of compensation because of two reasons: First the complexity in CEO wealth introduced by stock options limits the downside risk on the discovery of misreporting; And second stock options allow CEOs to pool with other executives that exercise for liquidity and diversification reasons, i.e., options facilitate easy exit strategies for CEOs.

It has to be mentioned that the agency theory has a reflection in the face of the "Stewardship theory". It is a more contemporary theory which lies on the opposite spectrum of the agency theory - suggesting that instead of self-interest the motivation aspect is more complex and varied. It has to mention that the theory doesn't reject the agency theory but rather expands on it to add to the opposite spectrum of behavior in an organization. The agent element is replaced by the so called "stewards". They would in many cases have an identification with the organization itself and would act in its favor no matter if there are any other personal incentives [10]. The stewards like to have earned the respect of their peers, shareholders and other stakeholders. Although the theory gives more insight on particular behaviors of individuals it still fails to explain the exact willingness to resort to fraud in all situations [11]. In this case the alignment of all party's interests is present and the only possibility of fraud is by mistake or with specific reason. One explanation is to assume that the steward has failed the stakeholders, hoping that in future he could fix the situation. Watoseniyi [12] reached to similar idea by concluding that individuals are not only interested in

their own self-interest but in the working environment and conditions around them. The feeling towards work and relationships are influenced by the norms and values ingrained in the individual.

Conclusion. The agents of control are the parties clearly responsible for fraud prevention and detection in organizations. As such the research efforts need to focus on what is preventing them from achieving their intended role. One of the main difficulties comes from not aligning personal with organizational goals which is portrayed in the agency theory. However this is not the only reason for them not being able to do so. More research should be done in order to fully shed light on the reasons behind of what stops the agents of control from being efficient in their role.

References

1. Jensen, M. Theory of the firm: Managerial behavior costs and ownership structure [Text] / M. Jensen, W. Meckling. - Journal of Financial Economics, 1976, No.3.-305-360 p.
2. Shoorman, D. Toward a Stewardship Theory of management [Text] / D. Shoorman, D. Donaldson. – The Academy of management Review. – 1997. – Volume 22.
3. Berle, A. The modern Corporation and Private Property [Text] / A. Berle, G. Means // Indiana Law Journal. – 1932. – Volume 8.
4. Aggarwal, Rajesh K. The Other Side of the Trade-off: The Impact of Risk on Executive Compensation [Text] / R. Aggarwal, A. Samwick // Journal of Political Economy. – 1999. – 107(1). – P. 65-105.
5. Holmstrom, Bengt. Managerial Incentive Problems: A Dynamic Perspective [Text] / B. Holmstrom- Review of Economic Studies. – 1999. – 66(1). –P. 169-182.
6. Donaldson, Davis, J. Stewardship Theory [Text] / D. Donaldson // Australian Journal of Management. – 1999. – Volume 16.
7. Conlon, E. The effects of monitoring and tradition on compensations arrangements: An experiment on principal/agent dyads [Text] / E. Conlon, J. Parks. – 1988. – Best papers proceedings. – P. 191-195.
8. Bergstresser, D. CEO incentives and earnings management: evidence from 1990s [Text] / D. Bergstresser, T. Philippon // Journal of Financial Economics. – 2006. –Volume 80. – P. 511-529.
9. Burns, N. The impact of performance –based compensation on misreporting.[Text] / N. Burns, S. Kedia // Journal of Financial Economics 2006. – Vol. 79. – P. 35-67.
10. Sundamurthy, C. Control and Collaboration: Paradoxes of Government [Text] / C. Sundamurthy , M. Lewis. – Academy of Management Review. – 2003. – Volume 28. – 387-416p.
11. Choo, F. An “American Dream” theory of corporate executive Fraud [Text] / F. Choo, K. Tan. – Accounting Forum. – 2006. – Volume 31, P. 203-205.
12. Watoseninyi, A. Financial Control in the Nigerian Public Sector [Text] /

A. Watoseinyi, unpublished Faculty of Administration seminar paper. – 1999. – A.B.U. Zaria.

Bashikarov Kiril

PhD student

Supervisor: Prof. Snezhana Basheva, PhD
University of National and World Economy
Sofia, Bulgaria

THEORETICAL ASPECTS OF ACCOUNTING STANDARDIZATION

The term “standardization” is usually used in the specialized literature to signify the process of development and application of accounting standards. Nevertheless, standardization in accounting has a much broader scope and aspects of manifestation. On the one hand, standardization is considered as a collection of rules on recognition, measurement and presentation of accounting items in the financial statements, and on the other hand, standardization activities involve the processes of development, approval, issuance and application of accounting standards.

Accounting standardization consists in the establishment of a set of strict and rigid rules that have to be applied in the accrual-based and interim financial reporting. A concept has been embraced that different countries should apply a set of uniform accounting principles, rules and standards without being necessary for them to be adopted and amended on the basis of regulations in each country. The major advantage of standardization is the use of comparable accounting systems, saving of time and costs on the transposition of rules. On the other hand, standardization appears to be a challenge for countries with poorly developed organization of accounting practices compared to other countries. [6].

Clare Roberts defines standardization as a process by which all participants agree to follow the same or very similar accounting practices. According to the author, standardization aims to achieve a state of uniformity [7].

John Samuels and Andrew Piper identify standardization as „a state of uniformity, in which everything is regular, homogenous, or at least unvarying.“ [8].

According to Frederick Choi, standardization means imposing a rigid and narrow set of rules, and may require the application of a single standard or rule in any situation [5].

Accounting standardization has been an object of discussions in the specialized accounting literature for a number of Bulgarian accounting scholars.

Ivan Dushanov identifies standardization as „one of the fundamental methods for bringing the organization of reporting entity’s accounting in consistence with the internationalization of capital in the world, in the scale of contemporary European

integration as well.“ [4]. The author highlights that „standardization deals with, and at the same time aims at, the organization of accounting processes, their “adjustment” respectively, for the needs of providing accounting information to multinational companies.“ That is why Ivan Dushanov rightfully concludes that „by standardization in accounting it is aimed to eliminate the differences in the language, reporting currency, the accrual based accounting techniques, and in the presentation of the accounting information on the property and financial standing of an entity, regardless of its size and territorial location“ [4].

According to Snezhana Basheva, accounting standardization represents an establishment of a strict and narrow selection of uniform accounting rules and fundamental principles used by different countries in their accounting practices. The author considers standardization to be an instrument of harmonization and approximation of the organization of accounting under the conditions of contemporary globalization of capital. [2].

In the opinion of Borislav Boyanov, accounting standardization constitutes a historically determined process the origination and the development of which lead to qualitative changes in accounting [3]. The author explores the existence of a „network of individual factors of the environment, which predetermines the boundaries, the elements and objectives of standardization and moulds the pattern of every national accounting system“. Such factors are: capital markets; the financial reporting system; the legal system; the political system, political and economic relations between the countries; the quality of accounting education and the status of the accounting profession; the type, size and complexity of business operators; the level of inflation; the application and implementation of the regulatory accounting framework; the level of economic development, culture and the system of values [3].

Conclusion. Based on the literature review of the theoretical aspects of accounting standardization, we can summarize the following characteristics of particular importance:

- Accounting standardization is regarded in a two-fold manner. On the one part , it is considered as an aggregate of principles and rules that need to be applied in the accrual-based and interim financial reporting, and on the other part - as a historically determined process which involves activities related to the development, approval, issuance and application of the accounting standards.

- The organization of accounting¹ is at the heart of standardization and it is thought of as a process of development and use of rules, which limit and harmonize accounting activities.

- A system of economic, social, political, cultural, legal, educational factors of the environment, as well as technological factors, have an influence on the

¹ There are two principal definitions of the concept of the organization of accounting – from the perspective of the management theory and from the standpoint of the general theory of organization. According to the management theory, the organization of accounting is considered to be a harmonization of accounting mechanism’s activities in view of achieving the objectives of accounting. From the point of view of the general theory of organization, the organization of accounting is an irrevocable, innate feature of each system, which ensures its functioning. [1].

standardization in accounting.

•Standardization seeks to ensure and achieve comparability between accounting systems, saving of time and resources for the transposition of accounting standards.

References

1. Basheva, Sn. et al., Osnovi na schetovodstvoto [Fundamentals of Accounting], Third revised and extended edition, Publishing House „Stopanstvo“, Sofia, 2009, p. 43.

2. Basheva, S., Stoyanov, St. et al. (2016), Finansova otchetnost [Financial Reporting], Publishing House – UNWE, Sofia, p. 7.

3. Boyanov, B. (2013), Standartizatsia v schetovodstvoto – problem i nasoki za razvitie [Accounting Standardization – issues and guidelines for development], Dissertation thesis for the conferment of a Doctoral Degree, UNWE, Sofia, p. 19.

4. Dushanov, I. et al. (2009), Standartizatsia v schetovodstvoto [Accounting Standardization], Ikonomika Press, Sofia, p. 10.

5. Choi, F., Meek, G. International Accounting, 6-th edition. Prentice Hall, USA, 2008, p. 291.

6. Mustata, R., Matis, D. (2007), Measurement of Need for Harmonization Between National Accounting Standards and International Financial Reporting Standard. Munich Personal RePEc Archive, p.13.

7. Roberts, C., Weetman, P., Gordon P. International Financial Accounting - a comparative approach. Financial Times Pitman Publishing, London, UK, 1998.

8. Samuels, J., Piper, A. International Accounting: A Survey. Sydney, Croom Helm LTD, 1985, p. 56.

Добрыдень Нина

ассистент

Полесский государственный университет

г. Пинск, Республика Беларусь

УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ

В сложившихся современных экономических отношениях, в которых функционируют и развиваются организации, невозможным является принятие эффективных, оперативных управленческих решений только базирясь на данных бухгалтерского учета. Динамичность и многофакторность бизнес-среды, наличие огромного количества конкурентов, стремление завоевать и удержать лидерство на рынке – все это предопределяет необходимость

использования эффективных управленческих технологий, способствующих сохранению финансовой устойчивости и платежеспособности.

В такой ситуации принятие эффективного управленческого решения должно базироваться на достоверной оперативной информации в необходимых аналитических разрезах, обеспечить которую может хорошо налаженное учетно-аналитическое обеспечение (рис. 1).

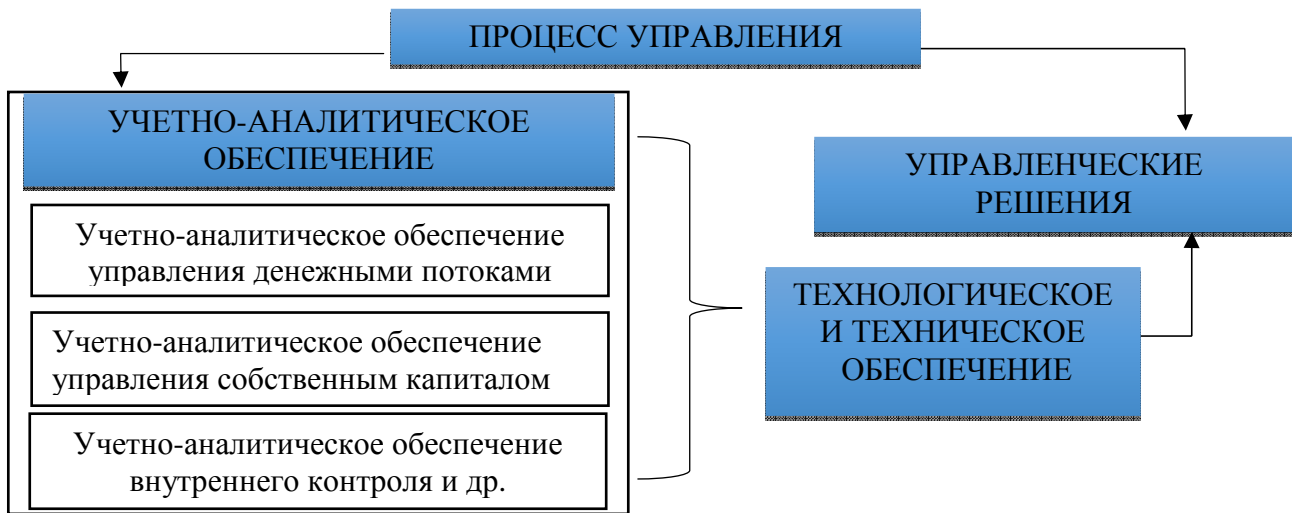

Рис. 1. Место учетно-аналитического обеспечения управления денежными потоками в процессе управления

Как видим, процесс управления зависит, в частности, от учетно-аналитического обеспечения управления денежными потоками.

Под учетно-аналитическим обеспечением управленческого учета денежных потоков следует понимать систему сбора, обработки и предоставления в удобном для восприятия и применения на практике данных, предусматривающую группировку учетной информации в нужном разрезе для нужд управления, составления управленческой отчетности с целью принятия на ее основе оперативных и эффективных управленческих решений.

Разумное распределение потоков денежных средств приводит к созданию бесперебойных производственных циклов на предприятии и способствует росту объемов готовой продукции. В то время как несоблюдение графика платежей негативно отражается на создании запасов сырья и материалов, уровне производительности труда, качестве выпускаемой продукции и ее сбыта, положении предприятия на рынке и так далее [1, с. 229].

Учетно-аналитическое обеспечение как система должна предоставлять качественную информацию, иначе ее полезность будет ниже, чем затраченные ресурсы. Чтобы информация, получаемая из учетно-аналитического обеспечения управления денежными потоками отвечала по всем параметрам качества, необходимо выделить следующие концептуальные аспекты, которые должны быть учтены при построении учетно-аналитического обеспечения

денежными потоками: участие не только сотрудников организации, но и управленцев; подход как к процессу; системно-целостное представление об управленческом учете денежных потоков.

На практике создание единой информационной базы учетно-аналитического обеспечения оперативного управления денежными потоками возможно путем разработки системы различных форм внутрифирменной отчетности о денежных потоках.

Для оперативного управления денежными потоками можно внедрить в учетно-аналитическое обеспечение субъекта хозяйствования ведомость, отражающую источники поступлений и направлений оттока денежных средств организации по видам деятельности. Такого рода ведомость источников поступления и расходования денежных средств позволяет своевременно выявить период, когда у организации образовался излишек денежных средств с тем, чтобы оперативно принять решение о необходимости рационально синхронизировать поступления и расходование денежных средств.

Применение на практике данной формы учета поступлений и расходования денежных средств позволит решить следующие задачи: 1. сформировать информационную базу о ежедневном движении денежных потоков (притоков и оттоков) по различным видам деятельности; 2. рассчитывать потребности в краткосрочном финансировании (привлечении заемного капитала); 3. своевременно и автоматически выявлять объем временно свободных денежных средств организации, что предоставит возможность для субъекта хозяйствования более эффективно управлять денежными ресурсами с целью получения максимального дохода.

Таким образом, построение правильного учетно-аналитического обеспечения управленческого учета денежных потоков помогает:

- оценить изменения в чистых активах организации, ее финансовую структуру (включая ее ликвидность и платежеспособность) и способность влиять на суммы и своевременность денежных потоков в целях адаптации к меняющимся факторам внутренней и внешней бизнес-среды;

- определять потребность в дополнительном привлечении денежных средств со стороны;

- оценивать способность организации влиять на величину и регулярность потоков денежных средств и получать положительные денежные потоки в будущем.

Список использованных источников

1. Васильева, Е. А. Учетно-аналитическое обеспечение устойчивого развития хозяйствующего субъекта [Текст] / Е. А. Васильева // Экономика и предпринимательство. – 2013. – № 7 (36). – С. 229-232.

Маліцька Христина
студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гуменюк О.О.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ЗБІР ТА ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Прийняття рішень на підприємстві – це завжди вибір між варіантами дій з різними прогнозами результатів. Поточні управлінські рішення рідко бувають настільки глобальними, щоб цінну інформацію для них можна було отримати з підсумкових цифр фінансових звітів, що відображають стан компанії в цілому. Система управлінського обліку – це, в першу чергу, робочий інструмент керівника і тільки потім – бухгалтера.

В управлінському обліку, як правило, містять додаткові дані про всі операції, необхідні для ефективного управління підприємством. Це дозволяє швидко аналізувати окремі аспекти діяльності підприємства для прийняття управлінських рішень. Проста оперативна і формалізована система оцінки дій управлінського складу (який і є система управлінського обліку) дозволяє власникам розуміти, що відбувається на підприємстві і брати участь у контролі за його діяльністю без гігантських витрат часу і зусиль.

Актуальність теми обумовлюється тим, що в сучасних умовах, коли підприємства самостійно приймають і реалізують управлінські рішення, несуть найважливішу економічну та юридичну відповідальність за результати господарської діяльності, об'єктивно зростає значення використання даних бухгалтерського управлінського обліку при прийнятті управлінських рішень.

Існуючий підхід до збору інформації для прийняття управлінських рішень, реалізований на багатьох підприємствах, носить «функціональний» характер і розуміється відповідно як функція від інформаційного оточення, тобто існують бази даних внутрішньої та зовнішньої інформації, яку зібрали і деколи використовують для прийняття рішення функціональні служби. Так, наприклад, відділ збуту підприємства збирає інформацію про контакти з клієнтами, про угоди і послуги; служба маркетингу готує огляди тенденцій ринку і змін смаків споживачів; технічний відділ та інвестицій збирає інформацію про нових виробничих ідеях і готує дані та розрахунки для інвестиційних проектів; виробничники збирають інформацію про можливості оновлення виробництва та вдосконалення продукції, що випускається; служба інформації готує огляди новинок програмного забезпечення та інформаційного обладнання; відділ кадрів і соцзабезпечення відстежує зміни у складі робочої сили і в можливостях найму. Які недоліки даного підходу крім того, що на підприємстві стратегічне мислення замкнено межами цих ізольованих баз даних, які використовують

певні групи співробітників для вироблення пропозицій про напрямок розвитку компанії і розробки стратегій, що ведуть до успіху. По-перше, ці бази даних відображають функціональний підхід до діяльності підприємства, а не широке управлінське розуміння бізнесу. По-друге, тлумачення зібраних даних знаходиться під впливом забобонів і заборон, сковано шаблонами уявлень про колишні чинники успіху. По-третє, фахівці служб планування, фінансового забезпечення, маркетингу, інформаційних та інших технічних служб продовжують діяти виключно як одержувачі та зберігачі інформації.

Таким чином, на підприємстві вся інформаційна діяльність націлена на одностороннє і вузьке обслуговування керівництва організації і рідко використовується для інформаційного забезпечення інших поверхів управління з метою підготовки оптимальних в цілому управлінських рішень.

Для організації сучасної бізнес-діяльності необхідна така реорганізація інформаційних потоків, яка забезпечує інформаційну достатність і чіткість у взаємному інформаційному забезпеченні окремих підрозділів з метою вироблення оптимального для фірми рішення. Але організація такої інформаційної системи на сучасному рівні можлива лише на основі створення сучасного управлінського обліку, система і завдання якого викладені далі.

Завдання, які вирішуються при створенні системи підготовки інформації для прийняття управлінських рішень, знаходять своє відображення в управлінському обліку. Перед підприємством стоїть завдання організації такого обліку.

Під управлінським обліком ми будемо розуміти систему виявлення, збору та агрегування облікових даних, спрямовану на вирішення конкретної управлінської задачі.

Однією з важливих завдань бухгалтерського управлінського обліку є збір та узагальнення інформації, корисної для підприємства менеджерами і вищим керівництвом підприємства правильних управлінських рішень.

В даний час прийняті керівництвом рішення щодо розвитку і організації виробництва і збуту продукції більшою мірою носять інтуїтивний характер і не підкріплюються відповідними розрахунками на базі інформації управлінського обліку. У кращому випадку відсутність таких розрахунків компенсується багатим виробничим і організаторським досвідом керівників підприємства.

Процес прийняття рішення починається з визначення мети і завдань, що стоять перед підприємством. Від цього в кінцевому рахунку залежить відбір вихідної управлінської інформації та обраний алгоритм рішення. Бухгалтерський управлінський облік має цілий арсенал прийомів і методів, що дозволяють обробляти й узагальнювати вихідну інформацію.

На практиці прийняття рішення передбачає порівняльну оцінку ряду альтернативних варіантів і вибір з них оптимального, найбільшою мірою відповідає цілям підприємства. Для цього насамперед необхідно мати інформацію про витрати за всіма альтернативним варіантам, причому мова йде

про витрати майбутнього періоду. У ряді випадків у розрахунках доводиться враховувати і упущену вигоду підприємства.

На базі інформації управлінського обліку вирішуються:

- оперативні завдання;
- визначення точки беззбитковості;
- планування асортименту продукції (товарів), що підлягає реалізації;
- визначення структури випуску продукції з урахуванням лімітуючого фактора;
- відмова або залучення додаткових замовлень;
- прийняття рішень по ціноутворенню (має для підприємств особливе значення в умовах конкурентної боротьби);
- завдання перспективного характеру, тобто мають довгострокове стратегічне значення:
 - про капіталовкладення;
 - про реструктуризацію бізнесу;
 - про доцільність освоєння нових видів продукції.

Рішення подібних завдань передбачає довгострокове відволікання власних коштів з обороту (імобілізацію оборотних активів), у ряді випадків вимагає довгострокового залучення позикових ресурсів, а тому заслуговує на особливу увагу. Підприємство має фінансувати проект капітальних вкладень в тому випадку, коли дохід за нього перевищує дохід від інвестування власних коштів у цінні папери, які обертаються на фондовому ринку. Прийоми і методи бухгалтерського управлінського обліку дозволяють дати правильні рекомендації при вирішенні такого роду проблем.

Мелеховец Светлана
студентка

Научный руководитель: магистр экономики, ассистент Добрыдень Н. В.
Полесский государственный университет
г. Пинск, Республика Беларусь

СИСТЕМА ОЦЕНКИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

В общем виде систему оценки уровня кредитоспособности целесообразно рассматривать как совокупность взаимосвязанных методов и инструментов, используемых по отношению к различным коэффициентам кредитоспособности предприятия для достижения поставленной цели.

В общем виде система оценки уровня кредитоспособности предприятия состоит из следующих компонентов: финансовые методы; принципы оценки

уровня кредитоспособности, а также совокупность информационного, методического, нормативного и правового обеспечения (рис. 1).

Рис. 1. Система оценки уровня кредитоспособности

Для установления системы оценки уровня кредитоспособности необходимо определить ее цель, методы и инструменты. Целью системы является оценка уровня кредитоспособности, то есть оценка способности заемщика полностью и в срок рассчитаться по своим долговым обязательствам (основному долгу и процентам) [1, с. 164].

Под методом понимается способ достижения поставленной задачи. В качестве основных методов в рассматриваемой системе выступают следующие: финансовый анализ, планирование, кредитование, финансовое регулирование и контроль. Инструментами в данной системе являются коэффициенты платежеспособности, ликвидности, деловой активности, финансовой устойчивости а также показатели рентабельности.

Практические возможности определения уровня кредитоспособности связаны с наличием определенных видов обеспечения: информационного, методического, нормативного и правового.

Информационное обеспечение системы обеспечения кредитоспособности предприятия состоит из различного рода экономической, финансовой, коммерческой и прочей информации. Нормативно-правовое обеспечение включает нормативно-правовые акты, инструкции, положения, методические указания, регулирующие деятельность предприятия вообще и вопросы оценки кредитоспособности предприятия в частности.

Методическое обеспечение представляет собой совокупность методик, методических приемов, финансовых показателей, применяемых в отношении объектов и результата финансового управления, что предполагает наличие нетиповых методик финансового анализа, планирования, алгоритма выбора оптимальной структуры источников инвестиций и т. д.

Вести полный анализ кредитоспособности очень трудоемкая работа, ее можно облегчить за счет разработки и внедрения в аналитическую работу разработанную методику анализа кредитоспособности, которая будет состоять из основных показателей, определяющих кредитоспособность организации. (рис. 2).

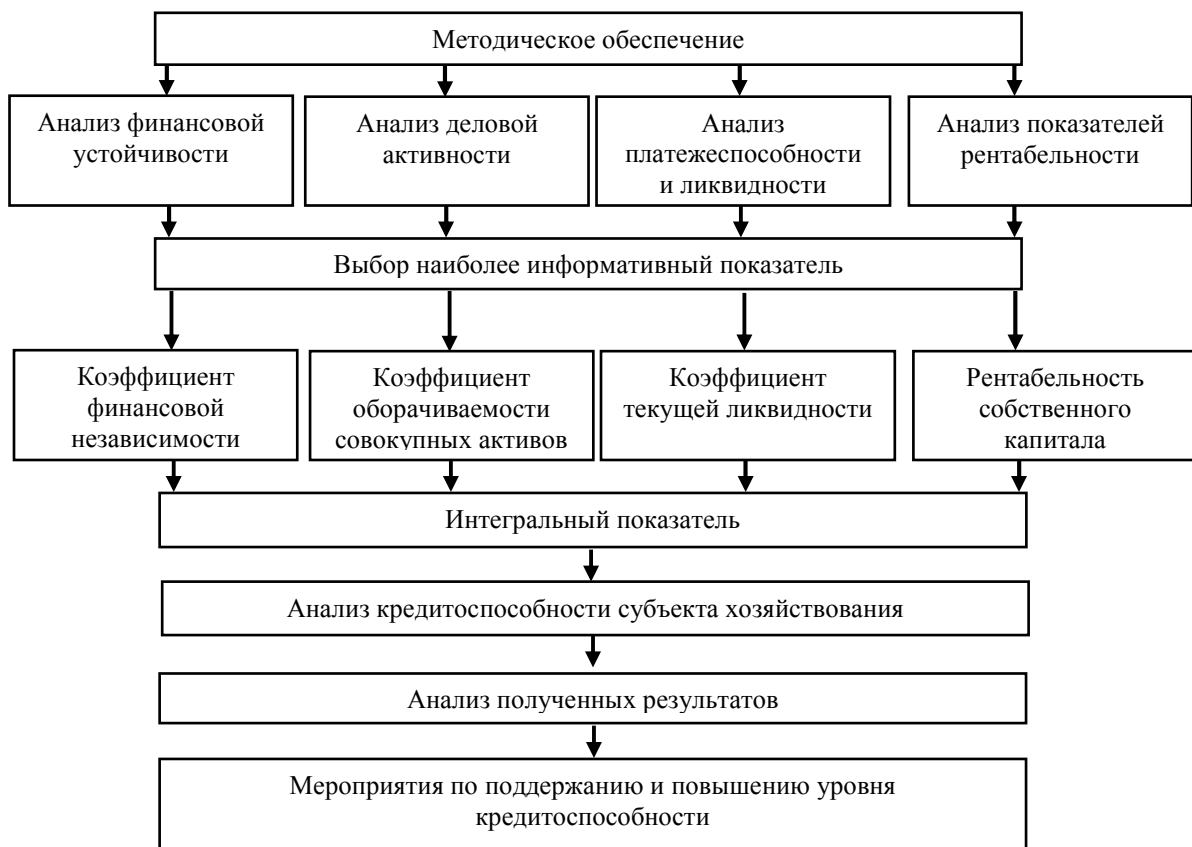

Рис. 2. Методическое обеспечение оценки уровня кредитоспособности

Основными показателями, определяющими кредитоспособность организации, используемыми в новой методике будут:

– из показателей платежеспособности и ликвидности – коэффициент текущей ликвидности, так как он является наиболее информативным и показывает, есть ли у компании достаточно необходимых средств для покрытия краткосрочных кредитов;

– из показателей финансовой устойчивости – коэффициент финансовой независимости, так как чем выше значение этого коэффициента, тем с большей вероятностью организация может погасить долги за счет собственных средств;

– из показателей деловой активности – коэффициент оборачиваемости совокупных активов, чем больше значение коэффициента, тем выше деловая активность предприятия;

– из показателей рентабельности – рентабельность собственного капитала, так как является важнейшим показателем для любого кредитора, инвестора.

На основе предложенной методики, для оценки уровня кредитоспособности организации целесообразно введение интегрального показателя оценки кредитоспособности, по результатам расчета которого, можно будет получить количественную оценку уровня кредитоспособности предприятия:

$$K_{кр} = \sqrt[4]{K_{т.л.} \times K_{ф.н.} \times K_{об.с.а.} \times K_p} \quad (1)$$

где $K_{кр}$ – интегральный показатель степени кредитоспособности предприятия,

$K_{т.л.}$ – коэффициент текущей ликвидности,

$K_{ф.н.}$ – коэффициент финансовой независимости,

$K_{об.с.а.}$ – коэффициент оборачиваемости совокупных активов,

K_p – коэффициент рентабельности собственного капитала.

По динамике интегрального показателя, можно увидеть в какую сторону изменяется уровень кредитоспособности организации. Чем выше данный показатель, тем выше уровень кредитоспособности предприятия.

Пользуясь данной методикой, аналитик может облегчить свою работу при оценке кредитоспособности предприятия, так как периодический расчет основных показателей, а также интегрального показателя кредитоспособности, поможет анализировать кредитоспособность предприятия в течении всего периода деятельности.

Список использованных источников

1. Лаврушин, О. И. Банковское дело. Экспресс-курс [Текст] : учебное пособие / кол. авторов ; под ред. О.И. Лаврушина. О.И. – 3-е изд., доп. – М. : КНОРУС, 2009. – 352 с.

Семенишена Наталія

к.е.н., доцент

Пастернак Оля

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ЕЛЕКТРОННЕ ДОКУМЕНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Ефективна організація процесів документування та документообігу на підприємстві сьогодні є нагальною потребою. Вітчизняні суб'єкти господарювання, які залишилися у бізнесі, незважаючи на труднощі економічного та політичного характеру останніх десятиріч, визнали необхідність налагодження на підприємстві належного рівня планування, обліку та контролю всіх наявних ресурсів водночас із розумінням того, що діяльність підприємства має бути прозорою. Усе це обумовило підвищену зацікавленість у налагодженні системи, яка генерує, трансформує, передає та зберігає якісні інформаційні ресурси для прийняття зважених рішень стосовно оперативного управління та стратегічного планування діяльності суб'єкта господарювання. Такі завдання вирішуються в сучасній системі документообігу господарської діяльності, зокрема питання організації, уніфікації, напрямів удосконалення та перспективного розвитку потребують подальших досліджень, ураховуючи підвищений інтерес до них із боку науковців та практиків.

Традиційно система документування господарських процесів на підприємстві та документообігу асоціюється з системою первинного обліку, яка являє собою повноцінну складову бухгалтерського обліку.

Бутинець Т.А. зазначає, що документування є основним із восьми елементів методу бухгалтерського обліку, під яким слід розуміти процес оформлення операцій документами, що складається з чотирьох послідовних стадій: спостереження, сприйняття фактів господарського життя, вимірювання його вартісних і натуральних параметрів та фіксації даних на носії [1, с. 69].

Документування відіграє велику роль в управлінні діяльністю підприємством, а саме:

1) дає уявлення про фактичний стан господарських засобів та їх зміни в процесі кругообороту засобів;

2) забезпечує прозорість у роботі підприємства та контроль за наявністю руху майна і коштів;

3) результатом документування є документ, що виступає юридичним свідченням господарських операцій, що здійснюються та важливим джерелом контролю для зовнішніх і внутрішніх користувачів при проведенні ревізії, аудиту, аналізу господарської діяльності [9, с. 45].

Вперше в законодавстві України визначення електронного документу і

цифрового підпису було передбачено Законом України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” (№2346-III від 05.04.01 р.), де зазначено, що електронний документ – документ, інформація в якому представлена у формі електронних даних, включаючи відповідні реквізити документа, в тому числі і електронний цифровий підпис, який може бути сформований, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму чи на папері; електронний цифровий підпис – сукупність даних, отримана за допомогою криптографічного перетворення вмісту електронного документа, яка дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати особу, яка його підписала. Статтею 18 цього ж Закону визначено, що електронний документ, підписаний електронним цифровим підписом є оригіналом і має однакову юридичну силу з аналогічним паперовим документом, підписаним звичайним способом; статтею 19 визначено порядок зберігання електронних документів та створення архівів [2].

З прийняттям нового Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. за №435-IV та Законів України “Про електронні документи та електронний документообіг” від 22.05.2003 р. за №851-VI та “Про електронний цифровий підпис” від 22.05.2003 р. За №852-VI, які введені в дію з 1 січня 2004 року, “безпаперова бухгалтерія” може стати реальністю. Тобто, цими нормативними актами врегульовані правові основи для застосування електронних документів у цивільних правовідносинах. Закон “Про електронні документи та електронний документообіг” встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів [8]. Але електронний документ (як і паперовий) повинен бути підписаний відповідальними за його складання особами, а також (в більшості випадків) мати печатку, інакше електронний документ не буде мати юридичної сили. Застосування перетворених у цифрову форму власноручного підпису і печатки не вирішує проблеми ідентифікації осіб, що підписали документ, так як такий документ легко фальсифікувати (змінити дані в реквізитах, скопіювати або сканувати підписи і печатку тощо). Проблема законодавчо врегульованої ідентифікації була основним гальмом в широкому використанні електронних документів в Україні. Тому застосування електронного цифрового підпису відповідно до Закону України “Про електронний цифровий підпис” є дуже прогресивним кроком.

Статтею 4 вказаного Закону передбачено державне регулювання електронного документообігу, яке спрямоване на реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу, забезпечення прав і законних інтересів суб’єктів електронного документообігу та нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів [8].

В статті 5 дається визначення електронному документу, в якому інформація зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові

реквізити документів. Слід зазначити, що склад та розміщення обов'язкових реквізитів електронних документів передбачено регулювати окремим законодавством, а це в певній мірі уповільнює та ускладнює процес застосування електронного документообігу. Статтею 6 передбачена обов'язкова наявність в електронному документі електронного цифрового підпису. В статті 7 дається роз'яснення щодо оригіналу електронного документу. Особливістю в даному випадку є те, що копіювання електронного документа створює оригінали (такі копії нічим не відрізняються від оригінала) [8].

Чинне законодавство трактує електронний документообіг як сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, що виконуються із застосуванням перевірки цілісності та в разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2599-IV від 31.05.2005 р.) [8].

На думку Т. Мельник, електронний документообіг є ефективним інструментом оперативного ведення бізнесу та альтернативою паперовому [5].

Ж.В. Кудрицька розглядає електронний документообіг як високотехнологічний та ефективний підхід до суттєвого підвищення ефективності роботи органів державної влади і місцевого самоврядування. Електронний документообіг як інтеграційну систему, що охоплює діловодство і підготовку документів і поєднує їх із зовнішнім середовищем електронного обміну, трактує Ж.В. Кудрицька [4].

А.С. Крутова пропонує розглядати зміст електронного документу у чотирьох аспектах. Електронний документ – це, по-перше, інформація, зафіксована на матеріальному носії у вигляді набору символів, звукозапису або зображення і призначена для передачі в часі й просторі з використанням засобів автоматизації та електрозв'язку з метою зберігання і спільного використання. По-друге, це форма представлення інформації в цілях її підготовки, відправлення, отримання або зберігання за допомогою електронних технічних засобів, зафіксована на магнітному диску, магнітній стрічці, лазерному диску і іншому електронному матеріальному носіїві. По-третє, електронний документ – це власно документ, у якому інформація представлена в електронно-цифровій формі. Нарешті, по-четверте, електронний документ – це електронне повідомлення, підписане електронним цифровим підписом або іншим аналогом власноручного підпису [3, с. 33].

Електронні документи мають технологічну специфіку, зокрема інформація, що міститься в них, не може сприйматися людиною в тій фізичній формі, у якій вона зафіксована на матеріальному носії. Лише після декодування така інформація набуває зрозумілого для користувача вигляду (зображення на екрані монітора, принтерна роздруківка тощо). У результаті подібна специфіка викликає дискусії навколо поняття «електронний документ».

Отже, запровадження електронного документування та систем

електронного документообігу є запорукою створення ефективної системи управління і функціонування будь-якого підприємства чи установи.

Список використаних джерел

1. Бутинець, Т.А. Документування в системі бухгалтерського обліку: теорія і методологія [Текст] : дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. – Житомир, 2001. – 320 с.

2. Законом України “Про платіжні системи та переказ грошей в Україні” (№2346-III від 05.04.01 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>

3. Крутова, А. С. Електронний документообіг на підприємствах електронної комерції [Текст] / А. С. Крутова // Економіст. – 2011. – № 3. – С. 31-35.

4. Кудрицька, Ж. В. Проблеми ефективності реалізації електронного документообігу [Електронний ресурс] / Ж. В. Кудрицька // Електронне наукове фахове видання «державне управління : удосконалення та розвиток». – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=287>.

5. Мельник Т. Електронний документ та електронний підпис [Текст] / Т. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 7. – С. 47–53.

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 16.07.99 р. № 996-XIV] (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

7. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс] : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. № 852-IV]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

8. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. – № 851-IV] (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.

9. Шарманська, В.М. Первинна документація і реєстри бухгалтерського обліку: навчальний посібник [Текст] / В. М. Шарманська. – Київ: Знання-Прес, 2003. – 268 с.

СЕКЦІЯ 5
Методи статистики та аналізу
в управлінні економічними процесами

Багрій Конон

к.е.н., доцент

Пастер Юлія

студентка

Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
м. Чернівці

**ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА
ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Характерною ознакою будь-якого суб'єкта господарювання є велика увага керівників до стратегічних аспектів управління. Формування стратегічної поведінки суб'єкта господарювання полягає у визначенні напрямів розвитку, розробці системи заходів, за допомогою яких можна досягти бажаних цілей, а також в оцінці та контролі за реалізацією обраної стратегії.

Актуальність теми зумовлена тим, що в умовах ринкової конкуренції стратегічний аналіз стає невід'ємною частиною управлінської діяльності. Стратегічний аналіз дає змогу суб'єктам господарювання передбачити, як діяти далі, що потрібно змінити, як можна використати певні можливості чи переваги.

В умовах нестабільності зовнішнього середовища, перспективний аналіз є тим інструментом, за допомогою якого можна обґрунтувати перспективи розвитку суб'єкта господарювання. Для досягнення даної мети потрібно виявити тенденції та закономірності розвитку макроекономічного середовища, здійснювати прогнозування результатів господарської діяльності, розробити стратегічну і тактичну політику суб'єкта господарювання, здійснювати коригування перспективних та поточних планів відповідно до змін внутрішнього та зовнішнього середовища [1].

Аналіз зовнішнього середовища дає змогу суб'єкту господарювання спрогнозувати появу загроз та можливостей. Для дослідження зовнішнього середовища суб'єкта господарювання виділяють такі групи факторів: політика, економіка, технологія, ринок, міжнародне положення і соціальна поведінка. Аналіз внутрішнього середовища передбачає виявлення сильних і слабких

сторін. До внутрішнього середовища відноситься: виробництво, маркетинг, фінанси, персонал та організаційна культура підприємства. Для аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища використовують SWOT-аналіз за допомогою якого, при правильному виборі стратегії, загрози можна перетворити на можливості, а слабкі сторони на сильні сторони [2].

Особливостями стратегічного аналізу є його спрямованість на вибір конкретної стратегії поведінки суб'єкта господарювання з багатьох альтернатив і формування всієї системи стратегій поведінки, використання найбільш суттєвих індикаторів розвитку суб'єкта господарювання в майбутньому, які характеризують його стан, ефективність діяльності та конкурентоспроможність. Наприклад, трендовий аналіз допомагає на основі дослідження закономірностей і тенденцій зміни виявити найважливіші фактори і визначити динаміку обраних параметрів. За результатами трендового аналізу можна визначити умовне становище суб'єкта господарювання за умови, що у характері та спрямованості його діяльності не відбувається значних змін [3].

Наступними особливостями методики стратегічного аналізу є : імовірнісні оцінки майбутньої поведінки факторів, визначаючих кінцеві результати діяльності підприємства; широке застосування евристичних та економіко-математичних методів для прогнозування результатів діяльності в умовах повної або часткової невизначеності; використання методу сценаріїв, за допомогою якого оцінюються найбільш ймовірний хід розвитку подій і можливі наслідки прийнятих рішень. Тобто, для стратегічного аналізу використовується різноманітний методичний інструментарій аналізу, але його основу становлять методи прогнозування і методи оцінки чутливості економічних результатів до передбачуваних змін ситуації [1].

Для стратегічного аналізу діяльності суб'єкта господарювання найдоцільнішим та найрезультативнішим буде застосування таких методів:

- розрахунково-аналітичні (балансовий, нормативний, та ін.);
- графоаналітичні (екстраполяційні, сіткові, кореляції, трендів, та ін.);
- економіко-математичні (лінійного, нелінійного та динамічного програмування, теорії ігор, елімінування ін.);
- евристичні (метод експертних оцінок, метод сценаріїв, та ін.).

Також ефективним буде застосування таких прийомів, як статистичне спостереження, економічне групування, порівняння, вирахування середніх і відносних величин, індексів тощо. Дані прийоми відносяться до статистично-економічних методів. Статистичне спостереження проводиться з метою збору цифрових даних, вибіркового обстеження, анкетування тощо. Використання наступних прийомів призначене для аналізу зібраного матеріалу, встановлення закономірностей, виявлення темпів змін, резервів, певних чинників. За допомогою вищезазначених прийомів та методів керівник має змогу проаналізувати діяльність суб'єкта господарювання та прийняти певне управлінське рішення про те, як слід діяти далі, щоб досягти запланованих

результатів [4].

Розрахунково-аналітичні методи, при прийнятті управлінських рішень, дають змогу, на основі аналізу досягнутої величини прийнятого за базу показника та індексів його зміни в плановому періоді, розрахувати планову величину цього показника. Цей метод може використовуватись суб'єктом господарювання при плануванні суми прибутку та доходів, собівартості, ціни, потреби в основному та оборотному капіталі та ін.

До графоаналітичних методів належить метод екстраполяції, що полягає у вивченні сформованих у минулому та сьогоденні стійких тенденцій економічного розвитку та їх перенесення на майбутнє. Це дає змогу керівнику проаналізувати до яких результатів можна дійти в майбутньому, якщо діяти таким чином, як у попередніх роках та на основі цього прийняти управлінські рішення.

Головне призначення економіко-математичних методів – підготовка вхідної інформації та її первинна обробка з метою вивчення стану і закономірностей розвитку досліджуваних явищ і процесів. Наприклад, для аналізу впливу факторів на результати діяльності суб'єкта господарювання використовують методи елімінування. Даний метод передбачає застосування таких прийомів, як спосіб ланцюгових підстановок, абсолютні та відносні різниці, індексний та інтегральний методи [5].

Евристичні методи використовуються для прогнозування стану об'єкта в умовах часткової або повної невизначеності. Головним джерелом отримання необхідних відомостей служить інтелектуальний потенціал професіоналів, які працюють в певних сферах науки та бізнесу [1].

Отже, стратегічний аналіз діяльності суб'єкта господарювання є необхідним при прийнятті управлінських рішень, оскільки виявлення тенденцій та перспектив розвитку, визначення можливостей та загроз є основою вироблення стратегічної політики підприємства, яка спрямована на досягнення цілей. Своєчасний і глибинний аналіз діяльності суб'єкта господарювання сприятиме досягненню бажаних результатів найбільш ефективними способами.

Список використаних джерел

1. Сіменко, І. В. Поняття, завдання та основні особливості перспективного аналізу [Електронний ресурс] / І. В. Сіменко. – Режим доступу : http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2013/04/16/8281_1366375868_konsp_lek_agd.pdf
2. Демиденко, С. Л. Особливості стратегічного аналізу середовища підприємства [Електронний ресурс] / С. Л. Демиденко . – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4290>
3. Мних, Є. В. Види економічного аналізу [Електронний ресурс] / Є. В. Мних. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1514020541855/ekonomika/vidi_ekonomichnogo_analizu

4. Саєнко, М. Г. Поняття про стратегічний аналіз і його методи [Електронний ресурс] / М. Г. Саєнко. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/24435/>

5. Економіко-математичні методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://studopedia.su/7_50723_ekonomiko-matematichni-metodi.html

Барило Вікторія

студентка

Науковий керівник: к.е.н. Зеленський А.В.

Кам'янець-Подільський ННІ Університету ДФС України
м. Кам'янець-Подільський

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ В УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ

Використання методів математичної статистики в управлінні дає змогу оцінити підприємницькі та фінансові ризики, створити умови для підвищення ефективності виробництва на основі вірогідності оцінки стану і можливостей різних сфер діяльності, своєчасного визначення тенденцій, прогнозування їх розвитку, обґрунтування напрямів соціально-економічної політики, оцінки результатів реформування та функціонування ринкових відносин.

Комплексний статистико-економічний аналіз процесу відтворення – необхідний елемент і одна з найважливіших функцій управління. Він є передумовою ефективного менеджменту і має бути складовою частиною управлінської діяльності на всіх рівнях – від підприємств і їх внутрігосподарських формувань до органів державного управління. Переорієнтація національної економіки на ринок обумовлює посилення ролі економіко-статистичного аналізу в першу чергу на макrorівні – на рівні окремих суб'єктів господарювання і їх структурних підрозділів, оскільки ці низові ланки, незалежно від форм власності і господарювання, становлять основу ринкової економіки.

Разом з тим, зростає значення макроекономічного аналізу за ходом виконання національних програм соціально-економічного розвитку України, її регіонів та видів економічної діяльності. На думку академіка А. Чухна, сучасна економіка пов'язана з виникненням і дією якісно нових факторів, якими є інформація і знання [1, с.4].

В умовах інтенсивного зростання обсягів економічної інформації, прискореної амортизації і швидкого оновлення наукових знань виникає потреба удосконалення методології економічного аналізу, зокрема активного використання методів математичної статистики, як статистичних порівнянь та

економіко-статистичного моделювання [2, с.3] для систематизації і обробки даних спостереження масових явищ з метою виявлення та використання у практичній діяльності характерних для них статистичних закономірностей.

Останнім часом органи Державної служби статистики України, поряд з удосконаленням традиційних, орієнтуються на розробку і впровадження нових методів спостереження з метою створення чутливого механізму регулювання соціально-економічних процесів. Так, статистичними органами запроваджено нове вибіркве обстеження умов життя домогосподарств, яке базується на міжнародних стандартах і відповідає соціо-демографічній та економічній ситуації в країні. Разом з тим, сучасна статистика та економічна практика недостатньо використовує вибіркве обстеження постійного та разового характеру.

Як справедливо відмічав А. Опря, ігнорування, зумовлене незнанням окремими управлінцями можливостей вибіркового методу, призводить до збіднення використовуваних ними методик аналізу та зниження результативності управлінських рішень [3, с. 60]. Важливою проблемою сучасної статистики взагалі і математичної статистики зокрема є вірогідність даних обстеження, тобто їх відповідність реальному стану. Нерідко ця вимога до якості статистичної інформації не додержується як на мікро, - так і на макрорівнях. Виконані дослідження підтверджують, що в сучасних умовах має місце тенденція зростання обсягів статистичних досліджень з одночасним збільшенням недостовірних даних [4, с.61]. Для забезпечення достатньої вірогідності даних органи державної статистики здійснюють періодичні перевірки достовірності статистичної звітності безпосередньо у підприємствах, організаціях і установах.

При цьому перевіряють як відповідність звітних даних записам у первинних бухгалтерських документах та зведених реєстрах, так і правильність та своєчасність оформлення первинних документів. Проте, слід відмітити, що в зв'язку з недостатнім фінансуванням діяльності статистичних органів у останні роки обсяг перевірок значно скоротився. Комплексне використання методів математичної статистики забезпечує найбільш повне розкриття суті, закономірностей і тенденцій розвитку соціально-економічних явищ.

В процесі прийняття управлінських рішень необхідно поєднувати використання традиційних методів математичної статистики [5, с.21; 6, с.49-51] (побудова рядів розподілу, аналіз варіації, перевірка статистичних гіпотез) з сучасними багатомірними методами аналізу (кореляційно-регресійний, кластерний, головних компонент, факторний аналіз, економетричного моделювання), які несуть в собі великі можливості для вирішення наукових і практичних завдань.

Список використаних джерел

1. Чухно, А. Нова економічна політика [Текст] / А. Чухно // Економіка

України. – 2005. – № 6. – С. 4-11.

2. Зеленський, А. В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А.В. Зеленський – Київ, 2016. – 22 с.

3. Опря, А.Т. Розвивати статистичну методологію в аграрно-економічних дослідженнях [Текст] / А.Т. Опря // Економіка АПК. – 2000. – № 4. – С. 58-60.

4. Тарабрін, О. Є. Світова система наукової аграрної інформації та проблеми доступу до міжнародних інформаційних ресурсів [Текст] / О. Є. Тарабрін // Економіка АПК. – 2013. – № 6. – С. 59-62.

5. Канцевич, С. І. Удосконалення методики прогнозування у тваринництві [Текст] / С. І. Канцевич, Ю. В. Синявіна // Економіка АПК. – 2014. – № 6. – С. 20-22.

6. Кісіль М.І. Інвестиційна привабливість сільського господарства регіону [Текст] / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2014. – № 8. – С. 44-51.

Bozev Vasil

PhD, assistant

University of World and National Economy

Sofia, Bulgaria

EXAMINING THE RELATION BETWEEN THE LEVEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND CONSUMPTION EXPENDITURE FOR BREAD AND CEREALS IN THE EU MEMBER STATES

The existing literature has established a correlation between households' income and their expenditure on bread and cereals: lower-income households spend a larger fraction of their income on the consumption of bread and cereals compared to higher-income households. We investigate whether countries with lower levels of economic development consume less bread and cereals compared to countries with higher levels of economic development.

We measure the level of economic development with the gross value added (GVA) per employed and apply cluster analysis to examine whether the level of economic development is negatively correlated with the expenditure on bread and cereals. Our main results support the hypothesis that such a correlation exists, and therefore, our study is consistent with the view that a statistical relationship, similar to the one observed at households' level, can also be found at a country to their economic development.

For this purpose, we examine European Union Member States. For 2010 data for GVA per employed for Malta is missing, as well as the expenditure data for Netherland. The using data is according to:

- Gross value added chain-linked volumes at year 2010 (in million euros) – GVA at basic prices is output at basic prices minus intermediate consumption at purchaser prices [1]. When add subsidies to GDP and subtract taxes from it we obtain the GVA. We use GVA per employed in order to control differences across countries based on their tax system.

- Number of employed (in thousands) – employed persons are all persons aged 15 and over who, during the reference week, worked at least one hour for pay, profit or family gain, or were not at work but had a job or business from which they were temporarily absent [1].

- Overall structure of consumption expenditure by detailed COICOP level (per 1000) – COICOP is classification by purpose of household consumption includes the quantities of main foods and beverages consumed at home. (Overall structure). Overall structure shows what percentage of the total expenditure goes to bread and cereals. This allows me to compare expenditure on bread and cereals across countries.

The analysis is based on a two-step clustering procedure, which relies on an agglomerative hierarchical method to determine the number of clusters automatically [2]. Hierarchical clustering method refers to the process by which the clusters are repeatedly merged, until a single cluster groups all available records. Specifically, in the pre-clustering step each individual data point is scanned and - using the Schwartz’s Bayesian Criterion – is allocated to one of the previously formed cluster or to an entirely new cluster (given that all of our variables are continuous, we apply the Euclidean distance at this point in the procedure).

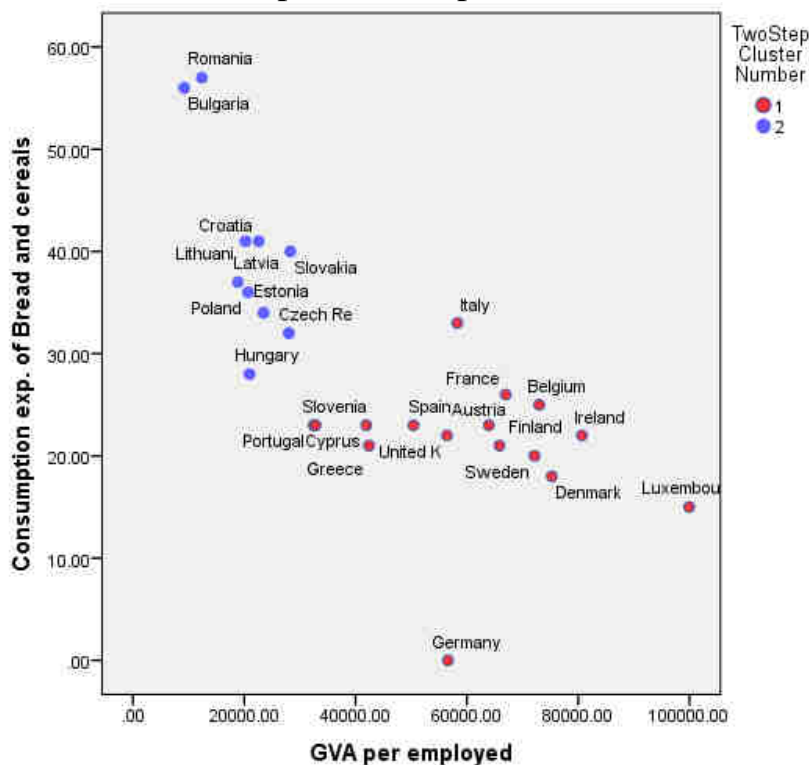

Fig. 1. Belonging of countries to clusters

The results of our clustering approach are the following: of the 26 countries, 10 were assigned to the first cluster and 16 to the second. First cluster includes Slovakia, Czech Republic, Estonia, Croatia, Hungary, Poland, Lithuania, Latvia, Romania and Bulgaria. The second cluster includes Luxembourg, Ireland, Denmark, Belgium, Sweden, France, Austria, Italy, Germany, United Kingdom, Spain, Greece, Cyprus, Slovenia and Portugal.

While the level of economic development appears to be the more important variable behind the formation of our clusters, we find that both the level of economic development and the consumption of bread and cereals exert a significant influence in the cluster formation. Furthermore, the centroids show a good cluster quality implying that the clusters are well separated by the continuous variables. The countries in cluster 1 have a high level of economic development and low consumption of bread and cereals, in contrast, the countries in cluster 2 have a low level of economic development and high consumption of bread and cereals. Hence, our analysis supports the hypothesis that countries with higher levels of economic development exhibit correspondingly lower expenditure consumption of bread and cereals.

References

1. Eurostat : Your key to European Statistics [Electronic resource]. – Available at : <http://ec.europa.eu/eurostat>
2. Schiopu, D., Applying TwoStep Cluster Analysis for Identifying Bank Customers' Profile, *Științe Economice*, Vol. LXII, No. 3, 2010

Гуменюк Олена

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ПРОЦЕДУРИ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність фінансового аналізу для підприємства призвела до того, що в сучасній економічній літературі існують безліч методичних матеріалів, програмних продуктів, що описують різні методики фінансового аналізу. Так, окремі автори пропонують розділяти методику фінансового аналізу на два етапи: проведення експрес – аналізу за допомогою відбору невеликої кількості найбільш істотних показників і відстеження їх динаміки, а потім проведення поглибленого аналізу з оцінкою складу ресурсів, їх структури фінансових результатів діяльності й оцінку співвідношення власних і позикових коштів [1;

2; 3; 6]. Недоліком запропонованої методики є відсутність можливості фінансового прогнозу.

Більшість авторів характеризують фінансовий стан як стан і ефективність використання фінансових ресурсів підприємства на певну дату. Наприклад, Г.В. Савицька вважає, що фінансовий стан підприємства – це категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу [1, с.248-249].

Фінансовий стан – найважливіша характеристика діяльності підприємства, яка з розвитком ринкових відносин в суспільстві приймає все більш складну форму і сутність, що робить актуальним розгляд різних позицій трактування економічної категорії «фінансовий стан» і розробку єдиного методологічного підходу до визначення.

Для того, щоб більш повно висвітлити сутність фінансового стану підприємства, слід дати якомога повне уявлення про фінансовий стан.

Рівень фінансового стану визначається конкурентоспроможністю підприємства, його економічним потенціалом, діловою активністю, що виступає гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників фінансово-господарської діяльності та його аналітичне забезпечення.

Так, П.Р. Пуцентейло вважає, що аналітичне забезпечення – це система збору даних, що передбачає групування інформації в потрібному розрізі для потреб управління, складання бухгалтерської і аналітичної звітності [5, с.195].

Отже, фінансовий стан – це економічна категорія, що характеризує розміщення, власність і використання фінансових ресурсів, а також їх достатність в кожен момент часу. Тобто, це багатоаспектна економічна категорія, що агрегує в собі ключові характеристики ефективного функціонування і розвитку підприємства, які відображаються в системі фінансових показників.

Фінансовий стан характеризується певною сукупністю показників, відображених в балансі підприємства станом на певну дату (початок і кінець кварталу, півріччя, дев'яти місяців, року) як залишки по конкретних рахунках чи комплексу рахунків бухгалтерського обліку.

Для оцінки фінансового стану застосовують систему певних показників, які характеризують здатність підприємства самостійно фінансувати свою діяльність і своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями.

Всі використовувані методики базуються на аналізі даних офіційних документів бухгалтерської звітності та констатують результати діяльності підприємств, за якими управлінські рішення можуть прийматися з деякими запізненнями. Однак для інформаційно-аналітичного забезпечення процесів прийняття управлінських рішень протягом усього звітного періоду керівнику необхідна своєчасна інтерпретація взаємопов'язаних фінансових показників.

Аналітичні процедури, що проводяться в аспекті ефективного прийняття управлінських рішень доцільно поділяти на такі: – моніторингові, призначені

для тривалого аналітичного спостереження за розвитком ситуації з метою забезпечення можливості прийняття управлінських рішень, що носять упереджувальний характер; – ініційовані, проведені аналітичними службами для уточнення виявлених при проведенні моніторингових досліджень проблемних ситуацій; – кумулятивні, котрі характеризуються високими вимогами до оперативності їх проведення, застосуванням окремих методів обробки інформації [6, с. 230]. Окрім того доцільно виділити три основні моменти організації економічного аналізу: організація аналітичного процесу – визначення складу і послідовності виконання аналітичної роботи та її регламентація на підприємстві; організація праці фахівців, що виконують аналітичну роботу – система заходів, які забезпечують раціональне використання управлінського персоналу, котрий виконує аналітичні функції; організація управління аналітичною роботою – комплекс заходів, спрямованих на створення, впровадження та удосконалення системи управління аналітичної роботи на підприємстві [7, с.171].

Аналітичне забезпечення використовує комплексні методики аналізу та оцінки сталого розвитку підприємства, що характеризують стан його функціонування, які деталізують результати управління виробничими процесами, що дають змогу переорієнтувати його ресурси для досягнення високих показників сталого розвитку та розробити оптимальну стратегію розвитку підприємства з урахуванням можливих тенденцій.

Таким чином, аналіз фінансового стану підприємства – це узагальнююча оцінка, проведена з метою вивчення всіх основних аспектів фінансової діяльності підприємства, що проводиться на основі балансу підприємства, звітів про фінансові результати та інших звітних документів. Методи фінансового аналізу, а також використовувані фінансові показники дають змогу керівникам провести глибокий аналіз результатів діяльності підприємства лише за звітними даними. Саме тому кожен керівник повинен не тільки знати технологію проведення фінансового аналізу підприємства, але вміти робити на його основі необхідні висновки, розробляти і пропонувати підприємству заходи щодо поліпшення його фінансового стану.

Список використаних джерел

1. Савицька, Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. – 3-тє вид., випр. і доп. [Текст] / Г.В. Савицька – К. : Знання, 2007. – 668 с.
2. Тютюкіна, Е.Б. Финансы организаций (предприятий): учебник [Текст] / Е.Б. Тютюкіна. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2014. – 544 с.
3. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств [Текст] : монографія / Р.Ф. Бруханський, М.К. Пархомець, П.Р. Пуцентейло [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2015. – 300 с.

4. Бруханський, Р.Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : монографія / Р.Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.

5. Пуцентейло, П.Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств / П.Р. Пуцентейло [Електронний ресурс] // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1. – С. 194-198. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2015_1_37.

6. Пуцентейло, П.Р. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства. / П.Р. Пуцентейло [Електронний ресурс] // Інноваційна економіка. – 2015. – № 3 (58). – С. 228–233. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/3461>

7. Пуцентейло, П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства [Електронний ресурс] / П.Р. Пуцентейло // Сталій розвиток економіки. – 2015. – № 1. – С. 168-174. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_1_27.

Давидюк Олена
студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дідоренко Т.В.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЇ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Нинішній стан кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції потребує нових більш поглиблених досліджень показників ефективності. Саме оптимальна структура економіки сільськогосподарських підприємств зумовлює ефективність його функціонування.

Сільське господарство належить до найдавніших видів господарської діяльності людини. На території України на рубежі V і IV століть до н. е. розвилось осіле землеробство (трипільська культура). З давніх часів Україна відома своєю сільськогосподарською продукцією серед інших народів і країн. І зараз сільське господарство належить до важливих галузей міжнародної спеціалізації.

Найбільш цікавими для інвесторів в останні роки були три сектори: фармацевтика, сільське господарство (рослинництво та зерноторгівля) та телекомунікації, зокрема ринок широкосмугових фіксованих швидкісних мереж та мобільний Інтернет. Тобто сільське господарство є важливим структуроутворюючим елементом зростання економіки країни. Моделювання найбільш прийнятної структури економіки, зокрема по Полтавському регіону,

підтверджує, що саме сільське господарство забезпечує економічне зростання.

Сільське господарство України є однією з найважливіших галузей економіки. Воно забезпечує 8,2 % валової доданої вартості, тут зайнято понад 3 млн. населення, використовується основних засобів вартістю понад 100 млрд. грн., функціонують майже 56,5 тисяч господарюючих суб'єктів, що використовують 21,6 млн. га сільськогосподарських угідь. Вироблена в сільському господарстві 1 гривня продукції дає змогу одержувати понад 12 гривень продукції в інших галузях.

Сільськогосподарські підприємства виробляють 44,9 % валової продукції сільського господарства, у т.ч. 45,1 % продукції рослинництва і 44,7 % продукції тваринництва. Господарства населення виробляють більшу частину валової продукції сільського господарства – 55,1%, у т.ч. продукції рослинництва – 54,9%, тваринництва – 55,3%.

Сільське господарство як галузь має низку особливостей, що значною мірою визначають результати діяльності аграрних підприємств. Водночас, як і в інших галузях народного господарства, тут діють загальні економічні закони, хоча вони виявляються саме з урахуванням цих специфічних особливостей:

1. В сільському господарстві дія економічних законів тісно переплітається з дією природних законів, тому, що засобами виробництва тут є живі організми рослини і тварини, які розвиваються згідно з біологічними законами.

2. Головним засобом у сільськогосподарському виробництві виступає земля. Для аграрних підприємств вона головний і незамінний засіб виробництва.

3. Аграрні підприємства працюють в умовах ризику та невизначеності, оскільки на ефективність виробництва значно впливають природні умови.

4. Виробництво в аграрних підприємствах діє на значній території. Територіальний спосіб виробництва пов'язаний з великим обсягом перевезень і техніки, матеріалів (насіння, пальне, добрива), і виробленої продукції (зерно, цукровий буряк, картопля).

5. Важливою особливістю роботи аграрних підприємств є те, що вироблена ними продукція й надалі бере участь у процесі виробництва. Як засоби виробництва використовують насіння і садивний матеріал (зерно, картопля), корми, а також значна частина поголів'я тварин на відновлення і розширення основного стада та приводять до підвищення витрат на виробництво.

6. Однією з головних особливостей є те, що в сільському господарстві, зазвичай, пересуваються засоби виробництва (трактори, машини, комбайни, сільськогосподарська техніка), а предмети праці (рослини) перебувають на одному місці. Це зумовлює велику потребу в енергетичних ресурсах і кількості техніки.

Пізнання, урахування особливостей і вміле застосування механізму дії законів можуть мати значний позитивний вплив на ефективність господарської діяльності аграрних підприємств.

Зазначені особливості практично не можуть бути усунені й вимагають всебічного аналізу їх урахування при формуванні структури виробництва та визначенні економічної ефективності використання виробничих ресурсів з метою збільшення обсягів виробництва продукції та її здешевлення.

Агрегуючим показником ефективності виробництва сої є коефіцієнт доходності. Саме він визначає ефективність витрат, які витрачені на виробництво сільськогосподарської продукції. Аналіз коефіцієнтів доходності наведено в табл. 3, який виконано за наступною формулою:

$$K_D = D^i / C_{\text{повн}} \quad (1)$$

де D^i – чистий дохід від реалізації окремих видів продукції

$C_{\text{повн}}$ – собівартість окремих видів продукції;

Щодо місця України у світовому виробництві сої можемо зробити висновок, що наша країна не є вагомим гравцем на світовому ринку сої. Частка України в світовому виробництві сої становить лише 1 %, а у експорті — 1,4 %. Основними ж гравцями на світовому ринку сої є США, Аргентина, Бразилія та Китай. При цьому лідируючу позицію у виробництві сої займають США (20 %), у імпорті – Китай (59 %) і в експорті – Бразилія (40 %).

Для цього сільськогосподарським підприємствам необхідно оптимізувати структуру рослинництва за рахунок збільшення виробництва сої, соняшника, кукурудзи, пшениці. Найменша прибутковість спостерігається при виробництві цукрового буряка, ячменю. Крім цих показників ефективності витрат слід враховувати платоспроможний попит і конкурентоспроможність окремих культур на зовнішніх і внутрішніх ринках.

Добровольська Наталія
студентка

Науковий керівник: к. е. н., доцент Палюх М. С.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

Сільське господарство – одна з найбільших і провідних галузей економіки України, що залучає землі сільськогосподарського призначення в економічний та ринковий обіг.

Сьогодні в Україні працюють окремі агрохолдинги з усього світу з площами до 700 тис га в середньому з EBITDA (аналітичний показник, що

дорівнює обсягу прибутку до вирахування витрат за відсотками, сплати податків та амортизаційних відрахувань) на 1 га орендованих сільськогосподарських земель 275,7 дол. США. Проте 44,7% валової сільськогосподарської продукції виробляють невеликі господарства. Існує думка, що однією з причин такого становища є фрагментація земель сільськогосподарського призначення, яка стає на заваді їх ефективного та раціонального використання з застосуванням сучасних технологій землеробства.

Іноземний та вітчизняний бізнес підтверджують інвестиційну готовність з метою більшого економічного освоєння земель сільськогосподарського призначення України, розвитку її інфраструктури, але лише за умови обґрунтованої територіальної організації землекористування господарства, його правового захисту, гарантії стабільності земельної політики. Тому варто розібратися, чи дійсно фрагментація земель є основною перешкодою у всіх наявних проблемах сільськогосподарського землекористування та ведення сільського господарства.

Проведення земельної реформи призвело до роздержавлення 12 421 колективних сільськогосподарських підприємств і радгоспів, а внаслідок формування земель запасу та резервного фонду земель основна частина сільськогосподарських угідь (27 млн. га земель – 66 % від загальної кількості сільськогосподарських угідь країни) була розпайована і передана у приватну власність 6,9 млн. громадян України.

Структура земельного фонду України з часів проведення земельної реформи, на відміну від форм власності на землю, не зазнала значних змін. Зміни в структурі земельного фонду відбувалися за рахунок переведення одних земельних угідь в інші. Якщо більш детально розглянути структурні зміни сільськогосподарських земель, то загалом протягом 1991-2015 рр. площа сільськогосподарських угідь скоротилася на 518,6 тис. га, причому площа пасовищ і сіножатей збільшилася на 4390,2 тис. га та 221,7 тис. га відповідно, але площі ріллі та багаторічних насаджень зменшилися відповідно на 1051,1 тис. га і 4318,8 тис. га.

Також, суттєвих змін зазнала структура земельного фонду за основними користувачами і власниками землі. Зокрема за 20 років площа земель які знаходяться у власності чи користуванні сільськогосподарських підприємств зменшилася на 23903,9 тис. га (39,6 %), проте площа земель, які фактично використовуються громадянами навпаки збільшилась на 14881,6 тис. га (24,7 %). Так, площі земель, якими володіють або користуються заклади, установи, організації, промислові та інші підприємства, підприємства та організації транспорту, зв'язку, частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони майже не змінилися і станом на 01.01.2015 р. становить 2309,8 тис. га, що на 28,0 тис. га менше ніж станом на 01.01.1995; площа земель, які знаходяться у лісогосподарських підприємств збільшилася на 1666,0 тис. га (2,8

); площі земель запасу збільшилися на 7421,8 тис. га (12,3 %) і становлять 10775,7 тис. га.; решта земель – 863,7 тис. га знаходяться у власності або користуванні інших землекористувачів, ця площа є майже незмінною порівняно з 1994 роком.

Результатом проведення земельної реформи в Україні є формування на основі приватної форми власності різних організаційно-правових форм господарювання, серед яких можна виділити три основних: сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та особисті селянські господарства (господарства населення). Динаміка зміни розподілу сільськогосподарських угідь України за категоріями господарств з 1990 р. по 2014 р.

Розпайовані сільськогосподарських угідь України за способами їх використання мають наступну структуру: близько 17134,1 тис. га (62,1 %) – передано в оренду за договором, 5676,8 тис. га (20,6 %) – не використовуються або використовуються без земельного оформлення, а близько 4761,4 тис. га (17,3 %) – приєднано до особистих селянських господарств. Найбільша частка розпайованих земель, що не залучені до господарського обробітку або використовуються без належного документального оформлення припадає на Житомирську область – 52 % або 577,4 тис. га, найменша частка на Миколаївську область – 4 % або 55,0 тис. га. На території Дніпропетровської області таких випадків не зафіксовано.

Така ситуація обумовлена тим, що більшість землевласників, які отримали у приватну власність земельні ділянки (паї) в ті часи, не мали необхідні обігові коштами, обладнанням або просто не могли самостійно їх обробляти. У таких землевласників було лише два варіанти щодо використання приватних земель: залишити землі без обробітку або здавати в їх оренду (у більшості випадків, колишнім керівникам колгоспів). Як показує аналіз, передача землі в оренду стала переважною формою реалізації прав землевласників паїв.

На всій території Федеральної Республіки Німеччини протягом 2013 року в цілому 106 400 гектарів змінили власника внаслідок трансакцій (продажів) (у попередньому році цей показник становив 114 733 гектарів), з них 40 554 гектарів у старих (західнонімецьких) федеральних землях, 65 847 гектарів у нових федеральних землях (у попередньому році співвідношення становило 45 780 гектарів до 68 953 гектарів). Більша вже з самого початку пропозиція земель у нових федеральних землях зумовлюється діяльністю з приватизації, що за дорученням Федерального уряду здійснює Товариство з управління та реалізації земель (BVVG), яке протягом багатьох років послідовно планує річні обсяги реалізації (продажу) землі колишньої «народ-ної» власності. Маючи у своїй власності близько 2,2 млн. гектарів земель сільськогосподарського призначення, Федерація була найбільшим власником земель. З того часу завдяки послідовній реалізації своєї стратегії приватизації Федеральний уряд зменшив частку державної власності на землі

та скоротив її до менш ніж 10% від початкового обсягу земель.

Забчук Володимир

викладач

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Корпорація, як і будь-який інший економічний суб'єкт, є суб'єктом фінансово-господарських відносин, що вимагають раціональної організації корпоративного обліку. Процес становлення і розвитку корпорацій в Україні зумовив розробку відповідної законодавчої бази. Проте є низка невирішених проблем, які суттєво ускладнюють функціонування корпорацій.

Сьогодні корпоративне управління відчуває вплив від результатів реалізації і придбання прав власності, котрі визначають правила гри на ринку капіталів. Специфіка і недосконалість правових інститутів створює нерівність серед учасників цього ринку. Права власності можуть передаватися, згідно неформальних норм, в інтересах вузького кола осіб. Як наслідок, керівництво може перейти до некомпетентних осіб. Все це знижує ефективність управління бізнесом, підвищує ризики, формує додаткові обмеження і бар'єри в корпоративному управлінні, зокрема через зростання прямих витрат на придбання прав власності бізнесу для його контролю і трансакційні витрати, пов'язані з менеджментом.

Природа утворення корпорацій має подвійну структуру. Актив формується у вигляді консолідованого капіталу акціонерів компанії як базис для подальшого розвитку і примноження коштів. Вся власність, придбана в процесі господарювання, узагальнюється і використовується у виробничому циклі. Розпорядником і власником є організація, тобто частина корпоративної групи. Це одна із сторін двоїстої природи корпорації. Якщо розглядати процес утворення корпорації з іншого боку, то це сукупність учасників-власників капіталу, кожен з яких має права і обов'язки. Основна мета діяльності корпорації – отримання прибутку і примноження наявного капіталу на основі інвестованих ресурсів. У разі рівного розподілу прав кожного з учасників вирішальне значення має сума вкладення в статутний капітал підприємства. Інвестори приймають рішення лише по ключових питаннях, для ведення поточних справ призначається фінансовий менеджер, мета якого – забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності фірми. При цьому забезпечується зацікавленість власників і менеджерів корпорації у розвитку бізнесу і створення

передумов для зменшення спекулятивного зростання як компаній, так і економіки в цілому.

Корпорація, як організація з складними фінансово-економічними та організаційно-управлінськими взаємозв'язками вимагає відповідного ведення обліку і фінансової звітності. Облік у корпораціях – це інформаційна облікова система, що оперує даними фінансового, управлінського і податкового обліку, а також аналізу і аудиту про активи, капітал і зобов'язання господарської діяльності усіх суб'єктів юридичних осіб, що діють як базисна консолідуюча організація у складі корпорації.

Консолідована фінансова звітність корпорації відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) є умовою виходу на міжнародні ринки капіталу і участі в них за допомогою проходження лістингу, що допускає цінні папери українських корпорацій до котирувань на великі фондові біржі світу. Виконання вимог МСФЗ забезпечує якість, відкритість і порівнянність звітної інформації для різноманітних інвестиційних проектів, а також зниження ризиків і вартості залученого капіталу від вітчизняних та іноземних інвесторів. Традиційна система вітчизняного бухгалтерського обліку не в повній мірі забезпечує належну якість, надійність та прозорість складеної на її основі консолідовану фінансову звітність, що істотно обмежує її функціональність.

Консолідований облік, як складова частина системи управління корпорацією, забезпечує процес формування інформації, необхідної для наступних цілей: фінансового контролю поточної діяльності корпорації як єдиного цілого і в розрізі дочірніх товариств, сегментів діяльності; планування стратегії розвитку корпорації; оптимізації всіх видів ресурсів, вимірювання та оцінки ефективності діяльності корпорації в цілому, а також усіх дочірніх підприємств; виявлення рентабельних і нерентабельних видів продукції, видів діяльності, сегментів ринку; коригування дій вищого менеджменту в процесі прийняття управлінських рішень.

Таким чином, інтеграція системи планування і контролю, що реалізується за допомогою використання технологій управління, котрі ґрунтуються на принципах обліку відповідальності забезпечує розвиток корпоративної культури на підприємстві і ефективному досягненню цільових результатів функціонування компанії.

Сучасні технічні та програмні засоби дають змогу організувати облік по всіх бізнес-одинацях корпорації в єдиний банк даних на базі плану рахунків та внутрішньокорпоративних аналітичних реєстрів. Найкращий варіант побудови інформаційної системи це єдина централізована база даних, наприклад в головній компанії. Обмін інформацією з територіально віддаленими бізнес-одинацями може відбуватися по виділених інтернет-каналах. Єдина база даних має значні переваги в порівнянні з розрізненими локальними базами і практично виключає процедури завантаження-вивантаження, дозволяє

адмініструвати систему з центру без виїзду на місце. При визначенні видів аналітики і їх глибини на облікових реєстрах необхідно проаналізувати потребу кожного менеджера компанії в отриманні аналітичних звітів з групуванням за певними ознаками.

Таким чином, система обліку в корпораціях повинна базуватися на принципах повноти і достовірності, що дасть змогу відобразити в обліку наслідки всіх фактів господарської діяльності, а не тільки тих з них, які впливають на величину податкових зобов'язань. У запровадження системи консолідованого обліку, повинні бути зацікавлені власники, тому що система підвищує якість облікової інформації і надійність консолідованої фінансової звітності, що забезпечує сумлінне уявлення фінансового становища, результатів діяльності та змін у фінансовому становищі корпорації.

Необхідно реформувати бухгалтерський облік шляхом поглиблення – консолідованого обліку для потреб вітчизняних корпорацій.

Це дасть змогу мінімізувати інформаційні ризики за допомогою побудови ефективної системи обліку і звітності в таких аспектах:

- достовірність інформації;
- стандартизації облікових принципів для всіх учасників корпорації;
- надійність і своєчасність інформації;
- скорочення термінів підготовки звітності в загальній системі обліку.

Список використаних джерел

1. Бруханський, Р.Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : монографія / Р.Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.
2. Гуменюк О.О. Функціонування аналітичного забезпечення діяльності підприємства [Текст] / О.О. Гуменюк // Сталый розвиток економіки. – 2015 – № 3 (28). – С. 212-216.
3. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств [Текст] : монографія / Р.Ф. Бруханський, М.К. Пархомець, П.Р. Пуцентейло [та ін.]. – Тернопіль : Крок, 2015. – 300 с.
4. Пуцентейло, П.Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств [Текст] / П.Р. Пуцентейло // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1 (56). – С. 194–198.
5. Пуцентейло, П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства [Текст] / П. Р. Пуцентейло // Сталый розвиток економіки. – 2015 – № 1 (26). – С. 168-174.
6. Сава, А. П. Концептуальні основи визначення збалансованого економічного розвитку [Текст] / А. П. Сава // Часопис економічних реформ. – 2014. – № 4. – С. 16-19.

Звір Богдан
директор
Дрогобицький механіко-технологічний коледж
м. Дрогобич

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах підприємства у своєму розвитку зазнають циклічних коливань. Внаслідок впливу економічних чинників зовнішнього середовища, обмеженості ресурсів підприємству доводиться орієнтуватися тільки на власний потенціал. Тому необхідно ефективно розподіляти та споживати ресурси, виявляти приховані резерви і можливості. Наявність у достатній кількості ресурсів формує ресурсний потенціал, створює пріоритет, що і відрізняє його від інших суб'єктів господарювання. У той же час, ефективне використання ресурсного потенціалу сприяє підвищенню результатів виробничо-фінансової діяльності та конкурентоспроможності підприємства не тільки на поточний період часу, але і у перспективі.

Стратегічний аналіз необхідно розглядати як аналіз складної і динамічної сукупності факторів, які в узагальненому вигляді можна поділити на внутрішні основні і другорядні, зовнішні загальні, зовнішні безпосередні фактори, що в комплексній єдності здійснюють вплив на ефективність діяльності підприємства [1, с. 47]. І.С. Левик зазначає, що поняття стратегічного аналізу слід розглядати як безперервний процес дослідження об'єкта (системи), результатом виконання якого є формування інформаційно-аналітичної бази для прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення стратегічних цілей, формування конкурентних переваг та зростання вартості господарських одиниць. Такий аналіз передбачає вчасне коригування обраної стратегії з метою швидкого реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, що є однією із основних умов ефективного функціонування підприємства та його конкурентоспроможності. Стратегічний аналіз має подвійне спрямування: в майбутнє (чого ми хочемо досягти – формування стратегічних цілей) та з майбутнього до сучасного (що ми маємо зробити сьогодні, щоб отримати бажаний результат у майбутньому) [2].

На думку М. Богатирьова, стратегічне управління для аграрних підприємств є надзвичайно важливим і має здійснюватися шляхом проведення стратегічного аналізу, розробки стратегії та заходів щодо її реалізації, використовуючи принципи комплексності, пріоритетності, поетапності [3]. Аналогічної позиції також дотримуються В.М. Колесник та С.М. Божко, на думку яких розробка бізнес-стратегій для сільськогосподарських товаровиробників ґрунтується на детальних результатах стратегічного аналізу їх діяльності [4].

Під час проведення стратегічного аналізу визначають:

- місію компанії;
- стратегічні цілі;
- проведення зовнішнього аудиту;
- стратегічний потенціал (сильні і слабкі сторони підприємства);
- стратегічний клімат зовнішнього середовища (можливості і загрози);
- стратегічну позицію підприємства;
- тактичні кроки для вирішення цілей підприємства;
- конкурентну перевагу.

Аналіз виробничо-фінансової діяльності підприємства спирається на інформаційні дані обліку, що сприяє раціональному плануванню діяльності підприємства. Від стану та якості облікової інформації залежить в підсумку якість управлінських рішень, оскільки саме обліково-аналітичні системи формують інформаційну базу для проведення оцінки виробничо-фінансової діяльності підприємства. Отже, інформаційна база аналізу виробничо-фінансової діяльності підприємства повинна передбачати системний характер з виділенням певних підсистем, що допомагають центральній системі накопичувати необхідну і достатню інформацію для вироблення стратегії розвитку підприємства. Після розробки стратегічних цілей діяльності підприємства, слід приступити до формування основних блоків для кожної стадії процесу аналізу виконання запланованих дій підприємства:

- інформаційний блок;
- аналітичний блок;
- організаційний блок;
- координаційний блок;
- контрольний блок.

Наведений алгоритм – це послідовність цілеспрямованих і регламентованих етапів, об'єднаних в систему з метою отримання конкретного результату – масиву інформації для цілей розробки менеджерами управлінських рішень, спрямованих в кінцевому підсумку на максимізацію прибутку, зростання платоспроможності та ліквідності, стабілізацію фінансово-господарської діяльності підприємства [5, с.172].

Розробка моделі стратегічного аналізу базується на таких елементах: навколишнє середовище, цінності та принципи підприємства, бачення і стратегічний горизонт розвитку, власники, ринок збуту, ресурси, конкуренти, керівництво (менеджмент) і підприємство. При цьому особливе значення мають взаємозв'язки між цими елементами, оскільки вони використовуються для аналізу. Перевірка стратегії передбачає визначення:

- цінностей, що покладені в основу бізнесу;
- типу реалізованого бачення і місії підприємства;
- критеріїв стратегічного і оперативного планування;
- характеристики середовища, що лежать в основі стратегії;

- існуючих і нових стратегічних сфер діяльності підприємства;
- доцільності пропозиції існуючих і нових видів продукції;
- вимог, що лежать в основі розробки нових видів продукції;
- існуючих і нових груп клієнтів, які потребують обслуговування;
- критеріїв, що використовуються для аналізу нових ринків;
- чинників, пріоритетних для клієнтів (ціни, якість, сервіс);
- чинників, що становлять конкурентну перевагу;
- очікувань власників [6, с. 201-202].

Стратегічний аналіз дає можливість вибрати напрямок подальшого розвитку підприємства. Без певної стратегії у підприємства не буде обґрунтованого плану його подальшої діяльності і наміченої програми досягнення бажаного ефекту. Стратегічний аналіз – початковий етап вибору стратегії подальшого функціонування підприємства, що базується на вивченні й оцінці внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємства і дає можливість побачити:

- позицію підприємства на ринку;
- напрямок і програму розвитку підприємства на перспективу.

Стратегічний аналіз покликаний допомогти підприємству втілити його заплановану стратегію подальшого розвитку. Стратегія підприємства включає в себе такі взаємопов'язані компоненти:

- виявлення сфери функціонування підприємства з урахуванням намічених стратегічних напрямків;
- вироблення стратегічних цілей і завдань для їх досягнення;
- аналіз стратегічного плану, методів реалізації, зміна його в разі потреби;
- реалізація плану стратегії;
- оцінка результатів діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Дьолог, Т.І. Стратегічний аналіз середовища підприємства [Текст] / Т.І. Дьолог // Інвестиції: практика та досвід – 2013 – № 15. – С. 46-48.
2. Левик, І.С. Суть стратегічного аналізу та його значення для управління підприємством [Електронний ресурс] / І.С. Левик. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2742/1/19.pdf>
3. Богатырев, М. Использование методик стратегического менеджмента в сфере сельского хозяйства [Електронний ресурс] / Максим Богатырев. – Режим доступу : <http://acualicio.us/ispolzovanie-metodik-strategicheskogomenedzhmenta-v-sfere-selskogo-hozyaystva>.
4. Колесник, В.М. Розробка стратегій розвитку аграрних підприємств [Електронний ресурс] / В.М. Колесник, С.М. Божко // Ефективна економіка. – 2009. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=49>.
5. Пуцентейло, П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства [Електронний ресурс] / П.Р. Пуцентейло // Сталий розвиток економіки. – 2015.

– № 1. – С. 168-174. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_1_27.

6. Пуцентейло, П. Р. Стратегічний аналіз як важливий елемент управління підприємством [Електронний ресурс] / П.Р. Пуцентейло, О.О. Гуменюк // Інноваційна економіка. – 2016. – № 3-4 (62). – С. 196-205. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/3490>

Латкіна Світлана

старший викладач

Херсонський національний технічний університет

м. Херсон

Стегалюк Єлізавета

магістр

Варшавська школа економіки

м. Варшава, Польща

OCENA EFEKTU BEZROBOCIA

Jednym z najbardziej palących problemów w Polsce jest bezrobocie, które utrzymuje się na wysokim poziomie. Ważna jest klasyfikacja bezrobocia na dwa typy: bezrobocie równowagi i bezrobocie nierównowagi. Duży wkład do klasyfikacji wnieśli autorzy teorii naturalnej stopy bezrobocia i teorii NAIRU, które traktowali jako bezrobocie równowagi. Podczas, gdy naturalna stopa bezrobocia oraz stopa bezrobocia NAIRU są uzależnione od określonych czynników realnych, przyjmowano, że bezrobocie nierównowagi było zależne przede wszystkim od rozmiarów efektywnego popytu na towary. W teorii histerezy bezrobocia zwrócono uwagę na znaczenie zmiany popytu na towary dla różnych poziomów bezrobocia równowagi. Gwałtowny wzrost bezrobocia w latach 80-tych w Europie Zachodniej wpłynął na bezrobocie równowagi, które musiało wzrosnąć. Tak wysoki poziom bezrobocia został wyjaśniony na dwa różne sposoby[1].

Samo pojęcie histerezy oznacza, że równowaga danego systemu nie zależy tylko od sił zewnętrznych, ale również od własnej historii [2]. Histereza bezrobocia jest to zjawisko, gdy poziom bezrobocia równowagi jest uzależniony nie tylko od stanu czynników strukturalnych, a i od wcześniejszych tendencji bezrobocia [2].

Teorie histerezy tłumaczą dlaczego, mimo tego że koniunktura się poprawia, bezrobocie i tak nie obniża się do poziomu sprzed recesji. W okresie recesji gospodarczej występuje niedobór kapitału ludzkiego oraz rzeczowego, czyli proces zwiększenia się poziomu bezrobocia równowagi staje się coraz głębszy. W gospodarce rynkowej istnieje tendencja do utrzymywania się wysokiego bezrobocia, a wtedy istnieje potrzeba aktywnych działań w tej sferze. Koncepcja NAIRU zakłada ograniczenie trwałego bezrobocia, które doprowadziłyby do przyspieszenia procesów

inflacyjnych. Natomiast w teorii histerezy redukcja faktycznej stopy bezrobocia powoduje również spadek bezrobocia równowagi [2]. Badacze zjawisk histerezy nie wykluczają stosowania narzędzi polityki dochodowej, dobór odpowiedniego narzędzia następuje po weryfikacji przyczyn nierównowagi na rynku pracy. W literaturze wskazuje się na trzy modele histerezy [2]: model ubytku kapitału ludzkiego, model ubytku kapitału rzeczowego, model „insider-outsider”.

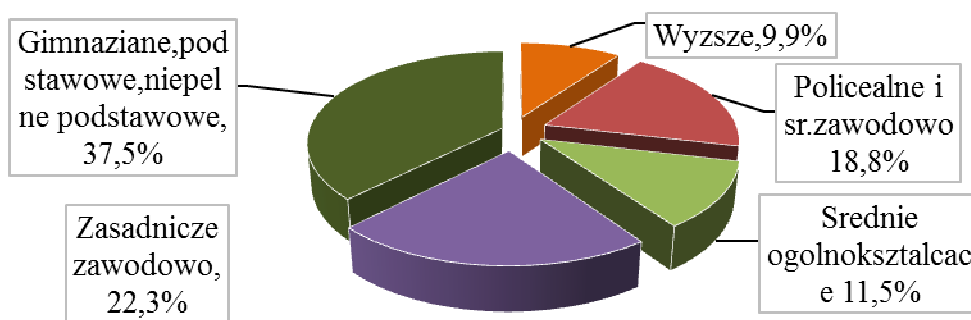
Teoria kapitału ludzkiego nie jest teorią rynku pracy. Jej powstanie jest efektem poszukiwań przyczyn zróżnicowania płac między zatrudnionymi oraz bezrobociem w poszczególnych grupach [1]. Przyjmuje się w niej założenie, że siła robocza nie jest jednorodna, przejawem czego jest różna produktywność krańcowa pracowników. Wówczas gdy mamy do czynienia z negatywnym wstrząsem popytowym lub negatywnym wstrząsem podażowym część osób traci pracę. W tym momencie wraz z pogarszaniem sytuacji gospodarczej zmniejsza się co raz bardziej szansa na znalezienie pracy przez osoby bezrobotne. Ta sytuacja związana jest ze zmniejszeniem kapitału ludzkiego osoby niepracującej, poprzez rozwój technologii.

W modelu ubytku kapitału rzeczowego zaznacza się, iż rozmiary zatrudnienia w gospodarce zależą od poziomu wykorzystania zdolności produkcyjnych. W sytuacji negatywnego wstrząsu popytowego, następuje zmniejszenie wykorzystywania istniejących mocy produkcyjnych. Wynika najczęściej z tego, że przedsiębiorstwa pozbywają się części urządzeń i maszyn, i zmniejszają nakłady inwestycyjne na rozwój kapitału rzeczowego, co jest barierą dla zwiększenia zatrudnienia i ograniczenia bezrobocia [1]. Ubytek kapitału rzeczowego ma charakter raczej krótkookresowy. W gospodarkach bardziej rozwiniętych mamy do czynienia ze wzrostem produktu potencjalnego, a zatem również wzrost kapitału rzeczowego w dłuższej perspektywie. Model „insider-outsider” kładzie nacisk na asymetrię procesu ustalania płac pomiędzy osobami zatrudnionymi, nazywanymi – insiders, a tymi co pracy poszukują, czyli outsiders. Relatywnie wyższą pozycję przetargową mają insiderzy, mogą oni bezpośrednio wpływać na wysokość swojej płacy, która została ustalona podczas negocjacji z pracodawcą. Z trzech wymienionych powyżej modeli można wyciągnąć następujące wnioski: po pierwsze, dzięki stosowaniu aktywnej polityki pieniężnej państwo będzie w stanie obniżyć poziom faktycznego bezrobocia. W tym przypadku, również obniży się poziom bezrobocia równowagi, tak jak zgodnie z samym mechanizmem działania histerezy, bezrobocie równowagi dąży za bezrobociem faktycznym. Po drugie, zwiększenie nakładów na aktywizację bezrobotnych poprzez aktywne programy rynku pracy, w celu zmniejszenia bezrobocia, dotyczą te działania szczególnie bezrobotnych długookresowo. Po trzecie, dzięki osłabieniu pozycji związków zawodowych oraz obniżeniu kosztów przyjęć do pracy i zwolnień z pracy, można osiągnąć osłabienie pozycji insiderów w przedsiębiorstwie, tym samym ograniczając bezrobocie.

W modelach histerezy, które są oparte na ubytku kapitału ludzkiego bardzo ważną rolę odgrywa bezrobocie długookresowe. Długi okres pozostawania bez zatrudnienia oznacza zmniejszenie szans na ponowne zatrudnienie, ludzie

pozostający bez pracy nie tworzą efektywnej podaży pracy, co przyczynia się do wzrostu presji na wzrost płac, a to utrwała nierównowagę [1]. Tego zjawiska nie byłoby, gdyby płace charakteryzowały się relatywnie wysoką elastycznością.

2015 roku wyniosło 33,8% od ogólnej liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne. W wielkości bezwzględnej - 433 tys. osób, występuje tutaj ryzyko przekształcenia się bezrobocia rzeczywistego w naturalne. Osoby pozostające bez pracy mniej niż 6 miesięcy oraz powyżej 13 miesięcy – stanowią najbardziej liczebną grupę 49,4%; 34,0% odpowiednio, ogółu bezrobotnych. W II kw. wskaźniki delikatnie się obniżyły, natomiast procent osób pozostających bez pracy w okresie od 7 do 12 miesięcy, wzrósł o 2,2%. Efekt histerezy jest dosyć słaby, wśród bezrobotnych przeważają osoby posiadające wykształcenie podstawowe oraz zawodowe, natomiast niekorzystny wpływ na konkurencyjność gospodarki wywierają osoby niepracujące z wykształceniem wyższym. Bardzo dużym kosztem jest odbudowa kapitału ludzkiego dla tej drugiej wyżej wymienionej kategorii niepracujących. Im dłużej taka osoba nie pracuje, tym mniejsze ma szanse na znalezienie pracy, również względem ich aspiracji zawodowych. Na Rysunku 1. można zauważyć, że najliczniejszą grupą są osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym – 37,5% ogółu bezrobotnych. Dość wysoki udział bezrobotnych 22,3% kształtuje się wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. W najlepszej sytuacji znajdują się osoby z wykształceniem wyższym – 9,9% oraz ze średnim ogólnokształcącym – 11,5%.

Rysunek1. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Kwartalnej informacji o rynku pracy (BAEL) 2015 s. 15

Udział osób niepracujących po wykształceniu policealnym i średnim zawodowo wynosi 18,8% ogółu bezrobotnych. Analizując powyższe dane, należy dodać, że wśród osób najdłużej poszukujących pracę są osoby w wykształceniu zasadniczym zawodowym. Osoby o najniższych kwalifikacjach zawodowych poszukują pracę ok. 18 miesięcy, natomiast osoby z wykształceniem wyższym 9 miesięcy [1]. Z każdym rokiem długość poszukiwania pracy się skraca, co wskazuje na korzystną przyszłą tendencję. Jak zaznaczają Layard, Nickell i Jackmann (1991), spadek efektywności poszukiwania pracy wśród bezrobotnych utrwała efekty histerezy [1]. Koncepcja

histerezy bezrobocia próbuje wytłumaczyć utrzymanie się bezrobocia w okresie wzrostu gospodarczego. Efekt obniżania potencjału pracowników długo pozostających bez pracy doprowadza do dualizacji rynku pracy.

Bibliografia

1. Snowdon, B. Współczesne nurty teorii makroekonomii [Text] / B. Snowdon, H. Vane, P. Wynarczyk. – Warszawa : wyd. PWN, 1998. – 340 s.
2. Kwiatkowski, E. Bezrobocie. Podstawy teoretyczne [Text] / E. Kwiatkowski. – Warszawa : wyd. PWN, 2002. – 204 s.
3. Bieńkowski, W. Przyszłość integracji europejskiej – konkurencyjność i rynki [Text] / W. Bieńkowski, S. Bukowski, G. Olszewska. – Warszaw : wyd. CeDeWu, 2012. – 174 s.
4. Wojtyna, A. Czy Polsce grozi efekt histerezy? [Text] / A. Wojtyna // Gospodarka narodowa. – 1994. – № 9.
5. Layard, R. Unemployment. Macroeconomics performance and the labour market. Ch.5: Job Search: the duration of unemployment [Text] / R. Layard, S. Nickel, R. Jackman. – Oxford University Press, 1991.

Логоша Роман

к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця

СУЧАСНИЙ СТАН ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РИНОКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ

Вагомим чинником, що визначає основні напрямки подальшого розвитку ринку овочевої продукції України, є стан та тенденції розвитку світового ринку овочів. Нині світовий ринок овочів розвивається під дією наступних факторів: загострення продовольчої безпеки у багатьох країнах світу, що зумовлює підвищену увагу до овочів як одного із основних продуктів харчування з боку міжнародних організацій, глобалізація сільського господарства внаслідок пом'якшення торговельних бар'єрів, посилення ролі споживача та конкуренції на ринку овочів, підвищення вимог споживачів до якості кінцевої продукції, впровадження інноваційних розробок у діяльність з виробництва сільськогосподарської продукції. Це в свою чергу впливає на підвищення ефективності виробництва овочів, поглиблення процесу вертикальної інтеграції та активізацію партнерських відносин [1, с. 48].

Україна входить до числа провідних світових виробників овочів. Частка України у світовому виробництві овочів у 2015 році склала 1%. Українська

зовнішня торгівля свіжими овочами демонструє, що ми маємо у 2015 році перше позитивне сальдо за останніх 10 років. Так, експорт свіжих овочів у 2015 році склав 97,4 млн. дол. США, а імпорт 62,8 млн. дол. США. Товарна структура експорту-імпорту свіжою овочевою продукцією показує, що за 2000-2015 рр. обсяги експорту зросли у 7,3 рази, а обсяги імпорту – 10,3 рази (рис. 1).

Рис. 1. Експорт-імпорт свіжих овочів у 2005-2015 роках, млн. дол. США

Джерело: побудовано за даними державної служби статистики України [2]

Проте обсяги експорту свіжих овочів за останні роки дещо знизилися через зменшення поставок в Росію і на європейські ринки. Це зменшення частково компенсувало збільшення поставок у країни СНД, хоча частка їх припадає на приховані поставки до РФ.

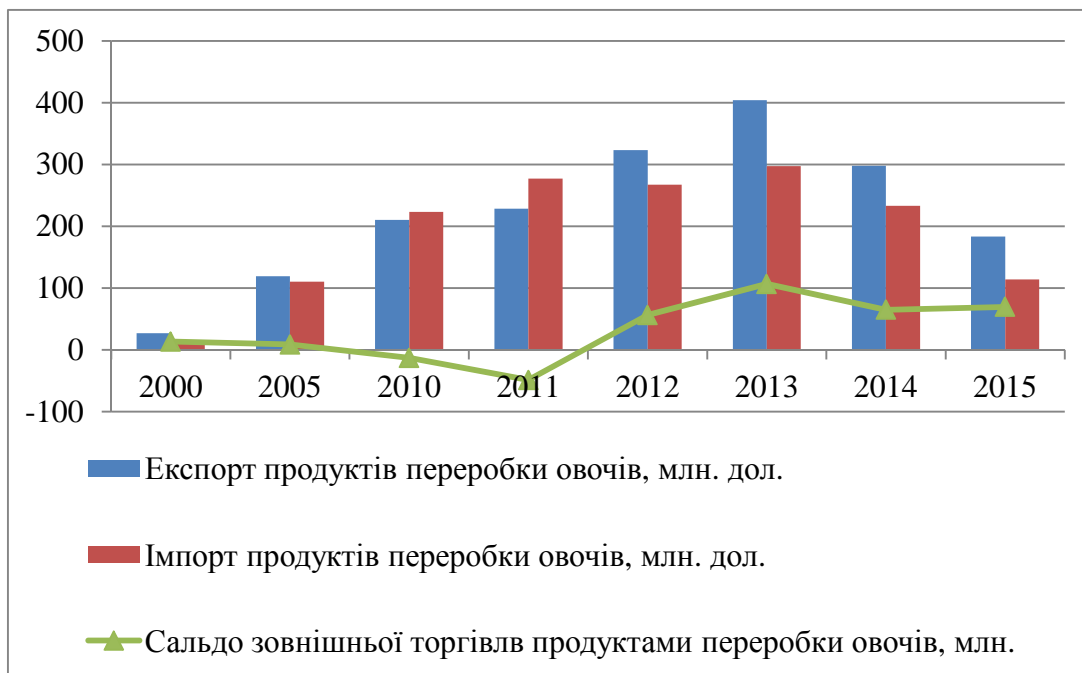
Для утримання існуючих позицій торгівлі овочевою продукцією та подальшого їх розширення на міжнародній арені, вітчизняним аграрним товаровиробникам необхідно постійно вкладати грошові ресурси у підвищення ефективності діяльності, запровадження інноваційних технологій з виробництва конкурентоспроможної овочевої продукції.

Труднощі із забезпеченням ринку свіжою овочевою продукцією протягом 2015 року створило сприятливі умови для міжнародної торгівлі та сприяло глобальній інтеграції в секторі свіжих овочів. Разом з тим, в Україні більша частина овочів виробляється для споживання на внутрішні ринки, а на міжнародному ринку продається лише 4,4% світового виробництва овочів.

Експорт традиційно представляв малу частку ринку свіжих овочів, здебільшого через торговельні бар'єри та технічні труднощі і витрати на перевезення на великі відстані. Проте лібералізація торгівлі, яка

впроваджується СОТ, а також через регіональні торговельні угоди розширила ринковий доступ та забезпечила необхідні механізми для боротьби з торговельними бар'єрами, такими, як необгрунтовані санітарні та фітосанітарні обмеження.

В Україні у торгівлі овочевою продукцією характерним є незначний об'єм експорту свіжої овочевої продукції, що робить цей ринок дуже вразливим та нестабільним. Причиною такої ситуації є відсутність у більшості виробників технологій післязбиральної доробки, зберігання й упакування продукції, які б відповідали вимогам часу і закордонних покупців. Крім цього, велика частина овочевої продукції (86%) виробляється в господарствах населення, а кількість професійних виробників овочевої продукції залишається незначною, що утруднює формування оптових партій однорідної за якістю овочевої продукції. Недосконале законодавство з регулювання експортних операцій з овочевою продукцією, пов'язане з відсутністю чіткої системи сертифікації господарств, яка входить до світових стандартів якості та норм безпеки продуктів харчування. Також причинами низького рівня експорту з України є нестабільна економічна ситуація в державі, яка впливає на ефективність овочевого ринку, який у свою чергу залежить від раціонального поєднання виробництва, переробки, зберігання і реалізації овочів. Наявна система ціноутворення в овочепродуктовому підкомплексі країни не забезпечує саморегулювання, оскільки не створює паритетності у міжгалузевому обміні й за суттю є гальмом розвитку галузі.

**Рис. 2. Експорт-імпорт продуктів переробки овочів
у 2000-2015 роках, млн. дол. США**

Джерело: побудовано за даними державної служби статистики України [2]

У розвинутих країнах споживання продуктів переробки овочів часто становить більше половини загального обсягу споживання овочів. В Україні споживання продуктів переробки овочів становить незначну частку. Поряд з цим Україна є перспективним постачальником продуктів переробки овочів на зовнішній ринок. Останні чотири роки сальдо зовнішньої торгівлі продуктами переробки овочів є позитивним (рис. 2). Варто також зазначити, що вартість експортно-імпортних операцій продуктами переробки овочів є більшою у два рази за вартість експортно-імпортними операціями свіжими овочами.

Висновки. В останні роки галузь овочівництва держави демонструє позитивну динаміку як у відношенні виробництва, так і експортного потенціалу овочевих культур. Це дає реальну можливість Україні розширити ринки збуту та закріпитися на нових. Перед вітчизняними товаровиробниками відкриваються великі перспективи на світовому ринку овочів у зв'язку з збільшенням чисельності населення в світі, дефіцитом продовольства та відсутністю можливостей розширювати посівні площі та нарощувати продуктивність сільського господарства в основних аграрних країнах.

Список використаних джерел

1. Близький, Р. С. Аналіз експортно-імпортних обсягів продажу овочів в Україні [Текст] / Р. С. Близький // Економіка, менеджмент, підприємництво: зб. наук. пр. СНУ ім. В. Даля. – 2012. – № 24(1). – С. 46-52.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Мантула Уляна

студентка

Науковий керівник: д.е.н, професор Пархомець М.К.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОБЛІК І АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ

Сільське господарство відіграє особливе місце в економічному розвитку країни. Це одна з основних галузей народного господарства, яка забезпечує виробництво харчових продуктів і є найпершою умовою розвитку суспільства. Продукти сільського господарства і промислові товари, що виробляються із сільськогосподарської сировини, становлять 75% фонду народного споживання.

Україна аграрна країна. Географічне розташування держави дуже сприятливе для вирощування різних сільськогосподарських культур.

Здебільшого на території України вирощують зернобобові, цукрові буряки, технічні культури, плоди, ягоди, виноград та ін.

Головним завданням бурякоцукрової галузі України є забезпечення внутрішньої потреби держави цукром виключно за рахунок власного виробництва. Для того щоб цукор, який виробляється вітчизняними виробниками з цукрових буряків, був конкурентоздатним по відношенню до імпортного, необхідно передусім підвищити ефективність цукробурякового виробництва, на основі інтенсифікації та повнішого використання природного й економічного потенціалу бурякосійних господарств [9].

Ефективний розвиток бурякоцукрового підкомплексу АПК зумовлює розширення масштабів виробництва, що в свою чергу веде до інтеграції, концентрації та спеціалізації агропромислового виробництва на сучасному етапі. На думку окремих вчених, дані обставини спричинюють подальший розвиток суспільного поділу праці, виникнення нових видів виробництва [8, с. 8]

Збільшення обсягів виробництва продукції — головний напрям зміцнення економіки будь-якого підприємства. Основним завданням у сільському господарстві є забезпечення більш повного задоволення зростаючих потреб населення у продуктах споживання, а промисловості — у сировині. Досягнення цієї мети можливе лише за умови зміцнення матеріально-технічної бази, послідовна інтенсифікація виробництва, поліпшення його розміщення і спеціалізації, удосконалення орендних відносин, підвищення рівня використання сільськогосподарських угідь та інших виробничих ресурсів [2, 3].

При розміщенні посівів цукрових буряків доцільно врахувати не тільки ефективність їх виробництва, але й віддаленість посівних площ від цукрових заводів [7].

Розвиток сільського господарства значною мірою визначається рівнем розвитку транспорту і дорожнього господарства, оскільки від забезпеченості шосейними, залізничними водними шляхами, транспортними засобами різних видів залежить ефективність розміщення галузі рослинництва, їх зв'язок з переробними підприємствами та іншими місцями збуту сільськогосподарської продукції. Особливу роль відіграє транспорт при транспортуванні цукрових буряків на реалізацію та продукції переробних підприємств. Тому при вдосконаленні розміщення бурякосіючих господарств необхідно аналізувати обсяги перевезень продукції, їх структуру, напрями потоків вантажів, стан доріг і транспортних засобів. Оптимально допустимою для розміщення сировинної зони заводу вважається відстань до 35км.

Певному рівню розвитку продуктивних сил, інтенсивності і спеціалізації сільського господарства відповідають певні розміри підприємств, які в свою чергу залежать від об'єктивних умов виробництва [5]. Отже, розміри підприємств значною мірою впливають на ефективність виробництва. Розміри сільськогосподарських підприємств характеризує система показників: вартість

валової продукції, вартість товарної продукції, площа земельних угідь, чисельність працівників. Основним із показників є обсяг та вартість валової продукції і залежить він не стільки від земельної площі, скільки від інтенсивності виробництва. Водночас обсяг виробленої продукції прямо залежить від земельної площі й визначається її розмірами.

Оптимальним вважається такий розмір підприємства, який за даних природних, технічних, соціальних та економічних умов і виробничої спеціалізації дає змогу одержувати максимальний обсяг продукції з розрахунку на одиницю земельної площі при мінімальних затратах живої та уречевленої праці на одиницю продукції [6]. Тому розміщення та концентрація посівів цукрових буряків повинна мати оптимальні розміри в тих зонах, де для їх вирощування є найкращі умови.

Економічна ефективність виробництва – це співвідношення між масою затрат минулої та знову приєднаної живої праці та масою продуктів, одержаної за допомогою цих затрат. Разом з тим ефективність є формою відображення мети виробництва. Вона вказує на кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, сукупних витрат [1]. Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва означає одержання певної кількості продукції, прибутку з гектара землі, від голови худоби з розрахунку на одиницю праці та сукупних витрат виробництва. Ефективність виробництва як економічна категорія відображує дію об'єктивних економічних законів, яка виявляється в результативності виробництва. Вона є тією формою, в якій реалізується мета суспільного виробництва. Економічна ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, а також сукупних їх вкладень [4, 6]. Одним з головних факторів, що впливають на ефективність виробництва цукрового буряка є продуктивність праці.

Список використаних джерел

1. Андрійчук, В. Г. Економіка аграрних підприємств [Текст] : підручник.- 2-ге вид., доп. і переробл. / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2004. – 624 с
2. Баканов, М. Н. Теория экономического анализа [Текст] /. М. Н Баканов, А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 263 с.
3. Волчек, Р. ФЕА в управлении: Пер. с чеш. [Текст] - М.: Экономика, 1986. - 175 с.
4. Гореленко, В. Л. Ефективність інтенсифікації у цукробуряковому виробництві [Текст] / В. Л. Гореленко // Економіка АПК. – 2003. – № 5. – С. 85-88.
5. Горішна, Ю. Є. Регіональні особливості розвитку бурякоцукрового комплексу : [на прикладі Тернопільської області] [Текст] / Ю. Є. Горішна // Інноваційна економіка. – 2012. – № 7. – С. 140-143
6. Зигрій, О. До питання ефективності виробництва цукрових буряків в інтегрованому бурякоцукровому виробництві : [виробництво цукрових буряків

у сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області] [Текст] / Ольга Зигрій // Наука молода. Збірник наукових праць ради молодих вчених Тернопільської академії народного господарства. Економічні науки. – 2008. – Вип. 10. – С. 11-14.

7. Павчак, В. А. Економіка сільського господарства [Текст] / В. А. Павчак, Р. А. Іванух, В. Г. Поплавський. - К. : Вища школа, 1990. – 338 с.

8. Пархомець, М. К. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності функціонування цукробурякового підкомплексу АПК [Текст] : монографія / М. К. Пархомець, О. Р. Олійник ; за ред. М. К. Пархомця. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 260 с. – До 50-річчя ТНЕУ.

9. Якель, Р. Цукрова галузь як тест на Європейський вибір України [Текст] / Р. Якель // Дзеркало тижня. – 2008. – 12-18 липня (№26). – С. 10.

Пуцентейло Петро
д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Одним з важливих якостей сучасного управління є його оперативність. Оперативне управління є частиною інтегрованої системи менеджменту виробництва. Механізм оперативного впливу на керований об'єкт, зокрема собівартість виробленої продукції, дає можливість своєчасно здійснювати моніторинг негативних тенденцій формування собівартості та здійснити коригувальні дії щодо усунення виявлених відхилень з метою запобігання негативних результатів господарської діяльності. Тому в повсякденній діяльності кожного підприємства виникає необхідність проведення оперативного аналізу. Свою назву оперативний аналіз отримав в зв'язку з тим, що він орієнтований на вирішення завдань, що стоять перед оперативним управлінням фінансово-господарською діяльністю підприємства. Оперативний аналіз застосовується на всіх рівнях управління.

Сучасний оперативний аналіз – це елемент управлінського аналізу, проведення якого дає змогу формувати інформацію про проміжні результати діяльності для обґрунтування рішень щодо своєчасного впливу на бізнес-процеси з метою оперативного управління.

Оперативний аналіз – це сполучна ланка між різними функціями управління, це інструмент, що дає змогу приймати ефективні управлінські рішення, тобто послідовно і в строк досягати поставленої мети в умовах

підвищення конкуренції. Метою оперативного аналізу є своєчасне прийняття управлінських рішень в рамках здійснення виробничих процесів. Завдяки своєчасному забезпеченню контролю за раціональним використанням матеріально-фінансових ресурсів підприємства при виконанні технологічних операцій. Однак для оперативного аналізу необхідна достовірна та своєчасна, з певним рівнем деталізації, інформація. Адже діяльність підприємства – це функціонування єдиного організму, і підсумки вивчення окремих його частин без розгляду взаємозв'язку з іншими не зможуть відтворити реальні ситуації. Отже, незважаючи на те, що вибір об'єктів оперативного аналізу залежить від цілей оперативного управління, доцільним є виділення в якості об'єктів оперативного аналізу бізнес-процесів, з яких складається діяльність. Це дасть змогу отримати проміжну інформацію про результати діяльності, на які можна впливати і скорегувати в цілому хід діяльності.

Питома вага оперативного аналізу в загальній сукупності управлінських рішень збільшується з безпосереднім наближенням до виробничого процесу на підприємстві. За часом оперативний аналіз щільно наближений до моменту здійснення господарських операцій і ґрунтується на даних первинного обліку (бухгалтерського, оперативного, технічного, статистичного).

Аналіз організації і структури оперативного управління на підприємствах свідчить, що воно істотно не змінилося за останні десятиліття. Центральним місцем у структурі оперативного аналізу є обліково-аналітична служба, яка щодня проводить збір і аналіз інформації від структурних підрозділів для підготовки інформаційного забезпечення управлінського персоналу підприємства. Методи збору, обліку та фіксації цієї інформації є ручними, механізованими і автоматизованими, що відбивається на продуктивності праці облікових працівників структурних підрозділів та обліково-аналітичної служби.

Тому потрібна раціональна організація оперативної фінансової роботи, котра полягає у системі спостереження, оцінки, контролю та проведення заходів, що дає змогу усувати або приводити до нейтралізації несприятливі господарсько-фінансових процеси.

У сфері аналітичної роботи по оперативному фінансовому управлінню акцент аналітичної роботи здійснюється з виявлення внутрішньогосподарських резервів поліпшення фінансового стану за рахунок зниження собівартості продукції і витрат обігу, зростання грошових накопичень і рентабельності, прискорення оборотності оборотних коштів та інших чинників: наявність, повнота і ефективність використання нормативної бази управління підприємством; оцінка відхилення від планових показників, норм, нормативів, лімітів і планів для визначення відхилень тощо.

Обліково-аналітична оперативна служба підприємства вирішує такі завдання:

– перерозподіл робочого часу між керівництвом підприємства і працівниками обліково-аналітичної служби з метою раціоналізації робочого

- часу керівництва, зайнятого забезпеченням оперативною інформацією;
- підвищення оперативності прийняття управлінського рішення у виробничих процесах;
 - забезпечення ефективного ведення, координації, контролю виробничого процесу;
 - забезпечення раціонального використання та розподілу ресурсів підприємства;
 - впорядкування і централізація інформаційних потоків підприємства;
 - забезпечення контролю виконання виробничого процесу.

Так, наприклад, комплексне оперативне управління оборотними активами підприємства передбачає визначення потреби в оборотному капіталі, оптимізацію його структури, вибір ефективних форм і джерел фінансування оборотних активів, мінімізацію ціни оборотного капіталу, забезпечення ліквідності оборотних активів, скорочення тривалості циклу їх обороту, розробку кредитної політики, забезпечення ефективного використання оборотного капіталу. Основними цілями оперативного управління оборотним капіталом є: забезпечення дотримання графіку виробництва, забезпечення стабільності збуту продукції, зведення до мінімуму витрат на поточне фінансування, забезпечення ліквідності підприємства тощо.

Оперативний аналіз на підприємстві повинен дати відповідь на базові питання.

1. Де на підприємстві є «слабкі» місця у виробництві і збуті продукції?
2. Причина виникнення непередбачених витрат виробничого і збутового характеру?
3. Яка швидкість реагування менеджментом підприємства на виникаючі проблеми?
4. Яка кількість ресурсів споживається більше передбачуваного в бізнес-плані?
5. Який внесок окремих витрат виробництв в загальну собівартість підприємства і продукцію, його збут і цінову політику?
6. Які операції мають значний вплив на доходи і витрати підприємства?
7. Яка ритмічність виробництва?
8. Яка частка трансакційних витрат?

Це ті питання, на які необхідно відповісти в рамках оперативного аналізу обліково-аналітичною службою підприємства.

Значну роль при проведенні оперативного аналізу відіграє функція економічного прогнозу, завдання якої полягає в передбаченні динаміки бізнес-процесів в нормальних умовах і можливих станів бізнес-процесів в разі впливу негативних подій, а також усунення їх наслідків. Шляхом порівняння фактичного результату діяльності бізнес-процесу від його прогнозного значення виявляється відхилення – індикатор оперативного стану, який сигналізує про наявну проблему. Індикатори оперативного стану доцільно

формувати і узагальнювати в облікових реєстрах, які за своїм змістом є інформаційними панелями управління бізнес-процесами для їх власників.

Індикатори оперативного стану в оперативному аналізі є засобом контролю і базою для обґрунтування управлінського рішення. В умовах цейтноту часу при проходженні послідовності процедур для вироблення раціонального управлінського рішення щодо зниження негативних наслідків від наявної проблеми, існує ризик упущення моменту впливу на відхилення від запланованого бізнес-процесу. Тому на етапі оперативного реагування менеджментом підприємства важливо, щоб взаємодія функцій відбувалося не шляхом злиття (узагальнення) або виділення домінуючої функції, а шляхом інтеграції функцій через делегування завдань.

Таким чином, оперативний аналіз і обліково-аналітична служба відіграють важливу роль в управлінні підприємством через отримання інформації в результаті безпосереднього спостереження за ходом виробництва. Така система моніторингу виробництва необхідна для швидкого втручання менеджменту при необхідності забезпечити безперервне та ефективне функціонування підприємств. В ході його проведення виявляються конкретні причини дії окремих чинників в поточний момент часу і встановлюються причини їх виникнення. Оперативний аналіз передбачає миттєву розробку і реалізацію тактичних заходів, спрямованих на ліквідацію негативного впливу чинників внутрішнього і зовнішнього середовища.

Список використаних джерел

1. Дяків, В. В. Оцінка відхилень витрат виробництва на основі їх оперативного аналізу в управлінському обліку [Текст] / В.В. Дяків // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №2. – С. 229-233.
2. Карминский, А. Оперативный анализ исполнения бюджета с помощью контроллинга [Текст] / А. Карминский // Менеджмент и менеджер. – 2011. – №6. – С. 15-19.
3. Uvaliena, I. Development of information analysis software for the monitoring of distributed objects within socioeconomic systems [Текст] / I. Uvaliena // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 482-491.

Рохацевич Карина

студентка

Научный руководитель: к.э.н., доцент Зазерская В.В.

Брестский государственный технический университет

г. Брест, Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Транспорт является важной составной частью социальной и производственной инфраструктуры любой страны. Вместе с другими отраслями инфраструктуры, транспорт обеспечивает основные условия жизнедеятельности общества, являясь базовым инструментом не только экономики, но и социальной сферы Республики Беларусь.

Чем лучше развита транспортная инфраструктура, тем выше конкуренция и свобода экономической деятельности, тем более возможностей для улучшения условий и повышения уровня жизни населения. Таким образом, в современных условиях экономического роста, транспорт рассматривается не столько как отрасль, перевозящая людей и грузы, а прежде всего, как отраслевая система, меняющая базовые условия жизнедеятельности человека.

Трансьевропейские транспортные коридоры. Республика Беларусь занимает выгодное географическое положение в центре Европы. На севере и востоке Республика Беларусь граничит с Российской Федерацией, на юге – с Украиной, на западе – с Польшей, на северо-востоке – с Литвой и Латвией. По существу, Беларусь превращается в трансьевропейскую ось. Через Республика Беларусь пролегают такие трассы, как Берлин – Брест – Минск – Москва, Хельсинки – Санкт-Петербург – Витебск – Гомель – Киев, юго-восток Европы – Львов – Барановичи – Минск, далее – Вильнюсское направление, проведены газопроводы из Ямала в Европу, системы нефтепроводов, сверхмощные *линии электропередачи* России и Европейского экономического союза.

Республику Беларусь пересекают два международных транспортных коридора в направлении Запад – Восток – коридор II; в направлении Север-Юг коридор IX (и его ответвление IXB через Беларусь. Протяженность второго транспортного коридора более 600 км. Преимуществом использования белорусского участка данного коридора является сокращение на 30–35% расстояния перевозок по сравнению с вариантом объезда территории Республики Беларусь через страны Балтии.

Транзитный потенциал. Беларусь, занимая важное геостратегическое положение: три из девяти европейских коридоров заходят в Беларусь: II – Берлин – Москва, IX (порты Черного моря, Кишинев – Киев, Санкт-Петербург – Хельсинки), IXB на Калининград/Клайпеду через Вильнюс/Минск, имеет значительный транзитный потенциал. Пропускная способность коридоров

используется примерно на одну треть, пока только коридор II имеет несущую способность по нагрузке на ось в 11,5 тонн.

Статистика транспорта. С помощью системы статистических показателей определяются объемы, структура, динамика и взаимосвязь результатов и факторов производственного процесса. Таким образом, статистика придает закономерностям и взаимосвязям в развитии транспорта количественное выражение.

Статистика должна перевести экономические категории и понятия в статистические показатели. Например, продукция грузового транспорта - это экономическая категория, а объем перевезенного груза и грузооборот – система показателей для характеристики этой категории.

Единицей наблюдения в статистике перевозок грузов является отправка, т.е. партия груза, перевозка которой оформлена соответствующим документом (договором перевозки).

В 2015 году было перевезено 447,2 млн. тонн различных грузов, по сравнению с 2014 годом этот показатель снизился на 4,3% [1]. Лидером по перевозке является автомобильный транспорт – в совокупности было перевезено 40,3% грузов или 180,2 млн. тонн [1]. В 2015 году грузооборот всеми видами транспорта составил почти 126 млрд. тонн-км, и по сравнению с 2014 годом снизился на 4,1% [1]. В среднем за 5 лет пассажирооборот снизился по таким видам транспорта как автомобильный на 1,9%, железнодорожный на 2,7%, внутренний водный на 15,9% [1]. В 2015 году по сравнению с 2014 годом экспорт перевезенных грузов снизился по таким видам транспорта как трубопроводный на 19,64%, железнодорожный на 24,2%, автомобильный на 21,8%, воздушный на 14,57%, внутренний водный на 25,10% [1]. В 2015 году по сравнению с 2014 годом импорт перевезенных грузов снизился по таким видам транспорта как железнодорожный на 3,8%, автомобильный на 14,7%, внутренний водный на 29,1% [1]. Для выравнивания ситуации необходимо улучшить экспортный потенциал транспорта.

Распределение перевозок внешнеторговых и международных грузов между видами транспорта показывает, что сокращается роль железнодорожного транспорта, растет значение автомобильного и воздушного видов транспорта в доставке внешнеторговых и международных грузов. При этом значительная часть экспорта транспортных услуг приходится на грузовые перевозки.

В 2015 году доля транспорта в валовом внутреннем продукте (ВВП) Республики Беларусь составила 7,7%, что на 0,2 п.п. меньше, чем в 2014 г. [1]; в основных фондах страны – в 2015 г. составила 15,4% [1], структуре инвестиций в основной капитал – в 2015 г. составила 8,5% [1]. Относительно низкий вклад транспортных услуг республики в ВВП во многом объясняется недостаточно рациональным использованием имеющихся в отрасли ресурсов, а также высокой ресурсоемкостью отрасли.

Достаточно стабильное развитие экономики стало основой для роста доходов населения. Номинальная начисленная среднемесячная заработная плата работников транспорта в 2015 году составила 7089,0 тыс. руб. [2]. В транспортном комплексе трудится 7,4% занятых в экономике. Чистая прибыль организаций транспорта в этом же году составила 8117 млрд. руб. [2]. Рентабельность реализованной продукции, товаров, работ, услуг организаций транспорта в 2015 году составила 11,9% [2].

Что касается таких социально значимых макропараметров, как уровень безработицы и уровень жизни населения, то и здесь влияние развития транспортного сектора очевидно. И если полная занятость трудоспособного населения - основа социального благополучия, то транспорт является важным потенциальным источником рабочих мест – развитие дорог прямо или косвенно влияет на занятость населения. Это обстоятельство обусловлено не только прямым созданием рабочих мест непосредственно при строительстве, управлении, эксплуатации путей сообщения, но и привлечением к этому процессу смежных отраслей. В результате мы имеем увеличение доходов населения и рост вторичной занятости в тех отраслях, которые производят товары потребительского назначения. В итоге это ведет и к росту национального дохода.

Перед транспортной отраслью стоит важная задача развиваться опережающими темпами по сравнению с другими отраслями экономики. Транспорт не должен стать «узким местом» и фактором, сдерживающим экономический и социальный рост территории. Напротив, согласно социально-экономическим прогнозам, опережающее развитие транспорта должно стать основой социально-экономического развития Республики Беларусь. Именно такой подход закономерно приведет экономику Республики Беларусь и ее регионов к инновационным переменам и устойчивому экономическому росту.

Список использованных источников

1. Транспорт и логистика Республики Беларусь [Текст] : справочник / Н. В. Горбанева, А. В. Орлович ; под редакцией И. И. Карбановича – Минск, Министерство транспорта и коммуникаций Республики Беларусь, 2012.
2. Национальный Интернет-портал Республики Беларусь [Электронный ресурс] / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. – Режим доступа : [http:// belstat.gov.by](http://belstat.gov.by)

Спільник Ірина

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

АНАЛІЗ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ЗА ДАНИМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧИМІСТЬ, МЕТА, ЗАВДАННЯ

Потік грошових коштів, який навіть називають «киснем» бізнесу, має вирішальне значення для успішного господарювання. Він є визначальним фактором провадження будь-якого бізнесу, рушієм щоденної діяльності, засобом розширеного відтворення і забезпечення платіжної спроможності.

А чи важливіший він за прибуток? Таки, - так. На підтвердження цього факту за даними Американської адміністрації малого бізнесу наведемо такі аргументи:

1. Брак фінансових ресурсів є причиною № 2, через яку малий бізнес зазнає краху, оскільки з 2008 року 43% підприємств малого бізнесу потребують фінансових ресурсів, проте не можуть одержати їх від банків.

2. 68,9 % власників бізнесу побоюються втратити його через можливий брак доступу до грошових коштів.

3. 58,2 % підприємців ідентифікують затримку у платежах покупців як найбільший виклик в управлінні грошовими потоками бізнесу.

4. 37,5 % керівників вищої ланки вважають грошовий потік найскладнішим аспектом діяльності підприємства [2].

Для більшості вітчизняних підприємств проблема дефіциту грошових коштів постає більш гостро. Це обумовлено як внутрішніми (втрата споживачів, недоліки щодо якості та асортименту продукції, слабке фінансове планування, неналежна структура фінансових служб, недосконалість управлінського обліку, і як наслідок, - втрата контролю над витратами, низька кваліфікація кадрів тощо), так і зовнішніми (затримки платежів, негрошові форми розрахунків, загострення конкуренції, здорожчання енергоносіїв, втрати від експорту через нестабільний обмінний курс, тиск податкового законодавства, висока вартість позикових коштів, інфляційний вплив та ін.), причинами.

Потреба в створенні ефективної системи управління грошовими потоками підприємства є незаперечною. Менеджмент підприємства повинен уберегти гроші від інфляції, забезпечити нормальну поточну діяльність, підтримати репутацію підприємства як надійного фінансового партнера. Але при цьому не слід прагнути забезпечення надлишкової готівки, адже її тимчасовий надлишок доречно використати для короткострокових укладень, що в подальшому призведе до отримання додаткового доходу.

Значимість управління грошовими потоками важко переоцінити, адже від його якості та ефективності залежить не тільки стійкість підприємства на

конкретний період часу, а й можливість подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгострокову перспективу.

Аналіз руху грошових коштів є необхідною умовою ефективного управління грошовими потоками, які забезпечують фінансово-господарську діяльність підприємства. Адже незбалансованість у часі надходжень і виплат грошових засобів може стати фактором виникнення неплатоспроможності навіть для тих підприємств, які успішно ведуть господарську діяльність і генерують достатню суму прибутку [3].

Результати аналізу Звіту про рух грошових коштів підприємства мають неоціненне значення для як для зовнішніх користувачів (власники, інвестори, кредиторі, партнери), але й для самого керівництва, оскільки є свідченням рівня ефективності господарювання, підтвердженням або спростуванням доцільності обраних підприємством стратегії і тактики фінансового управління.

На користь важливості такого аналізу свідчить сам факт введення Звіту про рух грошових коштів як самостійної форми до обов'язкового переліку комплексу фінансової звітності підприємства. Однак, на нашу думку, значення аналізу важливої інформації, наведеної у цій формі, є недооціненим, про що свідчить недостатність розроблення проблеми та висвітлення її у фаховій та навчальній літературі. На думку ряду авторів, аналіз грошових потоків не має самостійного значення, а лише «суттєво доповнює методикау оцінки ліквідності та платоспроможності і дає можливість більш об'єктивно оцінити фінансове благополуччя підприємства».

У міжнародній практиці фінансового менеджменту вважається, що ця звітність є першоосною для відповіді на питання: «Як підприємство заробляє кошти і куди витрачає?» [1].

Метою аналізу грошових потоків підприємства є оцінка здатності підприємства генерувати грошові кошти в розмірі і в строки, необхідні для здійснення планових витрат, сприяння ефективному управлінню грошовими потоками підприємства, що дозволить:

- 1) забезпечити фінансову незалежність підприємства;
- 2) підвищити ефективність операційної та інших видів діяльності;
- 3) забезпечити прискорення оборотності капіталу;
- 4) оптимізувати потребу в залученому капіталі;
- 5) знизити ризик неплатоспроможності.

Аналіз грошових потоків проводиться за підприємством у цілому, а також у розрізі основних видів господарської діяльності [4].

Основні завдання аналізу грошових потоків:

- оцінка стану грошових коштів та грошового потоку за показниками їх обсягів, структури та динаміки загалом і у розрізі видів діяльності підприємства;

- з'ясування структури джерел надходжень грошових коштів;
- вивчення структури напрямів витрачання грошових коштів;

- дослідження взаємозв'язку динаміки показників діяльності та грошових коштів;
- виявлення рівня достатності грошових коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства;
- вивчення факторів, що зумовили вплив на зміну залишків і обсяги руху грошових коштів;
- визначення ефективності їх використання загалом і за результатами операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- прогнозування надходження і витрачання грошових коштів за обсягом і в часі для забезпечення поточної і перспективної здатності підприємства виконувати свої обов'язки щодо розрахунків з контрагентами, виплати дивідендів та інших платежів;
- виявлення необхідності в додатковому залученні грошових коштів;
- з'ясування причин відмінностей між чистими доходами підприємства та пов'язаними з ними надходженнями і платежами тощо.

Таким чином, грошові потоки підприємства є багатоконпонентним об'єктом аналізу. Щодо інструментарію аналізу грошових потоків, то поряд з використанням абсолютних та відносних показників грошових потоків доречно застосовувати факторний та коефіцієнтний аналіз, а також оптимізаційні методи і моделі.

Список використаних джерел:

1. Loth, Richard. Analyze Cash Flow The Easy Way [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.investopedia.com/articles/stocks/07/easycashflow.asp> (дата звернення 12.03.2017 р.). – Назва з екрана.
2. Why cash flow is the king? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pinterest.com/pin/300756081349738667> (дата звернення 11.03.2017 р.). – Назва з екрана.
3. Спільник, І. В. Аналіз руху грошових коштів у контексті нової фінансової звітності [Текст] / І. В. Спільник // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Тернопіль: "Економічна думка", 2001. - Випуск 9. – С.19-24.
4. Шкарабан, С. І. Фінансовий аналіз. Навч.-метод. комплекс дисципліни. [Текст] / С. І. Шкарабан, І. В. Спільник, М. Й. Шеремета. – Тернопіль: Видавництво ТНЕУ "Економічна думка", 2009. – 252 с.

Татаріна Ольга

студентка

Науковий керівник: д.е.н., Гайдаєнко О.Н.

Одеський національний економічний університет

м. Одеса

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ТОВ “ЦЕМЕНТ”

Перш ніж безпосередньо дослідити процеси моделювання управління виробничими запасами, бажано надати економічну характеристику особливостям виробничо-фінансової діяльності підприємств цементної галузі.

За даними дослідження ринку цементу від AR-group, як і роком раніше, на ринку лідирує компанія CRH Group. За підсумками січня-квітня 2015 роки її частка склала 33,0% від загального обсягу ринку в натуральному вираженні. Нижче в рейтингу найбільших гравців українського ринку цементу стався ряд значних змін. По-перше, значно ослабли позиції на ринку компанії HeidelbergCement, що стало результатом безпосереднього негативного впливу на роботу компанії військової агресії РФ – одне з підприємств компанії – Амвросіївська філія ПАТ «ХайдельбергЦемент Україна», виявилось на окупованій території. В результаті обсяг ринку компанії скоротився на 56,4%, а її частка на ринку зменшилася на 12,0 п.п. – з 22,4% до 12,4%. У рейтингу компанія опустилася з 2-й на 4-у позицію.

Компанією, яка посилила, за підсумками звітнього періоду, свої позиції на ринку, стала компанія Дікергофф, чия ринкова частка збільшилася на 2,2 п.п. – з 17,3% до 19,5%.

При цьому обсяг ринку компанії, в порівнянні з аналогічним періодом 2014 р. скоротився на 3,4%. У рейтингу позиція компанії не змінилася. Як і в 2014 р. Дікергофф замикає трійку лідерів українського ринку цементу [1].

З метою забезпечення ефективного управління запасами товариства, необхідна система інформаційно-аналітичного апарату, який би дозволив оперативно реагувати на негативні тенденції у зміні узагальнюючих показників виробничо-фінансової діяльності підприємства, у тому числі коефіцієнта оборотності виробничих запасів.

Вважаємо, що короткостроковість технологічного процесу, відсутність незавершеного виробництва та обмеження строків зберігання виробничих запасів обумовлює обрання у якості результативного показника саме коефіцієнта оборотності виробничих запасів (y). Враховуючи характер та особливості процесу виробництва цементу: технологію, методи організації виробництва, у якості факторів-аргументів, нами було обрано:

x_1 – частка виробничих запасів у структурі оборотних активів.

Розмір залишків запасів має бути оптимальним при забезпеченні безперервної, безперебійної та ритмічної роботи хлібопекарного підприємства.

x_2 – коефіцієнт рентабельності продажів (відношення прибутку від основної операційної діяльності до чистої виручки від реалізації продукції).

Цей фактор обумовлює, насамперед, оптимальність складу та структури запасів й ефективність маркетингових заходів.

Оскільки у структурі виробничих запасів питома вага сировини і матеріалів на базовому підприємстві досягає 80% у якості третього чинника було обрано матеріаломісткість продукції.

x_3 – матеріаломісткість реалізованої продукції (відношення матеріальних витрат до чистого доходу від реалізації продукції, робіт, послуг).

На відміну від детермінованих факторних моделей, кореляційно-регресійний аналіз дозволяє не тільки визначити вплив чинників, але й охарактеризувати ступінь тісноти зв'язку. Тому нами був проведений кореляційно-регресійний аналіз.

Стохастичний аналіз спрямований на вивчення опосередкованих зв'язків, тоді як функціональний аналіз має справу з тісними прямим зв'язками між явищами. Важливою умовою проведення кореляційно-регресійного аналізу, є обов'язкова наявність значного числа фактичних даних щодо значення факторів та результативного показника. Ми скористалися квартальною фінансовою звітністю базового підприємства за 2013-2015 роки (табл. 1).

Таблиця 1

Аналіз динаміки показників оборотності виробничих запасів ТОВ "Цемент"

№зп	Показники	Роки		
		2013	2014	2015
A	B	1	2	3
1	Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	9,816	10,395	10,644
2	Частка виробничих запасів у структурі оборотних активів	0,325	0,262	0,340
3	Рентабельність продажів, %	-0,148	-1,104	-0,914
4	Матеріаломісткість реалізованої продукції, грн.	0,646	0,574	0,670

Реалізація кореляційно-регресійного аналізу була вирішена за допомогою табличного процесора Excel.

Коефіцієнт кореляції $R = 0,823$. Він показує, що у рівнянні достатньо тісний кореляційний зв'язок, який характеризує залежність результативного показника від факторів, які включено у модель.

Коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,679$, показує частку варіації результативного значення у, яка пояснюється зміною факторів x_1, x_2, x_3 . Тобто R^2 показує, що 67,9% варіації коефіцієнта оборотності виробничих запасів пояснюється змінами використаних факторів.

Рівняння регресії приймає такий вигляд:

$$y = 15,577 - 46,52 x_1 + 2,02 x_2 + 12,99 x_3 \quad (1)$$

Усі знаки перед коефіцієнтами регресії відповідають реальним економічним процесам, що відбуваються на підприємстві.

Рівняння показує, що збільшення частки виробничих запасів в структурі оборотних активів призведе до зменшення їхньої оборотності на 46,52 обертів. Збільшення рентабельності продажів на 1% до збільшення коефіцієнту оборотності на 2,02 оберта. Збільшення рівня матеріаломісткості реалізованої продукції обумовлює збільшення коефіцієнта оборотності на 13 обертів.

Як бачимо, фактор x_1 є дестимуляторами протягом досліджуваного періоду.

Перевірка статистичної значущості моделі у цілому підтверджується значущістю коефіцієнтів множинної кореляції та детермінації, а також F-критерієм Фішера (F- критерій Фішера = 5,582), а згідно F – розподілу Фішера при рівні значущості 0,05, теоретичне значення 2,31. Усе зазначене дає можливість стверджувати, що побудована модель є адекватною емпіричним даним, а фактори, які включені у модель, значимі.

Таким чином, економічна служба ТОВ “Цемент” повинна зосередитися на наступних заходах:

- здійснювати постійний моніторинг формування матеріальних запасів і зміну їхньої структури для оцінки забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами;
- перевірити обґрунтованість норм виробничих запасів і потребу в матеріальних ресурсах.

На жаль, на базовому підприємстві більшість норм визначається за фактичними витратами за попередній період. Тобто відхилення фактичних витрат від таких норм не показує реальних перевитрат матеріальних ресурсів. Отже, актуальним є приведення стану нормативної бази підприємства до вимог підвищення ефективності виробництва цементу.

Більш жорсткого контролю потребують моніторинг строків і обсягів поставок матеріалів за укладеними договорами, який повинен бути пов’язаний з перевіркою запасів відповідних матеріалів на складі. Наявні запаси мають задовольняти потреби підприємства у матеріалах на період між поставками.

Оптимізація рівня виробничих запасів залежить від витрат, пов’язаних з придбанням запасів, які складаються з двох елементів: витрат зі зберігання і витрат з розміщення та виконання замовлень.

Список використаних джерел

1. Аналіз ринку цементу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ar-group.kiev.ua/novosti/47-analiz-rynka-cementa-v-ukraine-za-2016-god/> (дата звернення 31.01.2017 р.). – Назва з екрана.

Трушкіна Наталія
науковий співробітник
Інститут економіки промисловості НАН України
м. Київ

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ВУГІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

У сучасних умовах нестійкої національної економіки на підприємствах вугільної промисловості спостерігається тенденція недостатньо ефективної організації збутової діяльності. Це відбувається внаслідок недосконалої системи контрактних взаємовідносин зі споживачами без урахування особливостей обслуговування їх різних категорій. Виявлено, що діяльність вугледобувних підприємств України залежить від впливу таких фінансово-економічних умов, як заборгованість за реалізовану вугільну продукцію, зміна контрактних взаємовідносин між споживачами, обмеження фінансових ресурсів, нестабільність попиту на вугілля (профіцит або дефіцит).

Це підтверджує й аналіз статистичних даних. Так, за даними Державної служби статистики України, обсяг споживання вугілля в Україні знизився за 2007–2015 рр. на 36,2%, а видобутку вугілля – на 49,2%. При цьому спостерігається тенденція збільшення обсягу споживання над видобутком, тобто дефіцит вугілля – якщо у 2007 р. обсяг споживання перевищував видобуток вугілля на 20,5%, то у 2015 р. – на 51,5% (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів видобутку та споживання вугілля в Україні

Показники	Роки			
	2007	2009	2012	2015
Обсяг видобутку вугілля, млн т	58,9	55,0	65,7	29,9
Обсяг споживання вугілля, млн т	71,0	63,0	73,3	45,3
Рівень перевищення споживання і видобутку вугілля, %	120,5	114,5	111,6	151,5

Джерело: [1, с. 98; 2, с. 258].

При цьому загальний обсяг споживання вугілля в Україні зменшився за 2007–2015 рр. у результаті скорочення обсягів споживання вугілля на перетворення в інші види палива й енергію на 38,3%, або з 64,2 до 39,6 млн т та для неенергетичних цілей – на 93,3%, або з 1,5 до 0,1 млн т. У структурі загального споживання вугілля в Україні частка споживання для перетворення в інші види палива й енергію скоротилася на 3,1% – з 90,4 до 87,3%, а для неенергетичних цілей – на 1,9% – з 2,2 до 0,3% [3; 4].

За даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, обсяг видобутку державних вугледобувних підприємств скоротився за 2007–2015 рр. на 84,1%, готової вугільної продукції – 82,5%, товарної – на 82,6%, реалізованої вугільної продукції – на 84,3%. Спостерігається тенденція профіциту вугільної продукції (як правило, вугілля газової марки). Загальний

обсяг залишків вугілля в Україні зріс за 2007–2015 рр. на 114,1%, а на складах державних вугледобувних підприємств – на 68,1% (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка показників виробництва та реалізації вугільної продукції

Показники	Роки			
	2007	2009	2012	2015
Видобуток вугілля на державних вугледобувних підприємствах, млн т	42,2	38,4	24,9	6,7
Готова вугільна продукція, млн т	28,6	25,4	17,8	5,0
Товарна вугільна продукція, млн т	28,2	25,0	17,5	4,9
Реалізована вугільна продукція, млн т	28,1	25,4	17,4	4,4
Обсяг залишків вугілля на складах по Україні, тис. т	1288,3	2101,6	3849,2	2757,9
Обсяг залишків вугілля на складах державних вугледобувних підприємств, тис. т	1188,8	1979,4	2114,8	1997,8

Джерело: Інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

Характерним є зниження обсягу експорту вугілля і, відповідно, зростання його імпорту (як правило, коксівного та антрацитового). За даними Державної служби статистики України, обсяг експорту вугілля скоротився за 2007–2015 рр. на 83,8%, а обсяг імпорту вугілля збільшився на 10,6%. При цьому спостерігається тенденція перевищення обсягу імпорту над експортом вугілля. Якщо у 2007 р. значення цього показника становило 3,57, то у 2015 р. – 24,33 рази. Сальдо експортно-імпортних операцій з продажу вугілля має негативне значення (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка обсягів експортних та імпортних поставок вугілля в Україні

Показники	Роки			
	2007	2009	2012	2015
Обсяг експортних поставок вугілля, млн т	3,7	5,3	6,1	0,6
Обсяг імпортних поставок вугілля, млн т	13,2	7,9	14,8	14,6
Сальдо експортно-імпортних операцій з продажу вугілля, млн т	-9,5	-2,6	-8,7	-14,0

Джерело: [3; 4].

У 2007-2015 рр. спостерігалось зростання збитковості вуглевидобутку в державному секторі галузі. У 2007 р. цей показник складав 33,1%, у 2011 р. – 36,4, а в 2015 р. – 39,8%. У 2015 р. собівартість 1 т товарної вугільної продукції державних вугледобувних підприємств перевищувала ціну в 1,7 рази (у 2007 р. – в 1,5 рази, в 2011 р. – в 1,6 рази).

Повна собівартість у вугільній промисловості України зросла у порівняних цінах за 2007-2015 рр. на 70,3%, середній темп зростання за цей період становив 106,9%. Витрати на організацію збутової діяльності у порівняних цінах зменшилися на 19,1%, середній темп скорочення складав 97,4%. Частка витрат на збутову діяльність у повній собівартості товарної вугільної продукції скоротилася за 2007–2015 рр. з 0,96 до 0,46% (табл. 4).

Таблиця 4

Динаміка економічних показників вугледобувних підприємств України

Показники	Роки			
	2007	2009	2012	2015
Повна собівартість, млн грн	17749,1	22083,9	18884,7	30234,2
Витрати на збутову діяльність, млн грн	171,1	261,8	155,0	138,5
Собівартість 1 т товарної вугільної продукції, грн	442,8	728,1	1188,3	1963,0
Ціна 1 т товарної вугільної продукції	296,0	441,9	737,0	1181,3

Джерело: Інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

Як показує аналіз, витрати на збут 1 т товарної вугільної продукції державних вугледобувних підприємств збільшилися на 36,5%, або з 6,55 до 8,94 грн, середній темп зростання становив 104,0%.

У структурі витрат на збутову діяльність на прикладі ДП «Селидіввугілля» частка оплати послуг вантажно-транспортного управління становила в 2015 р. 73,8% (на 20,6% більше порівняно з 2010 р.), оплати послуг залізничної дороги – 6,4% (на 6,1% менше порівняно з 2010 р.), інших витрат – 19,8% (на 14,5% менше порівняно з 2010 р.).

Отже, аналіз статистичних даних свідчить про тенденції та закономірності недостатньо ефективного управління збутовою діяльністю вітчизняних вугледобувних підприємств. Тому доцільним є розробка комплексу заходів, реалізація яких сприятиме підвищенню ефективності організації процесів збутової діяльності підприємств вугільної галузі в Україні. До таких заходів можна віднести удосконалення системи контрактних взаємовідносин вугледобувного підприємства з різними категоріями споживачів вугільної продукції; створення синдикату як ефективної форми партнерства підприємств вугільної галузі різних форм власності, які видобувають вугілля газової марки, що реалізується на ТЕС; формування методичного підходу до визначення ефективного каналу збуту вугільної продукції.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник України за 2007 рік. – К.: Держ. комітет статистики України, 2008. – 572 с.
2. Статистичний щорічник України за 2015 рік. – К.: Держ. служба статистики України, 2016. – 576 с.
3. Енергетичний баланс України за 2007 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Енергетичний баланс України за 2015 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

СЕКЦІЯ 6
Управління інвестиційним та інноваційним
розвитком на мікро- і макрорівнях

Авраменко Юлія
аспірант

Науковий керівник: д.е.н., с.н.с. Заяць В. М.

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
м. Київ

ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

В умовах євроінтеграції та сьогоденному глобальному конкурентному світі, забезпечення сталого розвитку економіки країни є першочерговим завданням (як у стратегічному і тактичному плані, так і в комплексному та вибірково-спеціалізованому підході) формування конкурентоспроможності її галузей та секторів, які у свою чергу мають створювати умови для розвитку конкурентоспроможності їх галузевих представників – підприємств.

Найчисельнішим рушійним представником розвитку аграрного підприємництва в Україні є фермерські господарства (у 2012 р. 34 035 од. фермерських господарств із 49 415 од. із загальної кількості сільськогосподарських підприємств; у 2013 р. 34 168 од. із 49 046 од.; у 2014 р. 33 084 із 46 199 од.; у 2015 р. 32 303 од. із 45 379 од. відповідно [1], які з набуттям Україною незалежності сформувалися шляхом трансформації із історичного українського селянства під впливом західної культури.

У сучасних умовах сектор аграрного підприємництва, а в тому числі і ведення фермерського господарства, постає перед багатьма проблемами, які створюють відчутні перешкоди для його ефективного функціонування й розвитку.

Відповідно до опублікованого рейтингу «Ведення бізнесу 2017» (Doing Business 2017), Україна займає 80-е місце серед 190 країн світу, показуючи поліпшення в загальному бізнес-середовищі між 2015 і 2016 роках, поступаючись Польщі – 24-те та Російській Федерації – 40-ве місце [2].

Невід’ємним атрибутом ринку є конкуренція як об’єктивний регулятивний інститут ринку, який уособлює змагання ринкових агентів (фермерських господарств, підприємств, підприємців, організацій, держав, власників капіталу і праці) за кращі умови продажу товару й отримання доходу, яке здійснюється в

певному інституціональному середовищі суспільно-економічного буття. Механізм ринку як інституціональна система власною природою обумовлює конкуренцію, яка в свою чергу спонукає економічних агентів працювати у напрямі власної й продукуюваної конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність як інститут виконує роль виразника здатності фірми конкурувати, ефективно представляти товар на ринку, враховуючи потреби споживачів [3, с.88].

Згідно з опублікованим Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) звітом Про індекс глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (*The Global Competitiveness Index*), Україна посідає: 2012-2013 (з 144 країн) 73-місце; 2013-2014 (з 148 країн) 84-те місце; 2014-2015 (з 144 країн) 76-те місце; 2015-2016 (з 140 країн) 79-те місце; 2016-2017 (з 138 країн) 85-е місце. Як бачимо є коливання не в кращій бік: Україна втратила шість позицій за рік.

Згідно того ж звіту Про індекс глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 ВЕФ, за складовою «Інтенсивність конкуренції» Україна посіла 108-ме місце, а за складовою «Витрати аграрної політики» – 69-те місце з 138 країн світу. Для порівняння: Японія 1-ше та 116-те, Нова Зеландія 29-те та 1-ше, Польща 47-ме та 91-ше місце, Російська федерація 81-ше та 110-те місце відповідно [4].

Конкуренція – це базовий закон, головна умова існування ринкової економіки, а інститут конкуренції можна визначити як сукупність інституцій (правила і норми), які опосередковують суперництво, боротьбу [3, с.88].

Інституції ж залишаються найслабшим місцем конкурентоспроможності української економіки. Згідно з звітом Про індекс глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 ВЕФ, за складовою «Інституції» Україна посідає: 2014-2015 рр. (із 144 країн) 130-те місце; 2015-2016 рр. (із 140 країн) 130-те місце; 2016-2017 рр. (із 138 країн) 129 місце Такий результат є одним із найгірших не лише відносно країн Європейського Союзу та інших розвинених економік, а й порівняно з найближчими сусідами, які за рівнем розвитку інституцій у 2016-2017 рр. займають відповідні місця: Грузія – 43-те; Польща – 65-те; Туреччина – 74-те; Російська Федерація – 88-ме, Молдова – 128-ме [4].

Динаміка організаційно-правових форм вітчизняних аграрних підприємств протягом останніх років відображає радше стагнацію інституцій, покликаних заохочувати підприємництво [5]:

Інституційні складові сприятливої для розвитку фермерства щонайменше мають включати:

- низькі витрати і спрощені процедури створення та реєстрації;
- суспільну інформаційну, організаційну та моральну підтримку активної підприємницької ініціативи як в частині створення фермерських господарств, так і прагнень до його розширення в чесній конкурентній боротьбі;
- обмеження усіх видів експропріації, підтримуваних «інституційною агресією», відміну законодавчих і регулюючих норм, що прямо або

опосередковано уможлиблюють втручання чиновників і груп впливу у прийняття господарських рішень, посягання на власність, результати і засоби підприємницької діяльності;

- правову ліквідність результатів господарювання і засобів виробництва (включаючи права на землю);

- транспарентність ринків корпоративних прав, продукції та засобів її виробництва через розвиток реєстраційних систем відкритого доступу [5].

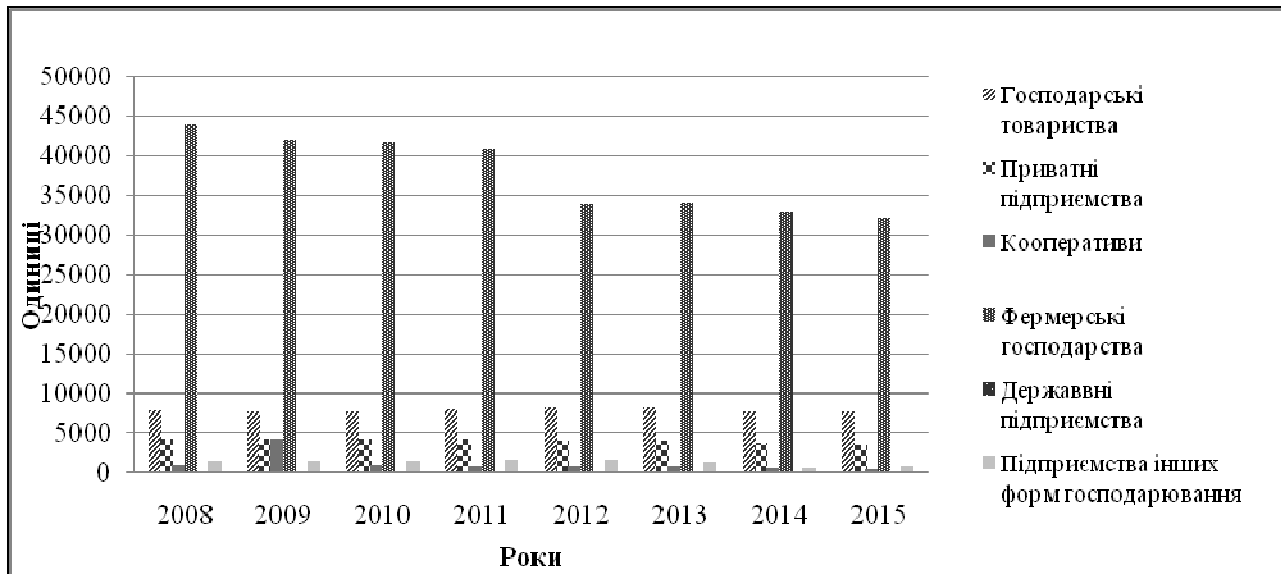

Рис. 1. Динаміка кількості діючих в Україні сільськогосподарських підприємств (2008-2015 рр).

Джерело: [1].

Успіхи України в реалізації інституційних аспектів розвитку фермерського господарства сприятимуть їх конкурентоспроможності як вітчизняних товаровиробників, що сприятиме розширенню їх можливостей як учасників міжнародних ринків, загальній інвестиційній привабливості аграрного сектора і сільських територій.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 09.03.2017) . – Назва з екрана.

2. World Bank (2017), “*Doing Business 2017: Equal Opportunity for All*” Washington. – Available at : <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2017>, (Accessed 13 March 2017).

3. Розвиток підприємництва : інституціональний аспект [Текст] : монографія / Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, В. М. Заяць та ін. ; за ред. М. Й. Маліка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2016. – 432 с.

4. World Economic Forum (2016), “The Global Competitiveness Report 2016–

2017)”. – Available at : http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf, (Accessed 13 March 2017).

5. Заяць, В. М. Розвиток підприємництва в контексті міжнародної інтеграції [Текст] / В. М. Заяць // Сучасні проблеми та перспективи міжнародної інтеграції аграрного сектору України : Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції та XV зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2015. – С. 122-129.

Гнатюк Сергей

к.э.н., доцент, заведующий кафедрой
ГУВПО «Белорусско-Российский университет»
г. Могилев, Республика Беларусь

ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА КОМПАНИИ

В современных условиях человеческий фактор рассматривается как стратегический ресурс социально-экономического развития. Рост роли человека в экономике, то, что человек становится не только решающим фактором развития производства, но и развитие человеческого капитала является критерием прогрессивности социально-экономических преобразований в обществе, приводит к тому, что проблемы регулирования воспроизводства трудовых ресурсов становятся в центр внимания руководства компаний.

Одной из важнейших целей трансформации экономических отношений является рост экономической свободы для повышения эффективности производства, мобилизации собственных усилий людей и качества жизни населения. Беларусь переходит к рыночным основам функционирования инновационной модели развития экономики. Однако в республике не созданы адекватные социально-экономические условия для реализации человеческого потенциала, часть населения не смогла соответствующим образом приспособиться к новым условиям. В настоящее время действует большое количество барьеров, замедляющих данный процесс. Одним из них являются институты, соответствующие классическим формам экономических отношений. Особенно актуальна данная проблема для рационального управления человеческим капиталом, так как в рамках инновационной экономики возникают нетипичные формы взаимоотношений работодателей и наемных работников, которые входят в противоречие с классическими представлениями о методах регулирования рынка труда. Новые формы трудовых отношений отличаются от классических форм характером

распределения доходов и рисков между работником и нанимателем; характером модели взаимных обязательств и гарантий субъектов трудовых отношений; спецификой оформления трудовых отношений; способом доступа к средствам производства и собственности.

Внедрение новых форм трудовых отношений сдерживается отсутствием институциональных условий их эффективного функционирования. Отказ от использования инноваций в трудовых отношениях оправдан с точки зрения их участников только при условии высоких предпринимательских рисков и незначительных транзакционных издержках их деятельности. Для преодоления этих противоречий необходимо создавать институты, соответствующие новым формам трудовых отношений. Они позволят субъектам гармонизировать интересы участников сделки, снизить неопределенность в отношениях, минимизировать риски нарушений договора между участниками, снизить транзакционные издержки, более эффективно использовать возможности человеческого капитала.

Значительная доля современной экономики основана на знаниях, использование которых принципиально отличается от использования материальных ресурсов. Расширенное воспроизводство знаний, его неотчуждаемость в процессе обмена и продажи вызывает рост значение человека, человеческого капитала, изменяет взаимоотношения между нанимателем и наемным работников, побуждает предприятия инвестировать в подготовку и переподготовку своих работников.

В современных условиях возрастает ценность уникальных видов знаний, обладание которыми обеспечивает экономические преимущества, рост конкурентоспособности. Это обуславливает рост значения работников с уникальными знаниями, изменение отношений между нанимателем и высококвалифицированными специалистами. Компании стремятся удержать таких работников даже при спаде объема производства.

Конкурентным преимуществом организации является инновационное совершенствование развития человеческого капитала, поиск новых подходов к управлению трудовыми ресурсами компании. Успешная деятельность ведущих компаний развитых стран обусловлена высокоэффективным механизмом управления человеческими ресурсами на уровне организации, в основе формирования которого легли такие подходы, как:

- ориентация на действие, стремление к инновациям;
- поддержка самостоятельности и предприимчивости, поощрение энтузиазма работников;
- рассмотрение человека как главного источника роста производительности труда и эффективности производства;
- свобода действий и жесткость одновременно, сосуществование централизации управления в вопросах коренных целей компании и максимальная автономия рабочих групп.

Основными положениями современной модели управления человеческими ресурсами в таких компаниях являются:

- применение всестороннего и логически последовательного подхода к обеспечению взаимной поддержки трудовой занятости посредством развития интегрированной теории и практики человеческих ресурсов;

- подчеркивание важности достижения приверженности миссии и ценностям данной компании – «ориентированность на приверженность»;

- рассмотрение работников как актива, благодаря тому, что обеспечивается возможность обучения и развития «обучающейся организации»;

- человеческие ресурсы рассматриваются как источник конкурентных преимуществ;

- использование унитарного подхода к работнику, т.е. отношения с работником строятся на предположении, что работники разделяют интересы работодателя, даже если они не совпадают с их собственными интересами;

- выработка и реализация управления человеческими ресурсами является задачей руководителей подразделений.

Частные компании тратят на повышение квалификации своих работников все возрастающие объемы инвестиций. В странах с развитой рыночной экономикой вложения в профессиональную подготовку работников составляют 10-15% в совокупных затратах на персонал. При этом существует достаточно большой временной лаг между инвестициями в образование работника и полученным экономическим эффектом. Сами инвестиции в образование для компании и отдельного человека являются достаточно рискованными. Анализ опыта компаний, инвестирующих в человеческий капитал, позволяет сделать ряд выводов:

- решение об инвестировании в человеческий капитал принимается на высшем уровне организации;

- инвестиции в развитие человеческого капитала непосредственно связаны с целями компании;

- инвестиции в развитие человеческого капитала рассматриваются как необходимые затраты компании, направленные на развитие всех работников;

- внутрифирменное обучение должно быть доступным и привлекательным для работников;

- работники компании вознаграждаются за достижение поставленных целей;

- компании берут на себя риски инвестирования в человеческий капитал;

- компании с четко построенной иерархией обязанностей добиваются более высоких результатов обучения персонала по сравнению с компаниями, в которых нет строгого распорядка и иерархии обязанностей.

Таким образом, успешная деятельность ведущих компаний развитых стран обусловлена эффективным механизмом управления человеческими ресурсами,

в основе формирования которого комплексный, стратегический подход к использованию и развитию человеческого капитала через непрерывное обучение.

Дідоренко Тетяна

к.е.н., доцент

Паряк Святослав

студентка

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Входження України до спільного європейського економічного простору, її вступ до СОТ зумовлюють необхідність термінового вирішення питань підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва. Це можливо лише за умови переходу країни до інноваційної моделі розвитку, якого передбачено формування конкурентоспроможної, динамічної, національної економіки, що базується на передових знаннях.

Підприємництво в сільській місцевості зустрічається з тими ж проблемами, що й в цілому у народному господарстві. Основні специфічні проблеми розвитку підприємництва у сільському господарстві:

- повільне та неоднозначне реформування АПК;
- відсутність привабливого ринкового середовища;
- низька економічна ефективність, невисокий рівень життя;
- консерватизм сільського населення;
- конкурентний “тиск” великих підприємств;

- недосконалість транспортної та комунікаційної мереж. Сприяння розвитку підприємництва в АПК має велике значення для перспективності сільського господарства відповідно до сучасних економічних концепцій. Основні макроекономічні причини стримування розвитку підприємництва на селі:

- несприятлива структура сільських населених пунктів (невеликий розмір, розпорошеність населення, невисока густота забудови тощо);
- однофункційність сіл;
- значна соціальна навантаженість підприємств;
- некорисна демографічна ситуація;
- консерватизм і традиціоналізм сільськогосподарських виробників, невелика їх виробнича та маркетингова маневреність;

- нерозвинутість ринкової інфраструктури.

Все це накладається на значний дефіцит капіталу, дорогі кредитні ресурси, нестабільність, високі податки та платежі, спадаючу купівельну спроможність населення. Однак для розвитку підприємництва на селі значимими та обмежувальними залишаються суб'єктивні чинники:

- обережність і настороженість щодо ризиків;
- невпевненість у власних силах;
- невисока активність;
- небажання конфліктувати з оточуючими людьми;
- високий рівень затрудненості в домашньому господарстві;
- заперечення з боку родини та сім'ї.

Стимулювання підприємництва вимагає низки комплексних заходів:

- створення сприятливого підприємницького середовища;
- інформаційна та рекламна підтримка;
- створення системи навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації потенційних і реальних підприємців;
- регулювання механізму становлення підприємництва через підтримку розвитку окремих сільських територій;
- створення системи мотивації до започаткування підприємств та підприємницької діяльності;
- суспільна підтримка підприємництва та інноваційних процесів;
- підтримка стратегії “невеликих кроків” у розвитку підприємництва, підтримка діючих підприємств і сприяння новостворюваним.

Велика частка селян продовжує пов'язувати своє економічне майбуття з існуючою селянською спілкою, хоча розуміють її невисоку адаптованість у нових економічних умовах.

Сільські жителі не заперечують проти розгортання діяльності різноманітних підприємств у власному селі, однак вважають, що було б краще, якби такі підприємства були пов'язані з агропромисловим виробництвом. Вони прагнуть брати участь у керівництві своїми підприємствами і вважають, що можуть дати корисні поради. Сільське населення відчуває брак інформації з питань підприємництва, започаткування власної справи, реорганізації підприємств та можливості впливу і участі в управлінні, особливо стосовно таких нових організаційних форм, як господарські товариства, приватні підприємства тощо.

Наразі більшість вітчизняних підприємств стали заручниками ситуації, коли маючи лише застарілі технології та обладнання, вони не можуть виробляти конкурентоспроможну продукцію та отримати очікуваний прибуток.

Основними факторами, що стимулюють інноваційний розвиток вітчизняних підприємств на сьогодні є: відсутність дієвої законодавчої бази; недосконалість державної системи регулювання та стимулювання інноваційної діяльності; низький рівень розвитку інноваційної інфраструктури та відсутність

механізму трансферу інноваційної продукції виробництво.

Для покращення ситуації необхідно:

- вдосконалити та систематизувати нормативно-правову базу;
- шляхом розробки та запровадження дієвих механізмів забезпечити цільове залучення інвестицій для впровадження новітніх технологій;
- впровадження енергозберігаючих та інтенсивних технологій рослинництва і тваринництва - важливий інноваційний напрямок в сільському господарстві який сприятиме підвищенню його конкурентоспроможності.

Таким чином, тільки науково-інноваційний розвиток сільського господарства України зможе забезпечити підвищення конкурентоспроможності галузі на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Конкурентоспроможність сільського господарства визначається якістю продукції та економічною ефективністю виробництва, які на пряму залежать від технології виробництва. Тому тільки використання сучасних інноваційних технологій здатне забезпечити світові стандарти якості продукції та прибутковість сільського господарства.

Забужко Людмила
студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Палюх М.С.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА – ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЕРЖАВИ

Основною ціллю аграрної політики держави є забезпечення продовольчої безпеки країни, наповнення внутрішнього ринку доступними за ціною якісними продуктами харчування, створення конкурентних переваг при виробництві та збуті продукції і сільськогосподарської сировини на внутрішньому та зовнішньому ринках. В Україні товарне виробництво сільськогосподарської продукції здійснюється в особистих селянських та фермерських господарствах, сільськогосподарських підприємствах ринкового типу. За розмірами вони відповідають практиці багатьох високо розвинутих країн світу, забезпечують ефективне ведення сільського господарства.

Фермерські господарства стали активно розвиватися на початку 90-х років минулого століття. Якщо в 1990 році було зареєстровано лише 82 таких господарства, які в своєму користуванні мали 2 тис. га сільськогосподарських угідь, то п'ять років поспіль їх чисельність зросла до 34,8 тисяч, а угіддя в їх використанні збільшилися до 786,4 тис. га [3].

Фермерські господарства належать до дрібнотоварних виробників продукції. Основною метою їх діяльності є забезпечення власних потреб у сільськогосподарській продукції і продовольстві та продаж надлишків такої продукції. На таких принципах формувалися фермерські господарства в незалежній Україні на початку дев'яностих років минулого століття. За існуючий період їх розвитку цілі та завдання їх діяльності змінювалися. Наразі більшість фермерів виробляють продукцію для продажу і лише частину такої продукції залишають для власних потреб.

Фермерські господарства мають різні напрями спеціалізації, проте більшість з них займається вирощуванням зернових та олійних культур. Якщо загальна площа сільськогосподарських угідь фермерських господарств становить 4,5 млн. га, то під зерновими культурами знаходилося 2,2 млн. га, олійними 1,5 млн. га. Фермери також займаються вирощуванням цукрових буряків, картоплі, овочів, продовольчих баштанних культур, проте їх частка в структурі посівів фермерських господарств не перевищує 1 % [3].

Основними проблемами розвитку фермерського господарства України є відставання від сучасних тенденцій запровадження інноваційних технологій ведення сільського господарства. Нові технології та технічне забезпечення виробничих процесів є недоступним для більшості фермерів через їх дорожнечу. Фермери мають обмежене фінансове забезпечення своєї діяльності, якого ледве вистачає для придбання необхідних ресурсів для нового циклу виробництва. У свою чергу, перехід на більш вищий рівень господарювання передбачає додаткове залучення коштів.

Більш прийнятими для фермерів є державні програми виділення цільових коштів для придбання техніки, обладнання, будівництва виробничих та обслуговуючих об'єктів. Проте такі програми в останні роки не фінансуються, або виділених з бюджету коштів не достатньо для забезпечення потреб таких суб'єктів господарювання.

У ринкових умовах дрібним фермерським господарствам складно конкурувати на розвинених аграрних ринках, до яких належить ринок зерна та олійного насіння. Фермери мають невеликі товарні партії продукції, не поодинокі випадки реалізації продукції з поля, без необхідної доробки та доведення до вимог державних стандартів. Ціна на таку продукцію значно нижче від існуючої на ринку, відображається на кінцевих результатах діяльності. Тож пріоритетними напрямками розвитку фермерських господарств України має бути вирощування овочів, фруктів, ягід, картоплі, культур олійної та зернової групи. При цьому з виробництва традиційної продукції необхідно перейти на органічну продукцію. Це те, що не зможуть зробити великі аграрні компанії, враховуючи масштаби їх виробництва, проте найбільше підходить дрібнотоварним виробникам продукції [5; 6].

Розвиток фермерських господарств стримується недостатньо ефективним державним регулюванням, стимулюванням та бюджетною підтримкою їх

діяльності. Відсутні дієві інструменти забезпечення їх достатнім матеріально-технічним забезпеченням та капіталізації їхнього прибутку шляхом придбання у власність оброблюваних ними земельних ділянок. Необхідно створити умови для додаткової капіталізації ними землі, щоб вони стали привабливими суб'єктами для банку. Без фінансових стимулів та явних вигод реалізувати це неможливо. Одним з інструментів для стимулювання повинно стати пільгове іпотечне кредитування фермерських господарств на цілі: вирощування трудозатратних продуктів харчування, концентрації більшої кількості землі, диверсифікації їх діяльності, взяття участі у розбудові інфраструктури села [4].

Одним із варіантів для малих та середніх фермерських господарств є подальша їх кооперація та інтеграція між собою та іншими агроструктурами. Однак, враховуючи невеликі фінансові можливості цієї численної групи землекористувачів, розвиток кооперації без фінансової підтримки держави є проблематичним. У Мінагрополітики опрацьовано проект Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про сільськогосподарську кооперацію” та інших законодавчих актів, прийняття яких активізує кооперативний рух у галузі [2].

Незважаючи на певне відставання від сільськогосподарських підприємств, фермерські господарства мають розвиватися в напрямі збільшення розмірів землекористування, для досягнення раціональних розмірів землеволодінь, або кооперування у забезпеченні технічними засобами при обов'язковому розвитку тваринництва.

Перспективним напрямом для фермерських господарств є плодовоовочевий бізнес. Проте, крім інтенсивного способу, в Україні його розвиток можливо забезпечити на основі органічного землеробства. Це призведе до можливості отримання вищих прибутків фермерськими господарствами, забезпечить збереження якісних характеристик ґрунтів (зниження рівня забруднення радіонуклідами, важкими металами, пестицидами, хімічними речовинами) та наявності на ринку якісних та корисних продуктів харчування [1].

Отже, можна зробити висновок, що основними стримуючими факторами розвитку фермерських господарств є недостатньо ефективна бюджетна підтримка їх діяльності; відсутність дієвих інструментів забезпечення достатнім матеріально-технічним забезпеченням та капіталізації їхнього прибутку шляхом придбання у власність оброблюваних ними земельних ділянок.

Список використаних джерел

1. Гринчук С.В. Фермерські господарства в Україні: проблеми та перспективи розвитку / С. В. Гринчук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Downloads/agrosvit (20.03.2017 р.)
2. Макаренко П.М. Економічний потенціал різних форм аграрних

господарств [Текст] / П.М. Макаренко, Л.Л. Мельник // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 89-97.

3. Маслак О. Проблеми та перспективи фермерства в Україні [Текст] / О. Маслак // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/3999-problemy-ta-perspektyvy-fermerstva-v-ukraini.html>

4. Півторак В. С. Перспективи розвитку фермерства як провідної форми малого підприємництва в Україні [Текст] / В. С. Півтора // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2794> (21.03.2017 р.).

5. Томич І. Українське фермерство: 25 років становлення / І. Томич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.farmer.co.ua/news/index.php?no=928&do_rate=plus (21.03.2017 р.).

6. Хомин П.Я. Досвід кооперації як підґрунтя її формування за сучасних умов [Текст] / П.Я. Хомин, М.С. Палюх // Наукові і практичні аспекти сільської кооперації. – Львів, Ліга-Прес, 2013. – С. 29-34.

Налецкая Татьяна

к.э.н., доцент

Белорусский государственный экономический университет

г. Минск, Республика Беларусь

МЕТОДИКА АНАЛИЗА ИННОВАЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ ОРГАНИЗАЦИЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Инновационность является неотъемлемой характеристикой экономики современной развивающейся страны. При этом следует помнить, что базисом происходящих инновационных процессов является деятельность конкретных субъектов хозяйствования, внедривших в свою практику ту или иную новую технологию или организационный подход. При этом на уровне конкретных организаций инновации важны не сами по себе или в плане социального эффекта от их внедрения, а в связи с воздействием на результативность финансово-хозяйственной деятельности данного хозяйствующего субъекта. Оценить этот эффект можно лишь с применением обоснованной методики анализа эффективности инновационных мероприятий, чем и обуславливается актуальность и практическая значимость темы исследования.

Анализируя эффективность инновационных мероприятий необходимо исследовать показатели, соответствующие цели их осуществления, в зависимости от типа инноваций (технологические, включая продуктовые и процессные; организационные, маркетинговые). При этом как отмечается в

пункте 384 рекомендацій ОЭСР по сбору и анализу данных по инновациям «Руководство Осло» «... цели и проблемы анализа инноваций могут значительно изменяться и зависят от типа инноваций. К примеру, продуктовые или маркетинговые инновации направлены преимущественно на повышение качества продукции, увеличение доли рынка, проникновение на новые рынки и тому подобное, в то время как процессные и организационные инновации ориентированы скорее на снижение издержек и повышение производственного потенциала» [1, с. 56].

Анализ **продуктовых** инноваций целесообразно начинать с исследования показателей объемов производства и реализации инновационной продукции. Особое внимание необходимо обратить на соотношение объемов производства и реализации инновационной продукции. Далее исследуются показатели финансовых результатов от реализации инновационной продукции.

Прирост прибыли за счет реализации инновационной продукции с повышенной доходностью определяется по формуле:

$$\Delta\Pi = ((C_1 - C_1) - (C_0 - C_0)) \times A_1, \quad (1)$$

где $\Delta\Pi$ – прирост прибыли за счет внедрения инновационного мероприятия, р.;

C_1 и C_1 – текущая отпускная цена без налогов из выручки и себестоимость единицы инновационной (модифицированной) продукции, р.;

C_0 и C_0 – текущая отпускная цена без налогов из выручки и себестоимость единицы заменяемой продукции в периоде, предшествующем внедрению инновационного проекта, р.;

A_1 – объем реализации инновационной (модифицированной) продукции, натуральные или условно-натуральные единицы измерения.

Прирост прибыли за счет продуктовых инноваций по выпуску модифицированной продукции и ее сертификации определяется по формуле:

$$\Delta\Pi = (A_1 - A_0) \times (C_1 - C_1), \quad (2)$$

где $\Delta\Pi$ – прирост прибыли от увеличения объемов реализации продукции в результате ее модификации (сертификации) и обеспечения международных стандартов качества, р.;

C_1 и C_1 – текущая отпускная цена без налогов из выручки и себестоимость единицы модифицированной (сертифицированной) продукции, р.;

A_1 и A_0 – объемы реализации модифицированной (сертифицированной) продукции в исследуемом периоде и периоде, предшествующем инновации, натуральные или условно-натуральные единицы измерения.

При осуществлении **процессных** и **организационных** инноваций преследуются цели сокращения затрат на заработную плату, сокращение материальных затрат, энергозатрат и т.п.

Экономия затрат на заработную плату за счет инновационных мероприятий по снижению трудоемкости продукции определяется по формуле:

$$\mathcal{E}_{zn} = [(T_1 - T_0) \times O_1 \times \mathcal{C}_1] \times (1 + \frac{\Gamma}{100}), \quad (3)$$

где T_0 и T_1 – трудоемкость единицы продукции соответственно до и после внедрения инновационного мероприятия, норма-час;

O_1 – количество выпущенной продукции в натуральном или стоимостном выражении после внедрения мероприятий, ед. или р.;

\mathcal{C}_1 – расценка (тарифная ставка, месячный оклад) рабочего после проведения мероприятия, р.;

Γ – установленный процент отчислений на социальное страхование, %.

Влияние инновационных мероприятий на снижение материалоемкости продукции и энергозатрат на ее производство определяется по формуле:

$$\mathcal{E}_M = (H_1 - H_0) \times \mathcal{C} \times A, \quad (4)$$

где \mathcal{E}_M – экономия материальных ресурсов (тепловой или электроэнергии), в результате снижения норм их расхода, р.;

H_0 и H_1 – нормы расхода соответствующих ресурсов на единицу продукции соответственно до и после внедрения инновационного мероприятия, натуральные или условно-натуральные единицы измерения;

\mathcal{C} – фактически сложившаяся в анализируемом периоде цена ресурса, р.;

A – количество произведенной за анализируемый период продукции, натуральные или условно-натуральные единицы измерения.

При внедрении инновационных мероприятий, позволяющих сократить и использовать в производстве часть отходов, снижение себестоимости может быть определено по формуле:

$$\mathcal{E}_o = (O_1 - O_0) \times \mathcal{C} \times A, \quad (5)$$

где, \mathcal{E}_o – экономия за счет сокращения отходов материалов, р.;

O_0, O_1 – отходы материалов до и после внедрения мероприятий, р.;

\mathcal{C} – фактически сложившаяся в анализируемом периоде цена материала, р.;

A – количество произведенной за анализируемый период продукции, натуральные или условно-натуральные единицы измерения.

Маркетинговая инновация представляет собой внедрение нового метода маркетинга, включая значительные изменения в дизайне или упаковке продукта, продвижении на рынок или использовании новых стратегий ценообразования. Данный вид инновационной деятельности организации направлен на увеличение объемов реализации продукции организации. Расчет прироста прибыли за счет маркетинговых инноваций осуществляется аналогично методики, применяемой при выпуске модифицированной продукции повышенного спроса.

Итогом экономического анализа инновационных мероприятий является вывод об их эффективности. При этом мероприятие считается эффективным, если экономический эффект, достигнутый в течение принимаемого в расчет периода времени (не должен превышать 3 года), превышает затраты его осуществления.

Применение рекомендованного алгоритма экономического анализа эффективности инновационных мероприятий организации позволит делать обоснованные выводы об их целесообразности и обосновывать перспективные направления инновационной деятельности организации.

Список использованных источников

1. Руководство Осло. Рекомендации по сбору и анализу данных по инновациям [Текст] / Организация экономического сотрудничества и развития, Статистическое бюро Европейских обществ. – 3-е изд.; пер. на русский язык, 2-е изд., испр. – М. : Центр исследований и статистики науки, 2010. – 107 с.

Пархомець Микола

д.е.н., професор

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ - ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПШЕНИЦІ

Формування собівартості сільськогосподарської продукції, зокрема зерна пшениці здійснюється на різних етапах його виробництва і збуту продукції під впливом комплексу різних внутрішніх і зовнішніх факторів.

В умовах кризового стану економіки АПК України стрімко зростають витрати на виробництво продукції сільського господарства і продукцію промисловості. Остання (міндобрива, пальне і мастильні матеріали, технічні засоби, надання послуг тощо) використовується у галузях сільського господарства і зумовлює через суттєве зростання цін на промислову продукцію збільшення рівня собівартості зерна, м'яса, молока та іншої продукції.

Динаміка рівня собівартості за елементами витрат на виробництво 1 ц зерна пшениці в сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області наведена в таблиці 1.

Як видно з таблиці, виробничі витрати упродовж 2011-2015 рр. на 1 ц зерна збільшились в середньому із 89,87 грн до 142,59 грн або на 58,7 %. При цьому найбільше зросли витрати на виробництво 1 ц пшениці: мінеральні добрива (84,8 %); оплату послуг і робіт сторонніх організацій (зокрема ремонт технічних засобів – 85,9) %; амортизацію необоротних активів (91,8%); решту матеріальних витрат (77,9 %). Наведені показники дають змогу зробити висновок про те, що головною причиною зростання рівня собівартості у досліджуваному періоді було значне підвищення цін на промислову сировину, що використовується у сільськогосподарському виробництві.

Таблиця 1

**Динаміка собівартості за елементами витрат на виробництво
1 ц пшениці у сільськогосподарських підприємствах
Тернопільської області (2011-2015 рр.)**

Елементи витрат, грн	Роки					2015 р. в % до 2011 рр.
	2011	2012	2013	2014	2015	
Витрати на 1 ц пшениці- всього	89,87	105,18	122,46	109,81	142,59	158,7
у т. ч. прямі матеріальні витрати з них:	67,75	75,09	87,59	79,93	105,1	155,1
насіння і посадковий матеріал	11,14	11,23	14,17	13,20	9,77	87,7
мінеральні добрива	19,36	25,03	28,60	21,64	35,78	184,8
пальне і мастильні матеріали	12,19	12,27	12,71	14,20	14,85	121,8
оплата послуг і робіт сторонніх організацій	9,26	12,67	15,14	13,46	17,21	185,9
решта матеріальних витрат	15,81	13,90	16,98	17,42	27,5	177,9
прямі витрати на оплату праці	5,06	5,69	6,26	4,99	6,31	124,7
Інші прямі та загальновиробничі витрати – всього, з них:	17,07	24,4	28,61	24,89	31,18	182,7
- амортизація необоротних активів	4,38	6,64	6,90	6,40	8,40	191,8
- нарахування на соціальні заходи	1,92	2,14	2,35	1,84	2,22	115,6
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	10,77	15,62	19,35	16,65	20,56	190,9

Варто зазначити, що у аграрних підприємствах Тернопільської області допущено значну різницю між рівнем виробничої і повної собівартості 1 ц реалізованого зерна (табл. 2).

Таблиця 2

**Динаміка економічної ефективності виробництва зерна пшениці
у підприємствах Тернопільської області**

Показники	Роки					2015 р. +, - до 2011 р.
	2011	2012	2013	2014	2015	
Урожайність пшениці з 1 га зібраної площі, ц	40,0	37,8	34,8	52,8	53,2	13,2
Виробнича собівартість 1 ц пшениці, грн.	89,87	105,18	122,46	109,81	142,59	52,72
Повна собівартість 1 ц проданої пшениці, грн.	130,42	132,99	148,11	152,18	186,57	56,15
Ціна 1 ц проданої пшениці, грн.	139,59	146,8	137,85	168,39	251,62	112,03
Отримано прибутку на 1 ц проданої пшениці, грн.	9,17	13,81	-10,26	16,21	65,05	55,88
Рентабельність пшениці, %	7,0	10,4	-6,9	10,6	34,9	27,9

Так, наприклад, різниця між повною і виробничою собівартістю 1 ц зерна пшениці становила: у 2011 р. – 40,55 грн; у 2012 р.- 27,81 грн; у 2013 р. – 25,65 грн; у 2014 р. – 42,37 грн; у 2015 р. – 43,98 грн. Значна різниця між виробничою і повною собівартістю 1 ц пшениці у наведених показниках, засвідчує

необхідність суттєвого поліпшення проблеми збуту зерна та логістики в рамках сільськогосподарських підприємств Тернопільської області.

Аналіз показав значні коливання рівня повної собівартості 1 ц пшениці – найвищий понад 350 грн у підприємствах Кременецького району і найменший до 120 грн у – Буцацького за 2015 р. Це свідчить про значні наявні резерви зменшення рівня собівартості 1 ц продукції.

Дослідження показали, що головним напрямком формування собівартості 1 ц як зерна пшениці, так й інших культур є збільшення урожайності усіх сільськогосподарських культур та запровадження новітніх ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції.

Таким чином, основними напрямками інтенсифікації виробництва зерна на інноваційній основі, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності галузі є забезпечення нормативних рівнів виробничих витрат на 1 га зібраної площі, дотримання агротехнічних вимог в процесі виробництва, використання високоякісного посівного матеріалу та інше.

Список використаних джерел

1. Брошак, І. С. Моніторинг, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки ґрунтів Тернопільської області: монографія [Текст] / І. С. Брошак, Р. Б. Гевко, С. С. Никеруй та ін. – Тернопіль : «Економічна думка», 2013. – 160 с.
2. Олійник, О. В. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на ринку зерна [Текст] : монографія / О. В. Олійник, В. Й. Шиян, В. В. Олійник. – Харків : ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Харків : ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2011. – 227 с.
3. Сільське господарство Тернопільської області за 2014 рік: статистичний збірник [Текст] / За ред. Т.М. Грищук. – Тернопіль. – 2015. – 228 с.
4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2015 р. [Текст]. – Тернопіль : Головне управління статистики у Тернопільській області, 2016. – 421 с.
5. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств Тернопільської області за 2015 р. [Текст] Статистичний бюлетень. – Тернопіль : Гол. управл. статистики в Терноп. обл. – 48 с.

Пастир Ольга

студентка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Гуменюк О.О

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

З розвитком промислового виробництва, поширенням масштабів його діяльності суттєво погіршився стан навколишнього середовища і, як наслідок, якість сировини для підприємств АПК, і, відповідно якість і екологічна безпечність продукції. Увага вчених спрямована на захист не тільки на тваринний і рослинний світ, а й на стан атмосфери, ґрунтів, водних ресурсів.

Зважаючи на перспективи входження в світовий економічний простір, топ-менеджмент найбільш успішних українських підприємств розуміє необхідність формування та реалізації моделей соціально-відповідального бізнесу. Сьогодні, незважаючи на економічну кризу, навіть українські споживачі стають більш вибагливими та соціально зрілими, отже, недостатньо вже виробляти та пропонувати споживачам необхідні товари.

З метою забезпечення спеціальної оцінки стану навколишнього природного середовища і об'єктів став проводиться екологічний моніторинг.

Складний характер взаємозв'язків і процесів при здійсненні екологічного моніторингу повною мірою характеризує властивість комплексності моніторингу:

- спостереження на рівнях управління за процесами, що відбуваються;
- обстеження і фіксація даних не тільки про зовнішній стан середовища, але і про стан суб'єктів, що призводять до негативних результатів.

Одним із найголовніших заходів забезпечення екологічної безпеки – є здійснення державного контролю за її дотриманням юридичними та фізичними особами. І це не дивно, оскільки майже будь-яка господарська діяльність здатна, в тій чи іншій мірі, нанести шкоду навколишньому природному середовищу чи здоров'ю населення, яке проживає в районі провадження діяльності.

Екологічна складова економічної безпеки підприємства має гарантувати безпеку суспільству від суб'єктів господарювання, що здійснюють виробничо-комерційну діяльність. З цією метою товаровиробник повинен ретельно дотримуватись національних норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, що потрапляють у навколишнє середовище, та екологічних параметрів продукції, яка виготовляється.

Індикаторами екологічної складової економічної безпеки є, з одного боку, нормативи гранично допустимої концентрації шкідливих речовин, установлені

національним законодавством, а з іншого — аналіз ефективності заходів для забезпечення такої екологічної складової

Україна поставила за мету інтегруватися у Європейський Союз, а це передбачає виконання вимог та норм ЄС.

Екологічне законодавство ЄС включає:

▪ *продукти*: контроль за викидами від автотранспорту, контроль за небезпечними хімічними речовинами в споживчих товарах, контроль шуму від будівельної техніки, рух відходів ТОЦО.

▪ *діяльність або виробничі процеси*, що впливають на навколишнє середовище або здоров'я людини: промислові підприємства, будівництво, медичні відходи, природокористування та збереження біорізноманіття і т.д;

▪ *охорону якості навколишнього середовища*: контроль за шкідливими речовинами у повітрі, воді або ґрунті; природними ресурсами;

▪ *процедури та процесуальні права*: оцінка впливу, доступ до інформації та консультацій з громадськістю.

У країнах європейського Союзу реалізується стратегія "Integrated Product Policy (IPP)" (Комплексна політика продукту), метою якої є сприяння розвитку ринку екологічно чистих продуктів. Дана стратегія зосереджується на трьох етапах процесу прийняття рішень, які значною мірою впливають на життєвий цикл продуктів:

I. Вплив цін – за допомогою таких заходів, як зниження ставки податку на "зелені" продукти або державні субсидії;

II. Стимулювання попиту – надання споживачам повнішої інформації про продукти, які вони купують, заохочення державних організацій в прийнятті стратегії зелених закупівель;

III. Сприяння екологічно чистого виробництва – шляхом стимулювання еко-дизайну, просування інформації про продукцію під час життєвого циклу та врахування екологічних розумінь в європейські стандарти продукції.

Таким чином, екологічна безпека підприємства є важливою складовою його економічної безпеки. В даній сфері підприємствам України, маючи за мету інтегруватися у європейський простір, потрібно виконувати директиви ЄС, а також важливою умовою є приведення українського екологічного законодавства до вимог і норм екологічного законодавства ЄС.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону навколишнього середовища» [Електронний ресурс]. – № 1268-ХІІ від 26.06.1991 р. , ВВР, 1991, №41. – Режим доступу: <http://zakon.gov.ua>.

2. Куркін, М. В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств [Текст] : Навч. пос. / М. В. Куркін, В. О. Понікаров, Д. В. Назаренко. – Х. – ФОП Павленко О.Г.ВД «ІНЖЕК», 2010

3. Медведєв, В. В. Необхідні кроки у розвитку екологічного моніторингу /

В. В. Медведєв // Екологія України, 2002. – № 7-8. – С. 8-10.

Соловей Ірина

здобувач

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА У ПІДПРИЄМСТВАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ресурсний потенціал будь-якої галузі рослинництва, у тому числі зернового господарства у кожному регіоні та країні загалом включає наступні складові: земельно-кліматичні; матеріально-агротехнічні, трудові, організаційно-економічні; фінансові тощо. Забезпечення потреби саме у вище вказаних ресурсах сприяє розширеному відтворенню, підвищенню економічної ефективності функціонування як окремих галузей, так і підприємства загалом.

За біопродуктивним потенціалом земельного фонду Тернопільська область належить до провідних регіонів України. Загальна земельна площа Тернопільської області за останні роки займає 1382.4 тис. га, з них: 14,6% – це ліси та лісовкриті площі; 1,4% – землі під водою; 4,6% – землі під забудовою; 3,7% – інші землі.

В області виявлено тенденцію до зменшення сільськогосподарських угідь, що обумовлено зростанням кількості земель під забудовою, будівництвом доріг та інших інфраструктурних частин земельної території. Така тенденція щодо зменшення обсягу сільськогосподарських угідь обумовлює управлінський апарат, спеціалістів та працівників сільського господарства бережно ставитись до землі, ефективно її використовувати та примножувати родючість ґрунтів у кожному регіоні України.

На економічну ефективність виробництва зернових культур вагомий вплив здійснюють якісні показники земельних угідь, зокрема: вміст гумусу, агрохімічна характеристика ґрунтів та інші показники.

Дослідження показали, що обсяг ріллі, середньозважений вміст гумусу, агрохімічна оцінка ґрунтів та природний ресурс родючості основних зернових культур мають суттєву диференціацію за адміністративними районами Тернопільської області.

Найбільший обсяг орних земель мають наступні райони: Гусятинський, Тербовлянський, Підволочиський, Зборівський, Збаразький і Чортківський – відповідно 79,5-59,3 тис. га. Найменший обсяг ріллі зосереджено у Монастирському (23,4 тис. га), Бережанському (23,9 тис. га) і Підгаєцькому (27,7 тис. га), що в 3,3-2,2 рази менше, порівняно із найбільшим обсягом орних

земель.

Найбільший вміст гумусу мають орні землі наступних районів: Підволочиського, Терехівського, Тернопільського, Козівського, Зборівського, Лановецького, Гусятинського, Буцацького і Збарзького – відповідно 3,86-3,10%.

Найвищий середньозважений вміст гумусу у ріллі (3,86%) мають підприємства Підволочиського району, там була і найвища ресурсна (природна) родючість зернових культур 20,9 ц/га, у т.ч.: озимої пшениці – 18,9 ц/га; ячменю – 17,9 ц/га; гречки – 8,24 ц/га [1].

Значну роль у підвищенні урожайності зернових культур та боротьбі з бур'янами, шкідниками й хворобами відіграє такий агротехнічний захід як структура посівних площ.

Досліджено, що у структурі посівних площ сільськогосподарських підприємств досить велику частку займали зернові та зернобобові культури. Так, наприклад, упродовж 2000-2015 рр. частка зернових і зернобобових становила відповідно 70,7-66,1 %, що на 16-21 % перевищує допустиму частку рекомендованої структури. Особливо збільшено частку посівів пшениці, ячменю, кукурудзи на зерно [3].

Слід зазначити, що надмірні посіви зернових культур (пшениця, ячмінь, кукурудза на зерно) обумовлюють порушення агротехнічних вимог щодо принципів організації структури посівних площ сільськогосподарських культур. На місцях у більшості підприємств зернові культури розміщують після зернових, а це призводить до зменшення їх урожайності, збільшення шкідників і хвороб, в результаті гальмується економічна ефективність розвитку галузі зернового господарства.

Варто зазначити, що процес виробництва зерна тісно пов'язаний із функціонуванням двох основних чинників, а саме – робочої сили та засобів виробництва. Тому забезпечення потреби підприємств у основних засобах виробництва здійснює вагомий вплив на виконання комплексу робіт, пов'язаних із виробництвом і збутом зерна у встановлені терміни зменшенням витрат вже готової продукції.

Ретроспективний аналіз показав, що виробництво зерна у Тернопільській області здійснюють підприємства з різними розмірами як посівних площ всього, так і посівних площ зернових культур зокрема.

Однак найбільші обсяги виробництва зерна і найвищу урожайність зернових культур, як свідчить статистика, досягли великі підприємства [3].

Важливою складовою поліпшення ресурсного потенціалу зернового господарства Тернопільської області є внесення мінеральних і органічних добрив.

Найменше вносили мінеральних добрив під культури упродовж 2000-2010 рр. За ці роки в сільськогосподарських підприємствах була найменша урожайність зернових і зернобобових культур.

Варто зазначити, що упродовж 2011-2015 рр. відбувалася тенденція щодо збільшення обсягів внесення мінеральних добрив, що сприяло підвищенню урожайності усіх зернових і зернобобових культур, водночас потребує поліпшення структура внесення мінеральних добрив під зернові культури. Так, наприклад, особливо недостатньо вносили калійні та фосфатні добрива, що у три рази менше від потреби.

Важливу роль у формуванні ресурсного потенціалу сільського господарства як регіону, так і країни загалом відіграють трудові ресурси, які здійснюють виробництво продукції, обслуговують і ремонтують технічні засоби.

Слід зауважити, що у підприємствах Тернопільської області відбувається чітка тенденція щодо зменшення чисельності зайнятих і найманих працівників в аграрному секторі. Кількість найманих працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві зменшилась із 99,5 тис. осіб у 2000 р. До 14,1 тис. осіб у 2015 р., або у 7,1 рази [3]. Таке різке зменшення працівників обумовлено надмірною концентрацією сільськогосподарського виробництва, тобто створенням агрохолдингів, які орендують більшість земельних ділянок господарств населення.

Таким чином зернове господарство Тернопільської області має недостатній рівень забезпеченості технічними засобами, що негативно впливає на термін збирання врожаю, сприяє допущенню його втрат. Водночас усі категорії господарств за останні роки суттєво збільшили виробництво зерна, його обсяг в середньому за 2011-2015 р.р. досягнув 2320 тис. т, що відповідно у 1,6-2 рази більше, порівняно із 1990 роком.

Список використаних джерел

1. Брошак, І. С. Моніторинг, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки ґрунтів Тернопільської області: монографія [Текст] / І. С. Брошак, Р. Б. Гевко, С. С. Никеруй та ін. – Тернопіль : «Економічна думка», 2013. – 160 с.
2. Олійник, О. В. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств на ринку зерна [Текст] : монографія / О. В. Олійник, В. Й. Шиян, В. В. Олійник. – Харків : ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Харків : ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2011. – 227 с.
3. Сільське господарство Тернопільської області за 2014 рік: статистичний збірник [Текст] / За ред. Т.М. Гришук. – Тернопіль. – 2015. – 228 с.
4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2015 р. [Текст]. – Тернопіль : Головне управління статистики у Тернопільській області, 2016. – 421 с.

Уніят Людмила

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА У ПІДПРИЄМСТВАХ

Прискорення інвестиційно-інноваційного розвитку молочного скотарства у підприємствах та регіонах України досить складне і необхідне питання для підвищення економічної ефективності виробництва і збуту продукції, зростання її конкурентоспроможності та входження цієї галузі у світовий ринок. Такий напрямок розвитку молочного скотарства в Україні буде сприяти збільшенню зайнятості нашого населення, обсягів виробництва продукції, поліпшення її якості та конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках. Все це свідчить, що тема є досить актуальною для дослідження.

Проблема розвитку молочного скотарства в Україні стала предметом дослідження сучасних економістів-аграрників, зокрема: П. Березівського, М. Ільчука, Т. Дудара, В. Калінчика, М. Маліка, М. Пархомця, П. Саблука та багато ін. Водночас динамічні зміни умов господарювання, посилення конкурентоспроможності молочної продукції посилюють вимоги до постійного вдосконалення організації розвитку молочної галузі на інвестиційно-інноваційній основі.

Зазначимо, що молочне скотарство є трудомісткою і найголовнішою галуззю у тваринництві. Там найбільше забезпечують чистого доходу, виробляється сировини для переробки на кінцеві продукти харчування, забезпечується населення робочими місцями, здійснюють виробництво органічних добрив тощо.

Водночас розвиток молочного скотарства сільськогосподарських підприємств Тернопільської області провадиться ще не на достатньому економічному рівні (табл. 1). Як видно з таблиці, упродовж 2010-2015 рр. поголів'я корів знаходиться майже на одному рівні 9,3 – 10,5 тис. голів.

Варто зазначити, що з діючих у 2014 р. 936 сільськогосподарських підприємств, утримували корів тільки 48 господарств, або 5,1 %. З них 15 сільськогосподарських підприємств утримували до 30-39 корів [3, с.74]. В області лише 5 господарств, що утримують 400-1500 корів. В більшості господарств корів утримують дрібними групами, що є головним гальмівним чинником запровадження прогресивних ресурсозберігаючих технологій. Там залишається низький рівень продуктивності корів, вихід приплоду на 100 маток знаходиться в межах 72 телят, тобто біля 28 % молочного стада не дали приплоду, що завдає значні економічні збитки для галузі.

Таблиця 1

**Економічна ефективність виробництва молока у аграрних підприємствах
Тернопільської області**

Показники	Роки				2015 р. в % до 2010- 2012 рр.
	у середньому за 2010-2012 рр.	2013	2014	2015	
Поголів'я корів на кінець року, тис. гол.	9,3	9,9	10,1	10,5	112,9
Вироблено молока, тис. т	38,1	48,5	52,8	58,8	154,3
Середній річний удій від корови, кг	4475	5250	5469	5844	130,6
Вихід приплоду телят від корів на 100 маток, гол.	72	77	72	73	101,4
Витрати на 1 ц молока:					
-кормів-всього, ц. корм. од.	1,09	0,97	1,05	1,03	94,5
-у т.ч. конц. кормів, ц корм. од.	0,33	0,36	0,41	0,44	133,3
Продано молока, тис. т	35,4	44,9	49,9	56,5	159,6
Повна собівартість 1 ц реалізованого молока, грн.	237,14	301,64	329,7	376,22	158,6
Ціна реалізації 1 ц молока, грн.	286,94	347,53	374,34	458,55	159,8
Отримано прибутку (-збитку) на 1 ц реалізованого молока, грн.	49,8	45,89	44,64	82,33	165,3
Рентабельність молока, %	21,0	15,2	13,5	21,9	0,9

Дослідження показали, що низький рівень продуктивності корів є основною причиною збитковості молочного скотарства [2, с. 52].

Отже розвиток молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах має базуватися на подальшій концентрації поголів'я корів, підвищення їх продуктивності.

Актуальною проблемою є підвищення якості молочної сировини. На жаль, за якістю європейського рівня в даний час до 70 % молока надходить на молокопереробні підприємства негативним (за показниками бактеріального обсіання, соматичних клітин, густини, домішки води) [2, с. 54].

Отже, низька якість молочної сировини призводить до значних збитків у молочній галузі та є шкідливою для здоров'я населення.

Таким чином прискорення інноваційного розвитку молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах має здійснюватися шляхом концентрації і спеціалізації галузі, що дасть змогу запроваджувати прогресивні ресурсощадні технології виробництва молока високої якості, домагатися підвищення економічної ефективності діяльності галузі, підвищувати її конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. Кухтин, М. Д. Критерії одержання якісного та безпечного молока сирого

на молочних фермах [Текст] / М.Д. Кухтин, Ю.Б. Перкій, Ю.В. Горюк // Агроеліта. Всеукраїнський аграрний журнал. – 2015. – № 4 (27). – С. 54-56.

2. Пархомець, М.К. Доходи галузей тваринництва та шляхи їх збільшення у аграрних підприємствах регіону [Текст] / М. К. Пархомець, Л. М. Уніят // Вісник ТНЕУ. Науковий журнал. – 2014. – № 1. – С. 49-62.

3. Сільське господарство Тернопільської області за 2014 рік [Текст] : статистичний збірник / За ред. Т.М. Гришук. – Тернопіль, 2015. – 228 с.

4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2015 р. [Текст]. – Тернопіль : Головне управління статистики у Тернопільській області, 2016. – 421 с.

Чорна Неля

д.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний розвиток світової економіки відбувається під впливом глобалізаційних процесів та жорсткої конкуренції. Зайняття передових позицій країн на міжнародному ринку товарів і послуг неможливий без їх інноваційної спрямованості. А тому за останні роки інноваційна політика розвинених держав переорієнтувалася з формування інноваційної економіки до побудови інноваційного суспільства. Адже в умовах сьогодення саме рівень інноваційного розвитку є основою економічного зростання країни.

Аналіз інноваційних систем провідних країн світу свідчить, що активна державна підтримка інноваційної діяльності, орієнтація національної економіки на інноваційний розвиток, стимулювання інновацій через пільгове оподаткування та кредитування, розвиток науково-дослідної та інноваційної інфраструктури, створення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату виводять їх на лідерські позиції у сфері інновацій. Інноваційні зміни в країні визначають ефективність її економіки та рівень життя населення.

Держава може використовувати різні форми активізації інноваційної діяльності: від програм сприяння поширенню знань до стимулювання трансферу новітніх технологій. Досвід розвинутих країн у цій сфері передбачає підтримку інноваційного розвитку за різними сценаріями і напрямками.

США – безперечний лідер світової економіки, який має потужний науково-технічний потенціал і застосовує інновації на практиці. В цій країні функціонує два великі міжвідомчі органи: Американський науковий фонд, що координує

напрями фундаментальних досліджень, та Американська наукова рада, що представляє інтереси промисловості й університетів у науково-технічній політиці. Найважливішу роль у здійсненні державних дослідницьких програм відіграють Міністерство оборони та Національне агентство з аеронавтики й дослідження космічного простору.

Фінансування інновацій з федерального бюджету зосереджене на пріоритетних технологічних (біотехнологія, електроніка) та галузевих напрямках (аерокосмонавтика, військова промисловість). В США використовують прямі та непрямі методи державного стимулювання інновацій. Федеральний уряд здійснює фінансування понад 60% загального обсягу фундаментальних досліджень, тобто держава фінансово підтримує найбільш ризиковий етап інноваційного процесу. Заслужують на увагу податкові знижки на інноваційні витати, які пов'язані з основною діяльністю підприємства, та податкові кредити на кошти, вкладені в інноваційну діяльність.

Особливістю інноваційного розвитку США на сучасному етапі є тісна взаємодія держави й приватного бізнесу та підтримка малого інноваційного підприємництва. В цій країні надаються гранти на науково-технічні розробки університетам та підприємствам. В свою чергу науково-дослідні заклади та фірми самостійно повинні знайти інвесторів для комерціалізації інновацій.

Японія була, є і залишається одним із світових лідерів у сфері інновацій. Зокрема, в цій країні основними агентами економічного зростання вважають великі промислові групи. Держава активно підтримує їх прагнення до використання наукомістких технологій. В Японії частка приватних інвестицій в інновації складає 80%, державних – 20%. Бюджетні кошти, в основному, направляються в університети та державні наукові організації. В Японії переважають непрямі форми державної підтримки інноваційного підприємництва, а саме: державне замовлення на нові техніко-технологічні рішення та товари, податкові пільги, протекціоністські заходи щодо захисту національного ринку наукомістких технологій. Державна інноваційно-інвестиційна програма відрізняється гнучкістю з урахуванням змін в економічних процесах країни.

Інноваційна діяльність японських підприємств в найбільшій мірі реалізується через внутрішньокорпоративні підрозділи та внутрішні венчури. Так створюються умови для підвищення інтелектуального і креативного рівня працівників, що зумовлює їх зацікавленість у реалізації власних можливостей. Як правило, це має місце в потужних корпораціях, де акумулюється значний науково-технічний потенціал країни. Це сприяє, з одного боку, технологічному прориву на важливих напрямках науково-технічної діяльності, а з іншого – наступній диверсифікації вдалих і потенційно продуктивних ідей, на яких ґрунтуються інновації. Таку модель інноваційного розвитку можна з успіхом застосовувати і в Україні, в регіонах, де створені потужні науково-технічні

комплекси (Київ, Дніпро, Харків).

Державна підтримка інноваційної діяльності в країнах Європейського Союзу (ЄС) передбачає стимулювання інноваційних процесів, кооперацію університетів і компаній, належний захист прав на об'єкти інтелектуальної власності. В той же час кожна країна Європи має свої особливості інноваційного розвитку.

В 2014 і 2015 роках Швейцарія стала лідером Глобального індексу інновацій. Відкритість економіки та інтегрованість у неї інтелектуального капіталу й визначили успіх цієї невеликої країни на ринку інновацій. В Швейцарії найбільша кількість патентів на душу населення. Особливостями інноваційного розвитку Швейцарії є наступні: орієнтація інноваційної політики на прикладні наукові дослідження; тісна співпраця науки і виробництва; державна підтримка інноваційно активних підприємств.

Одним з ключових принципів реалізації інноваційної політики Німеччини є чітка підпорядкованість встановленим цілям у межах комплексної Національної Стратегії Високих Технологій (СВТ), яка діє до 2020 р. і об'єднує стратегії для 17-ти «майбутніх сфер» для якнайшвидшого впровадження в життя нових технологій. Для реалізації положень СВТ державне фінансування використовується у напрямках підтримки кластерних проектів, академічної, університетської науки, «головних інновацій» [3].

Німеччина є генератором інноваційного розвитку ЄС, вона займає 3 місце в експорті високотехнологічної продукції. Міністерство освіти, науки, досліджень і технології виділяє гранти (до 50% фінансування) на спільні проекти малих, середніх, великих підприємств і дослідних установ. Окрім того, малий і середній бізнес може отримати позики під низькі відсотки для здійснення інноваційної діяльності.

Інноваційний розвиток країни визначається Глобальним індексом інновацій, який складається Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Корнелльським університетом та міжнародною бізнес-школою INSTEAD. Цей індекс враховує 79 показників. В 2015 році Україна посіла 64 місце серед 141 країни світу. За окремими показниками наша держава зайняла наступні позиції: людський капітал та дослідження (11), працівники розумової праці (13), бізнес-середовище (30), нематеріальні активи (30), освіта (33).

Показовим індикатором розвитку інноваційної діяльності є рівень економічної свободи, за яким в 2015 році Україна зайняла 162 місце серед 178 країн. Негативний вплив на інноваційний розвиток країни мають недосконалі економічна політика, низький рівень захисту прав інтелектуальної власності, недовіра економічних реформ.

Для прискорення переведення економіки України на інноваційний шлях розвитку необхідно здійснити наступне:

1. Відновити прогнозно-аналітичні дослідження. Для цього треба започаткувати нову Державну програму прогнозування науково-технологічного

та інноваційного розвитку щодо пошуку напрямів інноваційного прориву і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

2. Удосконалити структуру пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, зробивши її ієрархічною (аналогічною до структури пріоритетних напрямів інноваційної діяльності).

3. Кожен рівень вимагає відповідного йому обґрунтування, притаманного саме йому формулювання та адекватного механізму реалізації.

4. Для реалізації науково-технологічних та інноваційних середньострокових пріоритетів загальнодержавного значення необхідно повною мірою використати можливості програмно-цільового підходу – методу, унікальна ефективність якого підтверджена світовим досвідом, тобто мають формуватися державні наукові та науково-технічні програми.

5. Необхідно передбачити дієвий і гнучкий механізм управління програмами, можливості маневру коштами і залучення до їхнього виконання організацій будь-якої форми власності та окремих висококваліфікованих фахівців [1].

Отже, забезпечення стабілізації соціально-економічного розвитку та підвищення статусу України в інноваційному просторі вимагає об'єктивної необхідності використання досвіду розвинених країн у сфері інновацій. При виборі напрямів і моделей інноваційного розвитку слід враховувати особливості та науково-технічний і ресурсний потенціал регіонів. Досвід світових лідерів у сфері інновацій доводить необхідність державного управління та контролю над цими процесами.

Список використаних джерел

1. Інноваційна Україна 2020 [Текст] : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін.; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
2. Мешко, Н. Інноваційний розвиток країн світової економіки в умовах глобалізації: [монографія] / Н. Мешко. – Донецьк : Юго-Восток, 2008. – 345 с.
3. Пічкурова, З. В. Інноваційна складова економічного розвитку Німеччини в умовах глобальної конкуренції / З. В. Пічкурова, З. І. Гала // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1 (5). – Т. 2. – С. 309-316.
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722>.
5. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/5/2015
6. Global Innovation Index Bloomberg Rankings [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://images.businessweek.com>

Ярошук Олексій

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

Тернопіль

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні проблема управління ризиками часто залишається поза увагою науковців і потребує більш ґрунтовного вивчення.

Несистемний підхід до управління ризиками не формує комплексну картину ризиковості бізнесу, що є важливим для реалізації програми діяльності підприємства. Тому тут виникає необхідність реалізації системного підходу до управління ризиками на рівні підприємства.

Під ризик-менеджментом розуміють процес прийняття та реалізації управлінських рішень, які мінімізують негативний вплив випадкових подій на фінансовий стан підприємства, знижують обсяг збитків.

Ризик-менеджмент – це сукупність методів і заходів, що дозволяють певним чином спрогнозувати настання ризикових подій та вжити заходів щодо нівелювання або зниження негативних наслідків їх виникнення.

Ризик-менеджмент є специфічною сферою економічної діяльності, що вимагає глибоких знань в галузі економіки, фінансів, аналізу господарської діяльності, методів оптимізації господарських рішень. Основне завдання суб'єкта ризик-менеджменту – знайти оптимальне співвідношення ризику та доходу виходячи з того, що чим прибутковішим є проект, тим вищий рівень ризику його реалізації.

Сьогодні управління ризиками підприємства є специфічною сферою фінансового менеджменту, яка в останні роки виділилася в особливу галузь знань – ризик-менеджмент.

Перед фінансовим менеджером фірми стоять дві основні проблеми: який обсяг ресурсів компанія повинна інвестувати і в які види активів; як отримати необхідні для інвестування кошти. Відповіддю на перше питання є рішення підприємства про планування довгострокових інвестицій, розв'язання другої проблеми можливе через рішення про вибір джерела фінансування.

Зазвичай менеджерам часто доводиться інвестувати в активи, які не можливо швидко окупити, а це в свою чергу загрожує капіталу акціонерів. Крім того для реалізації уже прийнятих інвестиційних рішень може знадобитися залучення боргових ресурсів. Тому уникнути ризику, пов'язаного з такими рішеннями, неможливо.

Мірилом прийняття рішень виступає вартість акціонерного капіталу. Тобто будь-яке рішення, яке збільшує вартість капіталу акціонерів в фірмі, робить їх багатшими.

Мета ризик-менеджменту збільшення добробуту акціонерів. Основна причина, через яку будь-якій компанії необхідно управляти ризиками, полягає в тому, що таке управління слугує процвітання її власників, тобто акціонерів.

У більшості випадків ризик реальних активів компанії сприймається як даність. Однак з розвитком фінансових інструментів, що допускають передачу ризиків, у фінансового менеджера з'являється можливість вибору ризиків активів чи бізнесу.

Щоб отримати повну картину впливу ризику на вартість компанії необхідно поглянути на всі її складові. Для цього скористаємося найбільш популярною сучасною концепцією – моделлю оцінки ринкової вартості компанії на основі доданої економічної вартості.

Сьогодні концепція отримала широкого розповсюдження у фінансовому менеджменті провідних світових компаній.

Переваги її застосування пов'язані з адекватним і нетрудомістким визначенням ступеня ефективності роботи окремих підрозділів і всього підприємства в цілому в термінах збільшення його ринкової вартості. На жаль, більшість досліджених на сьогоднішній день компаній застосовують традиційні показники оцінки ефективності діяльності, а саме: розмір прибутку та маржинального прибутку, обсяги реалізації, величина доходів і т. д., які можуть показувати викривлену картину стану компанії з позиції її "фінансового здоров'я" в тривалому періоді.

Отже, відповідно до наведеної моделі, можна бачити, що ринкова вартість акціонерної компанії чутлива до впливу чотирьох основних чинників: грошового потоку від вже існуючих активів; очікуваного темпу росту в період використання конкурентної переваги; тривалості періоду інтенсивного росту або конкурентної переваги (до настання моменту, коли фірма перейде на рівень стабільного зростання); вартості фінансування (WACC).

В якості індикатора рентабельності основної діяльності компанії широко використовується показник рентабельності інвестованого капіталу або ROCE (відношення чистого операційного прибутку, що враховує прибуток від операцій, пов'язаних виключно з основною діяльністю компанії на суму інвестованого капіталу).

Взаємозв'язок між ризиком компанії і рентабельністю інвестованого капіталу ROCE очевидна: чим вищий рівень ділового ризику, тим вищим повинен бути дохід на інвестований капітал, необхідний для задоволення потреб акціонерів і кредиторів.

Крім ділового ризику або ризику реальних активів, що перебувають у розпорядженні фірми, акціонери несуть і фінансовий ризик, пов'язаний з випуском фірмою боргових зобов'язань для фінансування інвестицій в реальні активи. Чим більшою мірою компанія спирається на боргове фінансування, тим більшому ризику піддається акціонерний капітал, так як запозичення створюють фінансову залежність або фінансовий леверидж.

Отже, як тільки мова стосується акціонерів, то компанія, що використовує позикові кошти, що має фінансовий важіль, стає більш прибутковою, але в той же час і більш ризикованою, завдяки доданій волатильності чистого прибутку.

В сучасній фінансовій теорії поправка ринкової вартості фірми (або іншими словами рівня добробуту її акціонерів) на фактор ризику здійснюється через коефіцієнт приведення у моделі дисконтування грошових потоків.

Ризик-менеджмент здатний скоротити витрати компанії, що спричиняються волатильністю її грошових потоків: дороге зовнішнє фінансування, недоінвестування у високоприбуткові проекти і т. д.

Список використаних джерел

1. Ярошук, О. В. Ризик-менеджмент в управлінні капіталом підприємства / О. В. Ярошук // Економічний аналіз: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу і статистики ТНЕУ. – Тернопіль, Економічна думка, 2012. – Випуск 11. – Частина 1. – С. 460-466.
2. Ярошук, О. В. Доходний підхід до оцінювання вартості компанії / О. В. Ярошук // Наука молода: збірник наукових праць. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – Випуск 18. – С. 192-195.
3. Ярошук, О. В. Концепції визначення вартості власного капіталу акціонерного товариства / О. В. Ярошук // Економічний аналіз: збірник наукових праць кафедри економічного аналізу і статистики ТНЕУ. – Тернопіль, ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 3. – С. 236-240.

СЕКЦІЯ 7

Стратегічний облік: науково-теоретичні основи і практична імплементація

Белова Ірина

к.е.н., доцент

Ярцева Іванна

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ОЛІЙНО-ЖИРОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Згідно з Положенням стандартом бухгалтерського обліку П(С)БО 16 «Витрати» [7] «Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати будуть достовірно оцінені».

У національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» термін «витрати» подано в розумінні: «Зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучень або розподілення власниками» [6].

Аналізуючи ці визначення необхідно зазначити, що у НП(С)БО 1 йдеться про «зменшення економічних вигод», тоді як у П(С)БО 16 – про «зменшення активів або збільшення зобов'язань». Відповідно до IFRS [4] витрати – зменшення економічних вигод протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або виснаження активів, або збільшення суми зобов'язань і резервів, що виражається в зменшенні капіталу, не пов'язаного з його розподілом між власниками. Згідно з GAAP [3] витратами є фактичні або передбачувані відтоки грошових коштів чи їх еквівалентів, які виникли або виникнуть в результаті основної діяльності компанії.

Професор Пушкар М. С. зазначає, що «витрати – це сума спожитих на виробництво товарів, робіт і послуг факторів виробництва (ресурсів)» [8, с. 125].

Професор Сопко В. В. розуміє використані у процесі виробництва різні

речовини та сили природи на виготовлення нового продукту праці, як «затрати», а «витрати» – це здійсненні витрати на придбання матеріалів, послуг тощо [9, с. 341].

Професор Нападовська Л. В. вважає, що термін «витрати» згідно з національними стандартами означає використання (відтік) грошових коштів та що під затратами слід розуміти сукупність витрат на виробництво продукції та реалізацію [5, с. 241].

Рівень ефективності управлінського обліку, зокрема витрат, залежить від обґрунтування об'єктів їх обліку. Від того, наскільки реалізовано це визначення, залежить ефективність організації та побудови обліку витрат, і особливо в умовах бюджетування, без впровадження якого неможливо ефективно управляти сучасним підприємством.

В умовах сьогоденного динамічного і конкурентного ринкового середовища забезпечення ефективності господарювання олійно-жирових підприємств можливе, як свідчить світовий і вітчизняний досвід, тільки з провадженням бюджетування як необхідної складової управлінського обліку й аналізу [1, с. 272].

Для забезпечення впровадження бюджетування необхідно здійснити теоретичні та методичні розробки в цьому напрямі, які базуються на визначенні об'єкта обліку, системі документування господарських операцій, розробці нових реєстрів для одержання оперативної інформації з метою контролю фактичного рівня витрат у зіставленні з нормами бюджету.

Отже, бюджетування в системі управлінського обліку є окремим об'єктом, що створює такі нові об'єкти, як «бюджетні центри витрат», «бюджетні витрати» та «бюджетні відхилення». Технологія бюджетування передбачає перелік процедур зі складання відображення обліку виконання та аналізу бюджетів, спочатку на рівні виробничих підрозділів, а потім на рівні підприємства, з метою контролю за їх дотриманням і прийняття необхідних управлінських рішень щодо їх регулювання.

Бюджетування на рівні олійно-жирового підприємства – це на вході бюджети окремих цехів, після чого здійснюється їх виконання, і на виході одержують інформацію про їх виконання, а зв'язковою ланкою бюджетного процесу є контроль.

Отже, процес бюджетування є складовим елементом методики управлінського обліку витрат, виходячи з того, що в його основу покладено необхідність планування та контролю витрат, який може здійснюватися тільки завдяки обліку.

Олійно-жирове виробництво за технологією є передільним (до 8 переділів), результатом кожного є напівфабрикат, який передається на наступний переділ-стадію виробництва. Тому й виникає необхідність контролювати витрати, що формують виробничу собівартість напівфабрикату в прямих витратах на кожному переділі [1, с. 274].

Під бюджетуванням олійно-жирових підприємств, які за технологією є постадійними, передільними виробництвами, слід розуміти складання кошторисів, облік та аналіз за цехами-переділами, що виступають «центрами відповідальності». Тобто це система, яка вимірює та оцінює відповідність досягнутих результатів певного бюджетного цеху-переділу, як «центру відповідальності витрат» [1, с. 274].

Облік виробничих витрат в умовах бюджетування повинен відповідати таким основним вимогам управління олійно-жировими підприємствами: – надати інформацію для контролю за виконанням бюджетів за кожним «центром відповідальності»; – забезпечити детальною інформацією для аналізу «поведінки витрат» за «центрами відповідальності» за «центрами витрат» і «місцями виникнення витрат».

Поєднання з бюджетуванням управлінського обліку й аналізу витрат по вертикалі за «місцями виникнення», «центрами витрат» та «центрами відповідальності», з узагальненням на останньому, створює нові об'єкти обліку, аналізу та контролю, адаптовані відповідно до сучасних вимог управління витратами на олійно-жировому підприємстві [1, с. 275].

Складання бюджетів стає дієвим засобом для стимулювання керівників у здійсненні цілей їх «центрів відповідальності» та, як наслідок, загальних цілей підприємства. Кожен керівник повинен чітко усвідомлювати, що очікується від «центрів відповідальності», за які він відповідає.

Поєднання в системі управлінського обліку бюджетування і нормативного методу обліку як за методом «direct-cost», так і «standart-cost» дає можливість забезпечити оперативне управління формуванням рівня виробничих витрат за їх центрами витрат олійно-жирових підприємств.

На підприємствах олійно-жирової галузі для забезпечення можливостей отримання оперативної, достовірної та якісної інформації щодо витрат і результатів діяльності та підвищення ефективності управлінських рішень, на кожному рівні управління можливе застосування різних методів обліку витрат та калькулювання.

Управління витратами і собівартістю – найважливіший елемент управління підприємством. Основними складовими цього управління є: визначення рівня витрат та ціни продукції, її рентабельності, побудова внутрішньогосподарських відносин, правомірність та доцільність організаційно-технологічних і технічних заходів.

Діюча система обліку витрат на підприємствах олійно-жирової промисловості, надає інформацію про витрати тільки в зведеному вигляді на рівні собівартості кінцевої продукції, визначеної на підставі “котлового обліку” витрат по результатах звітного періоду (місяця, кварталу), а не в розрізі “місць виникнення витрат” (операцій та функцій технологічних переділів), “центрів витрат” (окремі машини, апарати, установки, агрегати) та “центри відповідальності” (цехи переділи), що вже не відповідає вимогам управління

витратами в сучасних ринкових умовах. Система обліку прямих витрат враховує вплив зміни обсягу виробництва на умовах технологічного процесу, а отже, і на собівартість продукції, що уможливорює обґрунтування впливу технологічних чинників на собівартість продукції. Система обліку прямих витрат передбачає формування собівартості за ієрархічними ступенями, коли об'єктами обліку витрат виступають не тільки носії витрат, а й окремі, за рівнем ієрархії технологічні переділи виробництва з деталізацією за “місцями виникнення витрат”, “центрами витрат” та “центрами відповідальності”, що є функцією управлінського обліку [2, с. 57].

Тому головною умовою раціональної побудови обліку витрат є обґрунтоване визначення на кожному олійно-жировому підприємстві об'єктів обліку витрат і об'єктів калькулювання. Від того, наскільки здійснено це визначення, залежить ефективність організації і побудови обліку, аналізу та контролю витрат, а також їх вплив на ефективність їх управління.

Отже, вищенаведене дає нам підставу вважати, що в сучасних умовах управління витратами, необхідно мати інформацію не тільки в цілому по підприємству, але й по інших, більш деталізованих, об'єктах обліку витрат, наприклад, таких, як витрати виробничих підрозділів, що допоможе оцінити ефективність роботи цих окремих підрозділів та їх менеджерів. Необхідно мати можливість проаналізувати об'єкти обліку витрат в різних розрізах і з різним ступенем деталізації або укрупнення. Тут можна провести аналогію із базовим логічним правилом, що відноситься до інформації, яка надається: зацікавленні особи повинні отримати її в потрібний час, в потрібному місці, в потрібній кількості та з доступними витратами.

Список використаних джерел

1. Герасимович, С. Ф. Обліково-аналітичне забезпечення бюджетування витрат виробничих підрозділів олійно-жирових підприємств [Текст] / Світлана Федорівна Герасимович // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 2. – С. 270-276. – ISSN 1993-0259.

2. Михальська, О.Л. Оцінка діючої методики управлінського обліку виробничих витрат на олійно-жирових підприємствах з метою її вдосконалення [Текст] / О.Л. Михальська // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2013. – Вип. № 1 (63). – С. 56–59.

3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності [Текст]: монографія / Міністерство фінансів України, Методологічна Рада; Л. Г. Ловінська, В. Г. Швець та ін. – 2007.: ІМАпрес. – 204 с.

4. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004. [Текст] / Перекл. з англ.; за ред. С. Ф. Голова. – Ч. 1. – К.: Федерація професійних бухгалтерів і

аудиторів України, 2005. – 1304 с.

5. Нападівська, Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці [Текст] : монографія / Л. В. Нападівська. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2000. – 450 с.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfii.gov.ua>.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfii.gov.ua>.

8. Пушкар, М. С. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація [Текст] : монографія / М. С. Пушкар, М. Г. Чумаченко. – Тернопіль : Карт-бланш, 2011. – 336 с.

9. Сопко, В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу [Текст] : підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 411 с.

Бруханський Руслан

д.е.н., доцент, завідувач кафедри

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

СПЕКТР ГЕНЕРУВАННЯ ДЕФІНІЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Надмірна багатовекторність, а в окремих випадках і полярність поглядів науковців на проблематику концептуального позиціонування стратегічно орієнтованої системи обліку призводить до неможливості ідентифікації основоположних параметрів побудови концепції стратегічного управлінського обліку внаслідок їх «розмивання», що трансформується у неспроможність розробки ефективних моделей імплементації стратегічного управлінського обліку в практику діяльності вітчизняних підприємств.

Існуючі підходи науковців позиціонують різні аспекти стратегічного управлінського обліку як засобу інформаційного супроводу розробки та реалізації стратегій підприємства і системи інформаційного забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень. Їх можна об'єднати у такі групи:

1) стратегічний управлінський облік є системою: - обліку (Р. П. Підлипна, Ю. В. Підлипний); - управлінського обліку (С. Ф. Голов); - інформаційною (Ю. А. Верига, О. В. Карпенко, Н. В. Хоменко); - збору й обробки стратегічної

інформації (В. Ф. Несветаїлов); - забезпечення й аналізу даних управлінського обліку про підприємство (Є. В. Мних, О. М. Кудла, А. О. Семенець); - збору й узагальнення фінансової та нефінансової інформації (А. Ю. Соколов); - збору, реєстрації, обробки, узагальнення та надання даних (Н. С. Таранова); - обґрунтування управлінських рішень (К. Уорд); - забезпечення й аналізу даних обліку (Н. В. Хоменко); - обліку, планування, контролю, аналізу та розрахунку відхилень даних (Є. Н. Токмакова, Б. Г. Маслов); - обліково-аналітичною системою інформаційного забезпечення процесу стратегічного управління (В. В. Лесняк); - обліково-аналітичною (Н. І. Чупахіна); - збору, перетворення, групування і представлення фінансової і нефінансової інформації (І. З. Якупов); - оцінки стратегічних викликів зовнішнього середовища та внутрішнього потенціалу підприємства (І. В. Яркова);

2) стратегічний управлінський облік є елементом вищепідпорядкованої системи, складовою стратегічного обліку, видом обліку (З. В. Удалова); підсистемою управлінського обліку (Р. В. Гришин); складовою обліково-аналітичної системи (А. В. Лазарева); частиною обліково-аналітичного поля і єдиної системи управління (С. П. Суворова, Д. І. Монашева); самостійним напрямом управлінського обліку (В. А. Маняєва); напрямом управлінського обліку (С. І. Крилов, Н. Н. Хахонова, І. В. Панюкова); методом створення змін в управлінських схемах на основі облікових технологій (А. Цуджі);

3) стратегічний управлінський облік забезпечує досягнення певних цілей (інформаційна підтримка прийняття, реалізації та оцінки оперативних і стратегічних рішень (Н. В. Безруков, О. І. Аверіна); інформаційна підтримка управління, що полягає в забезпеченні менеджерів всією інформацією (В. Р. Шевчук); представлення вищому керівництву оцінної інформації про зовнішнє середовище (А. В. Глущенко, Е. Н. Самедова); спрямований на прийняття стратегічних управлінських рішень (С. Ф. Голов); інструментарій, призначений для фіксування інтенсивного використання інформаційних ресурсів (І. Е. Гурр).

Консолідовані групи наукових підходів свідчать, що до розуміння сутності стратегічного управлінського обліку вчені підходять з трьох різних позицій.

Розглядаючи стратегічний управлінський облік у вигляді певної системи, досліджується його змістовне наповнення. Він розглядається як певна множина взаємопов'язаних елементів (технологія обробки облікових даних стратегічного характеру), що взаємодіють із середовищем і мають ознаки цілісної структури. Основна увага вчених у даному випадку приділяється дослідженню найбільш ефективної архітектоники побудови підсистеми стратегічного управлінського обліку, визначенню етапів і методів обробки інформації.

Позиціонування дослідниками стратегічного управлінського обліку у складі інформаційної системи вищого порядку свідчить про бажання визначити його місце у складі існуючої системи управління підприємством, показати його взаємозв'язок із системами економічного аналізу та контролю і виявити загальну роль у процесі прийняття стратегічних управлінських рішень.

Водночас серед учених відсутня єдність у підходах щодо розуміння того, чи є стратегічний управлінський облік видом, напрямом або методом управлінського обліку, що спричинює проблему відсутності теоретичного обґрунтування методу стратегічного управлінського обліку.

Обґрунтування сутності стратегічного управлінського обліку шляхом встановлення цілей його побудови та функціонального призначення свідчить про використання біхевіористського підходу дослідження явищ шляхом дослідження поведінки користувачів облікової інформації (цілей, дій, стимулів), що надається підсистемою стратегічного управлінського обліку.

У результаті проведеного аналізу існуючих підходів до трактування стратегічного управлінського обліку встановлено, що не всі автори розуміють останній безпосередньо як облікову систему з властивими їй класичними ознаками, що забезпечує вимірювання, моделювання й узагальнення облікової інформації. Окрема група дослідників вкладає в це поняття зміст, подібний до англomовного терміну «management accounting», який є повноцінною системою підтримки прийняття управлінських рішень (облік, аналіз і контроль).

Вважаємо, що стратегічний управлінський облік є функціональним напрямом управлінського обліку, важливою проміжною ланкою між обліковою системою підприємства і системою стратегічного менеджменту, формалізує інформаційні запити стратегічного характеру в систему показників стратегічної управлінської звітності для прийняття відповідних рішень. До складу його предмета доцільно відносити як внутрішнє, так і зовнішнє середовища підприємства. Стратегічний управлінський облік використовує власний методологічний інструментарій для формування та представлення інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень, і є системою ідентифікації, збору, обробки та представлення інформації у вигляді стратегічної управлінської звітності про ресурси, затрати і результати діяльності підприємства (стратегічної бізнес-одиниці) в певному бізнес-середовищі, що необхідна для цілей стратегічного менеджменту.

Базовими функціями стратегічного управлінського обліку є інформаційне забезпечення та підтримка процесу моніторингу зовнішнього середовища, розробки, реалізації та коригування стратегій підприємства з метою підвищення ефективності діяльності підприємства та забезпечення зворотного зв'язку в системі стратегічного менеджменту; інформаційна підтримка процесу вартісно орієнтованого управління підприємством шляхом використання спеціалізованого методологічного інструментарію (технік, моделей і методів), що дозволяє зберегти наявні стійкі переваги за витратами, а також надання зовнішнім користувачам інформації про фактори генерування та руйнування вартості, фактори витрат і фактори модифікації вартісних ланцюжків.

Результатом функціонування стратегічного управлінського обліку є генерування інформаційного продукту у вигляді стратегічної управлінської звітності, що є сукупністю способів отримання підсумкових відомостей, які

надаються управлінцям для забезпечення функцій стратегічного менеджменту. Підтримка процесу сканування середовища, формулювання, впровадження, оцінювання та контролю стратегії є визначальною рисою, яка відрізняє стратегічний управлінський облік від всіх інших елементів управлінської інформаційної системи.

Теоретико-методологічні основи стратегічного управлінського обліку повинні акумулювати трактування його сутності, виділення й обґрунтування функцій, конкретизацію набору методів і розробки механізму здійснення їх вибору на основі обґрунтованих критеріїв (економічна доцільність, технічно-організаційна відповідність, стратегічна обґрунтованість, відповідність існуючій на підприємстві системі стратегічного менеджменту та ін.), що дозволить створити необхідні передумови для ефективного впровадження стратегічного управлінського обліку в практичну діяльність підприємств.

Бутов Андрій

к.е.н., доцент

Костецький Володимир

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

З посиленням економічної, політичної, соціальної нестабільності спостерігається зростання інтересу з боку науковців і практиків до теоретичного обґрунтування можливих шляхів подолання кризових явищ на підприємстві та їх застосування, у тому числі заходів з фінансового оздоровлення діяльності.

Фінансове оздоровлення – це комплекс заходів, спрямованих не тільки на усунення безпосередніх причин виникнення кризи на тій чи іншій стадії життєвого циклу підприємства, а на нейтралізацію чинників, які погіршують фінансово-економічний та господарський стан підприємства, тобто передбачає як санацію, так і сукупні процедури фінансового менеджменту, представляючи собою системні заходи формування ресурсного потенціалу та забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства [3, с. 52].

Процедура фінансового оздоровлення належить до числа найважливіших засобів антикризового управління.

Фінансове оздоровлення і у вузькому і в широкому розумінні передбачає, перш за все, нейтралізацію негативних наслідків, досягнення фінансової

рівноваги, яке може відрізнятися за своїми характеристиками і властивостями як короткострокове і довгострокове.

Аналіз досвіду виведення низки підприємств з кризи показує, що вони, як правило, концентрують свої зусилля на реалізації короткострокових заходів фінансового оздоровлення. Однак практика показує, що більш успішно фінансове оздоровлення проходить у тих підприємств, яким вдається здійснювати ефективні інвестиційні заходи. Вони не тільки «виживають», а й посилюють свої позиції на ринку.

Проблема оздоровлення рано чи пізно виникає практично перед кожним підприємством, так як це безпосередньо пов'язано із теорією циклічності створення, розвитку і припинення діяльності суб'єкта господарювання, що на практиці означає дії законів ринкової економіки. Підприємство для виживання має постійно оновлюватися. На рис. 1 представлені різні варіанти реалізації життєвого циклу підприємства: зона А – подальший розвиток підприємства; зона Б – санація підприємства «в чистому вигляді»; зона В – процедура банкрутства. Кожен з варіантів реалізації кривої життєвого циклу відрізняється своїми особливостями і розглядається індивідуально [4].

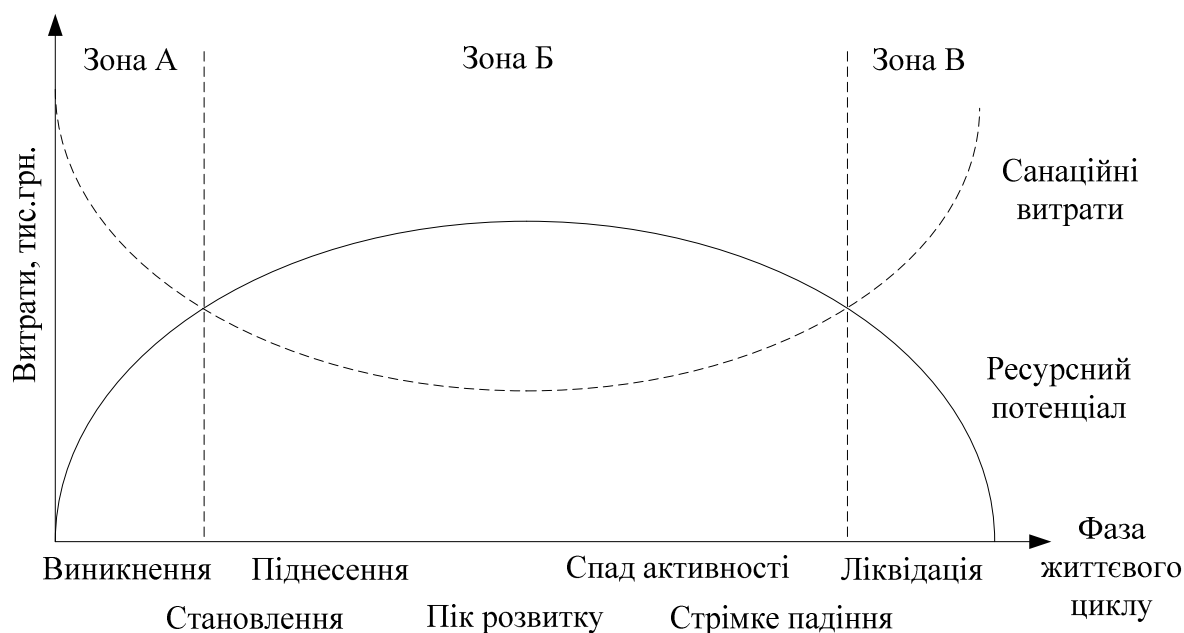

Рис. 1. Зміна співвідношення накопиченого потенціалу ресурсів та їх витрат у процесі санації на етапах життєвого циклу підприємства [5, с. 216]

Ефективність фінансового оздоровлення суб'єкта господарювання в цілому багато в чому залежить від уміння керівництва розробити таку стратегію розвитку бізнесу, яка дозволила б досягти бажаних результатів, не піддаючи свою діяльність зайвим ризикам.

Стратегію фінансового оздоровлення підприємства (тобто санацію) розглянемо як комплекс реорганізаційних заходів по відновленню платоспроможності підприємства, його життєстійкості, попередження

банкрутства чи підвищення конкурентоспроможності. Вона націлена на збереження підприємства шляхом розробки і реалізації комплексної програми його оздоровлення й розвитку та включає систему ревізійних заходів, спрямованих на виявлення та усунення неефективних структурних елементів і зон, виявлення та використання прихованих резервів й додаткових стимулів.

Відновлення платоспроможності є кінцевою метою лише початкового етапу, що дозволяє не допустити розвиток ситуації банкрутства. У стратегічній або більш віддаленій перспективі фінансове оздоровлення підприємства має бути спрямована на оптимальне використання його потенційних можливостей щодо формування прибутку, а отже, на підтримку довгострокової фінансової стійкості [2, с. 57]. Взагалі, потрібно зазначити, що сучасний темп змін на ринку настільки великий, тому стратегічне планування – єдиний спосіб формального прогнозування майбутніх проблем і можливостей.

Захисна стратегія орієнтована на пом'якшення часового обмеження антикризового процесу та отримання додаткового часу для проведення більш дієвих заходів та нормалізації становища. Тому її розробка буде доцільною на початкових стадіях життєвого циклу підприємства (виникнення, становлення) і з розвитком стрімкого спаду діяльності (на рис. 1 – зони А та В). Введення такого обмеження при виборі виключно захисної стратегії пояснюється тим, що масове застосування господарюючими суб'єктами заходів згортання призведе до глибокої кризи національної економіки. У свою чергу, це значно ускладнить формування загальних передумов досягнення фінансового благополуччя підприємств, що опинилися в скрутному становищі.

Вибір наступальної стратегії буде раціональним у разі наявності часу для здійснення активних санаційних заходів на основі накопичених внутрішніх ресурсів (на рис. 1 – зона Б). При цьому використання зовнішньої фінансової допомоги спрямовується на розширення виробничого, маркетингового, інвестиційного потенціалу, зміцнення фінансового та кадрового потенціалу. Особливість наступальної стратегії виявляється в тому, що вона забезпечує досягнення стійкого ефекту фінансового оздоровлення шляхом реалізації мети прориву. Економіко-правовий інститут банкрутства дозволяє ефективно поєднувати заходи наступальної та захисної стратегії з метою відновлення платоспроможності боржника [1, с. 88-89].

Процес розробки та реалізації стратегії фінансового оздоровлення пов'язаний з деякими труднощами, основні з яких зводяться до наступного:

1. Застосування нових способів досягнення виживання на ринку може викликати збільшення витрат, пов'язаних з освоєнням нової продукції і не врахованих раніше в економічній стратегії.

2. Недостатньо глибокий аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства може посилити негативні наслідки невірних стратегічних рішень.

Подолання даних перешкод полегшується, якщо організувати діяльність зі стратегічного планування відповідно до певних правил з урахуванням ряду

умов: 1) необхідно спиратися на висококваліфікований персонал; 2) план реалізації стратегії в часі повинен забезпечувати високі темпи роботи і ритмічність; 3) забезпечення високої корпоративної культури змін, яку можна визначити правилом: послідовність плюс довіра рівна економічній впевненості; 4) мотивація персоналу.

Істотним недоліком відомих підходів до розробки програм фінансового оздоровлення є необхідність паралельного здійснення тактичних і стратегічних заходів.

У цілому аналіз основних підходів та методів фінансового оздоровлення підприємств показав, що будь-який проект санації вимагає: глибокого знання бізнесу, що реформується; обмеження по термінах, вартості та якості виконання проекту; формування команди, що розробляє і реалізує план перетворення підприємства та ефективного управління нею; організації ефективного управління ризиками проекту; забезпечення проекту необхідними контрактами і поставками. Крім цього, особливу увагу слід приділити превентивному антикризовому управлінню і прогнозуванню майбутніх кризових ситуацій, що дозволяє запобігти кризі, виключити або зменшити її наслідки.

Таким чином, стратегічний підхід до фінансового оздоровлення передбачає розробку і реалізацію комплексу взаємопов'язаних завдань, їх досягнення, в напрямках, що забезпечують, в кінцевому рахунку, досягнення оптимального використання фінансового потенціалу підприємства.

Список використаних джерел

1. Гудзь, Т. П. Система раннього виявлення та подолання фінансової кризи підприємств [Текст] : монографія / Т.П. Гудзь. – Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2007. – 166 с.
2. Канкиа, Н. О. Процесс разработки стратегии финансового оздоровления предприятия [Текст] / Н.О. Канкиа // Стратегии бизнеса. – 2014. – № 2. – С. 56-59.
3. Костецький, В.В. Особливості здійснення фінансового оздоровлення підприємства[Текст] / В.В. Костецький // Економічний аналіз. – 2016. – Том 26. – № 1. – С. 50-57.
4. Попов, В. Л. Стратегия оздоровления предприятия [Текст]: учеб. пособие / В.Л. Попов. – Пермь : Из-во ПГТУ, 2008. – 117 с.
5. Череп, А. В. Визначення заходів для відновлення платоспроможності боржника [Текст] / А.В. Череп, О.О. Романченко // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 1(5). – С. 213-219.

Єршова Наталя
к.е.н., доцент
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

В умовах формування інноваційної моделі економіки стратегічне управління потребує належного інформаційного забезпечення, сформованого в рамках стратегічного управлінського обліку, як складової наявної у суб'єктів господарювання обліково-аналітичної системи за умови розширення її інформаційного простору і спрямованого на забезпечення якості процесу стратегічного управління підприємством та його постійне вдосконалення.

На основі систематизації методологічних підходів теоретичне розуміння стратегічного управлінського обліку базується на визначенні філософської, формальної та змістовної складових, що забезпечує його цілісне уявлення. Відповідно до філософського аспекту, СУО визначається як філософія, образ думок працівників, які базуються на розумінні необхідності формування інформації, синхронізації і гармонійного поєднання інтересів зацікавлених осіб у прийнятті управлінських рішень з метою забезпечення довгострокового функціонування та розвитку підприємства. Формальна складова представлена сервісно-інформаційною підтримкою процесу стратегічного управління. Змістовна складова може бути представлена в трьохвекторній площині з урахуванням інтегрованого, інноваційно-зорієнтованого та системного підходів. В контексті методологічного базису стратегічного управлінського обліку інтегрований підхід реалізується у напрямках:

- управлінський аспект інтеграції визначається цільовою спрямованістю моделі управління підприємством і відображається у оціночних індикаторах її реалізації;
- функціональний аспект інтеграції СУО визначається інтеграцією з компонентами бухгалтерської інформаційної системи;
- технічний аспект інтеграції визначає інтеграцію вихідних даних, інтеграцію технологій збору, інтеграцію даних для зберігання і моделювання, інтеграцію технологій обробки інформації, інтеграцію технологій подання інформації для цілей управління

Інноваційно-зорієнтований підхід може бути покладений в основу видової класифікації інновацій в стратегічному управлінському обліку, за яким пропонуємо: структурно-функціональні; процесово-логістичні; інформаційно-інструментальні; комунікативно-мотиваційні інновації.

За змістовним підходом, стратегічний управлінський облік – це складна

багатофункціональна і багаторівнева система відкритого типу, що функціонує в соціокультурному просторі, управлінському та інформаційному середовищі, яка покликана забезпечити формування та надання ємної стратегічної інформації для інформаційної підтримки повного циклу основних функцій стратегічного управління (планування, організації, аналізу, контролю, регулювання), побудована за принципами проактивності, найбільшої адаптованості до специфіки діяльності підприємства, релевантності до прийняття управлінських рішень та інноваційності.

Використання системного підходу, як загальнометодологічного принципу дослідження надає можливість [1]:

– сформуванню системного упорядкування стратегічного управлінського обліку, завдяки чому: 1) визначити цілі і завдання; 2) сформуванню інформаційного забезпечення; 3) здійсненню структурування;

– представити стратегічний управлінський облік у взаємозв'язку з іншими обліковими системами та визначити його роль у забезпеченні функцій стратегічного управління.

Мета стратегічного управлінського обліку(СУО) полягає у сприянні досягненню стратегічних цілей діяльності підприємства та реалізації локальних цілей СУО (надання достовірної інформації про об'єкти стратегічного управління, інформаційна підтримка процесу стратегічного управління, забезпечення розвитку потенціалу співробітників (коучинг) та ін.

Мета визначає завдання СУО, які, виходячи з розширеної трактування мети управлінського обліку за Ч.Т. Хорнгреном [2], можна представити більш системно: визначення цілей та інформаційних потреб менеджерів стратегічного рівня (критерій - активна роль джерела інформації); вироблення і подання планової і прогностичної інформації про об'єкти управління (критерій - вид інформації); здійснення аналітичної, контрольної, інформаційної функції (критерій функцій управління); сегментація інформаційного простору з глобальних сфер прийняття стратегічних управлінських рішень (економічна, екологічна, соціальна, інвестиційна, фінансова), стадіями відтворювального процесу (постачання, виробництво, збут), структурним підрозділам (філія, відділення, департамент, дивізіон, цех і ін.) (критерій – центр відповідальності).

Мета і завдання визначають об'єкт і предмет СУО. Об'єктом СУО є процес інформаційного забезпечення стратегічного управління. Предметом СУО є теоретико-методологічні засади формування обліково-аналітичної інформації для цілей стратегічного управління. Об'єкт і предмет визначають принципи та функції СУО. Систему принципів СУО пропонуємо класифікувати за такими групами: принципи формування та принципи функціонування стратегічного управлінського обліку. До функцій СУО пропонуємо відносити:

– інформаційно-логістичну функцію, яка реалізується формуванням системної і якісної інформації фінансового і нефінансового характеру, необхідної для обґрунтування та прийняття стратегічних рішень щодо розвитку

підприємства; забезпеченням стратегічної обґрунтованості показників і форм звітності при визначенні моделі стратегічного управління підприємством;

– інформаційно-комунікативну функцію, яка реалізується встановленням внутрішньоорганізаційних зв'язків через інформаційні потоки. При цьому інформація у вигляді системи якісних і кількісних показників є сполучною ланкою в економічній поведінці учасників внутрішньоорганізаційних відносин. Комунікативність також проявляється через розширення можливостей інформаційно-аналітичної системи (через інтеграцію даних бухгалтерського обліку і системи оціночних показників бізнесу, зокрема через інтегровану звітність) та гармонізацію всього ланцюжка ділової активності підприємства;

– інформаційно-аналітичну функцію, яка реалізується можливістю оцінювання стратегії, стратегічної стійкості, тенденцій розвитку, ймовірних ризиків;

– інформаційно-контрольну функцію, яка реалізується через зворотній зв'язок і передбачає формування обліково-аналітичної інформації про фактичні значення встановлених нормативних і планових показників на кожному етапі реалізації загальної ділової стратегії, дотримання раціонального використання ресурсів підприємства, оцінку досягнутого рівня показників кожного елемента (структурної одиниці) ланцюжка створення споживчої цінності для виявлення відхилень від норм і встановлення причин наявних відхилень.

Центральне місце в концепції системного забезпечення управлінських цілей актуальною релевантною інформацією займають принципи системності та функціональний механізм, здатні об'єднати в органічне ціле облікові, аналітичні, контрольні процеси, а «мережеве мислення» дозволяє представити зв'язки, які утворюються рухом інформації в контурі управління підприємством.

Таким чином, успішність функціонування стратегічного управлінського обліку забезпечується єдністю методологічних прийомів його реалізації як підсистеми загальної моделі управління. Перспективи подальших досліджень полягають у розвитку його інструментарію з позиції інноваційно-зорієнтованого підходу, дослідженню інтеграції стратегічного управлінського обліку в систему управління підприємством з позицій інтегрованого підходу.

Список використаних джерел

1. Герасимова, В. В. Системный подход как общеметодологический принцип исследования систем управления [Текст] / В. В. Герасимова // Актуальные проблемы социально-экономического развития России. – Саратов: Издат. центр «Наука». – 2007. – № 8. – С. 39-50.

2. Хорнгрен, Х. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст] / Х. Хорнгрен, Г. Фостер; Ред. Я. В. Соколова ; пер. с англ. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 416 с.

Зазерская Виктория

к.э.н., доцент

УО Брестский государственный технический университет

г. Брест, Республика Беларусь

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

В период становления информационной экономики остается актуальной задача внедрения эффективной системы управления ресурсами и контроля показателей деятельности. Мировой опыт показывает, что чем более эффективной будет такая система, тем более рационально используются внутренние ресурсы, что вызывает более высокие результаты хозяйственной деятельности.

Поддержка стратегических целей решается через интегрированные во все процессы и подразделения показатели, что возможно путем объединения различных систем управления эффективностью бизнеса. Потребность в эффективном стратегическом управлении ставит задачи разработки современных решений в области стратегического управленческого учета. В этой связи особую актуальность приобретают вопросы теоретико-методологического характера, связанные с необходимостью разработки понятийного аппарата, концепций стратегического управленческого учета.

Обычно информационное обеспечение функций управленческого учета по составлению калькуляций себестоимости и формированию управленческой отчетности обеспечивают данные бухгалтерского учета. Для учета прямых расходов и распределения косвенных расходов в традиционных моделях вполне достаточно использование существующих инструментов учетной политики бухгалтерского учета. Например, такой элемент учетной политики как база распределения косвенных расходов, отраженных общей суммой на соответствующем счете (субсчете) Плана счетов бухгалтерского учета, сохраняется неизменной в течение длительного времени и является важным регулятором величины себестоимости.

Функция планирования в общепринятых моделях реализуется через планирование финансовых результатов в разрезе бухгалтерского Плана счетов методами «от достигнутого», математического и статистического моделирования, а контрольная функция реализуется посредством сопоставления этих показателей с фактически полученными значениями.

Описанный выше подход применения управленческого учета характеризуется следующими основными недостатками:

- недостаточно оценивает влияние факторов внешнего окружения предприятия;
- искажает информацию по формированию полной себестоимости

продукции;

- во многом регламентируется требованиями и ограничивается возможностями финансового, налогового учета.

Данные недостатки традиционных моделей устраняются современными концепциями управленческого учета. Кроме того, они помогают выполнять функцию прогнозирования в системе управления предприятием.

Подсистема прогнозирования предназначена для определения наиболее вероятных значений факторов, влияющих на результаты финансово-хозяйственной деятельности компании, и обоснования выбора ее стратегии (рис. 1).

Рис. 1. Информационное обеспечение стратегических решений в управленческом учете

С точки зрения управленческого учета к таким внешним факторам относятся инфляция, валютный курс, налоговые и кредитные ставки, рыночная конъюнктура и др., к внутренним факторам – деловая активность, технологические и технические особенности производственного процесса и т.д. С помощью методов, используемых для диагностики проблем, обеспечивается достоверное и наиболее полное описание ситуации. Последующая обработка и анализ полученной первичной информации осуществляются с помощью методов сравнения, факторного анализа, моделирования и прогнозирования. Набор методов зависит от характера и содержания проблемы, сроков и средств. Информационное обеспечение стратегических решений осуществляется на основе данных и аналитики управленческого учета, имеющего собственный

инструментарий для этих целей.

Очевидно, что инструментарий стратегического управленческого учета обусловлен развитием методов и приемов системы стратегического управленческого учета. Его инструментарий включает набор методик как характерных для традиционного управленческого учета, так и специальных. Используются калькулирование себестоимости на основе движения продукта, «АВ-костинг», по стадиям жизненного цикла, система сбалансированных показателей, бюджетирование. Эти методики интегрированы в систему стратегического менеджмента, что позволяет более качественное использование методов менеджмента для построения стратегий развития и функционирования предприятий.

Королева Наталия

к.э.н.

Левченко Александр

к.э.н., доцент

Белгородский государственный технологический
университет им. В.Г. Шухова
г. Белгород, Россия

НАЛОГОВЫЕ БАРЬЕРЫ РАЗВИТИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

Проблемы развития малых и средних предприятий (МСП) как системообразующей структурной единицы экономики актуализируются в периоды социально-экономической и геополитической нестабильности. В Украине МСП обеспечивают 79,1% рабочих мест. На их долю приходится 59% валовой добавленной стоимости, что превышает соответствующие значения показателей в Польше и Германии [1]. Тем не менее, динамика развития сектора МСП характеризуется наличием ряда негативных тенденций. В течение 2013-2015 гг. численность и крупных, и средних, и малых предприятий устойчиво сокращалась. Согласно результатам опроса, проведенного специалистами Программы USAID «Лидерство в экономическом управлении», стоимость открытия и ведения малого бизнеса в Украине составляет 30 тыс. грн. в год (1100 долл. США), что включает прямые и косвенные (временные) затраты. Взаимодействию с контролирующими органами и выполнению регулятивных процедур (регистрации, получению разрешений, прохождению проверок, составлению и предоставлению отчетной документации) МСП вынуждены посвящать 15% рабочего времени. Срок, необходимый для регистрации предприятия, в 2015 году составил две недели. В среднем МСП

направляют в государственный бюджет в виде налогов и сборов 27% полученных доходов. Почти два из трех МСП (61%) содержат в штате двух бухгалтеров на полную ставку, каждое третье МСП (35,4%) пользуется услугами внешних совместителей или оплачивает труд бухгалтера, работающего на полный рабочий день. По мнению представителей малых и средних украинских фирм, наиболее распространенными проблемами ведения бизнеса в настоящее время являются следующие: нестабильность налогового законодательства (61% опрошенных), тяжелое налоговое бремя (48% респондентов), высокие штрафные санкции (45%), большое количество (30%) и высокий уровень сложности (27,7%) отчетной документации, высокая степень зависимости от решений налогового инспектора (16,6%), частые проверки (8,2%) и взяточничество (8,2% опрошенных) [2], а также дефицит средств для финансирования текущей деятельности и капитальных инвестиций [3].

В рейтинге стран по качеству условий для ведения бизнеса, который публикует Всемирный Банк, Украина в 2017 г. занимает 80 место (Польша 24, Беларусь – 37, Россия – 40 место) [4], что можно считать прогрессом по сравнению с 152 местом в 2012 году. Тем не менее, владельцы небольших компаний, особенно физические лица-предприниматели, не испытывают значительного улучшения своего положения и настроены пессимистично относительно ближайших перспектив развития бизнеса. Отрицательные значения краткосрочного индекса деловой среды (-0,26) и краткосрочного индекса деловой активности предприятий (-0,04) [5] свидетельствуют о преобладании негативных ожиданий относительно динамики деятельности.

Особенно это характерно для традиционно наиболее уязвимой и чувствительной к налоговому давлению группе предприятий – самозанятых физических лиц и ФОП, использующих труд по найму. Повышение минимального размера оплаты труда создало условия, несовместимые с продолжением деятельности в качестве ФОП, поскольку обязанность уплаты 2112 грн. в квартал независимо от факта получения дохода явилась непосильным бременем для многих предпринимателей. Несмотря на то, что данная мера была необходимой с точки зрения повышения стандартов оплаты труда и уровня жизни в соответствии с изменившимися макроэкономическими параметрами, она не решит глубоких системных проблем украинской экономики. С одной стороны, повышение минимальной зарплаты не принесет кардинальных изменений проблемы отставания скорости изменения реальных располагаемых доходов населения от темпов инфляции. Средняя зарплата по экономике составляет 6008 грн. или 218 долл., потребительские цены по сравнению с базовым 2010 годом выросли на 215,3%, в то время как реальная зарплата выросла на 15%, а реальные располагаемые доходы уменьшились на 17%. С другой стороны, ужесточение фискального фактора привело к закрытию более 252 тыс. ФОП (14%) (по состоянию на 3 марта 2017 года [6]) в течение 2,5 месяцев с момента принятия законодательного решения о

повышении минимальной зарплаты. Таким образом, выполнение малым бизнесом социальной функции, которая заключается в сглаживании последствий социально-экономических потрясений для рядовых граждан и обеспечении источника дохода в периоды экономической рецессии за счет самозанятости, существенно затруднено.

В проекте Стратегии развития МСП на период до 2020 года в качестве одного из ключевых принципов принято правило: «Сначала думай о малом» [1]. Однако динамика реальных макроэкономических показателей дает веские основания ожидать, что красивая формулировка так и останется нереализованным достоянием кабинетных декламаций.

Список использованных источников

1. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року” [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=3d000ae4-bdef-4942-bda2-803de33a1f0b> (Дата обращения: 13.03.2017).

2. Скільки коштує вести бізнес в Україні [Електронний ресурс] / Дело.ua. – [15.08.2016]. URL: https://delo.ua/ukraine/naskilki-dorogo-vesti-biznes-v-ukrajini-321377/?supdated_new=1489406213 (Дата обращения: 13.03.2017).

3. Антонова, М. В. Исследование влияния макроэкономических факторов на ликвидность банков [Текст] / М. В. Антонова, М. А. Полянская // Вестник БГТУ им. В.Г. Шухова. – 2016. – №3. – С. 191-195.

4. Doing Business : Comparing Business Regulation for Domestic Firms in 190 Economies 2017 [Электронный ресурс] / World Bank Group Flagship Report. – URL : <http://www.doingbusiness.org/~media/WBG/DoingBusiness/Documents/Annual-Reports/English/DB17-Report.pdf> (Дата обращения: 13.03.2017).

5. Щорічна оцінка ділового клімату [Електронний ресурс] / USAID Україна. – Режим доступа : <http://www.lev.org.ua/abca.html> (Дата обращения: 13.03.2017).

6. Відслідкуйте закриття ФОПів в реальному часі [Електронний ресурс] / Проект відкритих даних OpenDataBot. – Режим доступа : <https://opendatabot.com/fop> (Дата обращения: 13.03.2017).

Леськів Роман

студент

Науковий керівник: д.е.н., професор Бруханський Р.Ф.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стратегічним пріоритетом діяльності сільськогосподарського підприємства є максимальне ефективне використання ресурсів у поєднанні з новітніми інноваційними технологіями виробництва продукції за умов дотримання екологічних стандартів. На думку проф. Р. Бруханського управлінські аспекти забезпечення ефективності діяльності визначаються обґрунтованістю рішень оперативного й стратегічного змісту, які залежать від достовірності й адекватності вхідних інформаційних потоків, формування яких значною мірою відбувається у системі бухгалтерського обліку підприємства [1, с. 27].

Основними параметрами успішної реалізації обліково-аналітичного забезпечення системи стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України, обґрунтованими проф. Р. Бруханським, є: інформація управлінського та фінансового обліку повинна застосовуватись як основна інформаційна база прийняття і виконання стратегічних рішень. При визнанні доцільності й практичному використанні методології стратегічного менеджменту облікова система має забезпечити інформацією не лише процес стратегічного планування діяльності, а й поточний моніторинг підконтрольних показників, встановлення причин їх відхилень, пошук альтернатив, адаптацію стратегічного розвитку підприємства відповідно до змін бізнес-середовища; з метою забезпечення максимального ефекту від реалізації стратегічних цілей підприємства облікову інформацію необхідно відображати в адекватній формі, яка гарантуватиме детальне відстеження і поетапний моніторинг досягнення мети; обліково-інформаційна база стратегічного менеджменту підприємства має містити не лише фінансові показники діяльності, а й спектр усіх можливих даних, які прямо чи опосередковано можуть впливати на досягнення кінцевого результату; для формування якісних показників обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту доцільно надавати інформаційному масиву чітко структуровану форму з метою уникнення хаотичного набору певних даних, які потребують подальшої обробки і систематизації; при визначенні формату і параметрів обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарського підприємства необхідно уникати «інформаційних прогалин» трансляції облікових даних, що стосуються

як обсягу і якості інформації, так і каналів її передачі; модель обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства має надавати необхідну інформацію в оптимальній формі з високим ступенем сприйняття як обліковими, так і необліковими працівниками; оскільки більшість стратегічних рішень є неординарними і унікальними за своєю сутністю, бухгалтерська служба підприємства має формувати інформаційні потоки, орієнтуючись безпосередньо на специфіку конкретної ситуації та ступінь її пріоритетності; з метою оптимізації обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства і забезпечення максимальної оперативності прийняття рішень доцільно попередньо розмежувати найбільш типові рішення з поділом їх на декілька груп і закріпленням основних інформаційних запитів; обліково-аналітичний супровід стратегічного менеджменту, крім надання вихідної інформації для прийняття рішень, має оперувати набором стратегічних фінансових показників, які забезпечуватимуть процес відстеження ефективності та ступеня досягнення стратегічних цілей, формулювання та реалізації стратегій підприємства; система обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства має бути максимально еластичною до змін як внутрішнього, так і зовнішнього бізнес-середовища сільськогосподарських підприємств; моніторинг ретроспектив прийняття управлінських рішень стратегічного характеру і ступеня досягнення визначених цілей поступово має формувати інформаційну базу для передбачення і попередження можливих загроз діяльності сільськогосподарських підприємств [1; 2; 3; 4; 5; 6].

Дотримання наведених параметрів дозволить створити ефективні передумови для впровадження системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України, удосконалити систему бухгалтерського обліку як елемента інформаційного забезпечення процесу прийняття стратегічних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Бруханський, Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.
2. Бруханський, Р. Ф. Фінансово-облікова проблематика відтворення потенціалу сільськогосподарських підприємств [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський, Н. В. Железняк, І. П. Хомин ; за наук. ред. Р. Ф. Бруханського. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 452 с.
3. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.
4. Бруханський, Р. Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до

побудови стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2014. – № 1. – С. 163-169.

5. Бруханський, Р. Ф. Поняття стратегічного управлінського обліку [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4. – С. 310-313.

6. Бруханський Р. Ф. Обліково-соціальні параметри диференціації та забезпечення стратегій аграрних підприємств / Р. Ф. Бруханський, С. К. Шандрук // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8), ч. 2. – С. 247-252.

Радик Сніжана
магістрант
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК – ДОМІНАНТА СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В БІЗНЕСІ

Генерування принципово нової концепції стратегічного управлінського обліку зумовлене необхідністю забезпечення належного обліково-аналітичного базису для стратегічного менеджменту у сучасному глобалізованому просторі. Виникнення такого нового напрямку пов'язують також із недостатньою мотивацією охоплення нових інтегрованих ланок бізнесу управлінським обліком. Саме тому, починаючи з другої половини 70-х рр. ХХ ст., у зв'язку з необхідністю системного аналізу, моніторингу і прогнозування позицій підприємства у розвиненій ринковій інфраструктурі, управлінський облік почав поступатися стратегічному управлінському. Такий інноваційний облік значно краще забезпечує важливою обліковою інформацією стратегічний менеджмент.

Стратегічний управлінський облік не є до кінця сформованим, проте може бути дуже перспективним, адже він опинився між двох різних, але працюючих на спільну мету категорій – стратегічного менеджменту та управлінського обліку, тому нові вимоги мотивують цей вид обліку шукати найкращих шляхів розвитку. Реалізація вимог, які висуваються до нового напрямку, потребує потужного методичного та методологічного апарату. Однак, через свою взаємопов'язаність з вищенаведеними дисциплінами та багатого арсеналу інструментів, стираються межі сприйняття стратегічного управлінського обліку як самостійної концепції з власним предметом, методом та завданням. Дуже багато протиріч з цього приводу виникає у вітчизняних і закордонних науковців. Зокрема, по-різному визначають поняття стратегічного управлінського обліку. Його визначення поляризуються у межах суб'єктивних переконань і навіть заперечуються деякими вченими. Однак, міжнародна

організація фахівців управлінського обліку, закордонні та переважна більшість вітчизняних науковців відстоює право на подальший розвиток перспективного стратегічного управлінського обліку, ведення якого забезпечує впевненість у конкурентоспроможності підприємств у майбутньому. Підґрунтям для виділення його в окремий перспективний напрям, на наш погляд, є все ж таки певна єдність у підходах до визначення самої суті цього обліку, адже саме відсутність злагодженої науково-дослідної роботи заважає його потенційному росту. Позиціонуємо стратегічний управлінський облік як надзвичайно важливу інформаційно-облікову гілку управлінського обліку, систему виявлення, збору, опрацювання та інтерпретації стратегічно важливої звітної інформації підприємства, призначеної для подальших аналітично-інформаційних цілей і прийняття рішень на майбутню перспективу.

Розділяємо погляди Р. Ф. Бруханського, про те, що стратегічний управлінський облік є проміжною ланкою, яка знаходиться між стратегічним менеджментом і обліком, працює на інтереси підприємства в цілому [1, с. 227]. Тому, предмет вивчення цього напрямку може мати широку деталізацію. Науковці по-різному трактують його, наприклад: О. Є. Власова стверджує, що предметом є комплекс виробничо-фінансових операцій господарської діяльності, інформація про які відображається у фінансовій звітності підприємства і в подальшому використовується у аналітично-стратегічному плануванні [2, с.107]. Л. В. Нападовська називає предмет стратегічного управлінського обліку об'єктами підприємства у процесі виробництва і управління [3, с. 19].

На нашу думку, предметом дослідження стратегічного управлінського обліку є внутрішнє і зовнішнє середовище. Причому, підтримуючи позицію авторитетного інституту професійних бухгалтерів управлінського обліку СІМА [4], вважаємо, що увага акцентується все ж більше на зовнішньому середовищі, яке безпосередньо впливає на поведінку підприємства в умовах глобалізації та регіоналізації економіки. Внутрішнє, в свою чергу, також має вплив на локальному рівні, проте він є опосередкованим, бо в цьому аспекті підприємство розраховує виключно на власні ресурси розвитку. Зовнішніми факторами впливу на функціонування підприємства є: специфіка галузі, економічні вимоги (кон'юнктура ринку, ринкова ціна, вплив споживчих вподобань та ін.). До внутрішніх факторів відноситься: ресурсозабезпеченість: (капітальні інвестиції, матеріально-технічна база, трудоворесурсний потенціал та ін.), обрана стратегія (зосередження, диференціації, мінімізації витрат).

Стратегічний управлінський облік покликаний здійснювати аналітику, що є особливо актуальним у мінливому бізнес-середовищі. Об'єктами при цьому, як стверджує О.Є. Власова, є витрати і результати діяльності підприємства [2, с.107]. Тому, ми вважаємо, що його основна мета – забезпечити інформаційно-аналітичну підтримку прийняття ефективних стратегічних рішень на підприємстві. Подібної думки притримується більшість вчених.

Стратегічний управлінський облік взаємопов'язаний із багатьма аналітичними науками, саме тому спектр його методів, прийомів, засобів дуже різноманітний. У цьому напрямку вчені плідно працювали і досі здійснюють нові наукові пошуки.

Представлені науковцями численні методи стратегічного управлінського обліку можна, на нашу думку згрупувати за наступними ознаками:

1) методи стратегічного ціноутворення та калькулювання: (ABC costing, target costing, kaizen costing, ланцюжки вартості та ін.);

2) методи моніторингу конкурентоспроможності (аналіз трендів та ін.);

3) методи позиціонування підприємства (відповідно до обраної стратегії);

4) методи планування та стратегічного бюджетування (flexed budget);

5) система збалансованих показників (balanced scorecard);

6) методи комплексного аналізу (аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища, аналіз прибутковості підприємства, SWOT-аналіз, GAP-аналіз та ін.).

Проведений поділ методів на групи допомагає побачити схожість деяких з них, але не вирішує проблему вибору найефективніших. Необхідно виважено підходити до питання обрання найкращих інструментів. Економічний ефект одного і того ж методу може бути різним. Тому для визначення найоптимальніших та формування стійкого інструментарію необхідно детально розглянути кожен інструмент, його переваги і недоліки, які обумовлені специфікою галузі і окремого підприємства, дослідити методіку застосування, про що й піде мова у наступному розділі дипломної роботи.

Отже, стратегічний управлінський облік має власну мету, предмет, об'єкти, методи, інструменти, застосування яких забезпечує прибутковість підприємства та можливість стратегічного планування. Водночас методика стратегічного управлінського обліку не є достатньо дослідженою, бо перед науковцями постає непросте завдання розробити таку методичну базу, яка б цілком задовольняла потребу оцінки майбутніх, інколи безпрецедентних, ситуацій і пошуку альтернативних варіантів поведінки у мінливому бізнес-середовищі. Від ефективності такого виду обліку залежить стратегічний менеджмент, адже стратегічний управлінський облік є його потужною інформаційно-аналітичною підтримкою. Таким чином, розвиток цього нового напрямку є надзвичайно актуальним, необхідним для реалізації бізнес-стратегії.

Список використаних джерел

1. Бруханський, Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.

2. Власова, О. Є. Науково-методичні засади організації стратегічного управлінського обліку в рамках системи обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством [Текст] / О.Є. Власова // Комунальне господарство

міст. – №115. – 2014. – С. 105–110.

3. Нападівська, Л. В. Управлінський облік [Текст] : монографія / Л. В. Нападівська. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.

4. CIMA Official terminology [Text]: Edition. – London: CIMA Publishing, 2005. – 114 p.

Райкова Тетяна

к.фарм.н., доцент

Запорізький державний медичний університет

м. Запоріжжя

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ – ШЛЯХ В МАЙБУТНЄ

Організації і керівники, які дивляться вперед, визначають напрямок з розробки стратегій та їх реалізації. При цьому бізнес, як і керівники, повинен працювати добре і прямо зараз, щоб добре розвиватися в майбутньому. На це направлений стратегічний аспект управління, а саме – стратегічне управління.

Питанням стратегічного управління приділяється велика увага. При цьому, окреслена проблема ставала предметом дослідження в роботах Б. Райана [7], І. Ансоффа [1]. Дисципліна управлінський облік введена для підготовки керівників підприємств. Для цього розроблені навчальні посібники та підручники, які дають змогу оволодіти управлінням майбутнього [3].

Специфіка діяльності підприємств галузі фармація з питань стратегічного управління відображена в роботах Б.П. Громова [2], А.С. Немченко та інших [6; 5].

Стратегічне управління здійснюється в контексті місії організації і його фундаментальна задача полягає в тому, щоб забезпечити взаємозв'язок місії з основними цілями організації в умовах змінного економічного середовища. Стратегічне управління стосується цілей і засобів. В площині цілей воно вимальовує загальні контури майбутнього організації, в якості засобів - показує, як ця ціль повинна досягатися. Стратегічне управління - це прогнозне управління, пов'язане з розробкою і концептуалізацією уявлень про те, куди прямує організація.

Стратегічне управління повинне суміщатися з практикою оперативного управління та базуватися на даних управлінського обліку [4].

У керівників фармацевтичної галузі, які мислять стратегічно, повинно бути широке і довгострокове бачення перспектив руху. Але вони повинні також розуміти, що саме вони відповідають, по-перше, за планування розміщення засобів способом, найбільш корисним для впровадження стратегії і, по-друге, за те, щоб управління будувалось, додаючи значну вартість до результатів, які

отримує організація.

Найбільш поширеними напрямками, по яким в фармацевтичних організаціях встановлюються цілі, являються наступні: прибутковість - отримання маржинального доходу, положення на фармацевтичному ринку, фінансові ресурси, потужності організації - поява нових регіональних структурних підрозділів, розробка, виробництво продукту та поновлення технології згідно вимог міжнародних стандартів, кадрові ресурси, робота з покупцями, надання допомоги суспільству - соціальний маркетинг.

В будь - якій великій організації, яка має декілька різноманітних підрозділів та декілька рівнів управління, складається ієрархія цілей, яка представляє собою декомпозицію цілей більш високого рівня в цілі більш низького рівня.

Найважливішими цілями для стратегічного управління являються цілі росту організації. Дані цілі відображують співвідношення темпу зміни об'єму продаж та прибутку організації, темпу зміни об'єму продаж та прибутку по галузі в цілому. В залежності від того, яке це співвідношення, темп росту організації може бути швидким, стабільним або може спостерігатися скорочення. Відповідно цим темпам росту можуть встановлюватись цілі швидкого росту, ціль стабільного росту і ціль скорочення.

Ціль швидкого росту являється дуже привабливою, однак й дуже складною для досягнення. Організації, якщо в неї для досягнення даної цілі є всі необхідні посилення, належить віддати перевагу саме цій цілі росту. Для того, щоб справитися з швидким ростом, керівництво організації повинне володіти такими якостями, як глибоке розуміння ринку, вміння обрати найбільш підходящу частину ринку й сконцентрувати свої зусилля на цій частині ринку, вміння добре використовувати наявні в організації ресурси, вміння чуйно відчувати хід часу й добре контролювати у часі протікаючи в організації процеси. В разі швидкого росту організації, необхідно мати досвідчених менеджерів, які вміють ризикувати. Стратегія організації повинна бути сформульована дуже якісно.

Ціль стабільного росту припускає, що при її досягненні організація розвивається приблизно таким же темпом, як й галузь в цілому. Дана ціль не припускає експансії організації, значить, що організація прагне зберегти незмінною свою частку ринку.

Ціль скорочення ставиться організацією тоді, коли за цілим рядом причин вона вимушена розвиватися більш повільно. При цьому власники очікують, що організація забезпечить високий прибуток, великі дивіденди та безпеку для вкладених капіталів. Співробітники бажають, щоб організація виплачувала їм високу заробітну плату, давала цікаву та безпечну роботу, забезпечувала умови росту та розвитку, здійснювала добре соціальне забезпечення. Для покупців організація повинна дати продукт по підходящій ціні, відповідної якості, з хорошим обслуговуванням та іншими гарантіями. Людство потребує від

організації, щоб вона не наносила шкоду навколишньому середовищу. Менеджери повинні враховувати все це й розробляти цілі таким чином, щоб в них знаходили втілення різно направлені інтереси суб'єктів впливу.

Для отримання інформації керівництво може використати якісні моделі прогнозування. Якісні методи прогнозування належать до інтуїтивних (неформалізованих) методів і вони поділяються на такі:

– думка "журі": полягає у поєднанні й усередненні думок експертів у релевантних сферах. Неформальним різновидом цього методу є "мозковий штурм", під час якого учасники намагаються генерувати більше ідей;

– спільна думка працівників збуту. Досвідчені торгові агенти, фармацевтичні представники часто дуже добре передбачають майбутній попит. Вони близько знайомі зі споживачами та можуть урахувати їх минулі дії швидше, ніж вдасться побудувати кількісну модель;

– модель очікування споживача ґрунтується на результатах опитувань клієнтів організації, їх просять оцінити власні потреби в майбутньому, а також нові потреби;

– метод експертних оцінок. Метод експертних оцінок - це процедура, котра дозволяє групі експертів дійти згоди.

Усі перераховані фактори мають розглядатися в системній єдності, лише несуттєві можуть виключатися з розгляду. Обираючи метод прогнозування, рекомендується враховувати два найважливіші фактори - витрати і точність.

Список використаних джерел

1. Ансофф, И. Стратегическое управление [Электронная публикация]. – М.: Центр гуманитарных технологий, 1989 [20.02.2012]. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/4155>

2. Громовик, Б. П. Організація та економіка фармації [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. фарм.профілю III-IV рівнів акредитації / Б.П. Громовик, С. І. Терещук, І. Л. Чухрай; за ред. Б. П. Громовика, С. І. Терещук. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 816 с.

3. Управлінський облік [Текст] : навч. посібник / В. М. Добровський [та ін.] ; Київський національний економічний ун-т. – К.: КНЕУ, 2005. – 278 с.

4. Довбуш, А. В. Стратегічне управління витратами в обліку і аналізі [Текст] / А. В. Довбуш // Сталий розвиток економіки. – 2011. – №3. – С. 190

5. Організація та економіка фармації [Текст] : навч. посіб. Для підгот. До практ. занять Модулі 2-3: Системи обліку й основи економіки у фармації / авт.-уклад.: В. Ф. Москаленко, О. П. Яворовський, Я. В. Цехмістер [та ін.]. – К.: ВСВ Медицина, 2013. – 432 с.

6. Основы экономики и системы учета в фармации [Текст] : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.С. Немченко, А.Л. Панфилов, В.Н. Чернуха [и др.] под ред А.С. Немченко. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 480 с.

7. Райан, Б. Стратегический учет для руководителя [Текст] / Б. Райан // пер. з англ. под. ред. В. А. Микрюкова. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.

Свирляняк Ольга

студент

Науковий керівник: д.е.н., доцент Бруханський Р.Ф.
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТОКІВ СТРАТЕГІЧНОГО ХАРАКТЕРУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Однією з основних проблем побудови і впровадження сучасної моделі стратегічного менеджменту є відсутність системи інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень, пов'язаної з інформаційним дефіцитом вищого ієрархічного рівня менеджменту підприємства.

На переконання І.І. Федулової, базовими цілями верхнього рівня ієрархії системи стратегічного менеджменту є ефективність, задоволення потреб і запобігання загрозам [1, с. 21].

Для гарантування ефективності обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств, на думку Р. Ф. Бруханського, необхідно забезпечити суцільний неперервний моніторинг зовнішніх параметрів і внутрішніх показників діяльності підприємства з дотриманням основних цілей обраної стратегії розвитку бізнесу, що може бути здійснено лише за умови побудови комплексної системи інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств України [2, с. 11].

Для побудови ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту необхідним є обґрунтування поняття якості облікової інформації стратегічного характеру. Термін «якість інформації» щодо обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту підприємств не має однозначних формулювань. Якість інформації визначається сукупністю характеристик, які зумовлюють можливість її адекватного корисного використання для задоволення потреб стратегічного менеджменту щодо прийняття ефективних управлінських рішень.

У системі Міжнародних стандартів фінансової звітності встановлені чіткі вимоги до якості інформації (якісні характеристики фінансової звітності): 1) «reliability» – надійність (достовірність); 2) «faithful representation» – точне уявлення (представлення); 3) «substance over form» – пріоритет змісту над формою; 4) «neutrality» – нейтральність (неупередженість); 5) «prudence» –

обачність (передбачливість); 6) «completeness» – повнота (завершеність); 7) «relevance» – доцільність (релевантність); 8) «comparability» – порівнянність (зіставність); 9) «understandability» – зрозумілість [3].

Дотримання вказаних характеристик у процесі організації обліку на сільськогосподарських підприємствах сприятиме підвищенню якості облікової інформації, що надаватиметься користувачам для прийняття рішень. Проте наведений у МСФЗ набір характеристик облікової інформації, на нашу думку, більше стосується тактичного й оперативного управління підприємствами і не враховує особливостей стратегічного управління, специфіки всіх етапів формування і реалізації стратегії підприємств. Згідно з цим даний набір характеристик облікової інформації має бути уточнений відповідно до розуміння цілей і сутності стратегічного менеджменту.

Інформаційні потоки стратегічного менеджменту потрібно формувати на основі обліково-аналітичної інформації стратегічного характеру з врахуванням наступних вимог [2; 4; 5; 6; 7]:

1) своєчасність, тобто дотримання необхідних для конкретної ситуації строків подання інформації;

2) достовірність, тобто адекватне відображення фактів господарського життя підприємства;

3) корисність, що має передбачати якісно вищий рівень господарського ефекту від використання інформації порівняно із затратами на її отримання;

4) зрозумілість – здатність забезпечувати фактичне сприйняття інформації користувачами без застосування додаткових зусиль;

5) регулярність надходження – формування графіку руху інформаційних потоків стратегічного характеру з дотриманням встановленої періодичності.

Для гарантування дієвості та ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств необхідно забезпечити суцільний неперервний моніторинг внутрішніх показників діяльності підприємства та зовнішніх параметрів з дотриманням основних цілей обраної стратегії.

Список використаних джерел

1. Федулова, І.І. Характеристика інноваційного процесу [Текст] / І.І. Федулова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Чернівці : БДФА, 2010. – С. 18-21.

2. Бруханський, Р. Ф. Облік і аналіз у системі стратегічного менеджменту аграрного підприємництва [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 384 с.

3. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] / МФУ. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control/publish>.

4. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України

[Текст] / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.

5. Бруханський, Р. Ф. Поняття стратегічного управлінського обліку [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Інноваційна економіка. – 2014. – № 4. – С. 310-313.

6. Бруханський, Р. Ф. Аналіз вимог системи стратегічного менеджменту до побудови стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку [Текст] / Р. Ф. Бруханський // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2014. – №. 1. – С. 163-169.

7. Бруханський, Р. Ф. Фінансово-облікова проблематика відтворення потенціалу сільськогосподарських підприємств [Текст] : монографія / Р. Ф. Бруханський, Н. В. Железняк, І. П. Хомин ; за наук. ред. Р. Ф. Бруханського. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 452 с.

СЕКЦІЯ 8

Правове забезпечення господарської діяльності аграрних формувань

Веклич Владислав

к.ю.н., заступник завідувача кафедри

Навчально-науковий Інститут права імені князя Володимира Великого

Міжрегіональної Академії управління персоналом

м. Київ

ПРАКТИЧНА ЗНАЧУЩІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У КОНТЕКСТІ ВПЛИВУ КОРУПЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Далекий шлях, пани-брати

Знаю його, знаю!

Аж на серці похолоне,

Як його згадаю!

Понамірив я колись, –

Щоб його не мірять!

Розказав би про те лихо

Та чи то ж повірять.

Т.Г. Шевченко [1, с. 27]

Загальновідомим фактом є значне поширення корупції у багатьох пострадянських країнах, що є вагомим руйнівним чинником стосовно різних аспектів життєдіяльності суспільства. Разом з тим слід враховувати практичний аспект адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку з протидією корупції на різних рівнях. При цьому слід брати до уваги об'єктивні особливості відносин, щодо яких має здійснюватися регуляторний вплив. Архієпископ Іоанн Шанхайський відзначав: «людина може управляти природою, але для того, щоб управляти успішно, вона сама має підкоритися моральним законам Божим. Якщо наука призводить до біди, це стається не через чисто наукові причини, а через те, що плодами науки розпоряджається неприборканий, перейнятий гординою розум і нечисте людське серце» [2, с. 21], прикладом чого є пострадянське корупційне середовище з його специфікою і тенденціями розвитку.

Долучення України до згаданого середовища з неофіційним

підпорядкуванням звичним центрам впливу призвело до консервування сталих моделей стосовно підходів до здійснення управлінської діяльності на державному рівні (навіть при декларуванні здійснення реформування адміністративного апарату). Це мало своїм наслідком як стабільне збереження корупційної системи протягом незалежності країни, так і її подальший розвиток. На противагу цьому відбувалася системна деградація, апофеозом чого стала фактична беззахисність держави при намаганні утвердити і зберегти авторитарну модель управління (2014 рік). Але «для глобальної організації нульова латентність чи здатність постійно аналізувати середовище й швидко реагувати на зміни, веде до децентралізованого підходу до керування компанією. Менеджери, котрі працюють на «передовій», повинні розуміти, що відбувається навколо них і приймати адекватні рішення. Керування суто через ієрархічний ланцюг «згори – донизу» більше не прийнятне» [3, с. 221]. Подібний підхід ставить порівняно вищі вимоги до інтелектуального потенціалу осіб, котрі мають здійснювати адміністративно-виконавчі та розпорядчі функції з урахуванням законодавства. Відповідність такого потенціалу рівню посадового становища зовсім не визначається майновим становищем (хоча представники відповідних кіл намагаються утвердити супротивне у суспільній свідомості як «штамп»). Разом з тим слід брати до уваги, що рівень «професіоналізму» за умов дійсного корупційного середовища [4, с. 9], може визначатися набуттям посадовими особами вмінь, знань і навичок, які є придатними саме за таких пострадянських умов. Беручи до уваги спадковий характер і адміністративної моделі управління, і корупційного середовища (що лишилися ще з радянських часів), їх невідповідність стану сучасних суспільних відносин (які вимагають урахування динамічності змін середовища), а також ідеалізацію «гарного комуністичного минулого», що зараз поширюється у суспільстві на фоні негативних тенденцій економічного характеру, можна вказати на зовнішній чинник впливу (що має за мету маніпуляцію громадською свідомістю). Існування останнього у свою чергу зумовлює зниження ефективності адміністративно-правових заходів, що спрямовані на протидію корупції. Тобто, створюється ситуація, за якої громадяни підтримують корупцію, що відзначається руйнівним характером як щодо них самих (через вплив системного рівня), так і щодо держави й країни, у якій відбуваються відповідні процеси (це здійснюється під приводом збереження історичних зв'язків з «російською цивілізацією» (при її «самобутності») [5], але без урахування національних інтересів України).

Протягом десятиліть самоочевидною є вимога до політичної еліти щодо забезпечення особливого регулювання суспільних відносин, коли «сприятливий до розширеного відтворення розподіл результатів економічного зростання й національного багатства та створення ефективних інструментів володіння національним багатством повинні стати першочерговими цілями сучасної економічної політики й нормотворчої діяльності» [6, с. 211]. На противагу

цьому «обмежений доступ до ефективних мереж в рамках занепадаючого інституційного середовища також посилює відсутність довіри, що вже існує у пострадянських країнах» [7, с. 4]. Тож, фахівці вказують: «оптимізація діяльності органів щодо виявлення корупційних діянь та притягнення винних до відповідальності є найважливішою передумовою переходу до ефективніших моделей боротьби з корупційними злочинами в Україні» [8, с. 36].

Отже, на поточному етапі розвитку нагальною є проблема щодо утвердження корпоративного підходу до організації державного адміністративного механізму як такого, що надає комплекс послуг, які у своїй сукупності відповідають потребам громадян країни у контексті забезпечення їх прав і свобод, а також відтворення і збереження моральних і етичних цінностей. Адміністративно-правове регулювання з-поміж іншого має розвиватися у напрямку створення умов для забезпечення сприйняття громадянами правових моделей поведінки на системному рівні. Нагальною є проблема активізації учасників господарського життя країни (малий і середній бізнес, а також споживачі) у контексті впливу на діяльність посадових осіб щодо ліквідації корупційних схем і вироблення адміністративно-правових процедур та механізмів, які відповідають вимогам стосовно поступального розвитку країни, держави і суспільства з наступним нормативно-правовим затвердженням.

Список використаних джерел

1. Сиротенко, В. Шляхи юного Тараса: Вільно [Текст] / Володимир Сиротенко // Наука і суспільство. – 2016. – № 3-4. – С. 18-27.
2. Околітенко, Н. Кожне село – столиця [Текст] / Наталя Околітенко // Наука і суспільство. – 2016. – № 1-2. – С. 9-21.
3. Прахалад, К. К. Майбутнє конкуренції. Творення унікальної цінності спільно з клієнтами [Текст] / К. К. Прахалад, Венкат Рамасаві // Пер. з англ. Михайла Ставицького. – К.: Видавництво Олексія Капусти (підрозділ «Агенція «Стандарт»»), 2005. – 258 с.
4. Corruption Perception Index 2016 [Text] / Transparency International: the global coalition against corruption. – Berlin: «Transparency International» International Secretariat, 2017. – 12 p.
5. Мухамадеев, А. И. Программа дисциплины Российская цивилизация: основные проблемы и динамика развития Б1.В.ОД.5. Регистрационный № 90195716 [Текст] / А. И. Мухамадеев. – Казань: Федеральное государственное автономное учреждение высшего профессионального образования «Казанский (Приволжский) федеральный университет», Отделение Высшая школа исторических наук и всемирного культурного наследия, 2016. – 17 с.
6. Новицький, Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України [Текст] : монограф. / Г. В. Новицький. – К.:Інтертехнологія, 2008.– 496 с.
7. Aidis, R. Do institutions matter for entrepreneurial development? [Electronic

resource] / Ruta Aidis // IZA World of Labor. – 2017. – P. 1-10. – Access link: <http://wol.iza.org/articles/do-institutions-matter-for-entrepreneurial-development-1.pdf> (accessed 19.02.2017). – Named by the title.

8. Концепція адміністративно-правового забезпечення протидії корупції в Україні [Текст] : наук.-аналіт. доп. / [В. І. Литвиненко, П. Я. Пригунов та ін.]; за заг. ред. д-ра юрид. наук В. І. Литвиненка. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2016. – 89 с.

Комарівська Наталя
аспірант

Науковий керівник: к.н.держ.упр., доцент Галанець В.В.
Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ
при Президентіві України
м. Львів

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗМІСТ АГРАРНОГО ХОЛДИНГУ УКРАЇНИ

Сьогоднішній розвиток соціально-економічного напрямку є наслідком не лише ринкової реформи, а й відсутність стратегії розвитку та послідовність дій уряду. Господарські відносини в галузі сільського господарства виникають та розвиваються в результаті правового регулювання, тобто це ті відносини, що мають правове підґрунтя. Використовуючи правовий механізм законодавчий орган влади може пришвидшити або уповільнювати процес, тобто впливати суттєво на його розвиток.

Державне регулювання діяльності підприємств – організаційне, економічне, соціальне та правове забезпечення державою умов для ефективного ведення бізнесу. Держава впливає на діяльність підприємств через механізми нормативно-правової бази, інформаційної підтримки, економічного контролю. В залежності від ситуації у політичному та економічному житті держави змінюються і механізми регулювання. Підсилення правового механізму дозволить посилити економічне значення діяльності підприємств у суспільстві та державі. Механізм нормативно-правової бази являє собою два аспекти: перший – організаційна структура; другий – правові важелі впливу на відносини, що складаються у даній сфері.

Правове підґрунтя надає можливість для ефективного та стабільного розвитку ринкових відносин. Створення ефективного правового поля є однією із передумов у розвитку сільського господарства та агропромислового комплексу. Законодавство у галузі сільського господарства має стати цілісною правовою системою як за взаємною узгодженістю норм, так і за цілісністю

нормативного регулювання. Формування нормативно-правової бази передбачає: встановлення чітких правових норм та гарантій, що забезпечували б свободу та захист підприємницької діяльності; розроблення законодавчих та інших нормативних актів спрямованих на правове забезпечення розвитку ринкових відносин; удосконалення діючих правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність, з метою усунення внутрішньо-правових суперечностей і скасування положень, які гальмують розвиток приватної ініціативи та підприємництва [1, с. 24].

Діяльність холдингових компаній в Україні регулює Закон «Про холдингові компанії», Закон «Про акціонерні товариства», Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, та інші нормативно-правові акти.

Відповідно до *Указу Президента України* «Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації» (№ 224/94 від 11.05.1994 р.) [2] визначено поняття “холдингова компанія”: господарюючий суб’єкт, який володіє контрольними пакетами акцій інших, одного або більше, господарюючих суб’єктів. Даний Указ передбачає порядок та особливості створення холдингової компанії в процесі корпоратизації, і основне на що звернуто увагу, обмеження на створення та діяльність холдингової компанії (зокрема, створення холдингових компаній у процесі корпоратизації та приватизації не допускається в таких галузях як: торгівля товарами народного споживання, продукцією виробничо-технічного призначення, виробництво та переробка сільськогосподарської продукції). Крім того, холдингові компанії повинні один раз на рік публікувати у засобах масової інформації відомості балансу, відомості про прибутки й збитки. Із процесом приватизації виявляється ситуація в якій акції, активи підприємства розпорошені між учасниками, що унеможлиблює управління підприємствами. На вирішення даної ситуації прийнято *Указ Президента України* «Про участь Української фондової біржі у приватизаційних процесах» (№146/95 від 27.02.1995 р.), розміщення акцій акціонерних товариств відбувалося шляхом продажу через аукціон Української фондової біржі за кошти юридичним і фізичним особам, давши змогу консолідувати кошти для створення потужних комплексів.

З прийняттям у 2006 році *Закону України* «Про холдингові компанії в Україні», Указ «Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації» втрачає свою силу лише у 2007 році, відповідно норма про холдингові компанії у яких не допускалося створення була відсутньою.

Закон України «Про холдингові компанії в Україні» є базовим у напрямку діяльності холдингових компаній, яким визначено утворення та ліквідація холдингових компаній, державних холдингових компаній та Державної керуючої холдингової компанії. У створенні холдингових компаній приймають участь органи, що уповноваженні керувати державним майном, державні органи приватизації самостійно чи шляхом об’єднання корпоративних пакетів

акцій та інші суб'єкти на договірних засадах. Власник, що розпоряджається корпоративним пакетом акцій приймає рішення про утворення холдингової компанії, результатом дій є підписання договору. Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» передбачена процедура набуття статусу юридичної особи холдингової компанії.

Проте, якщо звернутися до нормативного визначення «холдингу», згідно Закону України «Про холдингові компанії в Україні» холдинговою компанією є «акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств». При цьому під холдинговим корпоративним пакетом акцій розуміють такий пакет акцій підприємства, який перевищує 50 % їх загальної кількості або є достатнім для вирішального впливу на його господарську діяльність [3].

На нашу думку, існуюча нормативна база у галузі сільського господарства недостатньо задовольняє вимоги у реформуванні та розвитку, що проявляється у відсутності відповідного нормативного закріплення їх управлінського забезпечення. Фактично відсутня процедура реформування й розвитку сільського господарства України.

Аналіз законодавства України та законодавчі розробки свідчать про певні правові та управлінські невідповідності забезпечення нормативно-правового рівня діяльності підприємств холдингового типу.

Список використаних джерел

1. Безземельна, Т. О. Організаційно-правовий механізм державного регулювання підприємницької діяльності : [Текст] / Т. О. Безземельна, Т. І. Сергєєва // Науково-виробничий журнал Держава та регіони. Серія : Державне управління. – 2009. – № 2. – С. 24.
2. Указ Президента України від 11.05.1994 № 224/94 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/224/94>.
3. Про холдингові компанії в Україні. Закон України від 15.03.2006 № 3528-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>.

Речиц Катерина

аспірант

Научный руководитель: д.ю.н., профессор Макарова Т.И.

Учреждение образования «Белорусский государственный университет»,
г. Минск, Республика Беларусь

ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ВОДНО-БОЛОТНЫХ УГОДИЙ, В ГРАНИЦАХ КОТОРЫХ РАСПОЛОЖЕНЫ ЕСТЕСТВЕННЫЕ МЕСТА ПРОИЗРАСТАНИЯ И ЗАГОТОВКИ ХОЗЯЙСТВЕННО ЦЕННЫХ ВИДОВ ДИКОРАСТУЩИХ РАСТЕНИЙ

Правовая охрана водно-болотных угодий, в границах которых расположены естественные места произрастания и заготовки дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных хозяйственно ценных видов дикорастущих растений, относящихся к особо охраняемым природным территориям, осуществляется в соответствии с Законом Республики Беларусь от 20 октября 1994 г. № 3335-ХІІ «Об особо охраняемых природных территориях» (с изм. и доп.) и иными нормативными правовыми актами Республики Беларусь, регулирующими отношения в области функционирования и охраны особо охраняемых природных территорий, а также их объявления, преобразования и прекращения функционирования.

Согласно статьям 3, 13, 40-1, 40-2, 40-3 Закона Республики Беларусь от 20 октября 1994 г. № 3335-ХІІ «Об особо охраняемых природных территориях» (с изм. и доп.), статьям 63-1 – 63-5 Закона Республики Беларусь от 26 ноября 1992 г. № 1982-ХІІ «Об охране окружающей среды» (с изм. и доп.), особой правовой охране подлежат водно-болотные угодья, в границах которых расположены естественные места произрастания и заготовки дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных хозяйственно ценных видов дикорастущих растений, относящиеся к природным территориям, имеющим статус международного значения и охраняемым в соответствии с международными договорами Республики Беларусь, в том числе согласно Рамсарской конвенции; к особо охраняемым природным территориям, включенным в национальную экологическую сеть, в том числе в качестве ее перспективных элементов; к особо охраняемым природным территориям, включенным в состав биосферных резерватов; к иным особо охраняемым природным территориям; к природным территориям, зарезервированным для объявления их особо охраняемыми природными территориями.

Правовая охрана водно-болотных угодий, в границах которых расположены естественные места произрастания и заготовки дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных хозяйственно ценных видов дикорастущих растений, относящихся к природным территориям, подлежащим специальной охране, осуществляется в соответствии с Законом Республики

Беларусь от 26 ноября 1992 г. № 1982-ХІІ «Об охране окружающей среды» (с изм. и доп.) и иными актами законодательства Республики Беларусь, содержащими нормы, регулирующие отношения в области охраны окружающей среды и природопользования.

Правовым основанием специальной охраны водно-болотных угодий, в границах которых расположены естественные места произрастания и заготовки дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных хозяйственно ценных видов дикорастущих растений, выступают статья 42 Лесного кодекса Республики Беларусь от 24 декабря 2015 г. № 332-З и статья 44 Закона Республики Беларусь от 14 июня 2003 г. № 205-З «О растительном мире» (с изм. и доп.), в соответствии с которыми сбор и заготовка дикорастущих растений (в том числе мха, лишайников и грибов) и (или) их частей (ягод, орехов, шишек, иных плодов, почек, листьев, цветов, коры, корней и другого), сбор и заготовка древесных соков, заготовка древесины могут ограничиваться или приостанавливаться Министерством природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь, иными специально уполномоченными республиканскими органами государственного управления, местными исполнительными и распорядительными органами в пределах их компетенции.

Правила сбора и заготовки пней и корней, бересты и веток деревьев, новогодних деревьев хвойных пород, в том числе новогодних елок, еловой серки, луба и коры, дикорастущих плодов и орехов, дикорастущих ягод и грибов, дикорастущих растений и их частей, сбора и заготовки древесных соков, заготовки древесины определены в общем виде статьями 42 и 64, статьями главы 16 «Заготовка древесины», статьями главы 17 «Заготовка живицы, второстепенных лесных ресурсов и осуществления побочного лесопользования» Лесного кодекса Республики Беларусь от 24 декабря 2015 г. № 332-З, статьями 45 и 45-1 Закона Республики Беларусь от 14 июня 2003 г. № 205-З «О растительном мире» (с изм. и доп.) и детально Правилами заготовки древесных соков, сбора, заготовки или закупки дикорастущих растений и (или) их частей, утвержденными постановлением Министерства природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь и Министерства лесного хозяйства Республики Беларусь от 31 августа 2005 г. № 37/36, и Правилами заготовки второстепенных лесных ресурсов и осуществления побочного лесопользования, утвержденными постановлением Министерства лесного хозяйства Республики Беларусь от 20 марта 2001 г. № 4.

Согласно статье 22 Закона Республики Беларусь от 23 июля 2008 г. № 423-З «О мелиорации земель», на торфяных месторождениях в местах произрастания дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных дикорастущих хозяйственно ценных растений, если такие растения одного вида покрывают 15 процентов и более площади этого месторождения, запрещается проведение мелиорации, а также в местах заготовки дикорастущих ягод,

лекарственного растительного сырья и иных дикорастущих хозяйственно ценных растений (или их частей) запрещается проведение мелиорации.

Следует обратить внимание, что порядок применения правил сбора и заготовки дикорастущих растений (в том числе мха, лишайников и грибов) и (или) их частей (ягод, орехов, шишек, иных плодов, почек, листьев, цветов, коры, корней и другого) определяется в зависимости от категории земель, в пределах которых расположены места произрастания хозяйственно ценных видов дикорастущих растений. С учетом того, что Правила заготовки древесных соков, сбора, заготовки или закупки дикорастущих растений и (или) их частей, утвержденные постановлением Министерства природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь и Министерства лесного хозяйства Республики Беларусь от 31 августа 2005 г. № 37/36, и Правила заготовки второстепенных лесных ресурсов и осуществления побочного лесопользования, утвержденные постановлением Министерства лесного хозяйства Республики Беларусь от 20 марта 2001 г. № 4, устанавливают ограничения и запреты на осуществление идентичных видов деятельности с целью сохранения естественных мест произрастания дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных хозяйственно ценных видов дикорастущих растений, автор считает целесообразным разработать единые подлежащие применению на всей территории Республики Беларусь Правила заготовки древесных соков, сбора, заготовки или закупки дикорастущих растений и (или) их частей и придать им юридическую силу Указа Президента Республики Беларусь.

Если международным договором Республики Беларусь установлены иные правила охраны водно-болотных угодий, в границах которых расположены естественные места произрастания и заготовки дикорастущих ягод, лекарственного растительного сырья и иных хозяйственно ценных видов дикорастущих растений, чем те, которые содержатся в законодательстве Республики Беларусь об особо охраняемых природных территориях и об охране окружающей среды, то применяются правила международного договора.

Terziyska Ralitsa
Ph.D., assistant of Department of Economics of Natural Resources
University of National and World Economy (UNWE)
Sofia, Bulgaria

NECESSITY AND BENEFITS OF THE COLLABORATION OF FARMERS

Existing problems that are related to prices along the supply chain of food products are becoming more and more visible on international level. On one hand, the purchase prices of primary (agricultural) products are very low. On the other hand it is found that prices paid by consumers of food are high. The analyses claim that the main part of the value added of the chain from production to final realization of the products is acquired by traders and processors and a very small part remains for farmers. The main reason for this is said to be fragmentation of agricultural production as a result of which the process of negotiating purchase prices and eventually farmers turn out to be economically the weaker party.

The necessity to enhance cooperation between farmers in order to increase the competitiveness of both agriculture and the food processing industry is a prerequisite for the emergence and development of various forms of collaboration, coordination and cooperation. Unification of the owners creates conditions for taking over stronger market positions and better opportunities for realization of the production, which in turn makes producers of primary agricultural products to receive greater share of the value added of the final product.

The aim of the paper is to present the main benefits and requisite of collaboration of farmers.

In the scientific literature there are a number of studies and publications concerning the main features and benefits of collaborative networks. Some of them focus their attention on the importance and functions of network structures (Gellynck and Kuhne, 2010; Omta, 2004; Matopoulos, 2005; MacKinnon, 2002), and others to stimulate innovation in agribusiness and the various practices of cooperation between manufacturers (Brennan and Dooley, 2005; Daskalakis and Kauffeld-Monz, 2005).

Network cooperation is considered by some authors (Asans, 2015) as a strategic challenge, firstly because farmers decided to get together in order to increase their competitiveness, and secondly because the economic situation is forcing them to seek allies for the survival of agriculture. Network structure provides a challenge for co-development, which consists in sharing experience, innovation, controlling the intensity of competition or to gain access to resources that are not internal property. According to Brown and Locket (2004) networks are seen as highly developed form of cooperation. Some authors (Asans, 2015) consider the network as a collaboration between farmers, which aims to boost competitiveness.

Generally acknowledged necessity for unification in different network structures of cooperation has led to the formation of a number of functional clusters, producer's

organizations and informal networks that differ in features that should be implemented; activities that regulations allow them to perform; the degree of democratic participation in the management of the network structure and the degree of independence of the management, which each participant has in the network in terms of his own farm, cooperative or trading company.

The existence of networks is a prerequisite for sustainable forming of economic relations in agriculture, increasing profitability and guaranteeing the income of individual farms. At the same time as a functioning market structures they imply democratic representation and defend the position of farmers in the areas of supplying factors of production, processing and marketing of finished products, not only regionally but also nationally.

It is needed to motivate farmers to participate in network structures through giving them access to get to know about positive experiences and the effects of similar formations in other countries of the European Union and beyond.

Network structures are considered as an opportunity to overcome the influence of the monopoly firms that deal with processing and marketing because that negative influence occurs in a number of sectors and areas.

Through the participation of farmers in clusters, producer organizations and other forms of cooperation networks it is observed that they overcome the behavioral manifestations of opportunism when there is a breach of contractual agreements and build trust among them. It turns out that availability of well developed internal rules and constitutive treaties leads to improved relationships between individual members, raising awareness of their abundance and leading to prosperity of the network and its sustainable development, which is reflected in increased economic result of activities of each owner. This is achieved not only by reducing production, but also by reducing transaction costs. Representation which is a result of participating in the network structure and contracts made on its behalf become cost savings for the conclusion and implementation of transactions in the realization of agricultural production.

Literature review of scientific papers on the issues of collaboration of farmers in networked forms of organization, gives rise to the following conclusions. It is observed a weak cooperation between farmers, processors and traders due to lack of traditions, fragmentation of production, lack of appropriate forms and incentives for building long-term partnerships. This problem is an obstacle for long-term planning. Therefore, promoting cooperation between farms should be a priority in order to improve their market position, to increase their productivity through optimal use of resources, and to be able to take advantage of emerging market opportunities. It is also necessary to promote the benefits from the operation of a variety of organizational forms. As well as raising awareness of farmers about the possibilities for applying for funding for different measures of the EU Rural Development Programme encouraging their collaboration. Last but not least is needed in-depth study of the functioning organizations globally.

References

1. Асанс, К. (2015), Управление на мрежи, Нов български университет.
2. Brennan, A. a. L. and L. Dooley, . (2005). "Networked creativity: a structured management framework for stimulating innovation." *Technovation* 25: 1388-1399.
3. Brown, D.H. and Locket, N. (2004) 'Potential of critical e-applications for engaging SMEs in e-business: a provider perspective', *European Journal of Information Systems*, Vol. 13, pp.21–34.
4. Daskalakis, M. and M. Kauffeld-Monz (2005). Trust and knowledge in the behavioural dynamics of innovation networks. Paper presented on the 4th European Meeting on Applied Evolutionary Economics. Utrecht.
5. Gellynck, X. and B. Kuhne, (2010), Horizontal and vertical networks for innovation in the traditional food sector, *Int. Journal on food system dynamics* 2, 123-132.
6. MacKinnon, D., A. Cumbers, et al. (2002). "Learning, innovation and regional development: a critical appraisal of recent debates." *Progress in Human Geography* 26: 293-311.
7. Matopoulos, A., Vlachopoulou, M., et al. (2005): Exploring clusters and their value as types of business networks in the agricultural sector, *Operational Research*, vol. 5(1):9-19.
8. Omta, O. (2004). Management of Innovation in Chains and Networks. The Emerging World of Chains and Networks. Bridging theory and practice. T. Camps, P. Diederer, G. J. Hofstede and B. Vos. 's-Gravenhage, Reed Business Information.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНСТИТУЦІЙНИХ СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

*Збірник наукових праць
всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю*

30 березня 2017 року

Комп'ютерний набір і верстка
Сава А.П.

Адреса редакції:
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46008

Видавець:
Видавництво «Крок»
вул. Гайова, 56, м. Тернопіль, 46006
тел. +38 0352 248436

Підписано до друку 28.03.2017 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк офсетний. Зам. 03/2017.
Умовн. друк. арк. 12,62. Тираж 300.
